Denizler'in Şekibe Ablası

Şekibe Çelenk

Hazırlayanlar
Serpil Güvenç - Sultan Özer

Anı- Biyografi
2. Basım

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

EVRENSEL
BASIM YAYIN

Hazırlayanlar

Serpil Güvenç • Sultan Özer

Denizler'in "Şekibe Ablası" Şekibe Çelenk

Anı-Biyografi

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **425**

Denizler'in "Şekibe Ablası" Şekibe Çelenk
Hazırlayanlar: **Serpil Güvenç, Sultan Özer**

Genel Kapak Tasarım: **Savaş Çekiç**

Kapak Uygulama: **Devrim Koçlan**

ISBN **978-605-4156-70-2**

© Evrensel Basım Yayın **2011** - Sertifika No **11015**

Birinci Basım Temmuz 2011 - İkinci **Basım** Mart 2012

Baskı: Ezgi Matbaası **Sertifika No: 12142**
Sanayi Caddesi Altay Sokak No: 14 Çobançeşme - Yenibosna / İstanbul
T: 0212 452 23 02 - 654 94 18 - ezgimatbaa@mynet.com - www.ezgimatbaa.net

Denizler'in "Şekibe Ablası" Şekibe Çelenk

İÇİNDEKİLER

Niye Böyle Bir Kitap... 17
Şekibe Sayar Çelenk'in Yaşam Öyküsü 23
68 Yıldır Bitmeyen Aşklarını, Mücadelelerini Anlattılar 29
Şekibe Çelenk'in Radyo Konuşması 56

I. BÖLÜM

Ailesi Onu Anlattı 61
Cicim'e - *Serpil Çelenk Güvenç* 63
Anneme - *Ferda Çelenk Özyurda* 67
Sizi Tanımak Şekibe Abla... - *Kaya Güvenç* 70
Yoldaşlarıma - *Özer Güvenç* 72
Kahramanım Anneanne! - *Deniz Özyurda* 74

2. BÖLÜM

Türkiye İşçi Partili Arkadaşları Onu Anlattılar 77
Kültürel Kavrayışı Çok Yüksek, Görgülü, İncelikli... - *Ahmet Say* 79
Aklaşmış Saçlarının Altında
Gene Aynı Eğilmez Bir Baş Taşıyor - *Vahap Erdoğdu* 81
Çelenkler Partiye Kötü Söz Söylemedi - *Şaban Erik* 84
Ataerkil Zinciri Kıranlar... - *Doğan Özgüden* 86
Sohbetine Doyamadığım, Kendisinden Çok Şey Öğrendiğim
Şekibe Ablama... - *Tebessüm Sarp* 88
Güzelim Şekibe Çelenk - *Azime Korkmazgil* 94
Şekibe Ablamızı Anlatmak... - *Remzi İnanç* 98
Birbirinden Ayrılması Mümkün Olmayan
İki Çok Özel, Çok Güzel İnsan... - *Abdullah Nefes* 102
Avukat Oldukları İçin 141-142. Maddeleri ve
Bunlarla İtham Edilen Beni Çok İyi Anlıyorlardı... - *Naci Kutlay* 104
İkisi Bir Bütünü Oluşturur - *Ataol Behramoğlu* 107

3. BÖLÜM

68'Liler Onu Anlattı 109
Sıradışı Bir Kadın, 'Şekibe Çelenk' - *Mustafa Yalçıner* 111
Şekibe Abla'nın Hep Arkamızda Olduğunu Biliriz - *Gülay Ünüvar Özdeş* 116
Çiçekler Koparılmamış Olsun... - *Aydın Çubukçu* 119
Bizim Kadınlarımız - *Hale Özgür Kıyıcı* 123
Kırk Yıldır Bitmeyen Sevgi... *Necla Ülkü Kuglin* 127

68 Kuşağının Şekibe Ablası - *Mahiye Morgül* 132
Kişiliğiyle Saygı Duyulan Bir Şahsiyet Olarak
Belleğimdeki Varlığını Hep Koruyacak - *Oktay Etiman* 134
Çelenkler Acılarımızı Paylaştıkları İçin
Azaltan Erdemli İnsanlardır - *Atila Sarp* 137

4. BÖLÜM

Arkadaşları-Dostları Onu Anlattılar 145
Eskimeyen Fotoğraflar - *Alaattin Bilgi* 147
Çelenksiz Çelenk - *Muzaffer İlhan Erdost* 148
Bütün "Çocukların" Şekibe Ablası... - *Murat Narin* 157
Şekibe Ablaların Çoğalması Dileğiyle - *Hilal Ünlü* 159
Toplumda Örnek Bir Ana-Baba Figürü - *Av. İsmail Çevik* 161
Çelenkler'in Sevgisini Kazanmak - *Güner Şengül* 163
Arkadaşım Şekibe Çelenk - *Halise Apaydın* 166
Elli Altı Yıllık Yaş Farkına Rağmen Şekibe Abla - *Ümit Altaş* 168
Senin İçin Yazabileceğim O Kadar Çok Anım Var Ki... - *Sudiye Savcı* 170
Bir Annenin Çocuğuna Şefkati Gibi Sevgi Dolu - *Barış Narin* 172
Yıllardan Sonra, Yollardan Sonra - *Latife Metli Türkyılmaz* 174
'Verin İplerini Ben Elimle Çekeyim' Diye Haykırıyorlardı... - *Güner Ener* 179

5. BÖLÜM

50 Yıldır Eskimeyen Mektuplar 183

6. BÖLÜM

Albüm 193

HALİT ABİ'YE VEDA VEYA ÖNSÖZ'E ÖNSÖZ

Biz Serpil Abla ile bu kitap için görev bölüşümü yapıp çalışmaya başladığımızda, en çok heyecan duyanlardan biri olmuştu Halit Abi. Ve daha başlangıçtan itibaren "ne zaman bitecek" diye soruyordu.

Uzun zamandır evden, daha da ötesi yatağından çıkamıyor, zaman zaman solunum cihazına bağlanıyor, ziyarete gelenler de yatağında "geçmiş olsun" deyip gidiyordu. Kısa aralıklı kalkıp evin içinde dolaşmalar dışında zamanı yatağında geçiyordu.

Halit Abi'nin son röportajı, bu kitap için Şekibe Abla'yı ve 68 yıllık birlikteliklerini anlattığı röportaj oldu; çok emek harcadı, çok yoruldu. İki kez ara vermek zorunda kaldık 'biraz dinlensin' diye.

Kitaba ilişkin bir isteği de, "Yazdığım kitapların bir listesi de Şekibe'nin kitabında yer alsın" olmuştu. Serpil Abla'nın, "Baba o kitaplar senin, annemin emeği yok ki kitaba koyalım" itirazına rağmen, Halit Abi'nin isteğini kırmadım...

Halit Abi bir ay kadar önce de yine beni arayıp, "İstanbul Barosu bana ödül veriyormuş. Eve gelecekler. Kimseye haber vermedim, gelip sen fotoğraf çeker misin?" demişti. İyi ki de isteğini kırmayıp gitmişim. Zaten hayat dolu o gülüşlerin yer aldığı fotoğraflar da son fotoğrafları oldu.

Ama acı olan, Halit Abi'nin çok çok istemesine ve "Bir an önce çıkarın da göreyim" demesine rağmen kitabı yetiştirememiz oldu. Bu, tümüyle bizden kaynaklı; galiba "bu insanlar ölümsüz" gibi düşünmemizden, ölümü yakıştıramamamızdandı. Keşke başka işleri geri plana atıp, kitaba öncelik verebilseydik...

Halit Abi artık bedenen yok, ama hem bu kitabın ruhunda, hem milyonlarca devrimcinin, sosyalistin, aydının yüreğinde, mücadelesinde yaşayacak. Halit Abi "Denizler'in yanına gitmeyi" "Şekibesi"nin kitabını görmeye tercih etti ve artık o Şekibe Abla'nın "çocukları"nın yanında...

Sultan Özer

ÖNSÖZ

Tarihe baktığımızda, ilkel komünal toplumda kadın ve erkeğin çok uzun bir zaman diliminde birlikte ve eşit roller üstlenerek yaşadıkları görülür. Zamanla üretimdeki ortak faaliyet sona erer. Sorun, üretim sürecinden kaynaklanmaktadır. Erkekler avlanma ve hayvancılıkta uzmanlaşırken, doğurgan olduğundan belli zamanlarda üretim süreci dışında kalan kadın ise tarımda uzmanlaşmıştır.

İzleyen yıllarda kadın daha yerleşik üretim faaliyetlerine yönelir ve evin yönetilmesiyle uğraşmaya başlar. Bu "doğal" bir iş bölümüdür. Birinci işbölümünü madenlerin bulunması, işlenmesi sonucu ikinci toplumsal işbölümü izler. Hayvanların evcilleştirilmesi, bitkisel üretime geçilmesi artık "toplum üyelerinin tümünün aynı işlerde ve ortaklaşa" üretimini zorunlu kılmamaktadır.

Ulaşılan üretim düzeyi ile birlikte "artı ürün" ortaya çıkar. Ürün paylaşımı artık eşit değildir. Özel mülkiyetin ve sınıfların doğması ile birlikte erkek, üretim araçlarının (kölelerin, sürünün vs.) sahibi olmuştur. Düzenli geçim faaliyetini artık erkekler yapmaktadır.

Üretimden ilk çekilenler kadınlar ve yaşlılardır. Kadın toplumda saygınlığını ve yerini yitirmiştir. Mirasın doğması kadına bağlı soy zincirini de değiştirir.

Anaerkil yapının yerini babalık miras hukuku ve soy zinciri –Ataerkil aile– alır. 'Analık hukukunun yıkılışı, kadın cinsinin büyük tarihi yenilgisi oldu. Evde bile, idareyi elinde tutan erkek oldu; kadın aşağılandı, köleleşti ve erkeğin keyif ve çocuk doğurma aracı haline geldi...' diyen

Engels[1], kadının tüm sınıflı toplumlar boyunca günümüze değin sürecek olan ezilişi ve köleliğini de özetlemiştir. Yeni toplumsal işbölümü sonucunda eve kapanan, özel mülk haline getirilen, iş ve üretim aracına dönüştürülen "kadının dünyası ev", dünya ise "erkeğin evi"[2] haline gelir. Kadının eve hapsedilmesi ve geri bırakılması feodal toplumda töre ve dinlerin yardımıyla pekiştirilir. Erkek, "kadının iş gücünü onu ömür boyu koruma karşılığında sömüren aile işvereni" durumuna bürünür[3].

Kapitalizmle birlikte modern sanayinin gelişmesi, kadının evdeki üretim faaliyet alanlarını küçük üretimle birlikte yok eder. Kadının ev üretiminin bir bölümü büyük üretimle (sanayileşme) birlikte piyasalaşır, yani alınıp satılır birer mal haline gelir. Özetle üretim araçlarındaki değişim kadının aile içi faaliyetlerini de sona erdirir ve kadını "yaşam pazarı"na atar.

Kadını evden çıkaran kapitalizm onu ekonomik olarak bir anlamda özgürleştirir, ama aynı zamanda sınıfsal açıdan ezmeye hem de erkekten çok ezmeye başlar. Erkek ücreti geçime yetmediği için kadın emekçileşir. Fabrikalarda inanılmaz bir sömürüye tabi tutulan, bazen geceleri bile evlerine gelemeyen emekçi kadınlar açısından alışılmış aile yaşamı sona ermiştir. Kapitalizmin ucuz emek olarak erkek emekçinin yanına kattığı "emekçi kadın", ev işleriyle –işgücünün yeniden üretimini sağlayarak– dolaylı olarak kapitaliste hizmet eder; bunun yanısıra düşük ücretlerle çalıştırılarak erkek emekçilere karşı yedek işçi ordusunu kabartır ve ücretlerin düşmesinin yolunu açar. Bu ikili çalışma, sürekli olarak ataerkil aile yapısı ve sınıflı sistemi körüklemiştir.

Sınıflı toplumların tümünü içine alan bu çok yönlü ezilme ve sömürü, erkek egemen toplumsal ilişkiler, kadına yapıştırılan ikincil olma etiketi, "kadın işi, erkek işi", "kadın mesleği, erkek mesleği", "evinin kadını, çocuklarının anası" kavramları, töreler, din ve ananelerle, tüm üst yapı kurumlarının desteğiyle sürekli olarak yeniden üretildi, üretiliyor.

---

1 Figen Tayanç ve Tunç Tayanç, 1981, *Dünyada ve Türkiye'de Tarih Boyunca Kadın*, s: 28-29, Tan İstanbul.

2 N. Krupskaya ve W. Pieck, 1992, *Clara Zetkin, Kadın Sorunu Üzerine Seçme Çalışmalar & Clara Zetkin Üzerine*, s. 11, İnter yayınları, İstanbul

3 agy, s. 11.

Dahası, bu çarpık anlayış, tüm toplumlarda kültürün bir parçası olur ve içselleştirilir. Bu olgunun, toplumun âdeta genlerine işlediğini söylemek abartılı olmayabilir.

Sosyalizmin ilk denemelerinin yapıldığı toplumlarda, sosyalist yönetim tarafından, devrimin gücünün de katkısıyla yapılan yasal değişikliklerle, kadının toplumsal yaşamda karşılaştığı eşitsizliklere neden olan duvarların hemen hemen hepsi yıkılmıştır. Lenin'in deyimiyle, bu konuda "taş taş üstünde bırakılmadı" ve SSCB döneminde oldukça yol alındı. Ama kökü çok derinlerde olan sorunun çözümünün de komünist toplumda olduğu aşikârdır.

Türkiye'ye gelince: Halifeliği ve padişahlığı ortadan kaldıran Cumhuriyet'in –toprak ve tarım reformu gibi– gerekli altyapı düzenlemelerini gerçekleştirememesi ve feodal unsurlarla dönem dönem yapılan ittifaklar sonucunda, egemen kapitalist üretim düzeninin varlığına karşın feodal unsurların etkinliklerini korumaları, özellikle son yıllarda piyasacı, dinci ve emperyalizme bağımlı bir neo-liberal yapıyı temsil eden iktidarın öncekilerden daha da baskın olarak dayattığı bir ataerkil yapının, kadının toplumsal rolünü değiştirmek bir yana daha da pekiştirdiği kuşkusuzdur. Artan töre cinayetleri, intiharlar, emekçi kadınların üzerinde her gün biraz daha artan din ve gelenek baskısı, annelik ve çocuk doğurmaktan başka bir özelliği olmayan, kocasına, dini akidelerine ve siyasal iktidarın sadaka politikasına bağımlı bir profil, günümüzdeki durumu belki de çok kısaca özetlemektedir.

Ne var ki, Cumhuriyet'ten önce ve sonra, kendine biçilen role karşı çıkan kadınlar olmuştur. Bunların bir çoğu, Batının feminist hareketlerinden etkilenmişler, yetenekleri dolayısıyla toplumda belli bir kabul görmüşler ama, istemli ya da istemsiz olarak, kadın konusundaki toplumsal imajı destekleme gibi bir görevi de yüklenmişlerdir. Son yıllarda, bu kadınların aşk hikâyelerine de ağırlık verilmek suretiyle yazılan hayat hikâyeleri, büyük medyada yayınlanmaktadır. Kadına dair bir tarih bilinci ve anlayışı oluşturmaktan epey uzak olan bu yapıtlar, büyük reklam kampanyalarınca desteklenmekte ve yazarlarına da yüklü maddi getirileri olmaktadır. Kadın ise bir kez daha metalaştırılmaktadır.

Toplumumuzda emeğin kurtuluşu mücadelesine, insanlığın sınıfsız ve sömürüsüz bir toplum uğruna verdiği savaşıma katılan kadınların öyküleri, bu resmin neresinde yer almaktadır? Sorunun yanıtı bellidir. Aynı mücadeleyi veren erkek savaşçıların bile zorlukla kendilerine yer açabildikleri bu alanda, kadınların adı neredeyse hiç anılmamaktadır. Halbuki, özellikle bizim gibi toplumlarda kadın olmanın getirdiği bir sürü yükün ve ezilmenin yanısıra, sosyalizme gönül veren kadınlar, bir de sınıf mücadelesinin içinde yer almanın ve o mücadeleyi sürdürmenin ağır sorumluluğunu taşımakta, erkeklerle omuz omuza çarpıştıkları halde, yaşamları "buza yazılan serüven"ler gibi kaybolup gitmektedir. Onların mücadeleleri ve öyküleri hem toplumsal açıdan görülmemekte, hem de erkek egemen toplum anlayışından çok da uzakta konumlanmamış olan "devrimci" çevrelerce de yeterince değerlendirilmemektedir.

Sosyalizm kavgasında yer almış kaç kadının adını duymuştur bu ülke insanları? Özellikle de genç kuşaklar? Bir Sabiha Zekeriya Sertel'i, bir Suat Derviş Baraner'i, bir Sıdıka Su'yu kaç kişi bilir? Mücadelelerini toplumsal bilince çıkarmayı başaran Behice Boran gibi bir ya da iki sosyalist kadının ismi gezer belleklerde...

İşte biz bu kitapla belki de ilklerden birini gerçekleştirmeye çalıştık. Maddi olarak oldukça zor koşullarda kendisini geliştirmeye istekli, kişilikli olmaya değer veren, gençlik yıllarından bu yana siyasetle ve siyasal gelişmelerle son derece ilgili, okumaya hastalık derecesinde düşkün, üniversite yıllarında kurtuluşun bir emekçi iktidarında olduğunun bilincine varan ve eşi Halit Çelenk'le birlikte bu yolda örgütlü mücadele verme çabasına giren, yetenekli bir sosyalist kadının öyküsünü dillendirmeye çalıştık. Hapisteki Nâzım Hikmet'i görmek için Halit Çelenk'le Bursa yollarını arşınlayan, Türkiye'nin, TBMM'de temsil edilen ilk yasal sosyalist partisinin sesini radyodan tüm Türkiye'ye duyuran, varoş kahvelerinde TİP'i ve sosyalizmi anlatan, partinin TBMM'deki kanun tasarılarının hazırlanmasına katkı koyan, TİP'in Merkez Haysiyet Divanı üyeliğine dek yükselen, "Kavel"in isim anası, Denizler'in "Şekibe Ablası"nın yaşam öyküsü, aynı zamanda Halit Çelenk gibi bir anıtın yanında verilen bir devrimci kavgada, ona destek olmanın yanısıra, bir ezilmeme çabası ve kişilik mücadelesinin de öyküsüdür.

Amacımız ikilidir, üçlüdür... En az erkekler kadar hatta bazı durumlarda onlardan da daha büyük bir gayretle savaşan emekçi kadınların, sosyalist kadınların hikâyelerini, yaşam kavgalarını, eylemlerini ve topluma kazandırdıklarını bugünkü kuşakların bilincine taşımak bunlardan birisidir. Bir diğeri ise, unutulmaya yüz tuttuğunu gördüğümüz önemli toplumsal olayların, 12 Mart ve 12 Eylül faşist darbeleriyle yaşananların, işkence ve ölümlerin de Türkiye'nin "nisyan ile malul" belleğinde yeniden canlandırılmasıdır. Bu iki amacı gerçekleştirmeye çalışırken, öykümüzün kahramanının gelişiminde etkin olan okul, aile, toplumsal çevre, dönemin sosyo-ekonomik koşulları gibi iç ve dış koşulları da, değerli yazarların katkılarıyla, elimizden geldiğince sergilemeye çalıştık.

Kadın sorununun çözümünün ya da kadının tam kurtuluşunun, uzun vadede, emek sorununun çözümüne bağlı bir olay olduğunu, bir başka deyişle, kadının sömürülmesi ile emeğin sömürülmesinin tek bir sürecin farklı parçaları olduğunun farkındayız. Ama o güne dek, ortak yürütülen bu savaşımda kadınları su yüzüne çıkarmanın bir adımı da onları unutturmamak olsa gerek. Bu kitabın bu yoldaki çabalara yardımcı olmasını diliyoruz.

Serpil Güvenç / Sultan Özer

NİYE BÖYLE BİR KİTAP...

Zile bastığımda heyecandan elim ayağım titriyor, kalbim güm güm atıyor, sanki sesi dışarıdan duyuluyordu. Oysa daha apartmanın dış kapısının ziliydi çaldığım. "Kim o" diyen sese karşı, kendimi tanıttım, bekledikleri için de otomatik kapı açıldı, girdim içeri. Asansöre bindim, en üst kata çıktığımda evin kapısı açık, kıpkırmızı yanaklı, çilli yüzlü, gözlerinin içi gülen biri kapının önünde duruyordu. O güler yüzü görünce bütün heyecanım, titremem gitmiş, sanki yıllardır gelip gittiğim bir eve gelmiş gibi hissetmiştim kendimi.

Geldiğim ev, Denizler'in Avukatı Halit Çelenk'in, Çelenkler'in evi idi. Beni kapıda karşılayan da Şekibe Çelenk.

Anlattığım olay bundan yaklaşık 20 yıl kadar önceye denk geliyordu. Gazeteciliğin ilk heyecanlarına bir de "Denizler'in Avukatı" ile görüşüp, tanışacak olmanın heyecanı eklenince, öyle yaprak gibi titremiş, asansörle çıktığım halde sanki yürümüş gibi ter içinde kalmıştım.

Ama dediğim gibi kapıda öyle sıcak karşılandım ki, zaten o tarihten sonra da âdeta kendi evim oldu, Beşevler Hakan apartmanındaki o ev.

Tabii herkes daha çok Halit Abi'yi tanıyor, onu sorup merak ediyordu. Ama ben gidip geldikçe, sohbet ettikçe gördüm ki, Şekibe Abla bambaşkaydı: Boşuna "Denizler'in Şekibe Ablası" değildi.

Kendisi ile ya da Halit Abi ile röportaj ya da hangi nedenle olursa olsun her gittiğimde, çok yakından ilgilenir, hemen önce bir çikolata ikramı, ardından su, çay, gazoz mutlaka bir şey içilmesi ısrarı... Yanında, varsa kendi yaptığı böreklerden, yoksa satın alınma pasta, bisküvi ikramları. Ama mutlaka bir ikram olurdu...

Üzerinde genellikle önden düğmeli, "sabahlık-elbise" ayırt edemeyeceğiniz rahat bir kıyafet bulunurdu. Kırmızının çok yakıştığını biri söylemiş olmalı, daha çok kırmızıyı tercih ettiğini gözlemlemiştim.

Evinin kapısına, "Darwin nazariyesini kabul etmeyen giremez" yazısını astıran babasından uzun uzun söz eder, Deniz'i, Yusuf'u,

Hüseyin'i ve diğerlerini anlatırdı 'çocuklar' diyerek. Sinan Cemgil'i de çok severdi. 'Çocuklar'ın evlerine geldiğinde hangi köşede oturduklarını dahi göstererek anlatırdı...

Şekibe Abla o yiğitlere sadece evini açmakla kalmamış, yüreğini de açmış; kocaman yüreği olan bir anaydı. Bunu anlatımlarından, parlayan gözlerinden anlamamak mümkün değildi.

Evin her tarafında Denizler'in bir izine rastlamak mümkündü ve zaten evin dört bir tarafı fotoğraflarıyla doluydu. Şekibe Abla'nın en sevdiği şeylerden biri de Denizler'le fotoğraf çektirmekti, sanki yanlarında, sanki canlılar gibi...

Halit Çelenk'e deli gibi âşık, 68 yıllık evliliğe rağmen hâlâ bitmeyen bir sevgiyle bağlı... Ona karşı titiz mi titiz. Hem bir isteği var mı diye dört döner etrafında, hem de gözlerinin içine bakar büyük bir sevgiyle...

Öyle bir sevgi ve aşk ki, çok sevdiği avukatlığı bile bıraktırmış... Ama o mücadeleden geri durmamış...

Bu aşkın, tatlı bir kıskançlığı da beraberinde taşıdığına tanık oluyorum. Yine birlikte evlerinde sohbetteyiz; Halit Abi'ye bir ressam bayan, çizdiği Deniz Gezmiş tablosunu hediye etmiş, bir de mektup yazmış. Tabii biraz Halit Abi'ye iltifatların da yer aldığı, özel bir mektup... Halit Abi resmi gösterirken, birden Şekibe Abla'nın yüzünün rengi değişiyor, sesi titreyerek, "bak bak ne yazmış" diye mektuptan söz ediyor. Halit Abi gülümsüyor, biraz daha kızdırmak için mektuptan paragraflar okuyunca, daha da öfkeleniyor Şekibe Abla... Buna benzer çok tatlı kıskançlıkları da var Şekibe Abla'nın...

Şekibe Abla sayesinde Reşat Enis gibi değerli bir yazarımızı okuma fırsatı da buluyorum. Beni o kadar sıkarıyor ki onun kitaplarını bulmam için, Evrensel Basım Yayın'dan çıkan *Afrodit Buhurdanında Bir Kadın*, *Sarı İt* ve diğer kitapları... İlk işim alıp okumak oluyor, 'iyi ki ısrar etmiş' diyerek...

Şekibe Abla'yı tanıdıkça içindeki cevherin değeri daha da anlaşılıyor. Her bakımdan örnek... Darwin'e inanan, sosyalizm inancını bir an olsun içinden atmayan, Marx'ın, Denizler'in fotoğraflarını sürekli evinde, odasında, yanında bulunduran, buna, orijinal olduğunu

söylediği ve onca para tekliflerine rağmen kimseye vermediği Atatürk fotoğrafını da ekleyebilen biri...

Çiçekleri çok ama çok seven, öyle ki, "çiçek seven kimseye işkence etmez" diyerek işkenceci polise bile çiçek vermeye kalkan... Bir an olsun yerinde oturmayan, sürekli hareket halinde bir karınca... Asım Bezirci için "Atom Karınca" ifadesi kullanılır ya, ben o ifadeyi Şekibe Abla için de çok uygun buluyorum; Dişi Atom Karınca...

Bundan 5-6 yıl kadar önce Şekibe Abla'yı yazmayı düşündüm. "Denizler'in Şekibe Ablası"nı, Halit Çelenk'in arkasını dayadığı, eli ayağı, yüreği, aşkı olan Şekibe Çelenk'i herkes tanımalıydı.

Fikrimi önce, Şekibe Ablalara benim gibi çok yakın olan öğretmen arkadaşım Hilal Ünlü'ye açtım, "birlikte hazırlayalım" dedim. Hilal "olur" dedi önce, ama sonra o unuttu, ben de herhalde yoğunluktan fırsat bulamadım.

Daha sonra kızı Serpil Abla'ya açtığımda, sevinçle karşıladı. Temel bakışımız, hep erkeklerin öne çıktığı devrimci mücadelede, aslında kadınların da azımsanmayacak mücadelesini ortaya koymaktı. Halit Çelenk öyle yiğit mücadele ederken, ona bu gücü verenin bir kadın olduğunu, ama aynı zamanda kendisinin de mücadelede hep önde olduğunu anlatabilmekti.

Konuştuk, planladık, ama adım atmakta geciktik biraz. Bugün Şekibe Abla'nın geçmişe dönük kimi şeyleri unuttuğunu gördüğümde çok da kızıyorum, 'niye daha erken yola çıkmadık' diye... Bana kalsa yine kısa sürede tamamlayamazdık, ama Serpil Abla öylesine canhıraş uğraştı ki... Neredeyse tüm dostları tek başına aradı, yazıları topladı, bir araya getirdi...

İşte "*Denizler'in Şekibe Ablası; Şekibe Çelenk*" kitabı böyle bir tanışıklığın da ürünü...

Şekibe Abla'ya ilişkin bir anımı daha anlatmadan geçmek istemiyorum.

Son olarak kitapla ilgili röportaj için evlerindeyim. Halit Abi hasta haline rağmen böyle bir kitap projesinin heyecanı ile bize Şekibe Abla'yı anlatıyor. Hemen yanında Şekibe Abla ve Serpil Abla da var.

Çelenklerin evinde mutlu bir tablo

Sıra Denizler'in idam kararının onaylandığı mahkeme anına geliyor; Şekibe Abla'nın birden öfke içinde ayağı fırladığına ve üç parmağını kaldırarak, "üçe üç, üçe üç" diye bağırdığına tanık oluyoruz. Şekibe Abla bu öfkeli haliyle dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in, Denizler'in idamının onaylandığı Meclis'te yaptıklarını hatırlatıyor.

Şekibe Çelenk "gitme" dediği Alparslan Özdoğan'ın fotoğrafını yıllardır saklıyor

"N'olur evladım gitme!"

Arkadaşları Denizler'le ilgili bilgi almak için sık sık gelirler Çelenkler'in evine. Alparslan Özdoğan da onlardan birisidir. Konuşkan değildir, sessizce oturur salonda. Ama o da Şekibe Abla'nın "çocuk"larındandır ve dertleşip halleşirler... Hissetmiştir Şekibe Çelenk gideceğini ve belki de onu da tekrar göremeyeceğini... "Evladım" der, "N'olur gitmeyin! Gazetelerde bu haberleri okumaya dayanamıyorum!" Alparslan başını eğer, bu ricayı tutamayacağını belli eder... Son gelişinden birkaç gün sonra ölüm haberi de gelir... Şekibe Çelenk Alparslan'ın arkadaşlarından aldığı resmini hâlâ saklamaktadır...

Denizler'in idam kararının onaylanmasının ardından Demirel'in, üç parmağını kaldırıp, ağzından köpükler saçarak, "Üçe üç, üçe üç" dediğini unutmuyor, birçok şeyi unutsa da. Serpil Abla, "Anne o Meclis'te oldu, babam mahkemeyi anlatıyor" dese de Demirel'in o sözleri içine öylesine derin yer etmiş ki, aradan 40 yıla yakın bir zaman geçse de unutmamış, o an karşısında Demirel olsa parçalayacak bir aslan gibi...

Halit Abi rahatsız, evinden çıkamıyor, sürekli yatıyor, ara sıra kalkıp, bir kişi gözetiminde evin içinde gezdikten sonra tekrar yatağa gidiyor... Serpil Abla ile yine, Şekibe Abla'nın özene bezene sakladığı Deniz'in parkasını ve cezaevlerinden gönderilen hediyelerin fotoğraflarını çekmek için evlerindeyiz. Rahatsızlığına rağmen Halit Abi dayanamıyor, kalkıp geliyor salona, kendisine ayrılmış koltuğuna oturuyor, yanında Şekibe Abla, boynunda Halit Abi'nin yılbaşı hediyesi kolyesi, üzerinde yine kırmızı kıyafeti...

Yan yana oturmuşlar, eller kenetli, gözler birbirlerine bitmeyen sevgiyi anlatıyor... Halit Abi saçlarını okşuyor Şekibe Abla'nın ve "Ben eskiden de severdim saçlarını ama şimdi daha çok seviyorum. Daha iyi okşayabiliyor, öpebiliyorum" diyor. Şekibe Abla'nın bu sözler karşısında yanakları daha bir kırmızı hal alıyor... O da gözlerinin içine bakıyor hayat arkadaşının, yoldaşının...

Sultan Özer

ŞEKİBE SAYAR ÇELENK'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Sayarlar, Selanikli bir göçmen aile. Ailesinin tek çocuğu olan baba Mehmet Hakkı Sayar, Birinci Dünya Savaşı'na katıldığı yıllarda Arabistan'ı karış karış gezmiş, İstiklal Savaşı'na katılmış ve aldığı şarapnel yarasıyla bir ciğerini kaybetmiş bir İstiklal Savaşı gazisi. Selanik'te Mustafa Kemal'in ya da kendi deyimiyle "Musta bey"in kapı komşusu olan Hakkı Sayar, Macaristan'da makine mühendisliği tahsili yapmış az sayıdaki Türk öğrenciden biridir. Macarca, Fransızca, Almanca, Arapça bilen ve Marksizmin çok ileri ve doğru bir düşünce akımı olduğunu düşünen Sayar'ın, Anadolu insanının bu metodu kavrayıp değerlendirmesinin, içinde yaşanan sosyo-ekonomik ve siyasal koşullar nedeniyle çok zor hatta olanaksız olduğunu yakınlarına sık sık söylediği bilinir. Aydınlanmacı ve ilerici yanının oldukça ağır bastığını ve komşularla bir tartışma sonucu evinin kapısına "Darwin teorisine inanmayan bu eve giremez" ibaresini yazdırdığım anlatır çocukları.

Mübadele sonrası Türkiye'ye gelen Sayar ailesine Selanik'teki varlıkları karşılığında İstanbul'da ufak bir ev verilir. Her namuslu memur gibi zor geçinen Mehmet Hakkı Bey, Tokat'ta, Bursa'da, Malatya'da devlet memurluğu ve son olarak ise Samsun'da Abdi Fuat Akev tütün şirketi müdürlüğü görevlerinde bulunur. M. Hakkı Bey, kendi gibi Selanikli olan Zeliha Sayar'la evlidir. Ev kadım olmakla birlikte Cumhuriyet'in ilk yıllarında Halk Eğitim Merkezlerinde dil öğretmenliği yapan Zeliha Sayar, çok iyi Fransızca ve Almanca bilir. Sayar ailesinin iki kızları olur. Her iki kız da okur ve İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olurlar.

Kızların büyüğü olan Şekibe Sayar, zeki ve çalışkan bir öğrencidir. Aile, babanın memuriyeti nedeniyle sürekli mekân değiştirdiği halde, ilk, orta ve lise eğitimini Bursa'da yapan Şekibe, ilkokulu Bursa'nın Setbaşı semtindeki Namazgâh İlkokulu'nda, ortaokulu Bursa Kız Öğretim Okulu'nda, liseyi ise 1939 yılında Afet İnan, Muazzez İlmiye Çığ gibi bilim insanlarının da mezun olduğu Bursa

Kız Lisesi'nde tamamlar. Sanata, özellikle sahne sanatlarına büyük ilgisi ve yeteneği vardır Şekibe'nin. O, konservatuvara gitmek ister ama Hakkı Sayar kızının üniversiteye gitmesini istemektedir. Sonuçta, aile, yine bir memuriyet zorunluluğu sonucu Malatya'ya doğru yola çıkarken, Şekibe hukuk fakültesinde okumak üzere İstanbul'a gider. Babasının para yollayamadığı Şekibe'ye dayısı ayda 10 TL ile destek olur. Şekibe buna ek olarak, CHP'den de aldığı 10 TL'lik bursla zar zor geçinmeye ve okumaya çalışır.

İstanbul Hukuk Fakültesi'nin çok kalabalık olan birinci sınıfında, 1960'lı yıllardan itibaren demokratların, sosyalistlerin, komünistlerin yani tüm devrimcilerin yılmaz savunucusu olarak tanınacak olan Halit Çelenk de bulunmaktadır. O da Antakya Lisesi'nden mezun olmuş ve hukuk okumak üzere İstanbul'a gelmiştir. Halit ile Şekibe'nin yolları fakültenin posta kutusunun önünde çakışır. İlk kez burada tanışır ve konuşurlar. Önceleri okul arkadaşlığı, sonraları ise gönül ve düşünce birlikteliği ile sürecek bir beraberliktir onlarınki. Birlikte ders çalışmakla başlayan yakınlaşma, Nâzım'ı Bursa hapishanesinde ziyarete gitmeye, TİP'te bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi vermeye, 12 Mart ve 12 Eylül'ün acılarını ve yüklerini paylaşmaya dek uzanır gider...

Ailesinden gelen ilerici, aydınlanmacı düşünceler, babasının Marksizm sempatizanlığı, okumaya inanılmaz bir düşkünlüğü olan Şekibe Sayar'ı sosyalizme taşıyan etkenler arasındadır. Bilimsel sos-

Sayar ailesi dostları Nefise Hanım ile birlikte (Ayakta soldan sağa: Şekibe Çelenk- Nefise Hanım ve Saffet Çandar; oturanlar Mehmet Hakkı Sayar kucağında Serpil Çelenk, Zeliha Sayar kucağında Osman Cengiz Çandar ile...)

yalist görüşü küçük yaşlardan itibaren benimseyen Halit Çelenk'le en büyük ortak paydalarının, birbirlerine duydukları büyük aşkın yanısıra, düşünce ve eylem birliği olduğunu söylemek yanlış olmasa gerek. 1944'te, üniversite son sınıfta evlenirler.

Şekibe Çelenk, eşinin Ankara'ya yedek subay okuluna gitmesinden sonra İstanbul'da Deniz Yolu İşletmeleri'nde onun yerine çalışmaya başlar. Halit Çelenk'in kıta hizmeti Devrek'te sürer ama bu kez karı koca birliktedirler. Askerlik sonrasında iki avukat stajlarını Antakya'da Mesut Fani Bilgili'nin yanında yaparlar. İlk çocuğuna hamile olan Şekibe, stajı bitiremeden İstanbul'a doğuma gider. Çelenk çifti, doğumdan sonra, avukatlık yapmak üzere, Hakkı Sayar'ın memuriyetinin son durağı olan Samsun'a giderler. Birlikte yazıhane açar ve çalışmaya başlarlar ama koşullar Şekibe Çelenk'in verimli çalışmasına elverişli değildir. Avukatlığı bırakır, öğretmenliğe başvurur ama Demokrat Parti (DP) Hükümetinin anti-komünizminin gücü burada da kendisini gösterir, başvurular, ihtiyacın çok olmasına karşın, karşılıksız kalır.

1960'larda Ankara'ya göç eden Çelenkler, 1962'den itibaren TİP'te çalışmaya başlarlar. Şekibe Çelenk, TİP'te, Ankara Merkez İlçe Başkanlığı, Partinin Yüksek Seçim Kurulu (YSK) temsilciliği, parti yüksek onur kurulu üyeliği gibi görevlerde bulunur. 1964 yılında parti, bir işsizlik sigortası yasa tasarısı hazırlamak üzere komisyon oluşturur, komisyonda sendikacı Rıza Kuas, Kemal Nebioğlu ve Şaban Erik'in yanında Şekibe Çelenk de yer alır. Konunun hukuki yönü ağır bastığından, yasa önerisinin hazırlanmasında Şekibe Çelenk TBMM kütüphanesinden de yararlanarak büyük katkı koyar. Aynı yıl, Kemal Türkler'in de içinde bulunduğu Türkiye Maden İş Sendikası ile Elektrik İşleri Etüt Dairesi Genel Direktörlüğü arasında yapılan Toplu İş Sözleşmesi anlaşmasında, sendika tarafsız aracısı olarak görev alır, ayrıca Süvari Lastik Ayakkabı İmalâthanesi işvereni ile orada çalışan işçileri temsilen Lastik İş Sendikası arasında yapılan görüşmelerde uzlaştırma kurulu başkanı olarak görev yapar.

7 Kasım 1963'te TİP yerel seçimlere katılma hakkı kazanır. Partinin Merkez Yürütme Kurulu, yapılacak 15 konuşmadan üçünün

1.6.1986

Sayın Şekibe Çelenk

15 Haziran 1986 pazar günü saat 10.30'da İstanbul ETAP otelinde (Tepebaşı) toplanıyoruz.

Toplantının amacı, bir sosyalist parti kurma olanaklarını görüşüp tartışmaktır.

Bu toplantıya, eskiden ayrı ayrı çatılarda politika yapmış arkadaşlarımız ile bugüne dek bu çatıların dışında kalmış arkadaşlarımız çağrılıdır. 80 kişi kadar olacağımızı sanıyorum.

Sabahtan akşama kadar sorunun her yönünü irdelemeye, incelemeye çalışacağız ve de bir karara varacağız: Ya kuracağız ya kurmayacağız.

Bu toplantıya sizin de katılacağınızı ve bu konudaki görüşlerinizle bizlere ışık tutacağınızı umud ediyorum.

Saygı ve Sevgilerimle.

Mehmet Ali AYBAR

Genel Başkan Mehmet Ali Aybar, ikisinin Genel Sekreter Orhan Arsal ve diğerlerinin de parti senatörleri Esat Çağa ve Niyazi Ağırnaslı, sendikacılar Tahir Öztürk, İbrahim Çetkin, Ahmet Top, Kemal Sülker ve Tarık Ziya Ekinci, Rahmi Eşsizhan, Yaşar Kemal tarafından yapılmasına karar verir. MYK tarafından seçilen 15. konuşmacı ve tek kadın ise Şekibe Çelenk'tir. O, 1963'te, TİP'in, radyodan Türkiye'ye seslenen ilk ve tek kadın sesidir.

1966'da Malatya Kongresi sonrasında, çoğu kişinin ihracı ile sonuçlanan olaylarda, Şekibe Çelenk uyarı alır. Çalışma olanakları çok kısıtlandığından partiden uzaklaşmıştır ama bu, sosyalizmden, mücadeleden kopma anlamına gelmez onun için. Ev işleri ve çocukların yükü de verdiği mücadeleyi engelleyemez.

Cezaevlerinde, tutukevlerinde devrimci dostlarının, devrimci gençliğin peşinde koşar durur. Partide de, parti dışında da sosyalizmin emekçiliğini sadece beyniyle, kafasının emeğiyle değil, minyon gövdesinin tüm gücüyle yapmış olan ender insanlardan birisidir

Şekibe Çelenk. Bir bakarsınız TİP'te Altındağ gecekondularında konut sorununu anlatmaktadır, bir bakarsınız zincirler içindeki Yusuf Aslan'ın Numune Hastanesi'ndeki yatağının başucundadır ya da Commer davasının görüldüğü Ankara Adliyesi'nin salonlarında gençlerle birlikte... Davutpaşa'da yatan sevgili dostu İlhami Soysal'a anasonlu kurabiye yapan da, Yıldırım Bölge Tutukevi'nin kapısında eşini ve kızını görmeye çalışan da, Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in Sıkıyönetim 1 Nolu Askerî Mahkemesi duruşmalarında ve TBMM'de üç babayla birlikte bulunan da Şekibe Çelenk'tir.

12 Eylül'de Muzaffer Erdost'la birlikte DAL'a götürülen Halit Çelenk ve Erdost için Ankara'yı birbirine katan ve DAL başkanını bile şaşırtan da odur; TİP'in TBMM'deki yasa taslaklarına katkı koyan da...

Şekibe Çelenk'in ve Halit Çelenk'in mücadelesi sanki "Dayan ha, yıkılma" diyen Enver Gökçe'nin dizelerinin yaşama yansımasıdır...

Halit Çelenk'le birliktelikleri 60 yılı geçen, 1921 doğumlu Şekibe Çelenk, dört sevgili torununa ve onları ziyarete gelen gençlere geçmiş yılların mücadelelerini büyük bir inançla anlatıyor, her yıl Denizler'in mezarına gidiyor, Deniz, Yusuf ve Hüseyin'le konuşuyor, mezarların otlarını temizliyor, mezarları okşuyor da okşuyor...

2005 yılı Denizler'i anma etkinliğinde 'çocuklarına' duyduğu özlemi mezarın üzerine bırakılmış fotoğraflarını okşayarak gösteriyor.

Şekibe Çelenk, eşi Halit Çelenk ile birlikte

halit ve şekibe çelenk ile söyleşi

68 YILDIR BİTMEYEN AŞKLARINI, MÜCADELELERİNİ ANLATTILAR

Sultan Özer

Şekibe Abla ile ilk tanışmanız nasıl oldu?

Halit Çelenk: Üniversitede, Hukuk Fakültesi'nde tanıştık. 1939 yılında Antakya'dan İstanbul'a gittim. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydımı yaptırdım.

Tanışmamız şöyle oldu: Üniversitenin koridorunda bir duvarda, camekânlı bir raf var. İdare öğrencilere gelen mektupları onun içerisine koyuyor. Öğrenciler kendilerine ait mektupları bu raflardan alıyorlar. Bir gün ben de oraya gitmiştim. Kendime ait mektupları aldım. Bana biraz fazla mektup geliyordu öğrenciyken; İstanbul'dan olsun Antakya'dan olsun... Tesadüf bu ya, Şekibe de orada, mektubunu alıyor. Benim çok mektup almam dikkatini çekmiş ve gitmiş arkadaşlarına sormuş, "Bu çocuk kimdir" diye. (Gülüyor, 'bu yakışıklı kim' demiştir diyerek) Bir arkadaşı da; "O Yugoslav'dır, ismi de Wolf'dur" demiş. Şekibe Hanım beni Yugoslav ve ismimi de Wolf diye biliyor.

Sonra bir gün yine karşılaştık. Ben mektupları alırken Şekibe bakıyor, hiçbirinin üzerinde Wolf yazmıyor. Bana 'sizin isminiz Wolf mu, yoksa Halit Çelenk mi?' diye sordu. Ben 'Türküm, Yugoslav değilim, ismim de Halit Çelenk'tir' dedim. Bu şekilde tanıdık birbirimizi. Aynı sınıftaydık.

'O yakışıklı çocuk kim?' diye mi sordunuz Şekibe Abla?

Şekibe Çelenk: Evet, evet... Ama öncesi de var... Bir gün sınıfta

Halit ayağa kalkmıştı, 'O en arkadaki yakışıklı oğlan kim?' diye sordum arkadaşlara. 'Wolf' dediler. Çok da kalabalıktık. Birinci sınıfta 1800 kişi idik. İkinci sınıfa 250 kişi geçti.

Halit Çelenk: Hukuka Başlangıç dersine bir Alman profesör geliyordu. Almanca ders anlatıyordu. Yanında TRT'de çalışan bir Türk bayan (Türkan hanım) onun anlattıklarını Türkçeye çeviriyordu. Adamın kitabı yoktu, hepimiz not alıyorduk. Sınıf çok kalabalıktı. Üniversitenin kapısından koşarak içeri giriyorduk, içeride önde yer kapmak için. Ben de Şekibe'ye yardım olsun diye koşup yer tutuyordum, çünkü ondan daha çabuk gidiyordum! İkinci kattaydı salon, hemen ön sıraya oturuyordum. O da gelip yanıma oturuyordu. Şekibe çok iyi not tutuyordu.

Şekibe Çelenk: Benim notlarımdan o faydalanıyordu!

Halit Çelenk: (Şekibe Çelenk'in araya girmesine kızarak) Şaşırtma beni!.. Yazısı çok okunaklıdır Şekibe'nin. Benim onun notlarıyla ders çalıştığım doğrudur.

Hiç not tutar gibi değil. Kaligrafi yapar gibi, okunaklı, tane tane yazardı. Not tutan insanın yazısı karmaşık olur, zor olur. Ama o kaligrafi gibi yazıyordu...

Şekibe Abla üniversitede okurken nasıl geçiniyordunuz?

Şekibe Çelenk: CHP bana burs verdi. Partiden 10 lira alıyordum. Bir de dayım her ay 10 lira gönderirdi.

Halit Çelenk: İstanbul Sirkeci'de bir ticarethane vardı. Şekibe ile beraber giderdik, ben kapıda dururdum, Şekibe içeri girerdi. 10 lira verirlerdi. O zaman Hasan dayısı cer atölyesinde çalışıyordu, oraya talimat vermiş, yeğenime her ay bu parayı verin diye. Oradan ödüyorlardı.

Şekibe Çelenk: Zor geçiniyordum doğrusu. Günü bir tek sandviçle geçirdiğim çok zaman olmuştur... Yaz tatillerinde annemlerin yanına Malatya'ya gittiğim zaman bez fabrikasında çalışıp para biriktiriyordum, üniversitede yıl içi masraflarım için.

Halit Çelenk: O yıllarda Şekibe'ye gelen bir miktar para var, bana

da gelen bir miktar para var. Bana gelen biraz daha fazla ama biz paylaşıyoruz. Sosyalist düşünceler kafamızda, biliyoruz ki ayrı gayrı yoktur. İkimiz bir araya koyarız, ihtiyacımıza göre harcarız diyoruz...

Öğrencilik/maddi sıkıntı/İstanbul Üniversitesi'nin parmaklıkları

İstanbul Üniversitesi'nin kapısı yüksek ve sık parmaklıkları ile ünlüdür. Her sabah bu parmaklıklı kapı açılır ve yüzlerce öğrenci içeriye dalar okumak için. Yine böyle bir sabah, Şekibe Çelenk ve arkadaşları bir iddiaya girerler. Acaba kapıdan değil de parmaklıklardan geçilebilir mi? Çoğunluk o dar parmaklıkların aşılamayacağı kanısındadır ve deneyenler de beceremezler ama birkaç dakika sonra Şekibe'nin içerden kendilerine seslendiğini duyarlar. O, parmaklıkları aşmıştır... Olay arkadaşlarını güldürür ve şaşırtır ama bu "akrobasi başarısı"nda, okuyabilmek için İstanbul'a gelen, çok az bir burs ve destekle ayakta durmak ve avukat olmak için insanüstü bir direnç gösteren, yaz aylarında dinlenmek yerine fabrikalarda çalışan ve üniversite günlerini çoğunlukla bir sandviçle geçiren genç bir kızın öyküsü saklıdır...

İlk aşk nasıl başladı?

Halit Çelenk: Beraber ders çalışıyorduk. Ders çalıştığımız yer üniversitenin bahçesiydi. Hani o üniversitenin bahçe kapısı var ya, sinemalarda gördüğünüz. 'İstanbul Üniversitesi' yazan büyük kapı... Oradan girince büyük bir bahçe vardır. Kuzeyinde üniversite binası var, daha önceden Harbiye nezaretiymiş. Sağ tarafta Beyazıt Kulesi, sol tarafta Zeynep Hanım Konağı var. Arkamızda da kapının dışında, Beyazıt Meydanı'nda bir Küllük var, ünlü bir Küllük. Küllük bir büyük kahvedir ve bütün sanatçılar, yazarlar oraya gelirler, otururlar, konuşurlar, sohbet ederler, tartışırlar. Biz de oraya gideriz, oranın müdavimlerindeniz biz de. Sanatçıları, yazarları dinler, ne konuştuklarını merakla öğrenmeye çalışırdık...

Gelelim bahçeye... Kapının içinden boydan boya ta içerideki üniversite binasına kadar uzanan bir yol var. İki yanında da çamlar... O çamların altı gölgeliktir. İkimiz o çamlardan birinin altına oturup ders çalışıyoruz. Tabii ders çalışırken, birçok konuda konuşuyoruz. Dünyanın güncel konularını tartışıyoruz. Düşüncelerimiz, dünya

görüşlerimiz birbirine uygun... Sosyal açıdan bakıyoruz olaylara ve orada otururken bir gün, herhalde duygusal birtakım havalara girdik. Ve orada kendi kendimize nişanlandık. Yani evlenme kararını orada aldık.

İlk teklif kimden geldi, ne söylediniz?

Halit Çelenk: Ben söyledim tabii. 'Biz artık beraber olmalıyız, benimle beraber olmayı, yani evlenmeyi ister misiniz?' dedim. O da bana başını yaklaştırdı ve 'elbette, tabii' dedi.

Orada kendi aramızda bu kararı aldık. Tabii biz daha öğrenciyiz. Şekibe de ben de henüz üçüncü sınıftayız... Üniversiteyi bitirmemişiz.

Kendi aramızda sözleştikten sonra hep beraber gezdik, beraber ders çalıştık, sınıf arkadaşlığımız da devam ediyor. Ben Kumkapı'da bir pansiyonda kalıyorum, Madam Şövik'in pansiyonu. Şekibe önce yurtta kalıyordu, yurttan ayrıldı, bir pansiyonda kalma kararı aldı. Kendisine benim kaldığım pansiyonun diğer köşesindeki apartmanı önerdim. İkimiz de aynı binanın iki farklı köşesinde pansiyoner olarak kaldık.

Şekibe Çelenk: (Araya girerek) Onun pansiyon sahibi Rum bir kadındı, kötü bir kadındı. Benimki de bir Ermeniydi, çok iyi bir kadındı.

Halit Çelenk: Sabah kalkıyorum, Şekibe'nin pansiyonunun kapısına gidiyorum. Onu uyandırmak için yerden küçük bir taş alıyorum. Penceresine atıyorum, O da pencereden bakıyor, 'geliyorum' diyor bana, iniyor aşağıya. Azak yokuşu var, o yokuşu çıkıyoruz beraberce ve üniversiteye gidiyoruz. Fakat kış gelince tabii yerde taş bulmak imkanı yok, yerler kar buz... Ben bir avuç fındık alıp cebime koyuyorum, pencereye fındık atıyorum. Fındık camı kırmıyor ama ses yapıyor, fındıkla onu uyandırıyordum kışın ve fındık 'tık' edince Şekibe uyanıyordu. Kış da böyle geçiyordu. Okulda çok ilginç günlerimiz geçti.

Şekibe Çelenk: (Yine araya giriyor) Halit şeyi anlatsana... Hani bir gün bir yere gidip oturmuştuk, bir adam bunca yıl bir kadın gelmedi demişti...

Halit Çelenk: Evet, enteresan şeyler yaşadık biz öğrencilik yılla-

rında... Akşamları yatıncaya kadar dışarıda beraber oluyoruz. Hep beraber oluyoruz, sadece yatmaya ayrılıyoruz, o kendi pansiyonuna, ben kendi pansiyonuma çıkıyorum.

Bir gün yine dışardayız, hava soğuk, üşüdük. Yürüyoruz, sıcak bir çay içmek istedik, içimiz ısınsın diye. Şekibe'ye, 'Kumkapı'da bir kahve var, gel, orada bir çay içelim' dedim, tuttum elinden, el ele kahveye girdik. Ortada bir sac soba var, insanlar çay kahve içiyor; biz de sandalye çektik, oturduk oraya ve çay söyledik. Derken orada bir polis memuru yerinden kalktı ve geldi yanımıza; 'Siz burada ne arıyorsunuz?' dedi. 'Üşüdük dışarıda, biz öğrenciyiz, ısınalım, bir çay içelim diye geldik' dedim. 'Ben otuz yıldır burada görev yapıyorum, bu kahveye bir kadının girdiğini görmedim' dedi... Bizim de o zaman genç ve atak zamanımız, 'eee' dedim 'otuz yıldır görmediyseniz şimdi gördünüz'... Biz aldırış etmedik, adam kafasını sallaya sallaya, mırıldana mırıldana çıktı gitti. Böyle bir olay yaşadık.

Bir gün de, Kumkapı'daki tren istasyonundayız. İstasyonun orada bir beton altı var. Biz Şekibe'yle konuşurken biraz duygulu konulara girdik. Şekibe'nin gözleri yaşardı. Tesadüf bu ya, oradan bir nöbetçi polis memuru geçiyormuş, yanımıza geldi ve bana 'Bu kadın niye ağlıyor' diye sordu. 'O benim arkadaşım, biz öğrenciyiz, bir şeyler konuşuyoruz, duygusal şeyler de oluyor, o yüzden duygulandı, ağlamaklı oldu, ne var bunda' dedim. 'Yoksa başına bir iş mi getirdin?' demez mi! 'Öyle bir şey yok, kendisi de burada' dedim. Şekibe de; 'hayır hayır, ben şikâyetçi değilim, yok böyle bir şey' dedi. Adam da 'madem şikâyetçi değilsiniz, ben gideyim' dedi, kalktı gitti.

Öğrencilik yıllarımız böyle geçti. Sonra biz üniversiteyi bitirdik, staja Antakya'ya gittik.

Stajdan önce mi evlendiniz?

Halit Çelenk: 1943'te evlendik, üçüncü sınıfta. Bir yıl da evli okuduk.

Şekibe Çelenk: 13 Şubat günü nikâhımız var, nikâha gitmemiz lazım. Aynı gün de askerlik dersi var. Haftada iki gün askerlik dersi vardı, girmediğin takdirde sınıfta kalıyorsun. Muhakkak girmen lazım...

Halit Çelenk: O yıllar 2. Dünya Savaşı dönemi, askerliğe çok önem veriyorlardı. Kadınlara da askerlik dersi koymuşlardı. Çok sıkı tutuyorlardı askerlik dersini.

Şekibe Çelenk: Şimdi aynı saatte nikah var, mecburen önce nikaha gittik, nikahı yaptık, defteri imzaladık. Sonra koşa koşa geldik, sınıfa gittik. Baktık sınıf kapısı kapanmış, kapının önünde bir subay duruyor. 'Eyvah yandık' dedim içimden. Subayın yanına geldim ve 'yüzbaşım özür dileriz, geç kaldık, lütfen içeriye alın' dedim. 'Niye geciktiniz' dedi, 'nikâhımız vardı da onun için' dedim. 'Yaaa, peki bu seferlik affettim, girin içeri' dedi.

Halit Çelenk: Hatırıma gelen başka bir olayı anlatacağım. Az daha evlenemeyecektik! O yıllarda Şekibe'nin babası memur olduğu için aile ilden ile geziyor. Biz üniversitede iken aile Malatya'daydı. Osmanbey apartmanı adında anacadde üzerinde bir apartmanda oturuyorlar. Ben de önce Antakya'ya gittim, ailemle evlenme işini görüştüm.

Onlar 'Evladım' dediler 'seviyorsan memnuniyetle'. Yani bizimkilerin olurunu aldım. Sonra Malatya'ya gideceğim ama daha önce telgraf çektim ve 'ben geliyorum' dedim. Trene bindim. O zaman tren var, otobüs filan yok... 'Şekibe beni karşılayacak' diye düşünüyorum ama trenden indim baktım kimseler yok, ne Şekibe, ne de ailesinden kimse... Yürümeye başladım, zaten apartmanın istasyona yakın ve anacadde üzerinde olduğunu Şekibe bana önceden söylemişti. Bir bakayım, evlerini bir göreyim dedim. Gittim baktım ki, Şekibe pencerenin önünde bir divana yüzü koyun uzanmış, kitap okuyor. Elbette biraz bozuldum ve içimden 'bak' dedim, 'beni karşılayacağına oturmuş kitap okuyor!' İçimden bir ses 'vazgeç bu işten, kalk Antakya'ya dön' diyor. Böyle şeyler düşünüyorum kendi kendime. Yalnız bu arada aklıma telgrafı almamış olabileceği geldi. Kalktım postaneye gittim. Antakya postanesinden böyle bir telgraf çektiğimi ve o telgrafın buraya ulaşıp ulaşmadığını sordum. Adam defteri çevirdi, çevirdi baktı, 'böyle bir telgraf gelmedi buraya' dedi. Rahatladım ve eve gittim.

İkinci gün kapı çalındı, kapıyı ben açtım. Karşımda bir telgraf

memuru, 'Telgrafınız var' dedi ve benim çektiğim telgrafı bana verdi. Gerçekten de o dönemde mektuplar, telgraflar çok gecikiyordu. Bu gecikmelerden biri de bizim başımıza gelmişti. Postaneye gitmek aklıma gelmeseydi, vazgeçiyordum evlenmekten.

Kuru fasulye hikâyesini anlatır mısınız?

Halit Çelenk: Evlendikten sonra Fatih'te bir ev kiraladık. Fakat şimdiki gibi havagazı ocakları filan yok. Bir mangal orada, etrafı açık, içine ateş yakıyoruz. Bir sac var, üzerine tencereyi koyuyoruz, kuru fasulye pişireceğiz. Arkadaşlarımızı da davet etmişiz. Çeviriyoruz, üflüyoruz, yelpazeliyoruz, bir türlü bizim kuru fasulye yumuşamıyor. Öyle ki ne kadar uğraştıysak fasulye pişmedi. Arkadaşlar geldiler. Çıkardık önlerine fasulyeyi, tıkır tıkır fasulye. 'Ah ne güzel, ne kadar güzel olmuş' dediler, bizim gönlümüz olsun diye. Nazik çocuklar arkadaşlarımız. Bilmiyoruz tabii akşamdan ıslatmamız gerektiğini, nereden bileceğiz.

Şekibe Abla'nın babası evlenmeniz konusunda zorluk çıkardı mı?

Şekibe Çelenk'in babası Mehmet Hakkı Sayar

Şekibe Çelenk: Çıkarır mı hiç? Dört dörtlük bir adamdı babam. Çok olgun bir insandı. Atatürk hayranıydı. Hemşehrisi oluyordu. Selanikliydi. Annem sertti, nobrandı biraz.

Halit Çelenk: Anladılar bizim durumumuzu. Birbirimizi sevdiğimizi... Şekibe'nin annesi çok sert bir kadındı, ismini de 'hükümet gibi kadın' koymuşlardı. Otoriter bir kadındı, sertti. Babasının adı Mehmet Hakkı idi, evin herhangi bir yerinden annesi Memo deyince, babası koşarak gelir ne istiyorsa yapardı. Hatta bir gün tuvalette sigara içiyormuş, kayınvalidem Memo diye seslenince elinde sigarayla koşmuş, sonra elini cebine koymuş ve ceketinin cebi yanmış.

Malatya'ya geldiğim gün kahvaltıya oturduk. Şekibe beni ağırlamak için haşlanmış yumurta koydu önüme. Annesi geldi ve 'yumurtayı

kimin ihtiyacı varsa o yer' dedi, aldı önümden yumurtayı ve babasının önüne koydu, böyle sert bir kadındı. Şekibe çok hareketli bir kızdı, bir şey istediği zaman söylerken zıplardı filan. Annesi bir gün bana dedi ki, 'Sen bu kızı alıyorsun ama şunun haline bak, zıplaya zıplaya şunu bunu ister, nasıl uğraşacaksın?' Şekibe'nin annesi ile arası çok iyi değildi.

Şekibe Çelenk: Annem hırpalardı, döverdi, vururdu, babam fiske vurmamıştır.

Halit Çelenk: Kız kardeşi Saffet yumuşaktı ve sakindi, annesi onu severdi. Babası da Şekibe'yi çok severdi. Bir de ninesi çok severdi...

Şekibe Abla, bir Darwin nazariyesi öykünüz var. Bu arada onu da bizimle paylaşır mısınız?

Şekibe Çelenk: İnsanın fikri ve duygusal gelişmesinde birçok etkenler belirleyici oluyor. Bunlardan birinin de yetiştiği aile çevresi olduğunu sanıyorum. Benim ailem aydın, ilerici bir aileydi. Burada anlatacağım olayın, benim ilerideki müspet düşüncem üzerinde oldukça etkili olduğunu sanıyorum.

Ben ilk, orta ve liseyi Bursa'da okudum. İlkokulda okurken, bir gece evimize içlerinde hâkim, avukat, bazı daire müdürlerinin de bulunduğu bir grup geldi. O zaman Bursa'da bu topluluk her hafta bir evde toplanıp söyleşi yapardı. O gece de sıra bizim evdeydi. Tabii ben misafirlerin yanma giremiyordum, ama çocukluğun verdiği merakla kapıdan konuşulanları da dinlemeden edemiyordum. Bir ara misafirlerin, Darwin nazariyesini tartıştığını duydum. Bir süre sonra kapı çalındı ve komşularımızdan epey tutucu olan bir karı koca geldi. Babam onları da bulundukları odaya davet etti. Fakat biraz sonra erkeğin, kızgın bir sesle 'Kalk hanım kalk, gidelim' dediğini duydum. Babam her zamanki nazik haliyle onları yolcu etti. Diğer misafirler gecenin geç saatine kadar oturdular. Onlar da gittikten sonra herkes yattı.

Ertesi sabah uyandıktan sonra, babam beni çağırarak evimizin yanındaki kırtasiyeciye gönderip büyük beyaz bir karton aldırdı. Sonra beni yanına oturtarak elime bir çini mürekkep kalemi verdi ve 'Söylediklerimi bu kartona büyük harflerle yaz' dedi. Yazdırdığı

metin şuydu: 'Darwin nazariyesini kabul etmeyen bu eve giremez.' Sonra bu panoyu evin dışına, kapının üstüne astı ve bu pano bir hafta kapıda asılı kaldı. Bu olay, benim gelecek yaşamımda pozitif bilimlere yönelmemde oldukça önemli bir etken oldu sanıyorum.

Bu arada öğretmenimin önemini de söylemeden geçmek istemiyorum. İlkokulda Asiye öğretmen isimli aydın bir öğretmenimiz vardı. Bize devamlı olarak şu telkinde bulunurdu: 'Çocuklar sepetinizde saman değil pamuk bulunsun.' Pamuktan kastettiği pozitif bilimdi. Ortaokul ve lisede hocalarımız da aydın kişilerdi. Bu arada lisedeki edebiyat öğretmenim Namdar Rahmi Karatay'ı da anmadan geçmek istemiyorum. 'Geçti Bor'un pazarı, sür eşeğini Niğde'ye' şiirinin yazarı. Hepsini şükranla anıyorum.

Mezun olduktan sonra İstanbul'dan hemen ayrıldınız mı? Samsun'a gidişiniz nasıl oldu?

Halit Çelenk: Hayır. Aslında biz hep İstanbul'da kalmak istedik ancak orada bir yazıhane açmak çok para istiyor. Ben avukat yazıhanelerini dolaştım, anlaşamadım. Bir Ermeni avukat vardı, 'benim 150 dosyam var, sen bunlara bakarsın, duruşmalara girersin, takip edersin, ben sana ayda 50 lira veririm' dedi. Ama bu para bizim ihtiyaçlarımızı karşılamazdı. O yıllarda Şekibe'nin babası Samsun'da Abdi Fuat Akev Tütün İşletmeleri'nin müdürü olmuştu. İşe bakın ki Mehmet Hakkı bey Macaristan'da makine mühendisliği okumuş.

Şekibe Çelenk: Babam Devlet bursuyla Türkiye dışında okuyan ilk talebelerdendi.

Halit Çelenk: Şekibe'nin babası İzmir'deki Halkapınar fabrikasını yapan, planlayan kişidir. Bize Samsun'dan mektup yazdı. O zamanlar telefon filan da yok. 'Evlatlarım burada Tekel idaresinin avukatlığı açık. İsterseniz gelin, avukatlığa başlayın, bir maaşınız olur' dedi.

Şekibe Çelenk: Serpil de üç aylık. Annem ve babam, 'çocuğa da bakarız burada' dediler...

Halit Çelenk: Kalktık Samsun'a gittik. Adliye'nin karşısında bir büro bulduk, aylık kirası 40 liraydı. Tekel idaresine başvurdum. Beni oranın avukatlığına atadılar. 162 lira maaş alıyordum. İdare ediyordu bizi. 40

Şekibe Çelenk Samsun'da avukat yazıhanesinde...

lirayı yazıhaneye veriyoruz, kalanı diğer ihtiyaçlarımıza harcıyoruz.

İlk zamanlar bir süre Şekibe'nin annesi ve babasıyla beraber kaldık. Sonra ayrıldık, ev tuttuk. İşlerimiz çabuk açıldı... Ben ceza davalarına baktım, çok adam öldürme suçu işleniyordu. Adam öldürme, kız kaçırma, kadınlara tecavüz, kaçakçılık – tütün kaçakçılığı falan– yani çok dava vardı. Bütün bu davalara baktım, güzel de para kazandım. Ankara Bahçelievler'de Emlak Bankası'nın evleri vardı. Boş veriyorlar evi, ipotekli yavaş yavaş ödüyorsunuz. Samsun'da yaşarken Ankara'da böyle bir ev aldık. Samsun'a gittiğimizde Serpil 3,5 aylıktı. Sonra Serpil büyüdü. Onu Ankara Koleji'ne verdik. İyi yetişsin, kolej mezunu olsun, İngilizce öğrensin, iyi yetişmiş bir vatandaş olsun istedik.

Serpil Çelenk: Koleje giriş için sınav vardı, o zamanlar öyle bir sistem vardı. Ankara'da teyzem var. Teyzem annemlere haber vermiş herhalde, Ankara'da sınava girdim. Çıkınca 'nasıl geçti' diye sordular, 'bir şeyler yaptım işte' dedim. 270 ya da 300 kişi alacaklardı. Ben 70'inci olarak kazanmışım sınavı. Kazanınca babam da 'madem kazandı, orada okusun' dedi. Ben Koleje yatılı girdim, teyzemlerde de kalmadım. Hafta sonları teyzemlere çıkıyordum. Aslında ben hep ilkokul arkadaşlarımla Samsun 19 Mayıs Lisesi'nde okuyacağım diye düşünüyordum. Hiç ayrılmamışım o zamana kadar evden ve ailemden. Ankara'da hafta içi okulda kalıyordum. Çok zor geldi yatılılık...

Durmadan ağlıyorum. Eve acıklı mektuplar yazdım... Bir senede eve hemen her gün mektup yaza yaza sonunda...

Halit Çelenk: O kadar acıklı ağlamaklı mektuplar geldi ki, ben burada yalnızım şöyle böyle. Dedik ki bu çocuk hasta olacak orada tek başına. Kalkalım gidelim Ankara'ya. 60 yılıydı.

Serpil Çelenk: 27 Mayıs'ın olduğu sene benim yatılı hazırlığı bitirdiğim senedir, annemler Ankara'ya o yıl sonu geldiler.

Halit Çelenk: 60 yılında kalktık geldik. Gelirken orada bütün Samsunlu tanıdıklarımız dediler ki, 'Siz deli misiniz, çıldırdınız mı, herkes sizi seviyor, burada bu kadar güzel iş bırakılır mı, iyi para kazanıyorsunuz, çevreniz geniş, muhitiniz var, doktorlar, yüksek mühendisler, hâkimler, avukatlar, neden gidiyorsunuz?' Samsun'da iken her hafta sonu bir yerlere gezmeye giderdik.

Serpil Çelenk: Bafra'ya pide yemeğe gidiyorduk. Hırlaz Kaplıcaları'na gidiyorduk. Bir de Deveci Çiftliği'ne gittiğimizi hatırlıyorum.

Halit Çelenk: Her hafta sonunda, oranın aydın tabakası, doktorlar, hâkimler bir araya gelirdik. Orada bir şehir kulübü vardı, orada buluşurduk. Yer, içer, dans ederdik, eğlenirdik. Böyle bir dönem geçti.

İlginç anılarınız oldu mu? Ne tür davalara baktınız? Davalarda, avukatlıkta sıkıntı yaşadınız mı?

Halit Çelenk: Daha çok ceza davalarına baktım orada. Çok suç işleniyordu. Tüm kıyı boyunca, Sinop'tan Bafra'ya, Çarşamba'dan Gümüşhacıköy'den Samsun'a, ceza davası olsun, hukuk davası olsun çok dava baktım. Çok dolaştım. Ceza davalarında kendimi bir hayli yetiştirdim. Tecrübe kazandım. Sıkıntım olmadı çünkü güzel staj görmüştük, ayrıca çok çalıştık, Yargıtay kararları topladık filan. Mahkemelere girdiğimizde hâkimler bizi ilgiyle dinlerlerdi. Hatta Samsun'da, yeni genç bir avukat gelmiş, hâkimler ciddiye alıp dinliyor, aldığı tüm davaları kazanıyor, kazanamayacağı davayı almıyor gibi konuşmalar, rivayetler yayıldı. Ben avukatlıkla ilgili bir sorunla karşılaşmadım.

Bir de milletvekilliği önerileri var galiba...

Halit Çelenk: Az milletvekilliği teklifi almadık Samsun'da. CHP de, DP de kurulmuştu, onların başkanlarından milletvekilliği teklifi gelmişti ikimize de. Önce gelin partiye girin dediler. Önce DP'nin sonra CHP'nin başkanı geldi, teklif etti. İkinizi de milletvekilliği

listesine alalım, nasıl olsa listeye giren kazanıyor dediler. Gerçekten de öyleydi o zamanlar. Biz ise mesleğimizi yaptığımızı, milletvekilliğinde, siyasette gözümüz olmadığını söyledik. Halbuki reddedişimizin asıl sebebi bu değildi. O partilerin politikalarını, programlarını biz beğenmiyorduk. Sosyalist düşüncelere yatkındık çünkü.

TİP'e girişiniz nasıl oldu?

Halit Çelenk: Ankara'ya geldikten sonra 1961'de Türkiye İşçi Partisi kuruldu, Mehmet Ali Aybar da başkan oldu. Fakülteden de tanırdık kendisini, Devletler Hukuku dersinin doçentiydi. Kendisini sever, sayardık. Daha önce de söylediğim gibi biz zaten sosyalist düşüncelere sahiptik. Parti kurulup da, başına Mehmet Ali Bey geçince, ikimiz de partiye girdik. Bizim TİP'e girişimiz böyledir. 1962'de girdik partiye.

Şekibe Çelenk: 1963'te yerel seçimlerde kadın olarak partinin ilk radyo konuşmasını ben yaptım. O zaman televizyon yoktu.

Halit Çelenk: Yerel seçimler olmuştu 1963'te, belediye seçimlerine girdi bizim parti. Şekibe de parti adına radyo konuşmasını yaptı. Türkiye'de parti adına radyo konuşması yapan ilk kadın olmuştur. O gece, sabaha kadar telefonumuz hiç durmadı. Özellikle kadınlar arıyorlar. Öğretmenler, kadınlar, kızlar arıyorlar, şimdiye kadar radyodan kadın sesi duymamışlar. Şekibe de güzel bir konuşma yaptı. O radyo konuşmaları yayınlandı, o kitap hâlâ bizde vardır.

Parti daha sonra gelişti. Samsun'da uzun süre kaldığımız için, partiden bana 'Samsun İl Örgütü'nü ilçeleriyle beraber kur' dediler, ben de Samsun'a gittim, orada çalışmalar yaptım. Çok enteresan çalışmalar yaptık. Havza'da, Alaçam'da, diğer ilçelerde çalıştık. Partiye kurucu olarak aldığımız kimseler hep halktan insanlardı. Kalaycı, arzuhalci... Köylü kadınları da, arkadaşlarımız aracılığıyla kurucuların arasına koyduk. Bütün ilçeleri kurduk. Enteresan şeyler var, şimdi onları tekrar etmek zor.

Şekibe Abla, TİP'te hangi görevlerde bulundunuz?

Şekibe Çelenk: 1962 yılında Halit'le birlikte TİP'e girdik. İlk siya-

sal çalışmamız bu partide başladı. Ben TİP'te Ankara Merkez İlçe Başkanlığı, Merkez Haysiyet Divanı üyeliği, 1965 seçimlerinde partinin Yüksek Seçim Kurulu temsilciliği görevlerinde bulundum.

Aybar/kopya/TİP

Çelenkler'in, TİP'in ikinci Genel Başkanı M. Ali Aybar'la olan tanışıklıkları üniversite yıllarına dayanır. Aybar, o dönemde İstanbul Üniversitesi'nde doçenttir. TİP'e çok çabuk karar vererek girmelerinde bu öğretmen/öğrenci ilişkisinin önemli bir rol oynadığını da sık sık dile getirmişlerdir anılarında...

1960'lı yıllar. M. Ali Aybar, birçok kez yaptığı gibi, Çelenkler'e "Şekibe Hanımın bir çorbasını içmek üzere" ziyarete gelir. Anılarla dolu bir akşamdır o gece... Çorbalar içilir, yemekler yenir. Bir ara Şekibe Çelenk, o her zamanki rahatlığı ile "M. Ali bey, ... dersinde öğrenciler kopya çekmişlerdi. Siz bu olayı anımsıyor musunuz?" diye sorar. Aybar olayı anımsayamaz. Halit Çelenk'in masanın altından ayağına hafifçe dokunarak kendisini ikaz etmesine karşın Şekibe Çelenk olayı anlatır. Öğrenciler, oldukça zor olan dersin sınavında çalışkan Şekibe'den kopya çekmek niyetindedirler ama sınava gözlemci olarak giren M. Ali Aybar göz açtırmamaktadır. Sonunda aynı sınava giren bir kız öğrenciyle anlaşırlar. Öğrenci, Aybar'ı soru sormak bahanesiyle biraz oyalar ve diğerleri de kopyalarını çekerler. M. Ali Aybar, birçok meziyetinin yanısıra asabiyeti ile de ünlü bir başkandır. Sofrada bulunan herkes, onun bu huyunu bildikleri için, nasıl bir çıkışta bulunacağını biraz da endişeyle beklerler. Ne var ki, Aybar, hiç de beklendiği gibi bir davranış sergilemez. Yıllar öncesinin bu güzel öğrencilik anısını rahatlıkla kendisine anlatan eski öğrencisi ve yeni yoldaşını yumuşak bir şekilde yanıtlar: "Şekibe hanım, o yıllarda sizlere böyle bir yardımım olmuşsa sevinirim..."

1963 yılında yerel seçimler yapılacaktı. Parti, örgütlenme açısından seçim yasasının gereklerini yerine getirmiş, seçime katılma hakkını kazanmıştı. Parti adına, (o dönemde televizyon olmadığı için) devlet radyosunda seçim konuşmaları yapılacaktı. Parti yönetimi, parti adına yapılacak konuşmalardan birini bana verdi. Radyoda plan üzerine bir konuşma yaptım. Konuşma, gerek parti içinde gerek kamuoyunda olumlu karşılandı. 1965 seçimlerinden sonra, partinin TBMM'ye sunduğu 'İşsizlik Sigortası Yasa Tasarısı'nı hazırlamakla görevlendirilen ekipte yer aldım. Bu yasa tasarısını hazırlamak için parti tarafından 4 kişilik bir ekip görevlendirilmişti. Bu ekip şu isimlerden oluşuyordu:

Lastik-İş Sendikası Genel Başkanı Rıza Kuas, Gıda-İş Sendikası Genel Başkanı Kemal Nebioğlu, sendikacı Şaban Erik ve ben.

Tasarıyı yaptığımız toplantıda arkadaşlar, tasarıyı hazırlamak için yapılacak araştırmaları ve çalışmaları benim yapmamı uygun buldular. Bu çalışmalar için yerli ve yabancı kaynaklardan faydalanarak bir araştırma yaptım ve yukarıda isimleri yer alan arkadaşlarımın da onayı ile hazırlanan 'İşsizlik Sigortası Yasa Tasarısı' parti tarafından TBMM'ye sunuldu.

Stajınızı İstanbul'da mı yaptınız?

Halit Çelenk: Stajı Antakya'da yaptık. Askerlik bittikten sonra Antakya'ya gittik. Orada sosyalist bir avukat vardı, Ahmet Sırrı Hocaoğlu. Ona gittim. Bana dedi ki, 'Halit Bey, benim milli emniyette kaydım var, orada A/ B/ C bölümleri var. Ben yıllardır uğraşıp durdum ve C'ye düştüm. Tekrar başıma bir iş gelsin istemiyorum.' Ve bizi kabul etmedi staj için.

Bunun üzerine Antakya'da Mesut Fani Bilgili'ye başvurduk. Adanalı zengin bir ailenin çocuğuydu. 150'lik listeye koymuşlardı onu. Onun yanında staj görmeye başladık. Avukatın babası çok zengindi. Adana'nın ilçesindendi, ilçeyi hatırlayamadım. Mesut Fani Bilgili Avrupa'da üç fakülteyi bitirmiş. Hukuk, ekonomi politik, bir de felsefe. Ayrıca Antakya'da benim felsefe hocam da olmuştu. Ali Fuat Başgil'in Paris Sorbonne Üniversitesi'nden de arkadaşı olmuş. Aynı yıllarda beraber olmuşlar, bölümleri ayrıymış ama hocayla görüşürlerdi zaman zaman.

Antakya'da stajı bitirdikten sonra Samsun'a geldiniz ve Şekibe Abla'yla beraber avukatlık yapmaya başladınız. Samsunluların bir kadın avukata bakışları nasıldı? Neler yaşadınız?

Halit Çelenk: Samsun'da yazıhanemizi açtık, Şekibe'yle beraber çalışmaya başladık. Bir gün, ben mahkemedeyken bazı köylüler yazıhaneye gelmişler. Hukuki bazı konularda bir şeyler sormuşlar Şekibe'den. Şekibe de yanıt vermiş. Ben duruşmam bitince geldim. Baktım ki adamlar oturuyorlar. 'Hayrola bir şey mi var?' dedim. Adamlar 'biz hanımla görüştük, ama sizi bekledik. Bir de sizinle konuşalım istedik' dediler. Onu kontrol ediyormuş gibi yani acaba

doğru mu söyledi eğri mi söyledi diye... Şekibe bundan çok alındı. 'Benim dediklerimi kontrol etmek için seni beklediler, bir de sana soracaklar' dedi. 'Ben böyle bir ortamda nasıl avukatlık yaparım' dedi. Elinde bazı davalar vardı, bıraktı, onları da ben üstlendim. Bıraktı yani, birlikte avukatlık yapmak istemedi. Bırakış o bırakış.

Şekibe Abla nasıl bıraktınız avukatlığı? Pişman oldunuz mu hiç? Öğretmen olmak istemişsiniz olmamış!

Şekibe Çelenk: Hayır, pişman olmadım. Samsun'da öğretmenlik de olmadı o dönemde. DP'li anti-komünist bir Millî Eğitim Bakanı vardı. Tevfik İleri. Bizim sol görüşlü olmamız nedeniyle benim öğretmenlik işim de olmadı...

Halit Çelenk: Şekibe çalışmak istiyordu. Ankara'ya gittiğimizde de epey iş başvurusu yaptı. Bizim bacanağımızın yani Şekibe'nin kız kardeşinin kocasının Ankara'da o zaman bayağı geniş bir çevresi vardı. 1961'de Ankara'ya yerleştiğimiz zaman Şekibe kendisine iş bulmakta yardım etmesini istedi. Ama İhsan kendi karısına, bizim baldıza iş buldu Toprak Mahsulleri Ofisi'nde. Saffet de avukattı. Bizim gibi İstanbul Hukuk mezunudur. Çalıştı baldızım. Ama Şekibe için bizce ciddi çalışma yapmadı, biraz es geçti gibi geldi bize. Bizim çevremiz filan yoktu Ankara'da. İhtiyacımız da yoktu aslında, çalışmış olmak için çalışmak istiyordu Şekibe. Ben de dedim, 'çalış, elbette bu kadar yıl emek vermişsin', ama olmadı. Ankara'da da, Samsun'da da resmî bir yerde çalışamadı. Öğretmenlik de gerçekleşmedi.

Şekibe Çelenk: Bana hiç hayrı olmadı eniştemin.

Niye?

Serpil Çelenk: Onlar CHP'liydi. Bence annem ve babamın TİP'li olması eniştemin iş konusundaki ilgisizliğini açıklamaya yeter. Yalnız anneme değil babama da yardımcı olmamıştı iş konusunda o yıllarda.

Şekibe Çelenk: Biz sol'duk.

Askerlik döneminizi hiç konuşmadık. Sizin Devrek'te askerlik yaptığınız dönemde ilginç bir olay olmuş galiba...

Halit Çelenk: Benim askerlik yaptığım yer Devrek 19. Topçu Alayı

idi. Devrek'ten 4 kilometre ileride. Devrek, Zonguldak'ın ilçesi. Bu ilçede 19. Topçu Alayı var, ben de asteğmenim. Evimiz ırmağın karşı tarafında, ormanın kenarındaydı. Birliğe biraz uzak bir yerde. Birliğe gitmek için, ırmağın üzerinde bir tahta köprü vardı, onu geçiyordunuz, evimiz öbür tarafındaydı ırmağın. Bir Gürman Yüzbaşımız vardı, topçu, Şekibe gitmiş ona rica etmiş, 'Efendim, bizim evimiz ırmağın öbür tarafında, Halit nöbetçi olduğu zaman ben evde yalnız kalıyorum, sıkılıyorum, korkuyorum. Lütfen nöbetçi olduğu akşamlar beni de onun nöbetçi olduğu yere götürün' demiş. O zamanlar tek atlı yaylı arabalar vardı, Yüzbaşı emir vermiş arabaya, 'Halit asteğmenin nöbetçi olduğu akşamlar, Şekibe Hanım'ı evden alıp getireceksiniz, sabah tekrar evine götüreceksiniz' diye. Gerçekten de öyle oldu. Benim nöbetçi olduğum akşamlar bunu uyguladılar; araba Şekibe'yi evden alıp benim yanıma getirdi, sabah eve geri götürdü. Olaylardan birisi bu.

Bir de bir başka olay var: Orada bir tabur komutanı vardı (ismini Şekibe Abla ile düşünüp hatırlayamadılar). Çok kendini beğenmiş bir adamdı. Bir gün alay komutanına vekalet ediyor, alayın teftişini yapıyor. Ben de kendi topçu bataryamla alayın içindeydim. Kontrol ediyor, teftiş yapıyor, önerilerde bulunuyordu.

Bir gün yine teftiş sırasında geldi benim atın önünde durdu. Atın kulağının içini ters çevirdi. 'Bu hayvanın kulaklarının içi kirli, neden temizlemediniz?' dedi. Ben de 'Bu seyisin görevi, benim görevim değil' dedim. Aldırış etmedi. 'Bunu senin evdekine benzetiyorsan, yanılıyorsun' dedi. Şekibe'yi kastediyor. Ben de, 'Onun bizim evdekiyle hiçbir ilgisi yok. Ama sizin evdekiyle ilgisi varsa onu da siz bilirsiniz' dedim. Durdu, 'Teftiş bitmiştir' dedi. Sonra Gürman Yüzbaşıya döndü, 'Çelenk Asteğmene söyle, tabur odasına gelsin' dedi. Gittim odasına. İçeride bir kendisi var, bir de ben varım. Kapıda da bir nöbetçi var. Ben gayet serbest davranarak yürüdüm. Odaya girince, 'Duruşa geç' dedi. 'Hadi canım sen de' dedim, çok kızgınım. 'Bir taraftan bütün alayın önünde bana, aileme hakaret ediyorsun, sonra da duruşa geç diyorsun. Mademki duruşa geçmemi istiyorsun, evvela sizin bana hakaret etmemeniz lazım' dedim... Çıktım, atıma bindim, Paşa'ya gidiyorum... Alay komutanının üzerinde general,

Çelenkler Devrek'te askerde

paşa var. Hayvanımı öyle bir koşturdum ki, arkamdan kimse yetişemedi. Doğru paşanın kapısının önüne indim. İçeri girdim. Bir yüzbaşı 'Nereye gidiyorsunuz, randevunuz var mı?' dedi. 'Hayır, paşayla görüşeceğim' dedim. Girdim odasına. Olanları aynen anlattım. Paşa, 'Peki tamam evladım, sen birliğine git, ben gereğini yapacağım' dedi. Ben döndükten sonra paşa bana hakarette bulunan tabura vekalet eden yüzbaşıyı, o görevden almış başka göreve vermiş, paşanın maksadı, onu benden uzaklaştırmak. Ama adam peşimi bırakmıyor, görevler icat ediyor kendine, benim olduğum görev yerine geliyor.

Askerliğin sonuna kadar karşılıklı tartışmalarımız devam etti. Ben ayrılırken taburdaki bütün subayları dolaştım, teşekkür ettim, 'allahaısmarladık, her zaman görüşelim' dedim. Çünkü sivil hayata geçiyoruz artık. Hareket etmek üzereydim ki, bir posta eri gönderdi arkamdan. 'Yüzbaşım sizi çağırıyor' dedi posta. Şimdi gitmesen emre itaatsizlik diyecekler. Kalktım gittim. Yüzbaşı, 'Şimdi size sicilinizi okuyacağım, dinleyin' dedi. Bizim sicilimizi o veriyordu. Dosyayı çıkardı, sicile neler yazdığını bana okudu: 'Asteğmen Çelenk, görevine bağlı, görevini seven, disiplinli, hatta bir bataryayı değil bir alayı

yönetecek kadar bilgili bir askerimizdir.' Böyle yazmış oraya. Ben de teşekkür ettim, çıktım gittim.

Denizler'le ilgili neler söylemek istersiniz?

Şekibe Çelenk: Deniz, Yusuf, Hüseyin, Sinan ve daha isimlerini belirtemediğim birçok genç TİP üyesiydi. Deniz İstanbul teşkilatında, diğerleri ise Ankara'da idiler. Onun için Deniz'le, 12 Mart'ta haklarında açılan dava başlayıncaya kadar yüz yüze görüşmedim. Ankara'da ise, yitirdiğimiz gençlerden Yusuf Aslan, Sinan Cemgil, Alpaslan Özdoğan ve diğer birçok genç arkadaşlar evimize çok sık gelirlerdi. Bu gençler çok değerli çocuklardı. Gerek dünya görüşleri, gerek insani değerler bakımından hepsi başlı başına birer değerdi. Yurtseverlikleri ise hiçbir şekilde tartışılamaz. Eğer insanları nitelikleri bakımından sınıflandırırsanız ve bunu alfabetik fihristle ifade ederseniz onların hepsi A-Takımı idi. Ve onları yakından tanımak sanıyorum ki hayatımın en büyük şanslarından ve mutluluğundan biri olmuştur. Babalarla birlikte her celsede mahkemeye gittim... TBMM'ye de birlikte gittik. Oylamanın olduğu o oturumda Demirel ve bazı AP'li mebusların "üçe üç" diye ağızları köpürerek haykırdıklarını gördüm (Yüzü öfkeden kıpkırmızı, yerinden kalkıyor, eliyle 3'ü gösteriyor. Şekibe Abla'nın kızaran yüzü isyan, öfke ve üzüntü ile dolu, belli ki, o görüntüyü hiç unutmamış).

O çocuklar mı astırdılar Menderes'i? Yitirdiğimiz bu evlatlarımızın acısını, ilk günkü gibi bütün sıcaklığıyla bugün de yüreğimde duyuyorum. Onları hiç unutmadım ve ömrüm tükeninceye kadar da unutmayacağım. Ve vefa borcumu, sık sık Karşıyaka'ya gidip onların mezarlarını ziyaret ederek, bir yerde sanki ödemeye çalışıyorum.

Şekibe Çelenk anlatıyor...

Denizler'in mahkemesindeyiz. Deniz çok hareketli, canlı bir çocuktu. Çocuklar yan yana oturuyorlar. Deniz birden beni gördü ve ayağa kalkıp, "Ablam" diye bağırdı. Ben de dönüp gülümsedim, çünkü yapacak başka bir şey yoktu. O sırada arkamdaki asker elindeki dipçikle sırtıma vurup, "yürüüü" diye bağırdı. Deniz'e cevap da verememiş, sadece gülümsemiştim. "Sana nasıl 'abla' der" diye herhalde vurdu sırtıma, bütün sırtım çürümüştü...

Bir fotoğraf olayı var galiba...

Şekibe Çelenk: Denizler savunma yapıyorlar ve biz babalarla birlikte yine mahkemedeyiz. Savunmayı çocuklar sıra ile okuyorlar. Deniz, Yusuf okurken bir fotoğrafçı geldi, resimlerini çekti, sonra Atilla (Keskin) okudu bir kısmını, onun resmi çekilmedi ama sıra Hüseyin'e gelince fotoğrafçı girdi içeri ve onun da resmini çekti! Tüylerim diken diken oldu! Adam geliyor, Deniz'in fotoğrafını çekiyor, arada Atilla konuşuyor, sonra sıra Yusuf'a gelince onun fotoğrafını çekiyor, sonra Hüseyin... Evde Halit'e söyledim bunu. Bunlar üç çocuğu mu seçtiler asmak için dedim...

Serpil Çelenk: Annem çok telaş etmişti. Karar çok önceden verilmiş diyordu...

Şekibe Abla, vurulup Ankara'ya getirilen Yusuf Aslan'ı Numune hastanesinde sadece siz ziyaret edebilmişsiniz galiba?

Şekibe Çelenk: Evet, öyle oldu. Şansımı denemek istedim. Gittim. Kapıda bir er var. "Evladım, senin de anan var değil mi, bu çocuğun anası yanında değil, ben onun ablasıyım. Yaralı... İzin ver yanına girip bir bakayım durumuna" gibisinden bir şeyler söylediğimi anımsıyorum. Nasıl olduysa çocuk izin verdi ve Yusuf'u bir yarım saat kadar gördüm... Konuştuk, halleştik... Bize en çok gelip giden çocuk oydu Denizler'den...

TİP'ten sonra katıldığınız siyasi çalışmalardan anımsadıklarınız var mı?

Şekibe Çelenk: Birkaçını sayabilirim. Parti (TİP) döneminden sonra Lastik-İş Sendikası'nın toplu iş sözleşmelerinde sendikayı temsilen hakemlik görevi yürüttüm. İnsan Hakları Derneği, başkanlığını Av. Nevzat Helvacı'nın üstlendiği dönemde, "'Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi uluslararası sözleşmesi' karşısında Anayasa ve yasalarımız" konulu bir araştırma yapılmasını istedi. Bu araştırmayı yapmak üzere seçilen ekipte ben de vardım. Yapılan çalışmayı ben ve Av. Dr. Sabiha Çaycı üstlendik. Ben, kadının Anayasa ve Medeni Kanun karşısındaki durumunu, Sabiha Çaycı da iş hayatı ve sendikalarla ilgili bölümünü hazırladık ve 9 sayfalık bir

rapor halinde, İnsan Hakları Derneği'ne verdik. Dernek bu raporu, bir yasa tasarısı olarak TBMM'ye gönderdi.

Yeniden İstanbul'daki yaşamınıza dönersek; üniversiteyi bitirince staj öncesi bir yerde çalıştınız mı?

Şekibe Çelenk: İstanbul'da, Halit askere gitmeden önce Denizyolları'nda çalışıyordu. O zaman iş bulmak çok zor. Üniversite mezunu, daha askere gitmemiş. Buna rağmen Denizyolları'nda bir iş buldu. Çalışanların envanterini tutardı. On bir ay kadar çalıştı, askerlik zamanı geldi, yedeksubay olarak askere gidecek. O zamanlar bir kanun vardı. Çalışan kişi askere gidince, eğer eşinin eğitim düzeyi aynı seviyedeyse, yerine eşi çalışabilir şeklinde bir yasa. Halit askere gidince, onun yerine ben müracaat ettim, kabul ettiler, işe başladım.

"Büyükbabam Marx" hikâyesi de bu çalışma döneminde mi oldu?

Şekibe Çelenk: Evet... Ben Denizyolları'nda çalışırken aynı işyerinde Muzaffer diye bir kız var, onun bir de kardeşi var, adı Vasfi Yükselsoy. İki kardeş orada işçi kadrosunda çalışıyorlar. Herkes öğlen yemeğe gider. Ne onlarda ne bende para var. Birer sandviç alırız kaç kuruşsa, yanına bir çay, öğle yemeğini öyle yeriz, lokantaya filan gidemiyoruz.

Vasfi çok güzel resim yapıyor. Gençken insanın biraz gözü kara oluyor. Şimdi düşünüyorum da kendi halime kendim gülüyorum. Şimdi öğlen tatillerinde herkes gidiyor, Muzaffer, ben, Vasfi kalıyoruz içeride. Millet yemekten dönene kadar kimse yok, biz alıyoruz sandviçlerimizi yiyoruz. Benim elimde Karl Marx'ın sakallı bir resmi var. Dedim ki, 'Vasfi sen çok güzel resim yapıyorsun, senden rica etsem, bu resmi bir kâğıda karakalem olarak yapar mısın?' 'Hay hay abla, emrin olur' dedi. Koydu çocuk resmi karşısına, başladı çizmeye, bir taraftan sandviçini yiyor, bir taraftan resim yapıyor. Biraz sonra Refii Bey geldi yemekten. Bizim Refii Bey diye bir şefimiz var, sıska, zayıf, huysuz bir adam. Durmadan dolaşır, onu kontrol eder, bunu kontrol eder. Gelir gelmez başladı etrafı dolaşmaya. 'Eyvahlar olsun' dedim, 'çocuğun da başını yaktım, şimdi görecek Karl Marx'ın res-

mini yaptığını, onu da işten atacak, beni de.' Refii bey geldi Vasfi'nin başına. 'Ne yapıyorsun sen bakayım Vasfi?' dedi. Vasfi, 'resim yapıyorum şefim. Yemek tatili çünkü' dedi. Refii bey, 'Kim o?' dedi. Vasfi, 'Şekibe Abla'mın dedesi' dedi. Adam o kadar cahil ki, Karl Marx'ı tanımıyor, baktı şöyle resme, sakallı bir adam. 'Haa öyle mi, yap yap' dedi. Ondan sonra, herkes Karl Marx denince 'Şekibe Abla'nın dedesi', 'Şekibe Abla'nın dedesi' dedi... Karl Marx oldu benim dedem!

12 Mart döneminde bir gün sizin evi aramaya geldiklerinde sivil polisler çiçeklerinizle ilgili bir şey sormuşlar galiba? Onlara kızdınız mı?

Şekibe Çelenk: Kızmadım, hemen her gün basıyorlar evi... Serpil'i kaç kere götürdüler. Yine bir gün geldiler, çiçekleri gördü birisi, kapının önünde dışarıda çiçekler var. 'Kimin bu çiçekler' diye sordu. Sivil polis, MİT'den. 'Benim' dedim. 'Hepsi sizin mi?' dedi. 'Evet, benim' dedim. 'Yaa, bir tane rica etsem verir misiniz bana?' diye sordu. 'Bir tane değil, hepsini iste veririm. Çünkü çiçek seven insan sever, insan seven gençlere işkence etmez' dedim. 'Biz öyle şey yapmıyoruz' dedi. 'Hadi be sen de' dedim, 'sizin işkence yaptığınız gençler, elinizden çıkıyor buraya geliyor, ben onları yıkıyorum, yediriyorum, uyutuyorum, öyle gönderiyorum, bana mı laf anlatıyorsunuz!' dedim. Onun yanındaki adam da MİT'den, 'Amma da belalı kadın, Allah bunun kocasına sabır versin' dedi.

Serpil Çelenk: Bozulan bozulana... Ev basıldı, kıyamet kopuyor. Biz de 20 gün sonra evleniyoruz güya, nişanlıyız. Kaya'yı götürmüşler, onun evinden buraya geldiler. Babam, 'herkes bir arada olsun, polisler bir şey koymasınlar evin bir yerine' diye oradan oraya koşuşturuyor. Adamların elinde büyük makineliler var. Annem renkli çarşaflar, renkli iplikler, danteller, özel rengârenk kumaşlarla bana çeyiz yaptırmış, onlar da koltuğun üzerinde duruyor. Adamlar arama yapıyor, kitap arıyorlar. Birisi tomsonu (makineli) koltuktaki çarşafların üzerine atmış. Annem kıyameti kopardı... 'Sen nasıl o tertemiz çarşafların üzerine o yağlı silahı atarsın' diye adamlara bağırıyor. Nasıl bozuldum anlatamam. Niye bozuldum biliyor musunuz? Beni Emniyete, kontrgerillaya götürecekler, annem benimle ilgilenmiyor, çarşaflarla ilgileniyor!

Sıkıyönetim/çiçekler/analık

20 Temmuz 1972. Karşıyaka'da "Üç dal"ın yan yana "çiçeğe durduğu" günün üstünden yıl bile geçmemiştir ki, Çelenkler'in evi basılır. Kızını almak için gelirler... Ellerinde makinelilerle askerler eve doluşurlar. Şekibe Çelenk ve Halit Çelenk odadan odaya koşuştururlar onların ardından. Şekibe Çelenk çok kararlı ve sakindir; "Atma o elindeki silahı çarşafların üstüne, yağlanacaklar!" diye yüksek perdeden seslenmekten de geri durmamaktadır.

Ev çiçek dolu, çiçekler evin dışına, merdivenlere taşmış. Bu sevgi karşılıklı çünkü Şekibe Çelenk'in evindeki gibi dipdiri ve rengârenk çiçekleri kolay kolay bulamazsınız. "Bu çiçeklerin hepsi sizin mi?" diye sorar sıkıyönetim görevlilerinden birisi. "Evet, hepsi benim!" diye yanıtlar adamı Şekibe Çelenk. Görevli kendisinin de çiçek sevgisinden bahsedecek olur; "Ne kadar iyi, çiçek sevmek iyidir. Sevin! Çiçek seven insan sever ve insanlara işkence etmez!" der. Görevli susar... Kızını alıp giderler...

Yıllar sonra bir hastane odası... Şekibe Çelenk büyük bir ameliyatın öncesinde baygın yatmakta. İlacın etkisiyle sayıklar... "Evladım, ben nasıl oldu da seni o adamlara teslim ettim? Neden engel olmadım? Nasıl yaptım bunu?" Yanaklarından yaşlar süzülür... Doktoru Müstesna Tonguç gelir ve uyandırır hastasını...

İçeriden Şekibe Abla'ya hediye gönderdiler mi hiç?

Şekibe Çelenk: Yaptıkları kemerleri, kolyeleri gönderdiler. Çok güzel şeylerdi.

Halit Çelenk: Denizler'in idamdan önceki yargılanmalarında. Onları, buradaki hapis sürelerini bitirdikten sonra Niğde Cezaevi'ne gönderdiler. Oraya gittik. Orada boncuk işleri yapmışlar. Poşet içinde verdiler, rengârenk kemerler, bilezikler, yüzükler, neler neler. Cezaevi müdürü bunları bana teslim ederken dedi ki, 'Halit Bey, ben çok cezaevinde bulundum. Hep boncuk işleri yaparlar, fakat bu çocukların yaptıkları boncuk işleri hepsinin üstünde bir değer taşıyor. Çünkü bunların yaptıkları boncuk işlerinde sanat var, kültür var.' Gerçekten de öyleydi... Örneğin bir kemerin başında bir çeşme görüyorsunuz, çeşmeden bir genç kız su dolduruyor, omzuna koymuş küpü, taşıyor, burada bir delikanlı var, görüşüyorlar, nişanlanıyorlar, evleniyorlar. Böyle bir öyküyü kemere işlemişler!

Onları getirdik buraya. Tanıdığımız senatörlere, milletvekilleri-

ne, mali durumu iyi olan arkadaşlara sattık. Hepsini sattık. Şekibe kendine bir kemer bir kolye aldı.

Serpil Çelenk: Onları zaten hediye olarak anneme yapmışlar.

Halit Çelenk: Biz onları sattık, sonra gittik Niğde'ye. Parasını götürdük. Tabii para veremiyoruz. Müdüre yatırdık onların adına. Onlara her hafta verildi. Çocuklara da söyledik, 'şu kadar para yatırdık' diye.

Serpil Çelenk: Kemerlerden ilkini Uğur Mumcu almıştı. Kemeri çok iyi hatırlıyorum. Beyaz ve kırmızı boncuklardan oluşuyordu, ara ara bir şeyler işlenmişti...

Şekibe Abla hep Halit Ağabey anlattı ortak yaşamınızı. Şekibe Çelenk'e göre Halit Çelenk kimdir, nasıl bir insandır?

Şekibe Çelenk: Halit'in, tanıdığımdan beri en başta gelen özelliği, inancından, düşüncesinden bir gün dahi taviz vermeden, aynı çizgide bugüne kadar ilerlemiş olması. Ne kadar baskı da olsa, aleyhine yorumlanacak durumlar da çıksa, bir gün dahi inancından taviz vermemiştir. Latife babında 'dinozor' kullanılıyor ya bugünlerde; Halit'e de 'Dinozor'u yakıştırıyorlar.

Halit hep gayet dürüst, çok namuslu, fevkalade tok gözlü bir insan oldu. Hiçbir zaman mesleğini para için yapmadı. Yapsa idi şimdi milyarder olurdu. Gençlerin davasına, öğretmenlerin, halktan ihtiyacı olanların davasına hep parasız bakmıştır. Para aldığı davalar Samsun'da kaldığımız on bir yıl içinde katıldığı davalar olmuştur. Orada da para almadığı davalar olmuştur. Bütün hayatı Samsun'daki bu birkaç seneye bağlıdır. Ankara'ya geldikten sonra hiçbir davadan para almadı. Eğer alsa idi şimdi bizim kaç tane köşkümüz, sarayımız olurdu! Ama bunların yokluğundan ne ben bir gün olsun rahatsızlık duydum, ne de kendisi bir üzüntü duydu. Hiçbir zaman...

Şekibe Abla galiba bir de sigara ile ilgili bir öykü var ortak yaşamınızda...

Şekibe Çelenk: Büyük söylemeyeceksin... Çocukluğumdan beri sigaradan müthiş nefret ederim... Fakültede bir grubumuz vardı, dört erkek bir kız ben. Halit bizim grupta değil. Beraber ders çalışır, tenef-

füslerde koridorlarda birlikte olurduk. Arkadaşlardan biri, Fethi, sigara tiryakisi. Dersten çıkar çıkmaz sigara içer. Fakat beni rahatsız etmemek için tuvalette sigarasını içer gelirdi. 'Şekibe ya evlendiğin adam sigara içerse ne yaparsın' derlerdi bana. O zaman gençlik var, her şey dümdüz... '12 çocuğum olsa boşarım adamı' derdim. Sen mi bunu söylersin! Evlendiğimizde Halit sigara içmezdi. Fakat sigaraya karşı nefretimi biliyor. Tartıştığımızda derhal bir sigara yakardı. Bir üç beş. Baktım ki, sonunda çocuk olmasa da adamdan ayrılamayacağım. Bari bu zıkkıma ben de alışayım da onunla beni tehdit edemesin dedim. Halit'in memleketlisi Ahmet Nami diye bir arkadaşımız vardı; bir gün 'Şekibe bu böyle olmayacak. Madem sigara yüzünden bu adamı bırakamıyorsun, otur da sana sigara içmesini öğreteyim' dedi. Bana aylarca sigara içmeyi öğretti. Ona rağmen sigara tiryakisi olmadım, şimdi bile arada sırada bir-iki tane içerim.

Yetişme tarzınız?

Şekibe Çelenk: Yetişme tarzımız, görgümüz de çok farklıydı. O (Halit Çelenk) gayet Müslüman, inançlı bir ailede doğmuştu. Benim ailem ise Selanik göçmeni, gayet aydın, ilerici insanlardı... Babam Türkiye'nin dışarıda, Avrupa'da okuyan ilk öğrencilerinden... Fakat Halit de ailenin etkisinde kalmamış. Bizi birleştiren en önemli şey düşünce tarzımız, inancımız. İkimizin de sol düşünceye, sosyalizme olan inancı; inanç birliği hepsinden ağır bastı.

Nâzım'ın etkisindeki Cemil Meriç ve "Bize göre kadın"

Halit Çelenk, anılarının bir bölümünü yazdığı "Barış Savaşçıları" isimli kitabında, gençlik yıllarında, kendisi de içinde olmak üzere dönemin "sosyalist" erkeklerinin, kadına bakışını anlatır. Hayranlık duyulanlar, sosyalizm mücadelesine baş koymuş, güzel yazan ve güzel konuşan, Suat Derviş, Sabiha Sertel, İspanya iç savaşının efsane ismi Dolores İbarruri (Pasyonarya), büyük Alman devrimcisi Rosa Luxemburg gibi kadınlardır. Onlar, "burjuva kadınları gibi" dış görünüşleriyle fazla ilgilenmezler.

Şekibe Çelenk, hemen hemen hiç makyaj yapmaz. Âdeta o dönemin erkeklerinin kadına bakışını doğrular gibidir hayatı boyunca. Şairin betimlediği gibi "kafası kafamıza denk", "gözleri ve gönlüyle melek" gibi bir yoldaş olmak mıdır dileği yoksa beynini çalıştıran birçok kadının dış görünüşe önem vermemesi midir yaşanan? Büyük bir olasılıkla ikisi de...

O dönemde, Halit ve Şekibe Çelenk'in arkadaşları arasında "Nâzım Hikmet'in etkisi altında serbest nazım"la şiirler yazan Cemil Meriç de vardır. Bir gece Cemil Meriç'in yazıp evlerine getirdiği "Bize Göre Kadın" şiiri, Şekibe Çelenk'in hâlâ kitaplarını koyduğu komodinin çekmecesinde durmaktadır. İşte komodinden çıkan şiir...

Bize Göre Kadın

Çoktan boğuldu Romeo'nun serenadları
Çelik çarklarında dev makinaların
Bize göre kadın: Ne Manon'dur ne La dam O Kamelia...
Ne uğruna kaflar devrilen Şirin,
Ne Adem'i cennetten cüda kılan Havva.
Bize göre kadın: Kardeş kavgasında İspanya'nın
Göğsünü bir bayrak gibi gerip barikada
No Pasaran diye bağıran yoldaş Passionaria'dır.
Bize göre kadın: Asırların hıncını yaralı bir dişi kaplan gayziyle,
Tarihe haykıran Roza'dır.
Hermin kürkler içinde, Beaudelaire'den mısralar
Mırıldanan bir kadın yerine, kafası kafamıza denk
Etiyle, iskeletiyle dişi,
Gözleri ve gönlüyle melek bir kadın yaşıyor
Mabedinde ülkümüzün.
Ve bizim karımız
Krem, ruj markalarını ezbere bilmez ama,
Işıklı ve sıcak şarkılar okur,
Cephede ölümü kovalayanlara

Cemil Meriç

Şekibe Çelenk'in Tan Olayı ile ilgili anısı (3.12.1995)

Tan Olayı

1940-44 dönemi, eşim Halit Çelenk ile birlikte İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrencilik yıllarımız. Sınıf arkadaşıyız. Tan gazetesi sürekli, ilgiyle okuduğumuz bir gazete. Özellikle Naci Sadullah ve Sabiha Sertel'i severek okuyoruz. Sabiha Hanım'ın güçlü ve ateşli bir kalemi var. Ele aldığı konular ve bunları işleyiş tarzı bizi sürüklüyor. O yıllar İsmet İnönü'nün şeflik dönemi. Sabiha Sertel büyük bir yüreklilikle anti-demokratik yasaları ve bunların uygulanmalarını eleştiriyor ve demokrasi ve insan haklarını savunuyor. Bu yazıları her gün okuyor ve arkadaşlarımızla tartışıyoruz. Sabiha Sertel'in, Hindistan'da İngiliz emperyalizminin baskı ve sömürüsüne karşı çıkan, savaşım veren Hint devrimcilerinin mücadelesini anlatan 'Çıtra Roy'la Babası' adlı romanı, severek okuduğumuz romanlar arasında. Bu romanı arkadaşlarımıza da öneriyoruz.

Yıllar geçiyor, fakülteyi bitiriyoruz. Halit Çelenk'le evlilik yıllarımız başlıyor. 1945 yılı. Ayını anımsamadığım bir gün dekanlıktaki işlerim için fakülteye gidiyorum. İstanbul Üniversitesi'nin caddeye yani Beyazıt alanına bakan büyük kapısından içeri girerken kalabalık bir öğrenci topluluğunun heyecan içinde dışarı çıkmakta olduğunu görüyorum. Bu kalabalığın önünde yürüyen bir öğrenciye nereye gittiklerini soruyorum. Çok önemli bir iş için gittiklerini söylüyor. Merak ederek fakülteye girmekten vazgeçip onları izlemeye başlıyorum. Bu kalabalık öğrenci topluluğu hızla Cağaloğlu'ndan inerek Tan gazetesinin basıldığı matbaanın önüne geliyor. Orada bağırıp çağırmaya başlıyor. Ben onları matbaanın karşısında kaldırımın üzerinde durarak izliyorum. Hukuk Fakültesi'nden arkadaşımız Şahap Bakırsan'ın da hemen yanımda olduğunu görüyorum. Birlikte olayı izliyoruz. Kalabalığın öndeki bölümü matbaa binasına giriyor. Dışarıda kalan grup binanın pencerelerini taşlıyor, kırılan camlar caddeye dökülüyor. İçeri girenler arşivdeki resimleri, yazıları, belgeleri, kitapları ve yazı makinelerini sokağa fırlatıyor. Matbaanın önü kısa zamanda gazete kâğıtları, cam parçaları, kitaplar, resimler ve makine parçaları ile doluyor.

Baskı makineleri binanın birinci katında. Bu, dışarıdan görülüyor. Bu arada mavi işçi tulumu giymiş kimi kişiler, ellerindeki demirleri çalışan makinelerin arasına sokarak parçalıyorlar. Bunların öğrenci olmadıkları, bu işten anlayan deneyimli kişiler oldukları anlaşılıyor. Kısa zamanda matbaa bir harabeye dönüyor. Bu sırada trajik bir olay bugün gibi gözlerimin önünde. Matbaanın sahibi olduğunu öğrendiğim Halil Lütfi matbaanın karşısındaki bir binanın dördüncü katının balkonuna çıkmış, iki elini havaya kaldırarak: "Yeter artık, artık yapmayın, tamam" diye âdeta yalvarıyor.

Gözü dönmüş, hırslı kalabalık matbaayı tamamen tahrip ettikten sonra haydi gidelim çağrısı ile Galata Köprüsü'ne doğru yürüyor. Caddeler rulo halinde gazete kâğıtları ile dolu. İstanbul Valiliği köprüyü açtırmış. Kalabalığın bir bölümü kayıklarla, motorlarla Karaköy'e geçiyor.

Ertesi günü eşim Halit Çelenk ile birlikte Karaköy'e ve İstiklal Caddesi yoluyla Taksim'e kadar çıkıyoruz. Taksim'e yakın eski Lale sineması yanındaki Berrak Kitabevi'nin tahrip edildiğini, camlarının kırıldığını, kitapların, Marx ve Engels'in fotoğraflarının yırtılıp sokaklara atıldığını görüyoruz.

Tan Olayı, gazetenin savunduğu demokratik ilkelere ve yaptığı sert eleştirilere karşı dönemin iktidarının bir tertibi idi. Aradan elli yıl geçti. Günümüzde yine demokrasi ve düşünce açıklama özgürlüğü mücadelesi veriyoruz. Uygarlık yolu bizim gibi ülkelerde uzun bir yol...

Şekibe Çelenk

ŞEKİBE ÇELENK'İN RADYO KONUŞMASI

İşçi, köylü, esnaf, dar gelirli memur yurttaş!

Gerçekçi aydın kardeşlerim, çileli bacılarım!

Sizlere bu akşam yine kendi sesinizle sesleniyoruz. Plandan bahsedeceğim.

Biz, emeğiyle geçinen insanların yapacağı, yürüyeceği ve kontrol edeceği emekten yana planlı bir devletçilik savunuyoruz. Mahalli seçimler için yapılan konuşmalarda iktidar da, planlı bir döneme girmekle övünüyor. Övünmeye hakkı var mı? Halktan yana plana gerçekten inanıyor mu? Bu planı kim, kimin için yaptı, kim yürütüyor? Türk halkının planla kalkınacağını gören, Devlet Planlama Teşkilatı'nı kuran ve planı hazırlayan 27 Mayıs Devrimcileridir. Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi karma hükümeti, Planlama Teşkilatı'nı da, planı da hazır buldu.

Planı hazır buldu da, bulduğu gibi yürüttü mü? Hayır.

İşçi,

Köylü,

Dar Gelirli memur yurttaş,

Gerçekçi aydın kardeş,

Planı yürütenlerin senden yana olmadıklarını, planı sana yarayacak amaçlara yöneltmeyeceklerini her günkü hayatında duyuyor, görüyorsun. Plan senden yana olmazsa bu sefer de gelişi güzel değil ama planlı bir şekilde sömürüleceksin. Türk toplumunda bütün zenginlikleri emeği ile yaratan senin, iş bulman, milli gelirden payını alman, çocuğunu okutman, hasta olunca bakılman, ışığa, suya, eve kavuşman için işlerimizi planla yürütmemiz gerekir. Ama bu planı yapanın ve yürütenin senden olması gerekir, plan ancak o zaman sana hizmet eder, senin sırtından geçinenlere değil! Örnek mi istiyorsun?

%7 hızla kalkınmak için 1963'te %17 yatırım yapmak gerekiyordu. Bu yapılmadı. 600 milyon gibi önemli bir yatırımın yapılmadığını kim inkâr edebilir? Hükümet bu yatırımı yapmak için çıkarcı çevre-

lere kıyacağına, sana kıyıyor. Gene de finansman yolunu bulamıyor. Bulmuş görünmek için de bir program oyunu ile yatırımları düşük tespit ediyor. Türkiye İşçi Partisi araştırma bürolarının incelemelerine göre, yatırımlar 1963'te %14'ü geçmeyecek; acısını da millet çekecek. 50 yıldan beri görülmemiş yağışlı hava şartlarına rağmen bu yıl da %7 kalkınma hızına ulaşılamıyor. 1963 gelişme hızı hükümetin açıkladığı %6.4'ün çok altında.

Yani senin işsizliğin, yoksulluğun, evsizliğin, susuzluğun, okulsuzluğun devam ediyor, yüzün gülmüyor. İktidar kalkınma planını yürütmek için gerekli tedbirleri alsaydı, memur ve işçiler haklarına kavuşacaktı; 1963 programında bu vaat edildi ve yapılmadı. Türkiye İşçi Partisi araştırma bürolarının incelemelerine göre, hükümet, planı hiç olmazsa halk hizmetlerinde cesaretle uygulasaydı, mesela öğretmenlerin bu yılki bütün isteklerini karşılayabilirdi. Bu bile olmadı.

İşçi,

Köylü,

Irgat, zanaatkâr, esnaf,

Dar gelirli memur yurttaş!

Gerçekçi aydın kardeş!

İktidar planı uygulamış olsaydı yalnız Ankara'da 35 bin aile mağaraya benzeyen, susuz, ışıksız, yolsuz, okulsuz gecekondularda oturmayacaktı. İktidar, bu 35 bin aileyi sağlık şartları yerinde, belediye hizmetleri tamam çevrelerde yaşatacak tedbirleri alsaydı övünmeye hak kazanabilirdi. Oysa politikacılar nutuklarında kurdela kesme merakıyla yapılmış 1000 kadar evi övüyorlar. Bu evler pahalı olduğu için sen oturamıyorsun. Karda, kışta, soğuk, ışıksız evlerde, yolsuz, susuz semtlerde oturanların feryadına plana rağmen kulak tıkanıyor; bir nedeni olsa gerek! Bu yoksul ulusun dişinden, tırnağından arttırılan imkânların lüks villalara, yaldızlı parmaklıklara, çiçekli bahçelere, yüzme havuzlarına aktarılmasının hesabını vermeden planlı döneme girmekle övünenlere gülünür ancak.

Planla ilkokul derdimiz 15 yılda çözülecekti. Hükümet bunu 20 yıla çevirdi. İşçi, köylü ve küçük esnaf çocuklarının okumayışından ancak onun bağrından gelenler üzüntü duyar. Türk işçinin eğitim

planı da bu nedenlerle hırpalandı ve kabak yine cefakâr Türk işçisinin başında patladı. Plan, işçinin, iş başında eğitimi için 1963-1964 yıllarında 12.5 milyon lira ayrılmasını emrediyor. Bunu köstekleyenler şimdi de sana planın yürüdüğünü söyleyerek övünüyorlar. Gel de inan!

Planın uygulanması için ne gerekli vergi reformu, ne toprak reformu yapıldı, ne de iddia edilmesine rağmen İktisadi Devlet Teşekkülleri yeniden düzenlendi. İktidar vergi reformundan şunu anlıyor:

Benzine, ithal maddelerine, sigara ve kibrite zam, yoksul yurttaşa fedakârlık üstüne fedakârlık! Gene de gerekli geliri elde edemiyor. Plan, iktisadi devlet teşekküllerinin yeniden düzenlenmesini emrediyordu. Bu da yapılmadı. Zararlı teşebbüslerin zarar etmesinde hiçbir suçu olmayan işçi ve memurların ikramiye ve primleri kesiliyor ve planın icabı imiş gibi gösteriliyor. Devlet Demiryolları, Azot Sanayi işçileri ve memurları sıkıntıya düşerken, iktisadi devlet teşekkülleri yeni zenginler yaratma peşinde.

Toprak reformundan da bir haber yok. Hizmetler yoksul bölgelere kaydırılmıyor. Başkentte gecekondularda çoluğu çocuğu ile yazın sıcakta, kışın kar ve buzda su taşıyan yurttaşları kurtarmak için en ucuzundan bir su şebekesi esirgeniyor. Halktan yana bir plan olsaydı böyle mi olurdu?

Doğunun yoksulluktan kıvranan halkına, Diyarbakırlılara, Anteplilere, Bingöllülere, Vanlılara kulaklarını tıkayıp bütün yatırımları üç büyük şehre yapmak da plan icabı mı?

Hükümet şimdi de, özel sektörün yani sermaye sahibi tüccar ve müteahhidin plana göre değil, istenmeyen alanlara yatırım yaptığından şikâyetçi. Bu şikâyet, planın ne olduğunu unutmak demektir. Oysa plana uygun yatırımı sağlayacak tedbirler gene o planın içinde bulunur. Plan bu demektir. 5 yıllık planda da bu tedbirler pekâlâ mevcuttur. Yalnız varlıklı azınlıktan yana olan hükümet bu tedbirleri almaya yanaşmadığından şikâyete de hakkı yoktur. Şikâyet, bu plandan fayda görmeyen halkın hakkıdır.

Halkın şikâyetlerini durduracak bir planı ancak, halktan yana bir siyasi parti gerçekleştirebilir. Sadece Türkiye İşçi Partisi halka daya-

narak emekçi kitleleri, yani işçinin, memurun, bütün aylıklı ve ücretlilerin, köylünün ve esnafın haklarını savunarak iktidara gelecek ve bütün Türk halkının çıkarlarını bir avuç insanın menfaatlerinin üstünde tutarak, vergi reformunu, toprak reformunu yapabilecek, devlet gelir, mal ve işletmelerini en iyi yönetip kullanacak ve halkı şevkli bir çaba ile çalışmaya ve fedakârlığa yöneltecek tek partidir.

İktidar %7 kalkınma hedefiyle övünüyor. Türk halkının yoksulluğunu ancak daha hızlı bir kalkınma giderebilir.

Halkın desteğiyle iktidara gelecek olan Türkiye İşçi Partisi'nin bütün yaptığı işler halkın yararına olacağından, kalkınma hızı, bugün erişilemeyen %7'nin çok üstünde olacaktır.

Yoksa %7 hızla zenginler daha da zenginleşecek, senin sıkıntıların 10 yıl sonra bile bitmeyecek.

İşçi,

Köylü, Irgat,

Küçük esnaf,

Dar gelirli memur vatandaş,

Gerçekçi aydın kardeşim!

Ölümsüz Ata'mızın dediği gibi, 'Biz, hayatını, bağımsızlığını korumak için çalışan emekçi kişileriz... Çalışmak sayesinde bir hak kazanırız. Arka üstü yatmak ve hayatını çalışmadan geçirmek isteyen insanların toplumumuzda yeri yoktur.'

Türkiye'miz çağdaş uygarlık düzeyine, ancak emeği ile geçinen Türk halkının gerçek temsilcileriyle iktidara geldiği zaman ulaşacaktır. Nüfusumuzun %98'ini teşkil eden emekçi halkımızın temsil edildiği, gerçek menfaatlerinin savunulduğu tek siyasi parti de Türkiye İşçi Partisi'dir.

Onun için sana tekrar sesleniyorum.

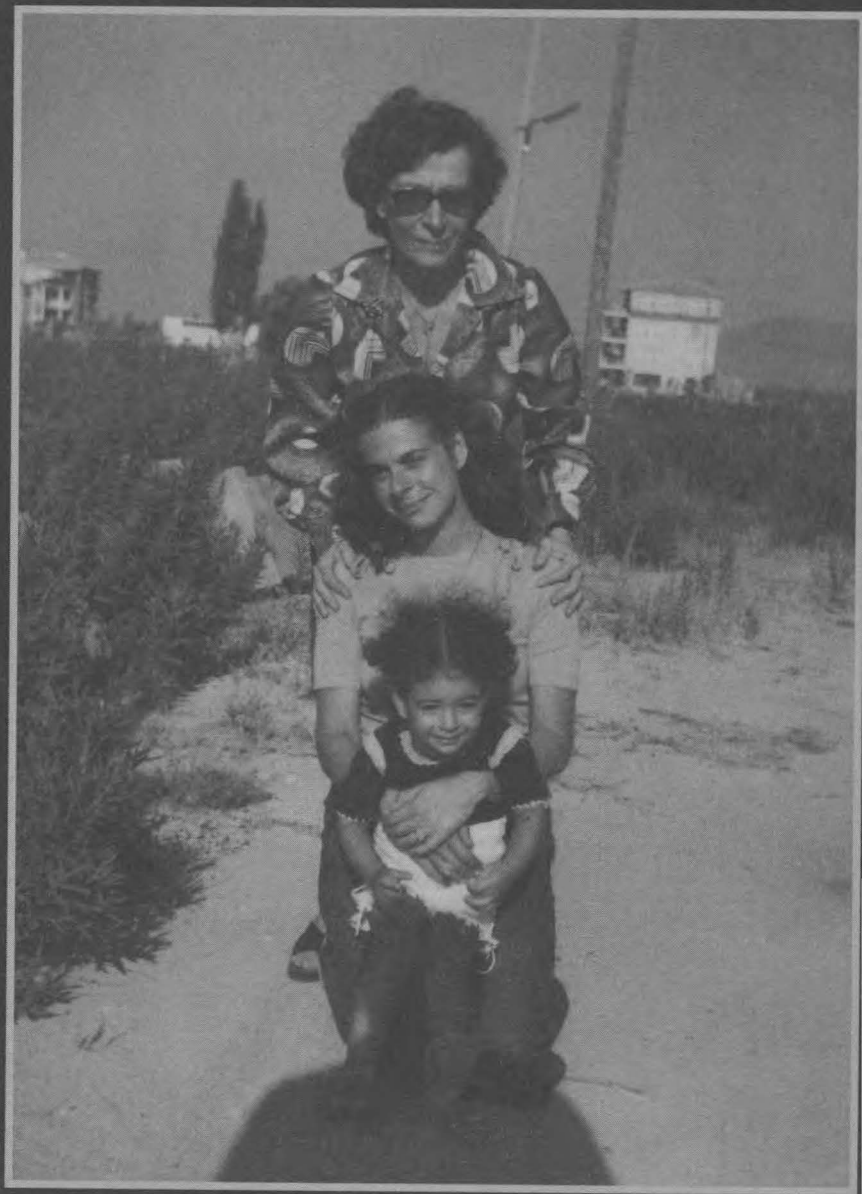
Oyunu kendi partine ver!

I. Bölüm

AİLESİ ONU ANLATTI

Aile fotosu- (soldan sağa) Özer Güvenç, Şekibe Çelenk, Halit Çelenk, Deniz Özyurda, Ferda Özyurda, Serpil Güvenç, Kaya Güvenç, (arkada ayakta) Ümit Özyurda ve Sanem Güvenç

Üç kuşak bir arada: Sanem Güvenç, Serpil Güvenç ve Şekibe Çelenk

CİCİM'E

Serpil Çelenk Güvenç

Konuşma çabalarımın henüz başladığı dönemde, her çocuk gibi, ben de annemin adını söylemeye çalışmışım ama herhalde becerememdiğimden "cicibe" diye bir sözcük geliştirmişim. Annem, bu sözcüğün kendisine bir çağrı anlamına geldiğini keşfedenin anneannem olduğunu anlatırdı. O günden sonra birçok yakınımız annemi "cici" diye çağırmaya başladı. Teyzem, akrabalarımız, Samsun'daki komşularımız, annemle babamın bazı yakın arkadaşları... Ben de yaşamım boyunca hep anne yerine "cicim" demeyi yeğledim. Bu sözcük annemin sıcaklığını, özellikle daha sonraki yıllarda arkadaşlığını, sevgisini, dostluğunu da içinde birlikte taşıdı benim için.

Yaşamlarında günlük çabaların ötesinde bir uğraşa baş koymuş çoğu kişinin, tüm çabalarına karşın, çocuklarına yeterince yakın olamadıklarını, onlarla ilgilenemediklerini duyarız. Üzerinde düşünüldüğünde bu durum eşyanın tabiatına pek de ters sayılmasa gerek. Hem toplumsal birtakım görevler üstleneceksiniz hem de günlük rutin yaşam içinde ev, bark, çoluk çocuk v.b. ile uğraşacaksınız. Bu iş, özellikle de kadınsanız ve sosyalizm gibi 1970-80'lerde 141/142. maddelerin gölgesinde verilen zorlu bir uğraşta taraf olmaya soyunmuşsanız, çok daha zor olmalı... İşte annem ya da benim "cicim" bu ikili görevi inanılmaz bir doğallıkla ve o ufak tefek gövdesinden beklenmeyecek kadar büyük bir güçle gerçekleştirmeyi başaran kadınlardan biri oldu.

Samsun'da ve daha sonra Ankara'da, toplumsal önyargılara bir de sosyalist dünya görüşünün katkıda bulunması sonucunda iş bulamayan annem, babam ile birlikte, bizleri, aydınlığın, sosyalizmin, Marksizmin ışığında yetiştirdi. Yemek yerken ya da bebek temizliği yapılırken kaç çocuğa Nâzım Hikmet'in dizeleri eşlik etmiştir? Kaç çocuk, anne ve babasından Marx ve Engels'in arkadaşlık, dostluk, mücadele öykülerini dinleyerek büyümüştür? Evimiz pırıl pırıldı. Onu aydınlatan, aydınlan-

ma, sömürü karşıtlığı, emek sevgisi, sosyalizm/ komünizm/demokrasiden yana olan annem ve babamın varlıklarıydı. Evimizin bir başka güzelliği ise, neredeyse duvarlara sinmiş olan, demokrasi/bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinde egemen sınıfların hışmına uğramış tüm insanlara saygı ve sevgi idi. Bu gelenek hem babamdan hem de annemden kaynaklanmaktaydı. Böylesi bir ortam, ister istemez, çocuğu, genci, doğa ve toplumla ilgili birçok soru sormaya iter. Din, toplumsal yaşamdaki haksızlıklar, sol düşünce, insan hakları, inançlar... Tüm bu sorularımızı, annem –ve elbette yoğun çalışmalarından vakit buldukça babam– çok rahatlıkla yanıtlar, gerekli kaynaklarla bizleri tanıştırır ve kavrayamadığımız her konuyu hiç yüksünmeden anlatırlardı. Daha sonraki yıllarda TİP çalışmalarında da ortaya çıkan bir belagat ya da güzel konuşma ve bunun yanısıra iyi anlatma becerisi vardı annemin. Her okul yılı bitiminde Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Mahmut Makal, Talip Apaydın, Fakir Baykurt ve diğer değerli yazarlardan başlayan ve Erich Maria Remarque gibi Türkçeye çevrilmiş kitapları olan ilerici yazarlarla devam eden uzun bir kitap listesi hazırlardı. Kendisi o kadar çok okurdu ki, bizim okumayı sevmememiz âdeta olanaksızdı. Okul yaşamımızı izlerdi. Sırasında "gerekli" müdahalelerde bulunduğunu da anımsıyorum. İlkokul beşinci sınıfta din dersinden dört getirdiğimde, Selanik göçmeni bir ailenin, Marksizme sonsuz saygılı, aydınlanma geleneğinden gelen İstiklal Savaşı gazisi babanın kızı olan Şekibe Çelenk, beni de yanına alarak okula gitti. Aile dostumuz ve aynı zamanda din öğretmenim de olan okul müdürüne, "Hayri bey, karnedeki 'pekiyi'ler arasında o 'iyi' inci gibi duruyor! Çocuğum din dersinden pekiyi alsaydı, çok üzülürdüm!" demesini unutmam mümkün değil... Şekibe Çelenk, yaşamı boyunca, dosdoğru, inandığım ne pahasına olursa olsun söyleyen, sözünü sakınmayan ve kişisel hesabı için en ufak bir taviz bile vermeyen bir insan oldu. Kısacası, sıcak, çok sevecen ama "farklı" ve "sosyalist" bir anneydi "cicim"!

1960'larda Ankara'ya gelen Çelenk ailesini inançları doğrultusunda seçtikleri yoğun bir sol siyasi ortam beklemekteydi. Annem de babam ile birlikte TİP'e üye oldu. Her ikisinin de üniversiteden hocalarıydı M. Ali Aybar. Onun varlığı partiye büyük bir güven duymalarını sağlamıştı. Annem Ankara merkez ilçe başkanı oldu ve yoğun bir biçimde

TİP'in Ankara örgütünde çalıştı. Ortaokul dönüşü TİP'in Kızılay'da Angora Pastanesi'nin üzerindeki yerinde annemin toplantıdan çıkmasını beklerken dergi katlar, yirmili yaşlardaki genç TİP üyelerinin konuşmalarını dikkatle ve hayranlıkla dinlerdim. Aktan Bozer'in sarı vosvosunda bizi taşıdığı Altındağ gecekondularında konut vb. sorunlarını anlatan cici'mi kahvelerin en arka sıralarında büyük bir merakla izlediğimi anımsıyorum. Mehmet Ali Aybar ve Behice Boran, Ankara'ya geldiklerinde mutlaka evimize gelirler, annemin çorbasını içip yemeklerini yerler ve ben gecenin kaçı olursa olsun uyanır ve onları görürdüm. Tandoğan'daki ünlü TİP mitingine verilmeyen elektriğin bizim evimizden çekilmesini anımsıyorum. Seçimler, faşist AP iktidarında TİP'in uğradığı saldırılar ve baskılar, o günlerde anne ve babamın ve elbette birçok parti üyesinin akıl almaz bir tempoda örgütlenme çalışmaları... TİP örgütlenme çalışmaları ve seçim propagandası için Anadolu'ya giden babamın ve Ankara gecekondularında, seçim kurullarında seçim çalışmaları yapan annemin eve dönüşlerini endişe ve belki biraz da korku ile beklememiz... Annemin partinin katıldığı ilk yerel seçimde ilk kadın konuşmacı olarak yaptığı radyo konuşması... Evin durmayan telefonları. Annemin TİP'in seçim kurulundaki parti temsilciliği... Yine TİP Merkez onur kurulu üyeliği... Daha sonraki yıllarda sendikalarda hakemlik yapması... Tüm bu yoğunluğa karşın annemin nasıl olup da "ev külfeti" ve bizimle ilgilenmeye zaman bulduğunu, bu enerjinin nereden kaynaklandığını hâlâ anlayabilmiş değilim... Ama bildiğim tek şey Halit Çelenk'in kişiliğinin altında ezilmeyecek bir birikim ve eylemliliğe sahip olmasıydı.

Bazen kendi kendime düşünürüm. Acaba annem olmasaydı babam bu denli rahat sırtlayabilir miydi mücadelenin o büyük yükünü? Sosyalizm davasına olan o muazzam inancı, kişiliğindeki direnme ve başarma özelliği, onun hiçbir zaman inandığı yoldan dönmeyeceğinin en güzel kanıtı olmuştur her zaman. Ama insanın sırtını dayayacağı, bu zor uğraşın doğal sonucu olan dertleri, sıkıntıları, zorlukları paylaşacağı, birlikte mücadele edeceği bir arkadaşın, yoldaşın, eşin olması büyük bir rahatlık ve destek olsa gerek. Babam evden güçsüz, enerjisi tükenmiş olarak değil, güçle dolu çıkardı.

1968 öğrenci olayları da TİP çalışmaları gibi evcek yoğun olarak yaşandı. Babamın davalarına baktığı tüm gençlerle annemin arası

hep çok iyi oldu. Çoğunu TİP'ten tanıyordu ve birlikte çalışmışlardı. O, 1968'in tüm devrimci gençlerinin "Şekibe Abla"sıydı... Onlarla devrimcilik/sosyalizm inancı ile birlikte günlük yaşamı da paylaştı... Tutukevlerine, Emniyete yemek taşıyan da annemdi, eve gelen gençleri yediren, içiren, giydiren de... 12 Mart'ta ve öncesinde, yargılandıkları mahkeme salonlarına müdavimlik eden de... Atilla'nın parkasındaki silahı, o uyanana dek cebinde taşıyan, Commer davasında ayakkabısını mahkeme salonunda kaybeden, zincirler içindeki Yusuf'u hastanede ziyaret eden, Denizler'in davasında Cemil Gezmiş, Beşir Aslan, Hıdır İnan'la yani babalarla birlikte TBMM'de ve Sıkıyönetim duruşmalarında hep hazır bulunan da, idam gecesi sabahı babalara çorba pişiren de annemdi...

Cicim, inandığı davanın yani sömürünün olmadığı, gülün gülle tartılacağı bir güzel dünya için verilen mücadelenin deyim yerindeyse "proleteri" oldu. Ne üniversite mezunu olması, ne TİP döneminde partinin en üst görevlerinde bulunması onun bu yapısını değiştiremedi. Malatya bez fabrikasında çalışarak üniversite için para biriktiren "öğrenci" ve "işçi" Şekibe Sayar, yaşamının sonraki yıllarında bilinçli bir sosyalizm savaşçısı oldu. Her zaman halka yakındı, onların dilini konuştu. Entelektüel özelliklerinin emekçi insanlarla yabancılaşmasına izin vermeyen ender kişilerden birisidir annem.

Yukarıda da belirttiğim gibi, hep inandığını söyledi, inandığı gibi davrandı, karşısındaki kim olursa olsun, lafını hiç sakınmadı. Kişisel beklentisi hiç olmadı. Neredeyse doksan yılı bulacak, zor, acılarla yoğrulmuş ama dopdolu yaşamını, gelecek güzel günlere olan inancını yitirmeden, yapabildiğince toplantılara ve eylemlere katılarak sürdürüyor. Ayağında salladığı torunlarına dünya gazetelerinden haberler okuyan cicim yaşlandı, geçmişi çok iyi anımsamayabiliyor ama 1 Mayısları, 6 Mayısları, Denizler'i, Mahirler'i, İlhan'ı hiç unutmuyor. Eve gelen gençlere, torunlarına, simitçi çocuğa, 68'i, sosyalizm mücadelesini anlatmaya devam ediyor.

Her 6 Mayıs'ta Yenimahalle Karşıyaka Mezarlığı'na gidiyor, anneannemi ziyarete gittiğinde bile o "evlat"larım, "çocukları" unutmuyor; yattıkları yerleri temizliyor, mezarları kaplayan otları yoluyor, çiçek bırakıyor, onlarla dertleşiyor... Onları okşayıp duruyor...

ANNEME

Ferda Çelenk Özyurda

Şu an gözlerimi kapatıp zaman tünelinde anımsayabildiğim çocukluğuma kadar gittiğimde, yaşamımda her zaman yanımda olan, babamın "gönlümün kızıl saçlı bacısı" dediği güzel annemle birlikte bazı sahneler gözümün önünde dans ediyor...

Annem öğrencilik yaşamımda benden hiçbir desteğini esirgemez ama sadece başarısızlığı affetmezdi. "Sizin göreviniz çalışmak, başarılı bir öğrenci olmaktır" der, sınavlarımı dikkatle izlerdi. Bu yaklaşım ve yarattığı alışkanlığın, sorumluluk duygusu geliştirmemde etkili olduğunu düşünüyorum.

Bir başka sahne; ilkokul 3. sınıftayım. Ellerimde okul çantam, beslenme çantası, mandolin, karşıdan karşıya geçip okuluma (şu anki Ankara Üniversitesi Rektörlüğü) gidiyorum. O yıllarda trafik ışıkları yok, trafik polisi okul geçidinde bulunuyor ama o gün trafik polisi bir anlık yok. Ben caddenin karşısına koşarken bir araba hızla gelip bana çarpıyor, yetişen trafik polisimiz beni çarpan arabaya bindiriyor, evimize gelerek annemi alıp hastaneye doğru hızla yol alıyoruz. Annem tam bir panik içinde ve üzüntüye gark olmuş durumda. Sürekli olarak kazayı yapan şoföre, "yavrum sana çok teşekkür ederim, sen ne helal süt emmiş bir insanmışsın, evladımı yolda bırakmayıp arabana almışsın" diye teşekkür ediyor. Trafik polisi dayanamayıp "hanımefendi çocuğuna çarpan şoför bu" deyince annem şaşkınlık ve pişmanlıkla susuyor. Ardından iç kanama şüphesiyle günlerce evde yattığımda bana ihtimamla bakıyor.

Bu sevgi ve dikkat, eğitim sürecimin ileriki aşamalarında da devam ediyor. Annem, kendi yaşam deneyimlerine dayanarak bizi fen bilimleri alanında okumaya yönlendirmişti ve tıp fakültesinde okurken de, inci gibi yazısıyla bazı ders notlarımı temize çekmeme yardım ederek desteğini hiç eksik etmedi.

Şekibe Çelenk, küçük kızı Ferda ile.

Bu özellikler belki her annede olabilir, ama anneliğin yanında Şekibe Çelenk ayrı bir kişilik, bir inanç ve mücadele kadınıdır. İnancının ve yüreğinin götürdüğü yolda yılmadan giden annem, 1965 seçimlerinde Türkiye İşçi Partisi adına radyodan ilk kez bir kadın sesiyle işçilere, köylülere, emekçilere sesleniyor, onları bu sömürü düzenini değiştirmeye çağırıyordu ve bu sesleniş toplumda dalga dalga yayılıyordu.

O, işçinin yanında sendika avukatı olarak toplu sözleşme masasında işçi haklarını inançla ve cansiperane savunuyordu.

68 kuşağının devrimci gençlerini kendi oğlu-kızı gibi bağrına basan, onlarla gülüp, ağlayıp, birlikte mücadele eden yoldaşları, Şekibe Ablaları, Yusuf Aslan yaralı olarak tutuklandığında onu hastanede ziyaret etmeyi başarıyordu.

12 Mart döneminde, evimizde arama yapan siyasi polisler sırf kırmızı kaplı olduğundan Aziz Nesin'in *Şimdiki Çocuklar Harika* kitabı dahil bir elbise torbasına sığmayan kitapları yasak(!) kitap olarak topladıktan sonra, benim odama girip meraklı olduğum pasta, kek tariflerini "şifre bunlar" diye değerlendirdiklerinde onlarla tartışıp mücadele ediyor; giderlerken koridordaki çiçekleri görüp beğenince "çiçekleri alabilirsiniz, çiçek seven insanı da sever, işkence yapmaz" diyerek uyarıyordu.

Bir gece karanlığında babamı alıp götürdüklerinde oturup beklemeyip her yere telefon ederek ortalığı ayağa kaldırıyor ve babamın sorgusunu yapan polis memuru bunu "Halit bey ne karınız varmış" diye itiraf ediyor ve babama annemi aratıyordu.

Her zaman emekten yana ve emekçi, mücadeleci, sosyalist, Anıtkabir'i görmeyen evde oturmayan Cumhuriyet kadını annem Şekibe Çelenk seni çok seviyorum.

İyi ki varsın!

SİZİ TANIMAK ŞEKİBE ABLA...

Kaya Güvenç

"... Antakya'da başlayan yaşam bugün 80. kilometre taşında. Bir çoğunuz gibi, ben de bu yaşamın bir bölümüne tanık oldum. Bir çoğunuzdan farklı olarak, bu yaşamın günlük yönlerine de tanıklık yapma olanağım oldu. Şekibe Abla'nın, sevgiyle, özenle, özveriyle omuz verdiği aile yaşamına da tanıklık ettim. Şekibe Abla'nın ortak mücadele içindeki yerini de gözlemledim."

Halit Abi'nin 80. yaşgünü kutlama toplantısındaki konuşmama böyle başlamıştım.

Şekibe Abla ile ilgili kitap için ben de bir şeyler yazmak istedim.

On yıl önce başladığım yerden devam edeyim.

Bir aile düşünün ki gündemin başında devrimci mücadelenin konuları yer alıyor. Ama çark da dönüyor. Bir evin alışılagelmiş bütün etkinlikleri sürüyor. Şekibe Abla bunların üstesinden gelmekle kalmıyor, ailenin esas gündemini de kaçırmıyor: kendisini ev işlerinin sınırlarına hapsetmeyi reddediyor. Kıvrak zekâsı bu işleri bir arada yürütmeyi kolaylaştırıyor.

Şekibe Abla'nın uykuyla arası da pek iyi değil, gün içinde okuyamadığı gazeteleri veya kitabını başkalarının uykuda geçirdikleri süre içinde okuyor. Gazeteler onun yakın arkadaşı, fırsat buldu mu kaynaşıyorlar. Torununu oyalarken bile gazete makaleleri okuyor.

Ülke gündemini yakından izliyor, gazete haberlerini ayrıntılarına kadar biliyor. Bilmekle de kalmıyor. Olaylara doğru teşhis koyuyor ve bunu açık bir şekilde ifade ediyor. Şekibe Abla'nın en önemli özelliklerinden birisi bu: açık sözlülük, hem de ilgililerin yüzüne karşı... Ama kırmadan yapmasını da biliyor bunu. Söyledikleri o kadar içten ve o kadar haklı ki!

Bir evin eksikleri biter mi? Ama pahalı olmasa da eskiyen bir ev aletini değiştirmek ancak alet dökülmek, çalışmaz hale gelmek üzereyken veya bir eksiği tamamlamak artık sorun büyüyünce gündeme geliyor. Çünkü öncelikler farklı. Örneğin yazlık evde Marx, Engels ve Lenin'in fotoğraflarının bulunması başka şeylerden daha önemli olabiliyor.

Bunun istisnası torunlarla ilgili konular. Onlar bir yana dünya bir yana; emek vermek ne kelime, can eritmek bile tam anlatamaz bu ilişkiyi.

Şekibe Abla şimdi doksan yaşında. Eve gelenleri hâlâ kapıda karşılıyor, ikramlarını eksik etmiyor, asansörün kapısında uğurluyor.

Bir kuşağın, bizim kuşağımızın sevgili ablası.

Canım ablam.

Çelenkler damadı Kaya Güvenç ile

YOLDAŞLARIMA

Özer Güvenç

Anneannemle ilgili anılarım, her torun gibi, bebekliğime kadar uzanmakta... Yine her torun gibi, benim anımsadıklarım ve bana anlatılanlar var... Örneğin, bizimkilerin bir dış seyahat dolayısıyla beni birkaç günlüğüne anneanneme bırakmaları ve onlar dönünceye kadar anneannemin kucağından neredeyse hiç inmemem, bana anlatılan ama benim anımsamadıklarım arasında.

Biraz daha büyüdüğümde Ören'de dedem ile anneannemin küçük yazlıklarında sabahları anneannemle el ele gazete almaya gittiğimizi hatırlıyorum. Yoldan geçerken komşuları selamlamayı unutmadığımı anlatır anneannem. Ben ise onun gazeteci çocukla yaptığı siyasi konuşmaları, gazeteleri daha eve gelmeden okumaya başlamasını ve bana haberleri anlatmasını anımsıyorum.

Yazlık evdeki resimler arasında Vietnam'ın efsanevi lideri Ho Şi Minh ve yine Kongo Başkanı Patrice Lumumba vardı. Anneannem için yaşımın küçüklüğü hiç önemli değildi. Bana Ho Şi Minh'in Marksist bir lider olduğunu, Vietnam'da onun liderliğinde ABD'ye karşı büyük bir savaşın verildiğini ve kazanıldığını, Amerikan askerlerinin helikopterlerin ayaklarına tutunarak kaçmaya çalıştıklarını anlatırdı. Kongo liderinin de Marksist olduğunu ve CIA ve işbirlikçilerince kaçırılıp bir uçakta işkence ile öldürüldüğünü de anneannemden öğrendim. Anneannem torununa "teorik eğitim" vermekteydi. Daha sonraki yıllardaki siyasal seçimlerimi, Denizler'in ve diğer birçok devrimcinin avukatı olan dedemin konumunun, ailemin duruşunun ve Türkiye koşullarından gelen sol esintilerin yanısıra, anneannemin beni bir büyük yerine koyarak sosyalist düşüncelerini paylaşması çok etkiledi.

Bir diğer olayı ise hiç unutmuyorum.

2002 seçimlerinde ilk kez oy kullanacaktım. Anneannem beni

çağırdı. Birlikte oy kullanmaya gidecektik. Yaşı nedeniyle tek başına zorlanmasının ötesinde başka bir şey paylaşmak istiyor gibiydi benimle. "Özer" dedi, "ilk kez bir parti 'komünist' adıyla seçime giriyor. Ben bunu bekledim yıllardır. Gidip ona oy verelim". Anneannemle gittik ve o partiye oy verdik.

Denizler'in anmasını hiç kaçırmayan anneannem daima İlhan Erdost'un, Taylan Özgür'ün, Mahir Çayan ve arkadaşlarının da mezarlarını ziyaret eder, mezarların otlarını yolar; bana çoğunun faşist iktidarlar ve askerî rejimler tarafından nasıl öldürüldüklerini anlatırdı.

Yıllar geçti. Ben büyüdüm, anneannem ve dedem ise yaşlandılar. Ama doksan yaşına dayanan anneannem ve dedem, geçtiğimiz yıla dek, 1 Mayıslara, 6 Mayıslara katılmak için yorgun bedenlerini o büyük inanç, insanın insanı sömürmesinin mutlaka yok edileceğine ilişkin inancın gücü ile zorlamaya çalıştılar, çalışıyorlar.

Anneannem çoğu şeyi artık anımsamıyor ama hâlâ pazar günleri bana simit almayı ve üyesi bile olmadığı bir partiye sırf isminden dolayı aidat vermeyi henüz unutmuş değil.

Evet, benim anneannem tüm diğer anneanneler gibi sevgi dolu, sıcak, fedakâr, yemek ve tatlı yapmakta epey mahir ama o bir "devrimci anneanne" ve ben onun ve sevgili dedemin "yoldaş" torunuyum.

Sanem Güvenç, Deniz Özyurda ve Özer Güvenç anneanneleri ile birlikte

KAHRAMANIM ANNEANNE!

Deniz Özyurda

Küçüklüğümden beri bir hayalim vardı. Kızıl dalgalı saçlı, ela gözlü güzel bir kadın olmak isterdim büyüyünce. Saç ve göz renklerinin büyüdüğümüzde isteğimize göre değiştiğine inanırdım. Çocukluk deyip gülümserken daha derine inip ayrıntılı düşündüğümde, olmak istediğim kadının siyah/beyaz fotoğraflardan bile ebruli halini görebildiğim anneannem olduğunu anlıyorum.

Şekibe Çelenk, annemin, beni yetiştiren ve kafama hayat kavramını yerleştirmemde en büyük katkısı olan insanın aklına yaşam dediğimiz ödülün resmini çizen insanlardan biri. Dolayısıyla bendeki kocaman etkisinin tartışılmaz olduğu bir insan, annelerin annesi, anneannem.

İnsan çocukluğunda belirli sahneleri hatırlar, genelde gelişimine etkisi olan kesitleri. Anneannem deyince hızla akan bir nehrin içinde birçok görüntü görüyorum beynimin içinde gizlenen. Anneannemle dedemi her ziyaret edişimde anneannemin bana öğrettiği ve ilk öğrendiğim kart oyunu olan pişti seanslarımız, maden suyunu çok seven anneannemle ikimize özel olan şişe kapağı koleksiyonumuz, her zaman toplu gördüğüm o şirin, düzenli mutfağındaki mavi masanın üzerinde duran bulmacaları çözmesini hiç sıkılmadan izlemem, gelir gelmez soğuk sevdiğimi bildiği için bana özel olarak buzdolabına yerleştirip hazır beklettiği buz gibi gazozum ve "kıtır" lakabını koyduğumuz yakındaki pastaneden alınma tuzlu atıştırmalıklar. Bunlar çocukluğumun en şeker, en güzel anılarını biriktirdiğim o bakir nehirden en göze çarpan yansımalar sadece.

Şu an hayatımın çok büyük bir alanını kaplayan çizim sevdamın ilk kıvılcımlarının atıldığı yer yine anneannemin şirin mutfağıydı.

Her gidişimde mutlaka gazozumu içerek "Cicibem"le pişti oyna-

yıp kapak koleksiyonumuzu inceledikten sonra, salona gidip dedemin müsvedde kâğıtlarından bir tomar alıp oradaki özel oyuncak sepetimin içindeki favori gereçlerim boya kalemlerime sarılıp anneannem karşımda bulmacasını çözer ve bilinçaltıma bulmacadaki bilgileri farkında olmadan işlerken büyük bir ciddiyetle ona resimler yapardım.

Bu sıradan gözüken aktivitelerin hepsinin benim için çok büyük bir anlamı vardı, özellikle anneannemin gazozumu içime hazırlaması beni büyülerdi. Önce şişe açacağını eline alır ve tek bir hareketle şişeyi açar, kapağını koleksiyonumuza eklerdi. Teneke kapağı, bükülme izi bile olmadan açması benim gözümde onu iyice kahramanlaştırırdı. Ardından, gazozumu asla bardaktan içmeyi sevmediğimi bilen anneannem salona gider, kapının hemen sol tarafındaki çekmecelere yanaşır ve yine açılması bana göre imkânsız olan çekmeceyi hiç zorlanmadan açar ve rengârenk pipetlerden birini bana uzatırdı. O kadar hoşuma giderdi ki bu aşamalar, sıkılmadan izler ve anneannemin ne kadar mükemmel bir insan olduğunu düşündükçe mutlu olurdum.

Tatlıları sadece o yapınca severdim. Benim tatlım sütlaç, ağabeyiminki güllaçtı. Büyülü güçleri olduğuna inandığım anneannem her zaman o kusursuz zamanı bilir ve canımın en çektiği anda ben ona söylemeye fırsat bulamadan sütlacımı hazır etmiş olurdu.

O küçüklüğümün en çok şey bilen ve her şeye gücü yeten kahramanıydı. Büyüdüğümde ise gerçek Şekibe Çelenk'i çocuk aklımla değil, düşler diyarından ayrılmış ve gerçek dünya hakkında fikir sahibi olmaya başlayan bir birey haline gelmiş biri olmuşken tanımaya başladım.

Değişen çok şey olmamıştı, o hâlâ çok şey bilen ve her şeye gücü yeten bir kahramandı, tam bir Cumhuriyet kadınıydı. Küçüklüğümden beri bana Atatürk'ü anlatmış ve daha o zamandan ulu önderin önemini kafama kazımıştı.

Atatürk'ün yanında yürüdüğünü ışıl ışıl parlayan gözlerinde yaşlarla her fırsatta anlatan aydın kadındı o.

Yaşadığı zamanın, kadın olmasından dolayı getirdiği bütün güçlüklere rağmen yılmayıp İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, okulunda tanıştığı kendisi gibi ışık saçan bir adama âşık olmuş ve el ele aynı ışıklı çizgide yürüyen aydınlıkların yol göstericisi, adaletin ve özgürlük mücadelesinin güneşi olmuşlardı. Şekibe Ablası ve Halit Ağabeyiydiler onlar, Türkiye'yi güzel yarınlara götürmeye ant içmiş aydın gençliğin. Anneannem bu aydınlık hikâyenin baş kahramanlarındandı, benim küçüklükten beri coşkuyla desteklediğim kahramanım.

Anneannen kim diye sorduklarında, gururla bir kahraman olduğunu söyleyebilirdim herkese. Atatürk'ü ondan daha fazla kimsenin sevemeyeceğine çoktan emin olmuştum. Onun ilke ve inkılaplarını o denli benimseyen ve fikirlerini özümseyen o insanın anneannem olması onu başlı başına bir kahraman yapmaya yetiyordu. Ela gözlerinde asla sönmeyen bir ateşin, aydınlığın ateşinin ışıltısını her zaman göreceğimi biliyordum. O devrimin Şekibe Ablası, mücadeleci Cumhuriyet kadınıydı, sadece benim anneannem değildi, bir tarihti.

Ailemizi seçmek elimizde değildir, seçme şansı bana verilseydi yine anneannemi seçerdim dememe bile gerek yok, çünkü eminim seçme şansı olsaydı herkes bir kahramanın anneannesi olmasını isterdi. Gerçekten büyülü bir insan o. Hepimizden genç gözleri, hepimizden coşkulu yüreği, hepimizden sevgi dolu melek kanadı gibi bizi sımsıkı kucaklayan kolları var. Haksızlığın karşısına yırtıcı bir kartal gibi dikilip aydınlığıyla herkese güneş olabilecek biri o. Dedemle güçlerini birleştirdiklerinde bütün masal kahramanlarından daha etkileyici ve son damlasına kadar gerçekler. İçlerindeki saflığı ve ışıltıyı herkese yaymaktan, bilginin aydınlığına doğru insanları yönlendirmekten yılmayacak kadar da cesurlar. Bu yüzden anneannem sadece benim anneannem değil, o hepimizin Şekibe Annesi.

2. Bölüm

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİLİ ARKADAŞLARI ONU ANLATTI

Şekibe Çelenk TİP Ankara İl Kongresi'nde

Şekibe Çelenk TİP'in 30 Ekim 1966 tarihli Ankara İl Kongresi'nde (soldan sağa Osman Sakalsız, Yalçın Cerit ve Şekibe Çelenk)

KÜLTÜREL KAVRAYIŞI ÇOK YÜKSEK, GÖRGÜLÜ, İNCELİKLİ...

Ahmet Say[1]

Halit Ağabey'in Türkiye'de "sosyalistlerin koruyucusu" olarak geniş kitleler tarafından tanınmasının ilk örnekleri arasında, Ankara'da Mihri Belli davasında verdiği olağanüstü hukuk mücadelesinin payı vardır sanırım.

Duruşmadaki savunma yetkinliği, etkileyiciliği ve o müthiş hitabet yeteneği, daha da önemlisi, savunduğu sosyalist gençlerle kurduğu insancıl sıcaklık ve dayanışmayla tanınan Halit Ağabey'in, yüklendiği onca yük altında, bir gün olsun yorgunluk belirtisi gösterdiği görülmemiştir.

Bu son derece yüksek içsel gücün kaynağı, ancak iki öğenin birleşmesi ile oluşabilirdi: Birincisi, insanlığa olan derin inanç; ikincisi Şekibe Çelenk'in ona verdiği çok yönlü destek!

Az rastlanır bir enerji ve çalışkanlıkla hayatın zorluklarını hiçe sayan Şekibe Abla, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni Halit Ağabey'le aynı dönemde bitirmişti. Ben Ankara'ya yerleştiğim 1964 yılında, Türkiye İşçi Partisi'nde öne çıkan çalışmalarıyla tanıdım Şekibe Çelenk'i. Partide en dikkat çeken tarafı, yeni projeler üreterek onları uygulamak, sonra da "Var mı yapacak başka bir iş?" der gibi çevresine bakarak arkadaşlarını yeni çalışmalara özendirmekti.

Yaşam dolu, kültürel kavrayışı çok yüksek, görgülü, incelikli, cin gibi bir genç kadındı. Gereğinde uzun konuşurdu ama onun boş konuştuğuna hiç tanık olmadım. Çünkü konuyu dağıtmaz, Halit

1 "Şekibe Çelenk'i güzel betimlediğini düşündüğümüz bu bölüm, yazar Ahmet Say'ın Evrensel Basım Yayın'dan çıkan "Ağaçlar Çiçekteydi" adlı kitaptan alınmıştır.

Ağabey'in konuştuğu konu yörüngesinde, ona yardımcı olacak eklemeler yapardı. Onların bu alandaki uyumu da hem örnekti hem de az rastlanır bir olağanüstü güzellik içerirdi.

Çelenkler iki çocuk yetiştirmişlerdi. Besbelli ki, Şekibe Abla için ev işlerinin üstesinden gelmek, çocuk eğitiminin yanında bir hiçti. Bunca yoğun işin arasında çocuklarına gerekli zamanı ayırır, onların yetişmesine özen gösterirdi.

1942 yılının Haziran ayı. İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin sınavlara hazırlanmak üzere harıl harıl ders çalıştığı bir dönem. Bu yıllarda, özellikle haziran ayında ders çalışmak için en uygun yer, ağaçlıklı, gölgeli kır kahveleriydi.

Halit Çelenk ve nişanlısı Şekibe Sayar, böyle bir günde, ders çalışmak üzere "Necip Bey'in Bağı"na giderler... Derken gençlerden biri, ortaya çıkıp orada olanlara seslenir:

"Arkadaşlar, izin verirseniz hepinize bir şey söylemek istiyorum. Ben konservatuvar mezunu bir arkadaşınızım. Elimden geldikçe küçük besteler yapıyorum. En son yaptığım beste, Türkçe sözlü bir tango. Bu parçayı Nâzım Hikmet'in bir şiiri üzerine besteledim. Şimdi sizden ricam, söz konusu tangoyu size tanıtabilmek için, burada icra etmeme izin vermeniz. İsteyen arkadaşlar, dans pistine çıkıp dans da edebilir."

Tango bestecisi gencin bu konuşması sevinçle karşılanır, hatta dans etmek üzere piste çıkanlar da vardır. Halit ve Şekibe de onlara katılır, besteci gencin söylediği tango eşliğinde dans ederler...

AKLAŞMIŞ SAÇLARININ ALTINDA GENE AYNI EĞİLMEZ BİR BAŞ TAŞIYOR

Vahap Erdoğdu

Önce sesini tanımıştım.

Yıl 1964 idi. Türkiye İşçi Partisi (TİP) sesini ilk kez yığınlara ulaştırma fırsatı yakalamıştı. Seçim propagandaları kapsamında, TİP'in radyo konuşmaları, emekçi yığınları arasında, işçinin, köylünün, esnafın arasında dalga dalga yayılıyor, yığınları harekete geçiren sihirli bir sese dönüşüyordu. O seslerden birisi de Şekibe Çelenk'ti. "İşçi kardeşim"i, "köylü kardeşim"i, "esnaf kardeşim"i Türkiye İşçi Partisi'ne oy vermeye çağırıyordu. O konuşmayı heyecanla dinlediğimi anımsıyorum.

Şekibe-Halit Çelenk adları parti önderleri arasında saygıyla anılıyordu. Özellikle genç kadrolar arasında "Abla" ve "Ağabey" yalnızca onlara yakıştırılmıştı.

Ankara'da, parti Genel Merkezi'nde, ilk kez karşılaştığımda, bu kızıl saçlı, sert bakışlı "ablayla" uzun soluklu bir savaşımın çetin yollarında birlikte yürüyeceğim aklıma gelmemişti.

Malatya Kongresi'nin ardından, on iki arkadaşımla birlikte partiden ihraç edilmiştik. İhraçlara direnen Halit-Şekibe Çelenk ikilisi oldu. Ne ki, bu direnç fayda etmedi. Üstelik büyük bedeller ödeyerek belirli noktalara taşıdıkları partilerinden uzaklaştırılmışlardı.

Daha da can yakıcı olanı ise, o zamanın zorlu günlerini birlikte omuzladıkları yol arkadaşlarının vefasızlıklarıydı.

Kuskusuz, kimse, Şekibe Abla'nın evine çekilip, hanım hanımcık oturacağını beklemiyordu. Partisinden ayrı bırakılması, gençlik yıllarından gelen devrimci mücadele ruhunu daha da ateşlemişti. Evi genç devrimcilerin uğrak yeri, "Şekibe Hanım" da hepimizin "Şekibe Ablası" olmuştu.

O yıllar, genelinde dünyada, özelinde ise Türkiye'de, devrimci dalgaların kabardığı, giderek fırtınaya dönüştüğü yıllardı. Ho Şi Minh ve Guevara adları, devrime sevdalı yığınlar tarafından, büyük kent meydanlarını, üniversite amfilerini çınlatıyordu.

Kuşkusuz bu ortam, egemen sınıfların yüreklerine korku ve tedirginlik salmıştı. Bu korku onları şeytanla bile işbirliği yapmaya itiyordu. Bugünün iktidarını oluşturan güçler, daha o günlerde hazırlanıyordu.

Suud parasıyla CIA'nın Türkiye ölçeğinde örgütlediği Komünizmle Mücadele Dernekleri, İşçi Partisi'nin toplantı ve mitinglerine yönlendirilmişti. Kanlı Pazarın tertipçileri MTTB'de (Milli Türk Talebe Birliği) yuvalanmışlardı.

O yıllarda başlatılan uzun yürüyüşün yollarına kurulan kanlı tuzaklarda, toprağa düşen her can Şekibe Abla'mın yüreğine düşen bir ateş oluyordu. Hepsi olmasa da, çoğu, Şekibe Abla'nın çayını içmiş, yemeğini yemişti.

Çelenkler'in evi bir tür eğitim ve iletişim merkeziydi. Daha da önemlisi, ev bir hukuk bürosuna dönüşmüştü. Günlerce süren tartışmalar, sabahları bulan savunma çalışmaları, telaşla yazılan dilekçeler... Halit Ağabey davadan davaya koşarken, Şekibe Abla onun en büyük yardımcısıydı.

ODTÜ'de Commer'in arabasını yakan Taylan Özgür ve arkadaşlarının hapisten çıkmalarına ne de çok sevinmişti Şekibe Abla! Çok geçmeden Taylan'ın pusuda öldürülmesinin ardından az mı gözyaşı dökmüştü!

Hele de Denizler'i idama götüren süreç, Şekibe-Halit Çelenk çiftinin ruhlarında yılların onaramadığı derin yaralar açacaktı. Onların anıları, yaşamlarının birer parçası haline gelmişti.

Salondaki kütüphane rafının bir köşesindeki resimde, Taylan ve arkadaşları, bir başka köşedeki Deniz, Hüseyin, Yusuf'a gülücükler gönderiyor. Tarihsel bir dönemin simgeleri olarak yarım yüzyıldır Şekibe Abla'nın tanıklığında, dünün, CIA şefleri, Kanlı Pazar tertipçileri, Mücadele Dernekleri kurucuları, katliam katilleri ile kol kola, yaşanılmakta olan dönekliği, ihaneti işaret ediyorlar.

Başını öne eğmeden, öfkesini, kederini içine gömerek, ödünsüz bir yaşamı inandığı gibi bugüne taşımak, çok az ölümlüye nasip olmuştur. Şekibe Ablam, günümüzde, o parçalanmış bireyin yalnızlığında, insan olmanın ortak bilincini sürdürmekte direnen, nesli tükenmekte olan ölümlülerden biridir.

Bilir misiniz ki, o günlerin kızıl saçlı kadını, aklaşmış saçlarının altında gene aynı eğilmez bir baş taşıyor. Gene o günlerde yüreğinde tutuşan ateşin alazıyla yeni yürekleri ısıtıyor.

Çocukluğunu Cumhuriyet'in ilk yıllarında, yokluk ve yoksulluk içerisinde geçiren Şekibe Abla, kişiliğini, Kurtuluş Savaşı'nın yurtseverlik duyguları ortamında, sosyalizmin bilimsel süzgecinden geçirerek olgunlaştırmıştır. Cumhuriyetçilik ve sosyalizm, yüzyılın kapısını döven yaşam çizgisinde, sapmadan taşıdığı ödünsüz ilkeleri olmuştur. (Vahap ve Seyhan Erdoğdu adına)

ÇELENKLER PARTİYE KÖTÜ SÖZ SÖYLEMEDİ

Şaban Erik

Şekibe Çelenk, partililerce tanınan, sevilen bir insandı. Parti için daima bir şeyler yapmaya çalışırdı. Onu ekseriya partide görmek mümkündü. Vakti olduğunda hemen kendini partiye atardı. Sanki partide olmak ona iç açıklığı veriyor gibiydi. Canlı, sıcakkanlı, konuşkan, cerbezeli, hoş bir kadındı. Eşi Halit Çelenk de öyle, partinin önde gelen simalarından biriydi. Çok kere ikisi bir arada görülürdü. Bir arada oldular mı birbirlerinden hiç ayrılmazlardı. Öyle ki, insan bazen onlardan birini hatırından geçirecek olsa, ikisi birden gözünün önüne gelirdi. İkisi de hukukçuydu.

Şekibe Çelenk, 1965 seçimlerinde, partiyi Yüksek Seçim Kurulu'nda temsil etti. Seçimlerden sonra partinin ele aldığı bazı yasa tekliflerinin hazırlanmasına yardımcı oldu.

Halit Çelenk, Genel Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulundu. Örgütlenme çalışmalarına katkıda bulundu. Samsun il örgütünü o kurdu. 1965 seçimlerinde Ankara'dan adaylığını koydu. Ön seçimde tutturduğu sıra pek istendiği gibi olmadığı için genel merkez onu Konya'dan liste başı yapmak istedi. Ancak o bunu kabul etmedi. Onun yerine liste başına geçen Avukat Yunus Koçak milletvekili seçildi.

Parti, bilinen yapısıyla, yeni bir ses-yeni bir nefes olarak, zaman içinde, çok zor şartlar altında devrimci hareketi yürütmeye çalışırken, diğer taraftan, 27 Mayıs hareketinden beri değişik bir çizgide ilerici bir tutum izlemeye çalışanların gayretleri de gittikçe arttı. Aynı zamanda, buna paralel olarak, bunların, ülke sorunlarının çözümü yönünde tutacakları yol ve yöntemler üzerine serdettikleri görüş ve düşünceler de iyiden iyiye açıklık kazandı. Asker desteğine dayalı bu görüş ve düşünceler, giderek parti dışındaki sol kesimlerin bazılarını da sardı. Hele bazı delifişek ateşli gençleri çok sardı. Öyle

ki, bunların, zaman zaman orada burada düzenledikleri toplantılarda: "ordu-gençlik el ele, milli cephede!" sedaları yeri-göğü inletti.

Eh...

Eh ama... böylelerine göre partinin tuttuğu yol, çıkar yol değildi. Bu yoldan bir yere varılamazdı. Meclis'e kapağı atıp öyle "demokratik yol" diye tutturmak, düpedüz oportünizmdi. Bu gelişme karşısında parti âdeta iki ateş arasında kalmıştı. Bir taraftan gericilerin günden güne bindiren melanetleri, bir taraftan da böylesine bir tutuma girenlerin yarattıkları sorunlar... Parti bu hususta ne söylese boşa gidiyordu. "Bir ülkenin devrimci hareketi, öyle birtakım boş heveslere göre değil, o ülkenin içinde bulunduğu somut koşullara göre yürütülür. Ve de devrimci güçlere dayanılarak yürütülür" sözleri kulaklara hiç girmiyordu.

Ortada estirilen bu hava, sol hareketi allak bullak etti. Ne yapacağını bilemeyenler, ne tarafa yöneleceğini kestiremeyenler, arada patlak veren tartışmalarda-çekişmelerde birbirine küsenler-birbirine düşenler, işi bu hale getirenlere ateş püskürenler, tuttukları kestirme yoldan erişebilecekleri payelerin hayalini kuranlar, hepsinin ötesinde akıllarına estiği gibi hareket edenler, kendilerini dağa taşa vuranlar, partiden soğuyanlar-kopanlar oldu... Bu arada Şekibe Çelenk de partiden kopar gibi oldu. Hem de eşi Halit Çelenk ile birlikte. Kendisi biraz tez canlıydı, iyi şeylerin bir an önce olmasını isterdi. Galiba yaradılışının bu özelliği de itti onu biraz öte tarafa. Ayrıca, sanıyorum, Çelenkler, bir süredir partide kendilerini biraz kenarda köşede kalmış gibi hissediyorlardı. Ve... yine sanıyorum, bundan dolayı bir burukluk içindeydiler. Zira Halit Çelenk, hayli alıngan yapılıydı. Bir tatsızlığa maruz kaldığında çabuk kırılırdı. Bu kırgınlığını da takındığı tavırlarla belli ederdi.

Aksi gibi parti yöneticileri de bu durumu fark edip gerektiği gibi davranamadı. Ama öte taraftan askercilerle birlikte hareket eden solcuların önderi geçinen kişi, böyle durumlara düşenleri hassas taraflarından yakalayıp kendi yanına çekmesini iyi bilirdi.

Yalnız şu var: Çelenkler, partiden kopan bazı kimseler gibi partiye karşı bir söz sarf etmediler, bir densizlikte bulunmadılar. Hatta aslında partiden tam kopmadılar; öyle iki arada kaldılar. Akılları bir tarafta, gönülleri bir tarafta.

ATAERKİL ZİNCİRİ KIRANLAR...

Doğan Özgüden

1962 sonları... Türkiye İşçi Partisi'nin örgütlenme toplantılarının giderek yoğunlaştığı günler... Baskılara, saldırılara, provokasyonlara rağmen... İstanbul'daki bir parti toplantısını anımsıyorum. İşçi kesiminden, üniversitelerden büyük bir katılım... Mehmet Ali Aybar kitleye seslenişinde ilk kez Marksizm kelimesini telaffuz ediyor. Salon alkıştan yıkılıyor. Herkes son derece coşkulu...

Ama o gün katılanlarda coşku yaratan bir başka yenilik. İlk kez kızıl pazubentli genç kızlar kapıda nöbet tutuyor. Partide kadın varlığı kendini hissettirmeye başlıyor, erkek katılımcılara daha bir cesaret, daha bir atılganlık veriyor.

Toplantı sonrası tartışıyoruz. "Ama bu yetmez," diyoruz. "Parti saflarında kadın sayısı hızla arttırılmalı, kadın varlığı sadece protokolle ya da sıradan görevlerle sınırlı kalmamalı... Kongre delegasyonlarında, yönetim kurullarında kadınlar daha fazla yer alabilmeli. Parti kadın-erkek eşitliği konusunda da topluma örnek olmalı..."

Biliyoruz ki bu pek kolay olmayacak, parti ne denli ilerici, eşitlikçi olursa olsun, ataerkil toplumun geleneksel kuralları ister istemez onu da etkileyecektir.

Her şeye rağmen daha ilk örgütlenme yıllarında, az sayıda da olsa, bu ataerkil prangayı kırmış partili arkadaşlar var. Özellikle de hepimizin büyük saygı duyduğu iki önemli şahsiyet: İstanbul'da Behice Boran, Ankara'da Şekibe Çelenk.

Behice Boran'la genel merkezdeki bilim ve araştırma kurulu toplantılarında birlikte çalışıyor, TİP'in 1964'te toplanacak 1. Büyük Kongresi'ne sunulacak parti program taslağını hazırlıyoruz.

Şekibe Çelenk'le ayrı mekânlardayız. Ama Merkez İlçe Başkanı olarak partinin Ankara örgütlenmesini nasıl başarıyla yönettiği tüm

partililerce iyi biliniyor, övgüyle anlatılıyor. Zaten o yıllarda Genel Başkan Mehmet Ali Aybar'ın büyük saygı ve güven duyduğu kişiler arasında Çelenkler'in özel bir yeri var.

Ama Şekibe Çelenk'in sadece Ankara'da değil, Türkiye'deki tüm partililerin ya da partisiz sosyalistlerin gönlünde yer tutması 1963 yerel seçimleri için TİP adına yaptığı radyoda konuşmasından sonra...

O dönemin radyo konuşmalarının tartışmasız yıldızı kendine özgü ajitatif üslubuyla hiç kuşkusuz parti genel sekreteri Orhan Arsal... Ama bir başka konuşmacı daha var ki ilk kez sosyalist hareketimizin sesini bir kadın olarak devlet radyosundan tüm Türkiye'ye ulaştırıyor: Şekibe Çelenk...

Ne ki siyasal yaşam dikensiz gül bahçesi değil...

O coşkulu günlerin üzerinden bir yıl geçmeden, ben ve Fethi Naci de dahil parti programının hazırlanmasında emeği geçen dokuz kişi partiden tasfiye ediliyoruz.

Tasfiyecilik orada da kalmıyor.

Bir süre sonra Şekibe Çelenk de, onun gibi savaşkan bir diğer sosyalist kadın da, Dr. Sevinç Özgüner de, örgütlenmeye büyük emek vermiş birçok yoldaşlarıyla birlikte partiden dışlanıyorlar.

Ne yazık ki bu tasfiyelerde, partinin en ön plandaki kadın şahsiyeti Behice Boran ve çevresi belirleyici rol oynuyor.

Her şeye rağmen, partiden dışlananların büyük çoğunluğu sosyalizm uğrundaki kavgalarını başka platformlarda aynı kararlılıkla sürdürüyorlar. Sevinç Özgüner bu süreçte faşist kurşunlarıyla can veriyor.

Şekibe Çelenk'in kavgası ise, sevgili Halit Çelenk'le birlikte, insan hakları ve sosyalizm savunusunun tüm alanlarında omuz omuza hâlâ sürüyor...

Türkiye sosyalist hareketinin seçkin kadın şahsiyeti Şekibe Çelenk'i Brüksel'den eşim ve kavga arkadaşım İnci'yle birlikte saygı ve sevgiyle selamlıyoruz, kucaklıyoruz.

SOHBETİNE DOYAMADIĞIM, KENDİSİNDEN ÇOK ŞEY ÖĞRENDİĞİM ŞEKİBE ABLAMA...

Tebessüm Sarp

TİP ve Şekibe Çelenk ile ilk defa 1963 yılı Haziran ayında, Ankara Meşrutiyet Caddesi'nde bir binanın birinci katındaki bir salonda açılan resim sergisinde tanıştım. Bu sergiden TİP'e bağışlanan, yıllarca partinin il binasının salonunda asılı duran Neşet Günal'ın köylü resmi ile Marta Tözge'nin o harika tablosuna dair Şekibe Abla'nın "yukarıda bir baloda dans eden zenginler, aşağıda yoksullar ve yoksulların birkaç tanesinin zenginlere yetişmek için merdivenleri tırmanışını gösteriyor" diyerek yaptığı derin ve ayrıntılı yorumu hiçbir zaman unutmayacağım.

1963 yılında TİP Ankara ili, ilçe kuruluşları vb. çalışmaları müteşebbis kurucu avukat Yunus Koçak'ın Anafartalar Caddesi'ndeki yazıhanesinde başlamış, sonbaharda Atatürk Bulvarı'nda eski bir Ankara evinin 2. katı kiralanmış, TİP Ankara İl Merkezi Ulus'tan buraya taşınmış, Çankaya İlçe Merkezi de buraya kurulmuş ve faaliyetine başlamıştır. TİP Merkez ilçe başkanı olan Şekibe Abla Merkez İlçe çalışmalarını Ulus'taki binada Ankara ili ilçe kuruluş çalışmalarını da Kızılay'daki Ankara İl Merkezi binasında sürdürmüştür.

1964 yılında avukat Kemal Çınar'ın başkanlığında Altındağ ilçe kuruluşu tamamlanmış, en az 100 sandalye konabilen yani 100 kişilik oturma yeri olabilen bir kahve kiralanmıştır.

Şekibe Abla ve Kemal Çınar, Altındağ ilçesinin bu yerinde, mesai saatinden sonra ve tatil günlerinde düzenli şekilde yapılan ve bizim gibi bazı Çankaya ilçe üyelerinin de yoğun katılımıyla düzenlenen ve takip edilen "TİP'in amaçları konusunda üyeleri aydınlatma toplantıları" düzenlemişler, Şekibe Abla, işçi üyelerin, mesaileri bittikten sonra evlerine gidip; bulaşık ve çamaşır yıkayan, yemek yapıp çocuk

bakan eşlerini, (bazıları çocuklarıyla birlikte) işlerini yarım bıraktırıp, şalvarıyla, önlüğüyle, başındaki yazmasıyla, ev elbisesiyle, oldukları gibi ellerinden tutup toplantıya getirmiştir.

Altındağ ilçesindeki işçiler, Şekibe Abla'yı, Münevver (İrmek) Abla'yı (o zaman 60 yaşındaydı), Hatice (Ünal) Abla'yı (o zaman 40 yaşındaydı), Lütfiye (Kaya) Abla'yı (o zaman 30 yaşındaydı) ve daha başka bayan arkadaşları, yani bizleri tanıyınca; "bu bayanlar her işe koşturuyor, ilçe binasının temizliğinden çay yapılmasına, basın bültenlerinin yazılmasına, mahalle çalışmalarına kadar her işi yapıyor da bizim hanımlarımız niye yapmasınlar, onlar niye partiye gelmesinler, niye sizleri örnek almasınlar" diye hayıflanmış ve eşlerini de partiye bu şekilde getirmişlerdi.

Şekibe Abla'nın TİP'teki varlığı, onun insan ilişkilerindeki samimiyet ve güvenilirliği, yüksek kültürü, bilgisi, politik yorumları; üye sayısının ve üyelerin parti çalışmalarına katılımlarının artmasında, kadınların parti eylemlerine katılmalarında ve partiye üye olmalarında çok etkili olmuştur.

Ankara İl Merkezi'nde bir gün önceden çerçevesi çizilen ve varsa telefonla alınan haberler de eklenerek her gün basın bülteni hazırlanır, hemen teksir kâğıdına yazılır, teksir edilerek en geç saat 11.00'a kadar basına dağıtılırdı. Basın bültenlerini genellikle Yenimahalle ilçe başkanı Uğur Cankoçak kaleme alırdı. Bazı basın bültenlerinin içeriği hukuki açıdan Şekibe Abla tarafından kontrol edilir ve gerekli düzeltmeleri Şekibe Abla yapardı.

1964 ve 1965, TİP'in ilk defa seçime gireceği 10 Ekim gününe kadar çok yoğun çalışmalarla geçti. Hemen her hafta sonu, Ankara içinde mahalle kahvelerinde yapılan, bazılarına Şekibe Abla'nın da konuşmacı olarak katıldığı, TİP tanıtma toplantıları, ilçe kuruluş çalışmaları, kurulmuş olan ilçelerde üye toplantıları, köylerde yapılan kahve toplantılarını anımsıyorum.

Bu çalışmaların çoğuna Şekibe Abla ile birlikte gittik. 1964 yılında Şekibe Abla ile birlikte bir minibüs dolusu İşçi Partili, ilçe kuruluşu ile ilgili Elmadağ ilçesinde yaptığımız bir toplantıda taşlı saldırıya uğradık. İlçeyi kuramadan geri döndük.

Şekibe Abla, TİP'e yapılan herhangi bir saldırı vb. gibi karışık durumlarda ne yapacağını ve ne yapılması gerektiğini bilen, birlikte olduğu partililerin, bizlerin, gençlerin yanlış bir davranışta bulunmasını engelleyen basiretli ve güvenilir kişiliğiyle sağlıklı ve doğru çözümlere ulaşırdı.

TİP çok saldırıya uğradı. Bu saldırılar ilk önceleri sadece sözlü sataşmalar şeklindeydi ve bu her yerde oluyordu. Kahve toplantılarında, kongrelerde, her yerde...

1965 yılında Kızılay'da Fikir Kulüpleri Federasyonu organı olan Dönüşüm dergisi satarken de sürekli olarak sözlü sataşmalarla karşılaşırdık. Bir süre sonra ortaya çıkan, Komünizmle Mücadele Derneği tarafından hazırlanan yazılı pankartların üzerinde, "komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir", "kahrolsun komünistler", "komünistler Moskova'ya", "Amerika gitsin, Rusya mı gelsin, kahrolsun komünistler" gibi kalıplaşmış sloganlar bulunurdu. Bu sözlü ve yazılı saldırılar, bir süre sonra, Elmadağ saldırısı, Kırıkkale olaylarında olduğu gibi taşlı saldırıya dönüştü. Sözlü-yazılı saldırılar, taşlar ve sopalarla desteklendi ve Bursa Kongresi ve Kayseri mitinglerinde yaşadığımız organize saldırılar halini aldılar.

Sonraki yıllarda devreye silahlar girdi ve 1977 yılında, TİP'li 7 öğrenci Bahçelievler'de kaldıkları evde elleri elektrik kablolarıyla bağlandıktan sonra başlarından vurulmak suretiyle öldürüldüler.

10 Ekim 1965'te TİP 15 milletvekili ile Meclis'e girdi. Milletvekilleri Meclis'te çalışmalarını sürdürürken bizler de parti çalışmalarımıza devam ettik, aynı çalışmalar Senato seçimleri için de yapılmaktaydı. Gerek parti binasında ve gerekse Şekibe Abla'nın evinde birlikte olduğumuzda Şekibe Abla ile yaptığımız sohbetlere doyum olmazdı. Parti içi politik sorunlar, ülkenin politik sorunları, gazete makaleleri ve haberler üzerine konuşmalarımız, okuduğumuz kitaplar, gördüğümüz filmler, tiyatro ve konserler üzerine yaptığı yorumlar... Şekibe Abla'yı dinler ve ondan çok şey öğrenirdim. Şekibe Abla'nın da içinde bulunduğu işçi partili bir grupla Raşit Beybütof'un konserine gitmiştik. Yine 1968'de birlikte Hacettepe'de Ruhi Su'nun konserine gittiğimizi anımsıyorum.

1966 yılında TİP Genel Başkanı M. Ali Aybar'ın Bertrand Russell ile birlikte gözlemci olarak Vietnam'a davet edilmesi ve orada Amerikan emperyalizminin işkencelerinin anlatılması, işkencehanelerin gösterilmesi, işkencelere maruz kalan ve sağ kalan Vietnamlılarla görüşmeler "Vietnam'da Savaş Suçları" adı altında bir kitapta toplandı ve yayınlandı. FKF, Ankara'da Amerika'nın mezalimini anlatan resimlerle ilk sergiyi düzenledi.

1964'te TİP Genel Başkanlığına getirilen M. Ali Aybar'ın; TBMM'de İkili Anlaşmaların kaldırılmasıyla ilgili verdiği mücadele ve M. Ali Aybar'ın TİP ile bütünleşen "Tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye" sloganı ile Amerikan emperyalizmine karşı halkı bilinçlendirmesi, TİP'in yaptığı bütün toplantılarda Amerikan emperyalizminin çeşitli yönleriyle derinlemesine anlatılması gençliği ve halkı emperyalizme karşı bilinçlendirmiştir.

Vietnam mezalimini anlatan resim sergisi İstanbul, İzmir gibi Ankara dışındaki kentlerde de açılmıştır. Ankara'da gençlik yerli malı haftası düzenlemeye başlamıştır.

Ankara Maltepe'deki Yükseliş Koleji'nin Zafer Mimarlık Mühendislik Akademisi adıyla özel yüksekokul olarak açılmasına karşı "Yüksekokullara hayır!" mitingleri düzenlenmiş, 1968 öğrenci hareketlerinin ilk adımı bu mitingler ve gösteri yürüyüşleri olmuştur. 1969'da Amerikan 6. Filosunun İstanbul'a demir atmasıyla anti-emperyalist yürüyüş ve mitingler 1970 sonlarına dek sürmüş, özellikle Ankara'da 23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos ve 29 Ekim gibi ulusal bayramlarda, fener alayları düzenlenerek tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye sloganıyla bağımsızlığımız savunulmuş, Amerikan emperyalizmi protesto edilmiştir. Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerde, ABD emperyalizmine karşı düzenlenen yürüyüş ve mitinglere on binlerce yurtsever katılmış, "kahrolsun Amerikan emperyalizmi", "6. Filo defol!" sloganıyla şehirler donatılmıştır. Gözaltına alınan öğrencilerle TİP'li avukatlar ilgilenmişlerdir. Şekibe Abla Anafartalar Adliyesi'ne gözaltına alınan öğrencilerin avukatı olarak da çok gelmiştir, sabaha kadar devam eden suçüstü mahkemesinde beklemiş, öğrencilere yiyecek, içecek getirmiştir. 12

Mart 1971'den önce de gerek Merkez Cezaevi'nde ve gerekse Mamak Cezaevi'nde tutuklu bulunan gençlerle ilgilenmiştir.

Gözaltına alınan gençlerin anne-babaları çocuklarıyla ilgilenmeleri için Şekibe Ablaların evine gelmişler, ondan yardım ve destek istemişler, dertleşmişlerdir.

12 Mart 1971 darbesi ile TİP-TÖS-DEV GENÇ kapatılmış, binlerce kişi tutuklanmıştır. Her yerde, çoğunlukla TİP'li avukatlar bütün bu hapse atılanların avukatlıklarını üstlenmişler, tahliye edilmeleri için çaba göstermişlerdir.

Ne var ki, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın liderliğindeki 19 kişinin idamı istenen THKO davası fevkalade önem kazanmıştır. Bunun için avukat Halit Çelenk ve avukat Niyazi Ağırnaslı'nın önderliğinde bu davaya müdahil olabilecek avukatlarla görüşülmüş, ancak 11 avukat davayı üslenmeyi kabul etmişlerdir. Bunlar Halit Çelenk, Niyazi Ağırnaslı, Sadık Akıncılar, Orhan İzzet Kök, Muvaffak Şeref, Özden Timurkaynak, Zeki Oruç Erel, Bozkurt Kemal Yücel, Mükerrem Erdoğan, Refik Ergün, Kamil Savaş'tır.

Şekibe Abla'nın evinde kurduğu düzen ve yardımlarıyla bütün savunma sorumluluğu üstünde olan Halit Abi'nin (Çelenk) diğer avukatlarla birlikte aylarca gece gündüz savunma hazırlama çalışmaları devam etmiş, biten bölümler hızla mumlu kâğıda yazılmış, kontrolleri yapılmış, Serpil Çelenk (Güvenç) tarafından teksir edilip ciltleme işlemleri de bitirilmiş ve mahkemeye sunulmuştur.

Bütün bu çalışmalarda Şekibe Abla'nın evi dolmuş taşmıştır. Şekibe Abla THKO'dan yargılanan gençlerin ailelerinin üzüntülerini, acılarını paylaşmış, onlara yardımcı olmaya çalışmış, hapishanede gençleri ziyaret etmiş, onlara sevdikleri yemekleri yapıp götürmüş, bayramlarda tepsi tepsi ev baklavası götürmüş, onlarla üzülmüş, onlarla ağlamıştır. Yıllarca yüreğini ve evini, sofrasını, Türkiye İşçi Partililere, devrimci-yurtsever insanlara açmış, onların sorunlarını dinlemiş, yapabileceği bir şey varsa da yardımcı olmuştur.

Bir taraftan da 1964 yılından beri İşçi Partililerin uğrak yeri olan, THKO davası avukatlarından TİP eski senatörü Niyazi Abi'nin (Ağırnaslı) Selanik Caddesi'ndeki evinden bahsetmeden

geçemeyeceğim. THKO davasından yargılanan gençlerin ailelerinin haber almak, avunmak, özellikle annelerin Leman Abla'nın o güler yüzünü görüp, sürekli hazır olan bir bardak sıcak çayını içmek ve dertleşmek için geldikleri ikinci evdir. Her gün dolup taşan, akşam yemekleri 15-20 kişi ile yenen bu evde de yoğun çalışmalar yürütülmüştür. Niyazi Ağırnaslı işe yarayabileceğini düşündüğü her yere ve yurtdışına da mektuplar yazmış, idamlardan vazgeçilmesi için çabalamıştır.

Şekibe Ablacığım, bilinçli, kültürlü, çok güzel özellikleri olan, başarılı ve becerikli, bence ülkemizde de dünyada da az bulunan nesli tükenmiş insanlardandır. Birlikte İstanbul'a seyahat ettik. Mecidiyeköy'de faşistlerin silahlı saldırısı sonucu öldürülen TİP'li (o da nesli tükenmiş insanlardandı) Sevinç Özgüner'in cenazesine gittik. Gidiş-dönüş çok güzel bir yolculuk yaptık, nasıl geçtiğini bilemedim. İstanbul'da 68'liler Birliği Vakfı'nın kuruluş yemeğinde birlikte olduk. Güzel anılarımız olan bir gün daha geçirdik.

Birlikte olmaktan çok büyük mutluluk duyduğum, sohbetine doyamadığım, kendisinden çok şey öğrendiğim Şekibe Abla'ma...

Sezgi...

1960'lı yıllar. Türkiye İşçi Partisi'nin Atatürk Bulvarı üzerindeki merkezi... Şekibe Çelenk ortaokul öğrencisi olan kızını Merkez İlçe üyesi Erdal Gökyüzü'nün yanında bırakarak toplantıya girer. Erdal Gökyüzü bir ajan provokatördür ama o günlerde bu durum henüz bilinmemektedir. Erdal cebinden çıkardığı bir sustalının nasıl açılıp kapandığını göstermektedir çocuğa... Tam da o sırada toplantıya ara veren Şekibe Çelenk Erdal'ın elindeki sustalıyı görür; büyük bir hiddetle onu uyarır ve merkezi hemen terk etmesini söyler. Bu beklenmedik sert çıkış diğer partilileri şaşırtır, çünkü "Şekibe Abla"nın bu denli celallendiğine hiç tanık olmamışlardır. Hatta bazıları durumu yadırgar. Aradan bir süre geçer ve Erdal Gökyüzü kendini ele verecek ikinci vukuatını gerçekleştirir.

İlçenin üye kayıtlarını kendisine vermeyen Cevdet Sezer'i yumruklayarak burnunu kırar... Dev-Genç'te "çalışırken" gençleri ihbar ettiği bir eylem sonrası kimliği açığa çıkar Erdal Gökyüzü'nün...

Bu olayları izleyen yıllarda Süleyman Demirel'in korumalığına yükselen ajan provokatörün, ajanlığını olmasa bile ne denli güvenilmez biri olduğunu ilk sezen ise Şekibe Çelenk'tir...

GÜZELİM ŞEKİBE ÇELENK

Azime Korkmazgil

60'lı yılların ortasında, Ozan Hasan Hüseyin ile birlikte yaşama kararıyla, taşradan Ankara'ya geldiğim zaman; dayanışmaları ve ışıltıları insanı derinden saran bir 'aydın'lar çevresinde buldum kendimi!

Onların arasında, Şekibe ve Halit Çelenk çiftiyse, günbegün gözlerimin önünde, bir efsaneden ötede anlam ve önem yüklüydüler...

Geçmişi ve siyasal işlevi ile beni çok çok aşan o çevrenin ne de olsa kıyısında durmayı her zaman bir kendini bilirlik saymış olan ben; Türkiye İşçi Partisi'ni, 'Aydınlanma'nın eşiğindeki genç Cumhuriyetimiz için, 27 Mayıs Devrimi ertesinin güneşi olarak algıladım.

Ve o günden yarım yüzyıl sonra bugün bile, bu algımın değişmediğini, olanca içtenliğimle ve onurla söyleyebilirim.

Bir bakıma; Türkiye İşçi Partisi demek, öncelikle Çelenk çifti demekti!

O yılların, inandığımız doğrular Ankara'sında; hele de Şekibe Çelenk, kısa zamanda hepimizin gözbebeği oldu. Elbet hiçbirimiz, aman aman deneyimli sayılmazdık. Ama o; birikimleri, özverisi, yürekliliği, sevimliliği ve de eşsiz anlatım gücüyle, partili gençler için ve kendi çocukları Serpil ve Ferda için sımsıcak bir anneden, çalışan sınıflar için sıra neferi bir avukattan, rastgele bir arkadaştan, bir dosttan, yine bizim gözümüzde olağanüstü saygıdeğer Halit Çelenk için bir eşten çok fazla bir yer doldurarak, Mustafa Kemal idealinin özgür kızları için de bir öncüydü ve o günkü bağımsızlıkçı, çağcıl olana özlemli dünyamızın başı dik, örnek kişisiydi...

Dahası, o günün erkekler ortamında, alabildiğine saygın olduğu kadar, benim gibi aydınlanma yolcusu pek çok kadının gözünde de,

saydam bilincin ve gerçek kurtuluşun simgesiydi. Savunmanlığını davasına inanmışlığından alan, parti içindeki yargıları tam yerini bulan, konuştu mu sözünü dinleten, bulunduğu konumda güven duygusu ve sevinç yaratan, mizah ve şiir duygusu gelişmiş, bir kahkahayla nice gerginliği çözen, pırıl pırıl bir insandı. Uygardı; partisinin, çağın hangi değerlerine arka çıktığını tartabiliyordu; düşünmenin, sorun çözmenin, dolambaçsız ifade etmenin ve anlattıklarıyla ufuk açmanın ustasıydı...

Ben öğretmendim, çocuklarım küçüktü ve Ankara'nın uzak ilçelerine gider gelirdim. Öyleyken, sosyalist aydınlar nasıl davranır, aralarında ne olup biter, ne yer ne içerler, ülkem için somut ne düşünürler merak ederdim. Bu yüzden; kimi de, bilimsel konferansları izlemek, yeni şeyler öğrenmek, ne bileyim müzik dinlemek maksadıyla, partiye uğrardım.

Bu uğrayışlarım ara sıra da olsa; Şekibe Hanımın, sorunların çözümünde sezgileri ve sağduyusuyla rol alışına, birçok kez de yerinde, gerçekçi ve güzel konuşmasına tanık olmuşumdur.

Üstesinden gelemeyeceği görev yok gibiydi. Hizmet yüklenmeye hazır bir partili sorumluluğuyla devinir, uzaktan gelen üyeleri ve kadın erkek dostları da çoğu zaman evinde ağırlardı.

Bu son sözümü destekleyen bir anım vardır: Hiç unutmam; bir cumartesi akşama doğruydu. Kızılay'daki il binasında, İstanbul'dan gelen sanatçı ve yazar konuklarla birlikteydik. Dostlar arasında Yaşar Kemal de vardı. Neden bilmem, bir ara Hasan Hüseyin'le Yaşar Kemal kapıştılar. Konu, siyasal değil, Yaşar Kemal'in o günlerde yayımlanan romanıydı. Romancı, Ozana sordu:

– Okudun mu kitabımı?

– Hayır! dedi Hasan Hüseyin.

Karşılıklı biçemleri, o zaman yadırgı gelmişti bana:

– Neden okumadın lan?

Sinirlendi Hasan Hüseyin; kestirip attı:

– Okumam! dedi; sen benim şiirlerimi okuyor musun ki?

Tartışma uzadı. Hiç yoktan seslerini yükselttiler.

O dakikalarda Şekibe Çelenk, salonda bir başka grubun içindeydi; durumu ayrımsadı, bir şahin gibi tepemizde belirdi:

– Ne oluyorsunuz çocuklar, neyi paylaşamıyorsunuz?!

İkisi birden,

– Hii-iiç! dediler.

İçini çekti Şekibe Hanım; bir kaşık suda durup dururken fırtına yaratmaya hazır bu koca adamlara; sanki roman sayfalarından çıkıp gelmiş tatlı bir annenin yatıştırıcı, dingin otoritesiyle ders verdi:

– Elbette 'Hiç'tir! dedi; burada partimizi, yani doğrudan Türkiye'yi ilgilendiren bir konu tartışılırken; sizin ayrıntınızın ne kadar cüce kaldığını göremiyor musunuz?

Sonra kararını, doğrudan Romancıya bildirdi:

– Yaşar! Hasan Hüseyin'i nasıl olsa karısı götürür. Sen bu akşam bizdesin!

Bunun gibi, bir başka anı: Bilmem hangi yerel seçimler öncesi; İstanbul ile Ankara arasında gidip gelmelerin yoğun olduğu günlerden biri. Anlatıyor partili gençler; İstanbul'da, dönemin etkili mizah dergisi haftalık Akbaba'ya uğramışlar. Derginin tek seçeni, sahibi ve sorumlusu Yusuf Ziya Ortaç'ın elini öpmüş, görüşlerini sormuşlar. İhtiyar kurt Yusuf Ziya, basıyormuş kahkahayı:

– Hepinizin hayran olduğu Şekibe Çelenk, evli mi bekâr mı?

Ekliyormuş:

– O Hanımın ellerinden öpün benim için!

Gençler, Ankara'ya gelince sıraya girmişler, tek tek elini öpmüşler Şekibe Hanımın. O da gülüyormuş bol bol:

– İlâhi Yusuf Ziya Bey, evli olmasaydım yanağımdan mı öpecekti!

Şekibe ve Halit Çelenk dostluğunun; Ozan Hasan Hüseyin için, ayrı yere konacak bir anlamı da var:

Türk işçi sınıfı tarihinde, 'Kavel Grevi'nin çok özel sayfalarını okumayanımız yoktur! Olayın önderliğinde Maden-İş Sendikası

vardı. Acılı ayrıntılarla öykülü, uzun soluklu, destanlara konu olmuş, derslerle yüklü bir eylemdir bu. Grev, 1963 kışında başarıldı. Hasan Hüseyin de bu süreçte herkes gibi dopdolu ve uzun süreli bir bekleyiş heyecanı yaşadı; parti içinde olduğu kadar, tüm ilerici çevrelerde de çok sevilmiş olan ve 'Kavel' başlığını taşıyan ünlü şiirini yazdı...

O zamanlar bu şiir, hemen her toplantıda bellekten seslendirilirdi...

Bir değerlendirme toplantısında da, Şekibe Çelenk'in; 28 Ocak'ta başlayıp 4 Mart'ta sona eren bu şanlı grev için şöyle dediğini not etmişim:

– İşçiler ilk kez, sıra dışı bir dayanışma örneği verdiler. Mesajı büyüktür; olağanüstü güzellikler büyütmüş, saygın bir direnmedir bu! Adam gibi grevdir yani!

Rastlantı; doğum günü 4 Mart olan Hasan Hüseyin, coşkuyla söz aldı:

– Elbet beni de etkiledi olay! dedi; bildiğiniz şiiri yazdım. Bu öncü eylemi, çoban ateşine benzettim şiirimde. İşçi kardeşlerime söz verdim; nişanlımı Kavel kapısında öpecek, Kavel kapısında evleneceğim ve ilk çocuğumun adını Kavel koyacağım...

Şekibe Çelenk, yeniden sesini yükseltti:

– Tamam Hasan Hüseyin! dedi; önümüzdeki günlerin birinde kitabın çıkacak. Bu senin ilk kitabın, ilk çocuğun demektir; kitabın adı 'Kavel' olsun!

Ozan Hasan Hüseyin'in ilk şiir kitabının adı; böylece, Şekibe Hanımın önerisi olarak, dostlar arasında alkışlarla kabul edildi...

Sonradan; Hasan Hüseyin'e ve Çelenk çiftine, İstinyeli Kavel Kablo işçilerinden çok güzel selamlar, sonu gelmez barış iletileri gelmiştir.

Her iki aile de bir araya geldikçe ve yıllarca, bu eşsiz olayın sözünü etmeden geçememişlerdir...

ŞEKİBE ABLAMIZI ANLATMAK...

Remzi İnanç

Yeri geldiğinde yaptığım "aile" tanımından hep hoşnut kalmışımdır. Anlatayım:

1960'ın ortalarında, sosyalist düşüncenin ortak paydasında ve de yeni kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin (Ankara'da) çatısı altında bir aile gibiydik. Tahmin edileceği gibi, çoğumuz "aile"nin öbür bireyleriyle yeni yeni tanışıyorduk. Tanışınca da sanki yitirmemek için birbirimize sarılmıştık. Üstelik her meslek ve katmandan gelen bu insanların varlığı da "aile"de hiç yadırganmıyordu. Özetin özeti, apartman kapıcısından üniversite hocasına dek... Avukat olan Şekibe ve Halit Çelenk çifti de işte bu ailedendi.

Sanıyorum 'aile bireyleri'nin neredeyse tamamı ilk kez bir siyasi partiye katılıyordu. Kahramanlarımız 1962'de TİP'e yazılmıştı. Zamanla partinin çeşitli kademelerinde görev aldılar. Şekibe Abla Ankara Merkez İlçe Başkanı, daha sonra da Merkez Haysiyet Divanı (disiplin kurulu) üyeliğine getirildi.

Partimiz ilk kez 1963 yerel seçimleriyle kamuoyunun karşısına çıktı. Radyodan propaganda konuşması hakkından TİP de yararlanmıştı. Bu konuşmalardan birini Şekibe Çelenk'in seslendirdiğini şimdi anımsadım.

Şekibe Abla'yı yazmaya başlamadan önce, Ocak 2007'de yayımlanan "Yaşamda ve Yargıda Devrimci Duruş Halit Çelenk" (Haz. Rona Aybay-Ümit Altaş) kitabını yeni baştan gözden geçirme gereksinmesi duydum. Niyetim Çelenk dostu yetmişe yakın yazar tanıklığında, yani Halit Bey anlatılırken, Şekibe Hanımdan da söz edilmiş miydi? Ne kadar ve nasıl? Tahmin edileceği gibi, hemen her dostunun Halit Çelenk'le birlikte Şekibe Çelenk'i de anımsaması çok doğaldı. Onun için sadece birkaç yazıdan küçük alıntı yaptım. Aksi halde neredeyse 'Halit Çelenk Kitabı'nın bir özetini çıkarmış olacaktık...

***

Şair ve yazar Gülsüm Cengiz 'Seçilmiş Bir Yolda Onurla Yürümek...' başlıklı öğretici olduğu kadar anlamlı yazısında kahramanlarımızın az bilinen kimi yanlarını dikkatle gözlenmiş ayrıntılarla anlatıyor. "(...) Şekibe Çelenk cezaevi ya da mahkeme kapılarına yalnız avukat olarak gitmedi. O kapılarda henüz yirmisine girmemiş gençlerin yaşamı için mücadele ederken gözaltına alınan eşi için de beklemiş ve mücadele etmişti." (s.174)

"(...) Şekibe Çelenk; Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan asıldıktan sonra; 'Bu ülkede adalet yok' diyerek barodan kaydını sildirmiş ve bir daha avukatlık yapmamıştır. Bu tepki ne kadar anlamlıysa, Halit Çelenk'in de demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde kıyılan insanları savunmayı sürdürmesi o kadar anlamlıdır." (s.175)

***

Kaç yıl önce yitirdiğimiz eğitimci ve yazar dostum Aydın Aydemir (1932-2008) 'Bir Dava için Yaşamak' başlıklı yazısını şöyle noktalıyordu: "(...) Bir dava, bir amaç uğruna yaşamanın ölümden zor olduğunu kanıtlayan Halit Ağabey'e, eşi Şekibe Abla'ya, yaşayan ve ölen; öldürülen savunman arkadaşlarına minnet ve saygılarımı sunuyorum." (s.137)

***

M. Tahir Hatipoğlu'nun yazısına uygun gördüğü başlık gerçeğe pek yakındır: "İki Anıt İnsan: Şekibe-Halit Çelenk." Hatipoğlu bu zarif ve yürekli çift için başka benzetmeler de yapar: "Bu iki büyük insan, bir elmanın iki yarısıdır. İki yarı bir bütün olmuştur. Halit Çelenk Ağabey'in hukuk ve demokrasi savaşımında Şekibe Abla'yı görmezlikten gelemeyiz. Şekibe Çelenk mutfak, Halit Çelenk konuk odasıdır. Önde hep o görülmüştür." (s.212)

***

Sevgili Mustafa Balbay 'Solmayan Bir Çelenk' adlı yazısını şöyle bağlamış: "(...) Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk için şöyle bir tanım uygun düşer: 'İki beden, tek yürek.'" (s. 225)

***

Muzaffer İlhan Erdost'un 'Halit Çelenk'le' başlıklı yazısından: "...

Burada Marx'ın 'Büyük toplumsal devrimler kadın mayası olmadan gerçekleşemez!' özlü sözünü anımsamamak olanaklı mı? Yani, bilinci ve bilgisiyle, sevgisi, tutkusu ve özverisiyle onu bütünleyen, tüm varlığıyla bu devrim hamurunun mayası olan, Halit Çelenk ışığına ışık olan ve bizi ışıtan Şekibe Çelenk'i, burada sevgiyle kucaklamamak olanaklı mı?" (s.237)

***

Gazeteci Sultan Özer yıllar önce Şekibe Çelenk'le röportaj yapmak için evlerine gitmiş. Onlarla ev ortamında görüşen yazarımızın söyleşisi ister istemez uzun sürmüş. Bu verimli görüşmenin bir bölümünü, yıllar sonra, söz konusu kitap için 'Avukat Halit Çelenk'ten Halit Abi'ye' başlığı altında yazıya dökmüş. Mutlu olarak evden ayrılırken şunları geçirmiş kafasından Sultan: "Halit Abi'yi Şekibe Abla'sız düşünmek, yazmak imkânsız. İkisi etle tırnak gibi. Biri olmadan diğerinin olmayacağını düşündürecek kadar bir olmuşlar." (s.268)

***

Kitapta 'Yarin Yanağından Gayrı...' başlıklı kısa ve özlü bir yazı da var. Yazarı kahramanımız Şekibe Çelenk'tir. "Halit..." diye başlayan yazıda yarım yüzyılı aşan birlikteliğin ip uçlarını özetle ve içtenlikle veriyor okura: "(...) Evlilikte sevgiyi ve inancı beraber yaşamak gibi çoğu kişinin tatmadığı bir ayrıcalığımız oldu. Bedenlerimiz yaşlandı ama 'yarin yanağından gayrı' her şeyin ortak olacağı günlere dair inancımız gençlik günlerimizdeki kadar taze ve sağlam./ Zor ama dolu dolu yaşadık bunca yılı, darısı genç kuşakların başına." (s.97)

***

Sözün özü, kahramanlarımız az rastlanır bir ikili ve de örnek alınması gereken bir ikilidir. Çünkü 'düşündüğü gibi yaşamaya' epey yaklaşmışlardır.

Çelenk çiftinin zaman zaman Cumhuriyet gazetesinde yayınladığı ölüm ilanları dikkatimi çekmiştir. Her seferinde mutlaka ikisinin adı yan yanadır. Çünkü aramızdan ayrılan her dost ikisinin de dostudur. Sanıyorum Halit Ağabey'in gücü biraz da Şekibe Abla ile yan yana olmaktan geliyor.

***

Ünlü şairimiz Melih Cevdet Anday'ın (1915-2002) *Anı* şiirini bilmeyen var mı?

Neredeyse altmış yıla dayanıyor yazılışı... (Yanyana, Yeditepe Yayınları, İstanbul 1956)

(...)

"*Nice aşklar arkadaşlıklar gördüm*
Kahramanlıklar okudum tarihte
Çağımıza yaraşan vakur, sade
Davranışınız geliyor aklıma"

Bu yazıyı yazmaya oturduğumda, yani Şekibe Abla ile Halit Ağabey'i düşündüğümde, nedense Anı şiirinden yukarıdaki dörtlük sık sık gelip belleğimi fiskeledi. Ben de yarım yüzyıldan çok bir zaman sonra aziz şairimizi ve şiirinin öznesi Rosenberg çiftini anmak; bu arada Şekibe-Halit Çelenk birlikteliğini anımsatarak günümüzde de böyle sade, vakur ve kahramanca arkadaşlıkların yaşandığına dikkat çekmek istedim.

Yoldaşım, dostum Şekibe Abla ve Halit Ağabey'e sağlıklı ve esenlikli bir ömür diliyor, her zamanki sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Şekibe Çelenk Remzi İnanç ile

BİRBİRİNDEN AYRILMASI MÜMKÜN OLMAYAN İKİ ÇOK ÖZEL, ÇOK GÜZEL İNSAN...

Abdullah Nefes

Bu yazı, benden Şekibe Abla için istendi ama Şekiye Abla ve Halit Abi birbirlerinden ayrılması mümkün olmayan iki çok özel, çok güzel insan. Onları hep birlikte düşünüyorum. Özellikle de TİP'teki çalışmaları...

Bundan hemen hemen 35-50 yıl öncesinden söz ediyoruz. Dolayısıyla Şekibe Abla ile ilgili anımsamalara geçmeden önce biraz başa almalıyız zamanı... Ben TİP'e, Ataol Behramoğlu'yla beraber geldim. Ataol Rus Filolojisi'nde, ben Hukuk Fakültesi'nde okuyoruz o zaman. Cebeci'de bir ailenin yanında bir evde, tek bir odada ikimiz kalıyoruz. O günlerde de –1962; Aybar'ın genel başkan olduğu tarihte– İstanbul'da Galatasaray'da TİP'in bir toplantısının basıldığını anımsıyorum. Bu güzel insanlara niye saldırılıyor diye büyük bir bir tepki duymuştuk. Sınıf meselesi falan henüz daha billurlaşmamış, kristalize olmamıştı kafamızda. Çok da boş değildik aslında ama bildiğimiz sosyalizm, Sabahattin Ali'den Nâzım Hikmet'e kadar gelen ve bize aktarılan bir sosyalizmdi. TİP'e sosyalist bir parti olduğu için de gelmemiştik. Zaten o dönemde sosyalizm anılmıyordu partide. TİP'in yapısını daha çok toplumcu, sosyal adaletçi, eşitlikçi bir yapı olarak tanımlayabiliriz. Ve işte böyle erkenden TİP'li olduk.

Bizi TİP'te ilk karşılayanlar, Yalçın Cerit ve Şekibe Abla'dır. Şekibe Abla'yı, büyük bir olasılıkla ev işlerinin yoğunluğundan dolayı, gündüzleri çok fazla görmezdik ama akşamları Şekibe Abla hep vardı. Şekibe Abla bizi kendi çocuğu, evladı, kızı, oğlu gibi sarar sarmalardı. Bunu çok iyi hatırlıyorum. Ama bu sadece bize değil, orada var olan, oraya gelen her genç insana gösterdiği bir yakınlık ve

sıcaklıktı. Her genç için o bir Abla'ydı, anneydi. Öyle algılanıyordu. Bu uzun bir süre böyle devam etti.

Şunu da eklemem gerekiyor. Tüm yeteneklerine ve TİP'teki tüm üst düzey yetki ve çalışmalarına karşın, Halit Abi'nin bilgisi, yakışıklılığı, konuşma yeteneği, ikna kabiliyetinin yanında, işini iyi yapan ama iddialı olmayan bir Şekibe Abla hatırlıyorum. Aslında, gençlerin dışında, Ankara'da ciddi bir "kadın" etkinliği yoktu. Genelde sol, sosyalist, siyasi hareketlerde olduğu gibi, TİP'te de daha çok erkekler egemendi. Niyazi Ağırnaslı, Nimetullah Haydaroğlu diye "eskiden kalma" ağabeylerimiz vardı. Eski tüfeklerden bir matbaacılar grubu vardı, Abdurrahim Uluer, Yunus Koçak, daha sonra bizim Çankırı'dan Rauf Çapan gibi isimler başı çekiyorlardı.

Şekibe Abla, bu "ataerkil" yapı içinde, kendi başına etkin olabilen bir kadındı. Çankaya ilçesi oluşturulduktan sonra, o yıllarda, merkez ilçe diye idari bir birim oluşturulmuştu. Valiliğin olduğu bölge idi. Bir tarafı Altındağ, bir tarafı Çankaya, bir tarafı Yenimahalle olan küçük bir grup bu bölge sınırları içinde yer almaktaydı. O ilçede parti teşkilatının oluşturulması gerekiyordu. Partiden bir grup üyeliği oraya aktardılar. Anafartalar'da Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çok eski, yüksek bir binası vardı. O apartmanın bir katında da merkez ilçenin bürosu vardı. Şekibe Abla'nın ilk başkanlığı o dönemdir. 1963 ya da 1964 tarihini anımsıyorum. Kemal Bayram Küçükkavaklı, Osman Sakalsız, Günay Bolazar ve daha sonra TSİP'in başkanı olan Ahmet Kaçmaz'ın o kuruluşta Şekibe Abla ile birlikte çalıştıklarını bildiğim isimler. Şekibe Abla ile orada birlikte çalıştık. Tesadüfe bakın, ben 1966'da yani seçimlerden sonra yapılan genel kurulda merkez ilçeye geçtim ve merkez ilçe başkanı oldum.

Şekibe Abla'nın 1964 mahalli seçimlerdeki radyo konuşmasını anımsıyorum. İyi ve etkileyici bir konuşmaydı gerçekten. Bizim o dönemde evlerine rahatlıkla girip çıkabildiğimiz iki bayan vardı, biri Şekibe Çelenk'ti öbürü de Sadun Aren'in eşi olan Muhlise Aren'di. Evleri de yakındı birbirlerine...

AVUKAT OLDUKLARI İÇİN 141-142. MADDELERİ VE BUNLARLA İTHAM EDİLEN BENİ ÇOK İYİ ANLIYORLARDI...

Naci Kutlay

1960'lı yılların başlarında Türkiye İşçi Partisi kuruldu. Önceleri Genel Merkez İstanbul'daydı. Kimileri "27 Mayıs devrimi" diye andığı 27 Mayıs 1960 askerî darbesi sonucunda Türkiye yeni bir Anayasa'ya kavuştu ve o güne kadar yasak olan "sol" partilerin kurulmasına olanak doğdu. Şubat 1961'de kurulan TİP'e aydınlar davet edildi. Genel Başkanlığa M. Ali Aybar gelince Behice Boran, Sadun Aren, Yaşar Kemal ve bazı sol ve sosyalist aydın, sanatçı, sendikacı arkadaşlar da partiye girdiler. O güne kadar bu tür örgütlenmenin dışında kalan ve kendilerini ötelenmiş görenlerin gelişleriyle parti canlandı ve fikir alanında yeni arayışlar oldu. İlk partili aydınlardan karı-koca avukat olan Şekibe ve Halit Çelenk'i tanıdım.

TİP'in Ankara İl Merkezi Kızılay'daydı. Ben de Ankara Tıp Fakültesi Hariciye Kliniği'nde asistandım. Yeni Anayasa üniversite öğretim üyelerine, yönetim kurullarında bulunmamak koşuluyla siyasal partilere üye olmalarına olanak vermekteydi. Böylece ben de TİP üyesi oldum. Mesaiden sonra herkes il merkezine koşuyordu. Büyük bir canlılık vardı. Üniversite gençleri, ilerici memurlar, sol-sosyalist-demokrat serbest meslek sahipleri ve aydınlar partiye canlılık kazandırıyorlardı. Kısa sürede en hareketli parti konumuna gelmiştik.

Şekibe Çelenk Hanım ve Halit Çelenk Bey çifti hemen her gün partiye gelirlerdi. Şekibe Hanım çok canlı, güler yüzlü, kimilerin ablası, kızkardeşi, yaşı yetmese de kimilerin annesiydi. Samsun'da avukatlık yapmışlardı Çelenkler. Oraya ilişkin sosyal mücadele ve anılarını zevkle dinledim. Ankara ilçelerini örgütlemek için gençler

belde ve ilçelere gidiyorlardı, bu ekiplerin dönüşlerini bekler, birlikte izlenimlerini dinlerdik. Bunlardan çıkaracağımız dersler vardı. Ben 27 Mayıs 1960 Hareketi döneminde tutukluydum. Kürt demokratik hakları ve sosyal mücadelelerinden ötürü Demokrat Parti iktidarı döneminde de iki yıla yakın bir süre tutuklu kalmıştım. TCK.'nın 125. maddesine göre yargılanmıştım, idamım istenmişti. Beraat ettik ama Askerî Yargıtay komünizmi ve ırkçı milliyetçiliği cezalandıran ünlü 141-142. maddelerin 141/4 ve 142/3. fıkralarında tanımlanan suçu yani "ırk mülahazası ile cemiyet kurmak ve propaganda yapmak" suçlarının bizler için uygulanabilirliğine karar verdi ve kararı bozdu. Dolayısıyla yeniden bu maddelerle yargılandık. Ben yine beraat ettim.

Çelenkler her şeyden önce avukat olarak o maddeleri ve bunlarla itham edilen beni çok iyi anlıyorlardı. Kürtçü solcuyduk. Şekibe Hanım bu savları iyi biliyordu. O dönemde herkes Kürtlüğü ve Kürt haklarını anlamıyordu. Bu nedenle, partiliydim, üniversitede asistandım, ama Kürt olduğum için bu konuları rahatça konuşamıyordum. Çelenk çiftiyle her şeyi paylaşıyordum. Bizim TİP ve TİP'liler de zamanla değiştiler. Şekibe Hanım, Halit Bey Hataylı olmaları nedeniyle etnik farklılıkları ve kimlik sorununu iyi biliyorlardı. Ben onlara Kürtleri ve sorunlarını anlatırdım.

Daha oturmamış bir partiydik, kuşakların düşünce farkları vardı. Gençlerin radikalizme açık tavır ve düşünceleri de öyle. Şekibe Hanım onlarla hem öğretmenleri hem de ablaları ve deneyimli bir partidaşları olarak ilgileniyordu. Yasal da olsa, sol ve ileri bildirileri polis amansızca izlerdi. Şekibe Hanım hep dikkatli olmayı önerirdi. Sol ve ilerici hareketler üniversite gençleri arasında taban bulunca bu gençlerin doğal abla ve annesi oldu Şekibe Çelenk. Bu arada yükün ağır bölümü Halit Bey'in üzerindeydi. Onu bu yazının dışında tutuyorum. Çünkü erkek toplumu olan Türkiye'de erkek avukat ve partinin önde gelenlerinden biri olması nedeniyle, bu kadar fedakâr ve "anaç" olan Şekibe Hanım ikinci planda kalıyordu, ona haksızlık ediliyordu. Üstelik Şekibe Hanım böyle biri değildi.

İlk dönemlerdeydi, sol ve ilerici genç ve aydınların Kürt sorununa

uzak durmalarını, yeterince anlamamalarını O da görüyor ve üzülüyordu. "Gel Naci kardeş, biraz konuşalım" der ve dertleşirdik. O güne dek Kürt sorunu ve sosyalizm yasaklanmıştı, Kürtler ve sosyalistler birbirlerini gerektiği kadar anlamıyorlardı. Parti toplantı ve gecelerinde Şekibe ve Halit Çelenk eşim Azime ile de tanıştılar. Daha sonra dostluğumuz ilerledi.

Balıkesir'in Gömeç ilçesi daha belde iken, Belediye Başkanı ilerici ve sol görüşlü, Balkan göçmenlerinden Nuri Bozyel'di. Daha sonra CHP Balıkesir Milletvekili oldu. Türkiye'nin sosyalist, demokrat, yazar, sendikacı ve politikacılarından oluşan geniş bir çevresi vardı. Bunların kooperatif şeklinde örgütlenmelerini ve hiç değilse yaz aylarında beraber olmalarını sağlamak istedi. Sekseni aşkın arkadaşa bu olanağı sağladı. Tümünün isimlerini saymam güç. Bu gün hayatta olmayan Fakir Baykurt, Ruhi Su, Şükrü Koç, Abdullah Baştürk, M. Ali Şengül, Muzaffer Karan, Bahri Savcı, İlhami Soysal, Tahsin Saraç, Asım Bezirci, Osman Güler, Güney Özcebe, Aziz Nesin ve daha birçoklarını anımsıyorum. Tümünün eşleri de mesleklerinde ve kariyerlerinde tanınmış kişilerdi. Beni ve Azime'yi de aralarına almışlardı. 12 Mart tevkifatı ile içeri girince kooperatifin aidatlarını ödeyemedik. Dört yıla yakın tutukluluktan sonra çıktım ve borçlarımı ödemeye başladım. Arkadaşlar bizi üyelikten çıkarmamışlardı.

Halit-Şekibe Çelenkler, değerli kızları ve damatları mücadeleci Kaya ve meslektaşım Ümit'i, Uğur Mumcu'nun kayınpederi Süreyya Bey'i, Talip Apaydın'ı orada yeniden tanıdım ve komşuluk ettik. Şekibe Hanım'la eski iki TİP'li olarak ayrı bir arkadaşlık ediyoruz, kooperatifin çay bahçesinde. Halit Bey'le olan anılarımı bu yazının dışında tutuyorum, günün birinde onlara da değinmek isterim. 150'liklerden Kürt Mesut Fani Bey, İskenderun (Sancak) daha Suriye'ye bağlı iken İskenderun Fransız Okulu'nda hocasıymış Halit Bey'in. Hocasını ve onun düşüncelerini anlatırdı.

TİP içinde partiyi daha demokratikleştirme mücadelesi vardı, bunların arasında Çelenkler yer alıyordu.

Şekibe Hanım'a ve Halit Bey'e sağlık ve başarılar dilerim.

İKİSİ BİR BÜTÜNÜ OLUŞTURUR

Ataol Behramoğlu

Benim anılarımda Şekibe Çelenk ve Halit Çelenk bir bütünü oluşturur.

O fotoğraftan herhangi birini çıkaramazsınız.

Kuşağımın herhalde bütün gençleri gibi, Şekibe-Halit Çelenk çifti benim için de kadın-erkek birlikteliğinin ideal simgelerindendir.

Yoldaş, arkadaş, sevgili...

Şekibe Abla'ya ilişkin özel bir anım yok. Sadece söyleyebileceğim, kızıla çalan saçları, dikkatli ve sevecen bakışları, zarif ve sağlam duruşuyla, o yıllarda okuduğumuz devrimci romanların birinden fırlamışçasına, bizim sevgili Şekibe Çelenk Abla'mız oluşudur.

Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşunun üzerinden yarım yüzyıl geçmiş.

Kuruluş yıllarının en genç kuşağı olan bizler bile yetmişli yaşlarımızın kapısına dayandık...

Fakat şimdi daha çok ve daha iyi anlıyoruz ki devrimcinin yaşı yoktur.

İnsanlık kaç yaşındaysa aynı yaştayız.

Hem milyonlarca yıl yaşlı, hem yeni doğmuş bir bebek kadar genç...

Ne mutlu bizlere ki en genç yaşlarımızda tanıdığımız ağabeylerimiz ablalarımız arasında, Şekibe Çelenk ve Halit Çelenk de vardı ve hep var olacaklar...

Şekibe Çelenk Ankara Altındağ gecekondularında seçim çalışmasında

Şekibe Çelenk Ankara'da bir resim sergisinde kızlarıyla

3. Bölüm

68'LİLER ONU ANLATTI

2005 yılı Denizleri anma etkinliğinde Şekibe Çelenk 'çocuklarının' mezarını çiçeklerle süslüyor

SIRADIŞI BİR KADIN, 'ŞEKİBE ÇELENK'

Mustafa Yalçıner

Darbımeseldir, "yuvayı dişi kuş yapar" derler... "Her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır" da denir.

Kadını hiçe saymanın dile getirilişidir. Onu bağımsız bir varlık olarak kabullenmemenin, en iyi durumda yücelmesine yardım ettiği erkeğin eklentisi olduğunu herkesin, ama özellikle kadının başına kakmanın ifade edilişidir. Kadın ikincildir, "eksik etek"tir, "saçı uzun aklı kısa"dır, zaten insanın, kuşkusuz erkeğin cennetten kovuluşunun da nedenidir. İleri gidildiğinde, erkek geçerken arkasını dönüp yere çömelmesi istenmiştir, bakışlarını kaçırması, doğrusu hep yere bakması dayatılmıştır. Tanıklığı bile kabul edilmemiş, başının üzerinde "boş ol" dendiğinde başına gelecekler "Demokles'in kılıcı" olarak sallanarak erkeğin her dediğine boyun eğmeye koşullandırılmış, başını ve daha da çok ağzını açması yasaklanmıştır. En kötüsü, eve kapanmakla, başını kapatmakla, yere bakıp konuşmamakla övünür hale getirilmiş olması, özgürlüğünü erkeğe bağımlılıkta, örtünmekte, sadece cinsel nesne ve ötesinde eklenti olmakta bulmasıdır.

Eşitsizliği içselleştirmesi, aşağılanmayı özgürlük sayması, kuşkusuz yüz yılların baskıya dayalı toplumsal koşullarının ürünüdür. Ve başlangıçta andığımız ikincilliğini övünme vesilesi saymasını istediği kadını "yuva"yla/evle tanımlayıp sınırlandıran "masallar"la çizilen çerçevenin dışına çıkan kadınlar çok az olduğu kadar, kadının bu çerçevenin dışına çıkmayı denemesi, buna cesaret etmesi bile çok zordur. Hele kırk-elli yıl öncesinin Türkiyesi düşünülürse...

Şekibe Abla, bu kadınlardandır. Sıra dışıdır. "Şekibe Abla"dır o.

Tabii ki, Halit Ağabey'le ayrılmaz bir "bütün" oluşturmuşlardır. Tabii ki birbirleriyle ilişkileri öylesine güçlüdür, Şekibe Abla, her gerekli olduğunda o kadar Halit Ağabey'in yanındadır ki, neredeyse,

Şekibe Çelenk Denizler'in anmasında Mustafa Yalçıner'le

"her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır" sözünü doğrular gibidirler. Birlikte düşünmüş, birlikte çalışmış, birlikte koşuşturmuş, birlikte sevinmiş, birlikte üzülmüşlerdir. Yaşamın tanık olduğu en yakın, en iyi anlaşan ikililerdendirler Halit Ağabey'le. Ve bu birliktelik, kesinlikle yaşamı iki eş olarak paylaşmanın çok ötesindedir.

Elbette çok iyi iki eştirler, birlikte "aynı yastıkta kocama"yı başarmışlardır. Ama asıl iki arkadaştırlar. Yaşamı bütün olarak paylaşmışlardır. Düşünceleriyle, davranışlarıyla, ömür boyu süren eylemlilikleriyle.

Halit Ağabey TİP'te olduğu için TİP üyesi olmamıştır Şekibe Abla. "Kocası"nın peşinden yürüyenlerden olmamıştır. Destekçisi olduğu "kocası"nın ardı sıra, "yardım etmek" üzere çıkmamıştır yola. Yolları TİP'te kesiştiği için birlikte yürümüşlerdir. Sonrasındaki yürüyüşleri de öyledir. El ele, yan yana yürünmüştür bütün yollar.

Desteklememiş midir? Yardım etmemiş midir? Tabii ki desteklemiş, yardım etmiştir. Hâlâ desteklemekte, yardım etmektedir de. Halit Ağabey Denizler'i son yürüyüşlerinde tanıklığa giderken, ilacını unutmamasını sağlayandır. Son (2010) 6 Mayıs'ta Halit Ağabey'in hazırladığı konuşmasını da o yapmıştır. Eş olmaktan gelen dayanışma da vardır tüm bu destek ve yardımlarda, ama asıl olan, yaşamı yoldaş olarak paylaşmaları, dayanışmaları olmuştur.

Şekibe Abla'yı ilk olarak Hüseyin'le Yusuf'un anlatılarından tanıdım. Onu ve "kurabiyelerini" öyle ballandırarak anlatırlardı ki... Onlara bir "ana gibi" kucak açtığını bilip öğrendim arkadaşlarımdan. Ama işte Şekibe Abla odur ki, sadece "bir ana gibi" kucaklamıyordu onları, tıpkı Halit Ağabey gibi, o da, yoldaş oluyordu onlarla. Hem analık, hem ablalık ve hem de yoldaşlık. Sonraları, kendim de yaşadım aynı ilişkiyi, ben de aynı havayı soluyup duyumsadım.

Tahmin edileceği gibi, genellikle mahkemelik olunduğunda, davalar nedeniyle gidilirdi evlerine. Ama hiçbir zaman sadece hukukla sınırlanmazdı "sohbet". Siyasal durum, emperyalizm, iç gericilik, gözlemler, yapılması gerekenler üzerine koyu bir sohbet yürürdü. Hukuk konu olduğunda sözü daha çok "uzmanı"na bırakan Şekibe Abla, sıra yaşama ve siyasete geldiğinde sözünü hiç esirgemezdi. Orada "ikincil" değil, eşitlerdendi.

Sonraları, Denizler'in ardından, ev sohbetlerinin başlıca konusu hep Denizler oldu. Avukatları ve son yolculuklarının tanığı olarak Halit Ağabey'in bir ağırlığı kuşkusuz hep oldu. Onun sözü daima önemliydi. Kimsenin yaşamadıklarını yaşamıştı çünkü, başkaları-

nın tanık olmadıklarına tanık olmuş, kimsenin yapmadığı müdahaleleri yapmıştı. "Söz hakkı"na karşı çıkılamazdı, kimse de çıkmadı.

Ancak Şekibe Abla'nın da ne hakkı ödenebilir ve hele ne de yenebilir!

Beynime çakılan üç gözlem onundur ve biri bilince, diğeri en duyarlı anların duygularına dairdir. Sonuncusuysa tam bir gözlem.

Birincisi eylem alanlarındandır. Devrimciler olarak bizler de mitingler örgütlerdik 60'larda, gericiler de. Dev-Genç'in, DÖB'ün de yürüyüşleri, eylemleri olurdu, AP'lilerin ya da sair milliyetçi, dinci burjuva gericilerin de. Şekibe Abla, iki türden olanları da gözlemiş ve değerlendirmeyi yapmıştı: "Kasketliler hep diğer tarafta çocuklar!" Bu gözlem, özellikle 60'ların ikinci yarısının hemen başlarına, devrimci hareketin başlangıç yıllarına, daha çok gençlik hareketinden ibaret olduğu döneme ilişkindi. Ama doğruydu. Özellikle başlangıçta halktan kopuktuk. Sonraları küçümsenmez şekilde halkla birleşmeye giriştik; köylerden, fabrikalardan çıkmaz olduk. Ama tüm halklaşma çabasına rağmen, yine de, işçileşemedik örneğin. Halkın aşağı tabakalarının dertlerini dert bilip taleplerini savunmaya yöneldik, kendimizi halka adadık tek kelimeyle, halkçılaştık. Ama Denizler'le biz, hep yukarıdancı kaldık. Kurtarıcı olduğumuzu düşünüyorduk, hiç değilse büyük yangının kıvılcımı olacaktık. Biz tutuşturacaktık. Devrimci mücadele ile halkın mücadelesi belki en çok yan yana gelişiyordu, ama ayrı kanallardaydılar, bir türlü birleşmediler. Birleştiremedik. Olanca devrimciliğimiz ve samimiyetimize, en küçük bireysel çıkar gözetmememize rağmen, tek bir hareket olarak devrimci halk hareketini var edip ilerletemedik. Sonunda halk, bizleri sevdi, övdü, Denizler'i efsaneleştirdi hatta, ama onunla birlikte yürümeyi, mücadele edip savaşmayı başaramadık. Şekibe Abla'nın gördüğü, belki sadece sezdiği, dile getirdiği buydu. En temel eksiğimiz. Başlıca zaafımız! İdeolojik köklerini, politik şekillenişini ortaya koymadan yalnızca gözlenip söylenivermesi, yeterince dönüştürücü olamaması ayrıdır; ama öylesine bir gözlemdir ki, mücadelenin kıyısından bir destekçi tarafından yapılamazdı. İçinde olmak gerekirdi. Şekibe Abla öyleydi. Ta içindeydi.

İkincisi, eksiksiz ve net gözlem olan Ankara Dışkapı Veteriner Fakültesi'ndeki mahkeme salonunda, "ortak savunmamız"ın son bölümüyle ilgilidir. Sonradan kitap halinde "*THKO Davası-Savunma*" adıyla yayınlanan bizler tarafından hazırlanan savunmayı Deniz okumaya başladı. Yusuf ondan devraldı. Sonra biri daha... Ve "Neden böyle bir mücadeleye karar verdik?", "Neden silaha sarıldık?" sorularının işleneceği en son bölüme gelindi. Dördüncü savunmacı Hüseyin İnan, elindeki metni sandalyenin üstüne koyarak irticalen konuşmaya başladı. Salonda "çıt" çıkmıyordu artık. Boğazına bir şeyler kaçıp boğulup ölen "mahkeme komutanı" başta olmak üzere, hakim, yardımcı hakim ve savcılar, bizlerden daha büyük dikkatle, neredeyse nefes almadan dinlediler Hüseyin'i. Ve nihai ve kesin kararlarını orada verdiler: "Beyin" oydu ve o da asılacaktı! Şekibe Abla işaret ederek, yanındakilere şöyle dedi: "Bir Deniz'le Yusuf'un fotoğrafını çekmişlerdi. Bir de Hüseyin'i çektiler. Onu da götürecekler." Tedirginlikten midir? Çaresizlikten ufak-tefek her şeye bir anlam yüklemekten mi? Öyle olmadığı ortaya çıkmıştır!

Üçüncüsü, idamların görüşüldüğü Meclis toplantısına dair gözlemdir. Saptamadır, tanıklıktır. İzleyici sıralarından yapılmış, tarihe not düşülmüştür. Sadece Şekibe Abla'ya ait değildir. Birkaç gazeteci, ailelerimizden başka izleyiciler. Şekibe Abla'nın yanısıra az sayıda başkaları da vardır. Süleyman Demirel'in ve idamlara neredeyse firesiz oy veren AP grubunun "demokratlığı"na dairdir. Tıpkı ardı sıra gelen Özallar, Erdoğanlar gibi, Demirel de sıkı demokrattır! ANAP ve AKP gibi "Adalet Partisi" de. İdam kararının Meclis'teki oylaması tam bir tuluattır: En önde Demirel kendilerinden geçmiş halde, elleri işaret ederek havada, "üçe üç" diye bağırmaktadırlar. Menderesler'in intikamını halkın üç genç oğlundan almışlardır! Bugünlerde bazı darbe karşıtlığı ve demokratlık iddiasında bulunanlar, Türkiye'yi "küçük Amerika" yapma peşinde halka saldıran faşist Menderes ve arkadaşlarına demokratlık payesi yakıştırdıkları gibi, "darbe mağdurları" olarak Menderesler'le Denizler'i eşitlemeye yeltenmişlerdir. Bir Demirel eksiktir! Yılların mücadeleci tanığı Şekibe Abla'ya bir sorsunlar bakalım...

Sevgili Şekibe Abla'ya saygıyla...

ŞEKİBE ABLA'NIN HEP ARKAMIZDA OLDUĞUNU BİLİRİZ

Gülay Ünüvar Özdeş

Sevgili Şekibe Abla, Senin ve Halit Ağabey'in Türkiye İşçi Partisi'nde çalıştığınız döneme yetişemedim. Sizi 1960'lı yılların sonunda, dünyada ve Türkiye'de devrimci mücadelelerin yükseldiği yıllarda tanıdım.

Çok hareketli bir dönemdi. Latin Amerika, Afrika ve Asya'da ezilen halkların sömürgeciliğe ve emperyalizme karşı mücadelesine tanık olduğumuz yıllardı. Küba devrimi daha "çiçeği burnunda" bir devrimdi. O yenilmez denen Amerikan emperyalizminin ordularını dize getiren Vietnam halkının mücadelesi esin kaynağımızdı. Aynı yıllarda Amerika'da savaş karşıtı hareketin doğuşuna, Siyahların ırkçılığa başkaldırmasına, Avrupa'da işçi sınıfının yeniden uyanışına ve de işçi sınıfının yanında yer alan ve açıkça bu dünya değişmelidir diyen 1968 gençliğinin eylemlerine tanık olduk.

Bu yıllarda Türkiye de hareketli, canlı bir toplum olmuştu. Yeni arayışların uç verdiği, yeni umutların doğduğu bir dönemdi. O yıllarda bilimsel sosyalizmin temel kitaplarının en çok okunduğu ülkenin Türkiye olduğu söylenir. Ülkemizde yayılan sosyalist fikirler, 1960'ların başından beri yükselen işçi sınıfının mücadelesinde, yoksul köylülerin toprak mücadelesinde ve de gençliğin anti-emperyalist mücadelesinde yaşama geçirilmiş ve devrimci bir atılıma dönüşmüştü. Baskıların olmadığı, daha eşitlikçi ve daha hakça bir dünya özlemiyle gerçekleştirildi eylemlerimiz.

O yıllarda Halit Ağabey ve seninle pek çok şeyi paylaştık. Hemen aklıma gelenler Commer'in arabasının yakılması, Tuslog olayları, ODTÜ işgali, Diyarbakır mahkemeleri... Kaçaklık dönemlerimizde ya da yargılanırken ya da cezaevlerindeyken bilirdik ki, anamız babamız ilgilenmese de, Halit Ağabey ve Şekibe Abla arkamızdadır.

Sizi hep yanı başımızda bulduk. Bazen karmakarışık olan yaşamımızda varlığınız önemli bir güven kaynağıydı.

Eviniz bizim için gerçekten de "sığınaktı". O kadar çok kez evinizde kaldım, o kadar çok yemeğini yedim, çayını içtim ki, seni bazen annem, bazen ablam gibi düşündüğüm olmuştur. Öteki arkadaşlarımın da bu duyguları paylaştığı kanısındayım. Yusuf'un hastanede yatarken canının çektiği yoğurtlu biber kızartmasını senden istemesini başka türlü yorumlayamıyorum. Bu sıcak ilginin yanısıra sorunlara değişik açılardan bakmamıza yarayan ve ufkumuzu genişletmeye çalışan sohbetlerini ve tartışmaları da hâlâ anımsıyorum. Bu nedenle seni öğretmenim gibi gördüğüm de olmuştur. Bu sohbetler ve tartışmalarda hukuk alanındaki bilgin kadar politik konulardaki çözümleme yeteneğin ve güzel konuşma yeteneğin de hep dikkatimi çekmiştir. Senin gibi kadınlarla aynı safta olmaktan gurur duyduğumu biliyorum.

Çelenkler evlerinde dostları Gülay Ünüvar ile birlikte

12 Eylül darbesi sonrasında uzun bir süre Avrupa'da yaşamak zorunda kaldım. Birçok ülkenin sol çevreleriyle ilişkilerim oldu. Bir iki istisna dışında hiçbir yerde kuşaklar arasında Türkiye'deki kadar sıcak, içten ilişkilere tanık olmadım. Bu kuşkusuz Türkiye devrimci hareketinin olumlu yanlarından biri ve sizin yaptığınız önemli katkılardan biridir.

Devrimci hareketin yükselişini 12 Mart 1971'de yaptıkları faşist darbeyle durdurmak istediler. Devrimci mücadelenin yükselişinin bedelini ödettiler bize. Bu bedeli yitirdiğimiz arkadaşların canıyla ödedik. Bu kez sizlerle, o sözcüklerle anlatılmaz acıyı, Deniz'in, Yusuf'un ve Hüseyin'in ve yitirdiğimiz öteki arkadaşların ölüm acısını paylaştık, Halit Ağabey ve senin o büyük özverinize tanık olduk.

O dönemi nasıl Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i anmadan düşünemiyorsam, Halit Ağabey ve seni anmadan da düşünemiyorum. Nasıl Deniz, Yusuf ve Hüseyin'i yüreğimde birbirinden ayıramıyorsam, seni ve Halit Ağabey'i de onlardan ayıramıyorum.

Devrimci hareketi yok etmeye bir darbe yetmedi. 12 Eylül 1980' de bir darbe daha yaptılar. Benim payıma sürgünde yaşamak düştü, sizin payınıza ise karanlığın daha da koyulaştığı bir ortamda mücadeleyi sürdürmek düştü.

Haklı bir davaya yaşamının sonuna kadar bağlı kalmak, bu yolda sabırla kararlılıkla dimdik yürümek, heyecanını yitirmeden mücadeleyi sürdürmek herkesin harcı değil. Bunu siz başardınız ve daha önce bizde ve dünyada bu davaya tüm yaşamını adamış birçok devrimcinin bize bıraktığı mirası daha da zenginleştirdiniz. Senin de dediğin gibi darısı başımıza!

Daha nice yıllara Şekibe Abla, daha nice yıllara!

Sevgiyle, saygıyla

ÇİÇEKLER KOPARILMAMIŞ OLSUN...

Aydın Çubukçu

Giriş kapısından, ana caddenin gürültüsünü göğüsleyen büyük pencereye kadar her köşesinde ve her eşyasında ağır anıların birbirleriyle fısıldaştığı salon, belki biraz sonra yine ateşli siyasal tartışmalara tanıklık edecek. Ama önce, kapıda sizi karşılayan Şekibe Çelenk'in gözlerindeki ilk soruya doğru yanıt vermelisiniz. Elinizdeki çiçeklerin saplarından kesilip parlak kâğıtlara sarılmış halde ya da saksısında getirilmiş olduğuna göre farklı tepkiler alacaksınız çünkü...

Çiçeklerin koparılmamış olmasını ister Şekibe Abla... Küçük bir saksıda gelmelerini yeğler...

Saksı, vazodan iyidir.

Çünkü vazo ona solup atılacağının yakın olduğunu söyleyip duran geçici bir konaktır... Çiçeğe, kökün yok, der, seni koparıp kâğıtlara saranlar yalnızca renklerinle ve üstüne sıktıkları yapay kokunla ilgilenirler; bir hayatın olduğunu düşünmezler bile; o yüzden plastik süslerle ayrımını bilmezler, senin yerinde onlardan olsa daha sevinirlerdi, falan der, canını sıkar çiçeğin...

Saksı iyidir... Topraklıdır, kökleri korur, geliştirir, evin canlısı yapar çiçeği... O bir avuç toprak, çiçeğe dil olur... Kurur konuşur, küflenir konuşur, tuzlanır konuşur... Çiçek, "suyu ölçülü koy, biraz dibimi eşele, akşam güneşi isterim, burası fazla sıcak" diyebilir onun aracılığıyla... Uzun zaman bu evdekilerle birlikte olacağından emindir, şımarır, naz yapar, oynar...

Şekibe Çelenk bunları anlar...

Gülten Akın, o ağır lafı yüzümüze karşı söyledikten sonra kendimize ve herkese bakışımızı etkileyen bir mihenk taşı, bir ölçü koydu önümüze.

Ah, kimselerin vakti yok

Durup ince şeyleri anlamaya

İnsanlar o günden sonra, ince şeyleri anlamaya zaman bulanlar ve ötekiler olmak üzere ikiye ayrıldılar.

Şekibe Çelenk hakkında konuşmak için oradan başlamalı düşünmeye...

Şekibe Çelenk, "durup ince şeyleri anlamaya" vakit ayıranlardan değildir. Bu ayrımın dışında daha özel bir yer olduğunu gösterenlerdendir. Hayatın tümünü "ince şeylerle" örmek için yaşayanlardandır... Büyük, çok önemli sorunlar, dünyayı yeniden kurmayı hesaplayan ve yalnızca ileriye, çok ötelere bakan stratejiler, taktikler içinde ertelenmiş, küçümsenmiş ince şeyleri unutmayan odur. Biri olmadan ötekinin olamayacağını derinden, hem bilinciyle hem duygularıyla kavramıştır.

Öyleyse, Şekibe Çelenk'in kendisini, şu dünyanın kaba sabalığına karşıt "ince bir şey" olarak anlamaya çalışmak gerekir.

Devrimcilik, sonradan edinilmiş bir zaman geçirme biçimi, yakıştığı düşünülerek giyilmiş iğreti bir giysi, nasıl olsa geçecek bir esinti falan gibi değildir onun için. Yaşanmış ve yaşanacak her anın anlamı, dünyayı değiştirmenin, güzelleştirmenin, kendi güzel ahlakına, kendi güzel düşüncesine yaraşır hale getirmenin karşı konulmaz itkisi, su içmek, nefes almak gibi doğal ve zorunlu yanıdır. Kimileri için meşakkatli, fedakârlık isteyen bir hayat tarzıyken devrimcilik, onun teni, saçı, gözü gibi var oluşunun ayrılmaz parçasıdır. Katlanılması gereken bir mecburiyet değil, başka türlü olamayacak olan hayattır.

Onu anlamak, toz duman içinde kaybettiğimiz, en azından unutmaya yatkın hale geldiğimiz değerlerimizi anlamak, bunu yapamıyorsak hatırlamak demektir.

Şekibe Çelenk Aydın Çubukçu ile dertleşiyor

Yoksa o hatırlatır...

Sigaranın keyfiyle özel rengini kazanmış sesiyle, "ah çocuklar" diye başlayıp söze, biraz önce kavgadan çıkmış olmanıza, öfkenizin ve heyecanınızın fokurdamasına, çok yüksek teorik gerekçeler bulmuş olmanıza aldırmadan, fena halde hatırlatır... Bütün inceliği keskin bir kılıç halini alır o zaman. En yiğidimiz bile, "ama abla..."dan ötesini zor getirir...

Yalnızca "çocuklar" değil, partinin koca koca adamları da, pos bıyıklarına, çatık kaşlarına, gürültülü seslerine çeki düzen verirler...

Dostları ve yoldaşlarıyla ilişkisi, çiçeklerle olan ilişkisine çok benzer. Eleştiriden mahrum bırakılmış bir dostluk olmaz, olamaz. Toprağı eşelemek, gübrelemek zamanında ve kararınca sulamak, gerekiyorsa yerini değiştirmek, kurumuş yapraklarını ayıklamak, parazitini, küfünü temizlemek nasıl iyi gelirse çiçeğe, dostlara ve yoldaşlara da eleştiri öyle iyi gelir.

Eleştiri, insancıl, toplumsal ve siyasal duyarlılığının bir gereği, bilincinin işlev hanesinde ilk sıraya yazılmış bir ödevidir.

Koparıp attığı ayrık otları da vardır elbette, çöpe attığı suyunu çürütmüş vazo çiçekleri de. Eleştiriyle yola gelmeyeceğine inandığı dönekler, korkaklar, çıkarcılar, içten pazarlıkçı-hesapçılar, satılmışlar, yılgın vazgeçmişler... Çöpe gitme zamanı gelen gider...

Darağaçlarında, dağlarda, karanlık sokak aralarında, işkencehanelerde, hapislerde öldürülmüş çocuklarının, dostlarının, yoldaşlarının anısı asla solmayacak çiçekler kadar tazeyken, dökün tülere acıyacak hali yoktur.

Denizler'i, Alpaslanlar'ı, Sinanlar'ı, kimse geçici süsler halinde vazolara koyup gösteriş yapmasın,

Kimse, dikenlerin olmasa daha güzel olurdun demesin,

Niye bu kadar kırmızısın biraz pembeleşsen demesin...

Budayalım biraz bunları,

Orada değil, şurada dursunlar,

Çok göverdi dalları, bu kadar da olmaz,

Kesmeli bunları, manzarayı kapattılar hep,

Demesin, diyemesin...

Çiçekler koparılmamış olsun...

68 LİLER
ALTMIŞSEKİZLİLER BİRLİĞİ VAKFI

17.Temmuz 1998

Sayın Av. Şekibe ÇELENK

12 Mart faşizminin karanlık günlerini bizlerle yaşadınız.
Zorbalığın egemen olduğu, savunma hakkının ayaklar altına alındığı, karanlığın kol gezdiği günlerde, devrimcilerin, savunmanlığını üstlendiniz.
12 Mart faşizminin karanlığında ışığı temsil ettiniz.
Kişisel hiçbir çıkar gözetmeden, tehditlere ve baskılara boyun eğmeden, ödün vermeden bizleri savundunuz.
İşkenceye zulme ve baskıya birlikte göğüs gerdik.

İyiye, güzele ve doğruya özgü ne varsa, yokedilmeye çalışıldığı günümüzde, sizleri ve onurlu davranışlarınızı unutmadık.

1998: 68'in 30.Yılı.

Dün olduğu gibi bugün de size saygı duyuyoruz.
Bu saygımızın anlatımı olarak size
"SAYGI ÖDÜLÜ"
vermeyi kararlaştırdık.
Bu ödülle size 68 değerlerini yaşatan tüm 68'lilerin sevgi ve saygılarını sunuyoruz.

68'LİLER BİRLİĞİ VAKFI

68'liler Birliği Vakfı'nın Şekibe Çelenk'e verdiği plaket

BİZİM KADINLARIMIZ

Hale Özgür Kıyıcı

Şekibe Abla'nın biz çocukları için çırpınan minik vücudunun omzuna başınızı yaslayabilirsiniz. Ve sımsıcak size açılan yüreği hissedersiniz. Şekibe Abla'yı anlatmak, bir dönemi yaşamayı gerektirir. O dev cüssesi ve devrimci mücadelenin kilometre taşlarından olan Halit Abi'nin eşi olmanın dışında, sosyalist mücadelenin mihenk taşlarından biridir Şekibe Abla. Şekibe Abla'nın bu mücadeleci ruhu olmasaydı, Halit Ağabey acaba yüreğini bu kadar, bu davaya adayabilir miydi? Bilenler bilir. Yıllardır aynı evde otururlar. Kapının girişinden sağa dönmeden içeriye giremezsiniz. Sağ taraf mutfaktır. Bu evde her zaman kaynayan bir tencere ve aş vardır. Ne zaman vakit bulur da bu tencereyi kaynatır Şekibe Abla, bilinmez. Mutfaktaki o masanın ağzı-dili olsa da konuşsa. Kimleri ağırlamıştır o masa... Dilerim o ev bir gün müze olur. Şekibe-Halit Çelenkler'in varlığı bizlere hep güven vermiştir. Gelecek nesiller bu duygulardan sanırım yoksunlar. Dilerim onların da bir Şekibe Ablaları olur.

Mustafa Lütfi ile Cihan Alptekin, İstanbul Dev-Genç Bölge Yürütme Kurulu ile ilgili olarak Ankara'da yargılanmak üzere derdest edilip gönderilmişlerdi. Hemen sonra tutuklandılar ve Ankara Merkez Cezaevi'ne kondular. Suat Derviş'le beraber Ankara yollarına düşmüştük. İlk gideceğimiz yer Halit Abiler'in evi idi. Daha önce bu eve; Vietnam kasabı olarak anılan, Türkiye'ye ABD Büyükelçisi olarak atanan Commer'in arabasını ODTÜ'de rektörlük binasının önünde yaktıkları için tutuklanan kardeşim Taylan'ın ve arkadaşlarının avukatı olan Halit Abi'den bilgi almak için anne ve babamla gitmiştim. İlk karşılaşmamızdı. Şekibe Abla'nın ilk lafı; "...yoldan geldiniz, ilk önce banyoya geçebilirsiniz, sonra da sofraya oturalım, karnımızı doyuralım. Vakit var. Bol bol konuşuruz" olmuştu. Bu sıcak karşılama hepimizi rahatlatmıştı. Sıhhiye'deki Orduevi'nde

kalacağımız için, trenden indikten sonraki ilk durağımız burası olmuştu ama annem burada hiç vakit kaybetmeden bir an evvel oğulcuğundan haber almak için Beşevler semtinde olan eve gitmek için acele ediyordu. Valizlerimizi bırakıp çıkmıştık Orduevi'nden. Geleceğimizi biliyorlardı ama bu kadar erken değil. Şekibe Abla'yı hafızamdan silinmeyen pazen sabahlığı ile yakalamıştık. Pazen ve basma giysilerinin Şekibe Abla'nın tarzı olduğuna yıllar içinde tanık olmuştum. Yüzündeki çiller ayrı bir güzelliği sergiliyordu. Taylanlar bir müddet firarda kalmışlardı. Amasya'nın Taşova köyünde imamlık yapan birinin evinde kalmışlardı. Taylan'ın cenaze namazını da bu imam kıldırmıştı, Ankara Maltepe camisinde.

Annem Necla Özgür'den bir anı:

12 Mart dönemi idi. Taylan'ın çiçeklerini götürmüştüm Ankara'ya. Mezarlıkta Alp ile buluşmuştuk. Alpaslan Özdoğan ile Taylan'ın çok sıkı bir dostluğu vardı. Çiçekleri ekmeme yardım etmiş, nereye gideceğimi sormuştu. Şekibe Çelenkler'e uğrayacağımı söylediğimde, o güzel yüzü kızarmıştı. Belli ki sıkıntıları had safhada idi. Sakladığı bir şeyler olduğu belliydi. Ben Şekibeler'e gittim. Caddeye bakan odada oturmuş güncel olaylardan konuşurken kapı çalındı. Alp ile beraber birileri gelmişti. Yine hukuki yardım talebi ile gelmişlerdi. Şekibe uzun uzun anlatımlarda bulunurken ben ağlamaya başlamıştım. Alp'in başı önünde dinliyordu. Hafızamdan silinmeyen Alp'den bir cümle kaldı aklımda; "anlıyorum abla ama geri dönüşü yok!"

Zehra Kosova, Mustafa Özçelik, Zihni Anadol ve adını hatırlayamadığım başka TKP'lilerle beraber Ankara'ya bir toplantı için gitmiştik. Akşam Mülkiyeliler Birliği'nde yemek vardı. Şekibe Abla ve Halit Abi de yemekte idiler. Zehra Abla'nın yanında oturuyordum. Kulağıma eğilip; "Şekibe Abla dediğiniz kişi ile tanışmak istiyorum ve geç kalmış bir tebriki yapmak istiyorum" dedi. Geç kalmış tebrik; 1963 seçimlerinde Şekibe Abla'nın TİP adına radyoda yaptığı konuşma idi. Belli ki Zehra Abla, Şekibe Abla'nın yıllar öncesi seçim konuşmalarındaki söylemini hâlâ hafızasından silememişti. TİP'in aktif yöneticilerinden olan Şekibe Abla'nın Malatya kongresindeki tavrını da anımsatmıştı bize. TKP'nin tarihine tanıklık etmiş olan

Zehra Abla'nın anılarına bir vefa örneği olarak giren ve mücadele ruhunu hiçbir zaman yitirmeyen Şekibe Çelenk için anlatılacak o kadar çok anılarımız var ki...

Şarkışla'da Yusuf Aslan'ın yaralı olarak yakalandıktan sonra Ankara'ya getirilip, hastane odasında elinden ve ayağından bağlı yatarken, o odaya girebilmeyi başaranlardan biri.

O evde, bir neslin çocukları, Şekibe Abla'nın kızları Serpil ve Ferda kadar merak edilmişlerdir. Hâlâ o eve gittiğimizde sanki yıllarca orada yaşamış gibi bir hissi duyabilmek nasıl bir duygudur?..

Taylanlar Vietnam kasabı Commer'in arabasını yakmaktan yargılanırken, o ilk duruşmada salonun kalabalıklığını sanırım herkes anımsar. Tahliye edildikleri ilk duruşmada salondan dışarı çıkmak için epey zorlanmıştık. Yanlış anımsamıyorsam, Şekibe Abla'nın, ayakkabısının teki kaybolmuştu. Duruşmayı izleyenlerin birçoğu ise salona girememişti. Bildiğimiz duruşma salonları gibi dar bir alanda yapılmamıştı.

Yıllardır ikamet ettikleri evin alt katında o dönem İçişleri bakanı da otururdu. Dış ve iç kapıda sürekli korumalar bulunurdu. Suat Derviş ile gittiğimizde, Suat Abla "bu evi o kadar çok koruyorlar ki, Halitler'in evi tam bir zula" demişti. Asansöre binerken korumalar bu şık hanımı gördüklerinde çok şaşırmışlardı. Zira genelde gelenler genç insanlardı.

Taylan'ın öldürülüşünün yıl dönümlerinde, annem mezarlık anmasını gazetelere deklare etmezdi. Bundan hiç hoşlanmazdı. Bilenler bilir, o gün saat 11'de Mülkiyelilerde buluşulur ve Taylan'a gidilirdi. Dönüşte yine Mülkiyelilerde yemek yendikten sonra herkes dağılırdı. Mülkiyelileri işleten Ali Rıza Koçyiğit yıllarca otel ve yemek ücretlerini talep etmemiştir. Ankara dışından gelenlere bile otelde yer ayırtır ve ağırlardı. Anneciğimin çok sevdiği biriydi.

Şekibe Abla bu buluşmayı hiçbir zaman unutmamıştır. Anma günlerinde değil diğer zamanlarda da o mezarların bakımı, çiçeklendirilmesini hep kendine vazife edinmiştir. Arabası olan arkadaşlar anlatırlar onun "gelin beni götürün. Çiçek ekmem lazım" sözlerini...

Şekibe Abla'yı anlatmak epey zordur. Onu yaşamak gerekir. Biz bu şansa sahip olduğumuz için hep onur duymuşuzdur. Halit Abi kızmasın ama, acaba Şekibe Abla'nın bu sevgi dolu yüreği olmasa idi, Halit Abi bu güzel yüreğini o gencecik filizler için doldurabilir miydi?

Zehra Kosova, Suat Derviş, Neriman Hikmet, Şekibe Çelenk, vd. Onlar şairin dediği gibi:

"*... ve kadınlar*

Bizim kadınlarımız."

KIRK YILDIR BİTMEYEN SEVGİ...

Necla Ülkü Kuglin

1969 yılının Haziran ayı başında tüm üniversiteler öğrenciler tarafından işgal edildi. Polisin üniversiteye girmesi protesto ediliyordu.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde 1. sınıf öğrencisiydim. Üniversiteye başlarken kendimi "sosyalist" olarak niteliyor ve içinde çalışacağım örgütü arıyordum. Daha ilk aylarda Fikir Kulüpleri Federasyonu'nu buldum ve üye oldum. Mitingleriyle, tartışmalarıyla, konferanslarıyla, kulüp eğitim toplantılarıyla, birlikte gidilen sinema, sergi, tiyatro ve konserleriyle, yepyeni çalışma alanlarıyla inanılmaz geniş bir dünya açıldı önümde...

Kulüp başkanımız Gün Zileli bizi TİP'e ve Aydınlık dergisine götürüp ufkumuzu daha da genişletmemizi önerdi. TİP'e üyelik başvurum reddedildi, ama Aydınlık dergisi bana o günlerin gerçek aydınlarıyla bir araya gelme, tartışmaları izleme ve gerçekten aydınlanma fırsatı verdi. Şiirden ekonomiye, hukuktan tarihe birçok alanda yapılan sohbetleri izledim.

Sonra işgalden yargılanmaya başladım. Davadaki arkadaşlarım Halit Çelenk, Niyazi Ağırnaslı, Uğur Mumcu ve Doğu Perinçek gibi yanlarında ağzımı açmaya cesaret edemediğim birçok devrimci avukatın, bu gibi davalarda bizleri savunduklarını söylediler. Kendimi nasıl da güvende ve güçlü hissettiğimi anlatmak mümkün değil! Halit Ağabey'in kızı Serpil ve Niyazi Bey'in kızı Nuran, o müthiş günlerde arkadaşım olmuştu. Nuran'la Selanik Caddesi'ndeki evlerine çok gitmiştik, ama Serpil'le henüz o yakınlıkta değildik. Aydınlık'ta, Hacettepe Fikir Kulübü'nde, ya da eylemlerde görüşürdük.

1969 Ekimi'nde yapılan Genel Kurul'da FKF isim değiştirdi ve basının yakıştırdığı isimle "Dev-Genç" oldu. Ben de her yere koşan, gücümün ve aklımın yettiği her işe el vermeye çalışan bir üyeydim. Dil-Tarih, Ankara Tıp, Hacettepe ve SBF arasındaki yolu günde en az

bir kere geçer, yapılacak ne iş varsa ucuna yapışırdım. Serpil'le arkadaşlığımız o kış boyunca daha bir güçlendi. Bir öğleden sonra bizi: beni, Bedriye'yi, Dilek'i ve Ümide'yi evlerine davet etti. Hacettepe Fikir Kulübü'nün önde gelen kızlarıyla bir arada davet edilmek beni çok hoşnut etti, hele Halit Ağabey'le yakından konuşacak olmak...

Ama beni bekleyen sürpriz Şekibe Abla oldu. Kapıyı açtığı andan itibaren, bugün itibarıyla tam kırk yıldır bitmeyen sevgisiyle, heyecanıyla, içtenliğiyle, kalbime oturan sıcacık Şekibe Abla... Nasıl oldu da o kısa ziyarette bana bunca yıldır içimi ısıtan, her adını andığımda yüzüme gülümseme getiren sevgiyi iletti? O kadar içten, o kadar yapmacıksız, o kadar doğrudan bir insan ki... Bazı kadınlar devamlı gülümser, tatlı bir tonla konuşur... Şekibe Abla hiç öyle değildir. Sevgisi ya da mutluluğu kadar öfkesini de hissettirmekten hiç kaçınmaz. Ama, öfke de bir insana ancak bu kadar yakışır... Dırdırcı, huysuz, geçimsiz, mızmız kadınlar vardır. Hayır, Şekibe Abla asla öyle değildir. O, konuşurken sağlıklı öfkesini incecik teni kızararak, zaman zaman dayanamayıp ayağa fırlayarak, kollarını ardına kadar açıp uçmak ister gibi bir güçle hisseder ve hissettirir. Onun öfkesi haksızlığa, sömürüye, hukuksuzluğa, adaletsizliğe, dengesiz cezaya, saldırganlığa, kıyıcılığa ve acımasızlığadır. Bunların karşısında sessiz kalanlara, kafa sallayanlara, korkudan sinenlere, kendi çıkarı için taraf değiştirenlere karşı öfkelidir o...

Yıllarca o eve girip çıktım, Halit Ağabey'le de Şekibe Abla'yla da belki Serpil'le olandan daha derin bir dostluk oluştu aramızda, yaş ve olgunluk farkına rağmen. Çünkü onlar bizi hep kendilerine denk tuttular, denk davrandılar. Biz de yavaş yavaş büyüdük, olgunlaştık. 12 Mart'ın gelişini, sonuçlarını, Denizler'in savunma sürecini ve idamını, 1974 affını, MC Hükümetlerini, 12 Eylül'ü paylaştık.

Halit Ağabey hep serinkanlı ve sakin, kimi zaman (idamları anlatırken olduğu gibi) derinden yaralı ve acılıdır. Şekibe Abla ise hep o çok sevdiğim öfkesini açığa vurur, hatta bazen Halit Ağabey'in sükunetine ve hiç değişmeyen nezaketine bile öfkelenir. Her ikisi de asla aşırı iyimserliğe kapılmaz ve asla boş umutlar beslemezler. İki bunca farklı insanın, bu kadar güzel ve dengeli beraberlik kurabilmesine,

birbirini böyle tamamlamasına, karşılıklı sonsuz saygı ve sevgisine, o evde yaşanan onca acılı olaya karşın o kadar sevgi saçabilmelerine hep hayran olmuşumdur.

Bir "an" hatırlarım ve her fırsatta, herkese anlatırım... Mehmet Ali Aybar'ın cenaze töreni nedeniyle Bebek Camisi'ndeydik. İleride, küçücük bir kameriyenin içindeki bir bankta Adnan ve Nazife Cemgil çifti oturuyordu. Birbirlerine iyice sokulmuş, sanki ancak destek alarak dik duran, ama o dimdik duruşla bile tüm acılarını yansıtan heykeller gibiydiler.

Cadde tarafından Halit Ağabey'le Şekibe Abla göründü. Onlar da dopdolu bir yaşamı, acıları ve anıları sürükleyerek, birbirlerine dayanarak geliyorlardı. Cemgiller silkinip ayağa kalktılar, ayakta kucaklaştılar ve sonra yerlerini Çelenkler'e vermek istediler, onlar reddetti, sonra sıkışarak hep birlikte oturdular. Çok az sözle, hiç abartmadan geçen bu sahnede 1940'ların gençlik hareketleri vardı, TİP vardı, Dev-Genç, THKO, Sinan, idamlar, katledilenler, yok edilenler, ailelerin çektiği acı ve savunmacıların onu paylaşımı vardı, birkaç ömür vardı.

Bu küçücük sohbetteki zarafeti, dayanışmayı, inceliği ve dostluğu unutmadım, unutamadım. Yanımda duran kızıma dedim ki: "Bak, bu sahneyi hiç unutma! Yarın öbür gün yanında birileri Türkiye'nin sosyalistleri, komünistleri, teröristleri hakkında ileri-geri konuşursa, bunu anlat. İnsan, böylesine derinden insan olmadan nasıl sosyalist olur ki?"

Gerek Serpil'in, gerek çok az tanıdığım Ferda'nın o bereketli ortamda yetişmelerine her zaman gıpta ettim. Olağanüstü zengin bir kütüphanesi olan, kitapların bir çoğunun yazarlarının sık sık uğradığı, bu ülkenin en iyi ressamlarının tablolarıyla dolu bir evde, zamanın en zengin birikimli insanlarının gelip gittiği bir ortamda, o iki sevgi insanıyla büyümek kaç kişiye nasip olmuştur?

Kitaplıkta duran tek bir fotoğraf bile, Commer'in arabasının yakılışından yargılananların beraat ettikleri gün çekilen o fotoğraf bile başlı başına bir Türkiye tarihi anlatır. Şekibe Abla belki avukatları olarak mahkemeye girmedi, ama en az Halit Ağabey kadar o da Taylan Özgür'ün, Halil Çelimli'nin, Tuncay Çelen'in ve diğer yargılananların;

daha sonra Deniz'in, Yusuf'un, Hüseyin'in, tüm hapistekilerin, tüm işkence görenlerin, hepimizin, o yürekli ve cefakâr kuşağın avukatı, annesi, ablası oldu. Hepimizi, kendi kızları ve oğulları olarak sever, her kusurumuzu, kabalığımızı, hamlığımızı bağışlardı. Sağlığımız bozulduğunda, işsiz kaldığımızda, en kişisel sorunlarımızla boğuşurken, o hep yanımızdaydı. Bize baktığı, sevdiği yetmez gibi, ailelerimizi teselli etmek de onun işiydi âdeta. Evinde rahat bir nefes almayan, çay içmeyen, hatta yıkanıp paklanıp yeniden doğmayan var mı acaba? Ya ısrarla bizi doyurmaya çalışması, ama kesinlikle mutfağa sokmayışları? "Yapabildiğim sürece kendim yaparım, yapamadığım zaman yardıma gelirsiniz, şimdi misafirimsiniz" diye direterek yemek ya da çay hazırlayıp, tatlılar, meyveler, keklerle donattığı masalar?

1974 affından sonra bir uğradığımda Halit Ağabey benim için pikaba bir plak koydu: henüz Türkiye'de hiç bilinmeyen Livaneli'nin ilk plağını... Sonra ikisi de salondan çıkıp beni müzikle baş başa bıraktılar. Bu inceliği kaç kişide görürsünüz? İlk türküden sonra ben plağın taa içine girmiş, dünyayı unutmuştum. Dinlemem bittiğinde Şekibe Abla geri geldi, sarıldık ve sessizce ağladık. Kaybettiklerimize, asla geri gelmeyecek olanlara, sanatın bunu böyle duru ifade edebilmesine, acının ancak paylaşılınca taşınır olabilmesine, yalnız olmadığımız için duyduğumuz minnete ağladık. Bir insan hayatında kaç kişiyle böyle şeyler paylaşabilir?

Halit Ağabey'le Şekibe Abla'nın ilk evliliğimi hiç onaylamadıklarını sezdim; tıpkı annemle babam gibi onlar da onaylamadılar, ama bana tek bir kelime bile etmediler. Ta ki, elinden tuttuğum bir yaşındaki kızımla ziyaretlerine gidene kadar bu konuda hiç konuşmadık... Şekibe Abla o sonsuz sevgi dolu yüreğinde hemen kızıma da bir yer açtı, torunu gibi benimsedi. Kısa bir süre sonra doğan Sanem'le Ayşegül arasındaki dostluk, eminim en az benim kadar onu da mutlu etti. O hep sevgiden, dostluktan, geniş sevgi bağlarından ve uçsuz-bucaksız (Aziz Nesin'in deyimiyle) "beyin akrabalıklarından" yana oldu çünkü.

İkinci evliliğimden önce, müstakbel eşimi elinden tutup onlara götürdüm. Annemle babamdan sonra ikinci onay merci onlardı... Her zamanki nezaketleriyle nişanlımla sohbet ettiler, bir ara Şekibe

Abla beni mutfağa çağırıp boynuma sarıldı; beni nihayet mutlu görmekten, kızımın da hasretini çektiği baba şefkatine kavuşmuş olmasından ne kadar memnun olduğunu söyledi. Sonra endişeyle sordu: "Ama sana göre çok yaşlı değil mi? Kaç yaş var aranızda? 20-25?" "Yok Şekibe Abla", dedim, "sadece 5 yaş var, ama o öyle biraz yaşlı görünüyor." "Olsun, olsun," dedi, "Size iyi davransın da..."

Sonra yıllarca uzak kaldık birbirimizden, Almanya'da görüştüğümüzde en büyük endişesi öldüğünü duyduğu bir arkadaşımızın durumuydu. Onun sağ ve sağlıklı olduğunu öğrenene kadar ne üzüntüler çekti. Zaten o hep endişelendi, üzüldü ve öfkelendi. Biz bütün sevgimize rağmen, onun için içimiz titrediği halde ona çektirdiğimiz acıları unutturacak bir hoşluk, güzellik yapamadık. Hele son yıllarda ziyaretlerimiz bile seyrekleşti. Her ikisinin de ciddi sağlık sorunları olduğunu bildiğimden, kendim hasta ve bitkinken onlara gidemiyorum. Sadece mikrop saçmamak için değil, onlara sunacak güzel bir şeyim olmadığından...

Oysa gönlümüzden neler geçmişti: 68'liler bir vakıfta buluşup büyük bir haberleşme-dayanışma ağı oluşturacaktık, tarihimizin tüm kuşaklarını bir araya getirecek, kitaplar yayınlayacaktık. Vakıf olarak bir dinlenme tesisi kuracaktık, etrafındaki ormana tüm devrimcilerin adını taşıyan ağaçlar dikilecekti. Hiç ayrım yapmadan, her kuşaktan ve her görüşten, herkesin bir dönem gelip tatil yapma hakkı olacaktı ve büyük bir buluşma salonunda hep birlikte sohbetler düzenleyecek, türküler söyleyecek, konserler, oyunlar izleyecektik. Bu hayali ne zaman konuşsak, tatil sitemizde Halit Ağabey ve Şekibe Abla için hep özel bir yer ayırırdık. Ama olmadı, olamadı... Yapamadık...

Bizler, onca bilgi, birikim, iyi niyete ve yapılan tüm fedakârlıklara karşın bu ülke için hayal ettiklerimizi nasıl gerçekleştiremedikse, gönlümüzün baş köşesindeki Halit Ağabey'imizle Şekibe Abla'mıza da içimizden geçen güzellikleri sunamadık. Onlar, bunun bize verdiği acıyı ve eksikliği en iyi bilenlerdir muhakkak. Onlar sevgimizi ve saygımızı yaşamlarının her dakikasıyla, ana sütü gibi helalinden hak ettiler; tek umudumuz onlara layık kardeşler olabilmek ve gelecek kuşaklara bu sevgiyi aktarabilmek.

68 KUŞAĞININ ŞEKİBE ABLASI

Mahiye Morgül

Bizim kuşağın bir Şekibe Ablası vardır. Halit Çelenk Ağabey'imizin sevgili eşidir. Ama sadece eşi değildir. Her yerde ve her şeyde ikisi beraberdir.

Şekibe Abla'mızın kor gibi ve kocaman bir yüreği vardır; orada hepimize ayrı ayrı yer vardır. Bize olan sevgisi dağlar kadardır, bunu o an görürsünüz, bir kere gözlerine bakmak yeter.

Karşıyaka mezarlığında yatan üç yiğidin, 1972'den beri her 6 Mayıs'ta ziyaretçisidir. Halit Ağabeyimiz orada mezar başı konuşmasını yaparken, onun yanında gözleri nemli durandır.

Bir gün Halit Çelenk Ağabey'in mezar başı konuşmaları kitaplaştırılırsa, ki mutlaka yapılmalıdır, o kitabın resimlerinde mutlaka Şekibe Abla'yla gözlerimiz buluşacaktır. Çünkü her 6 Mayıs'ta orada gözlerimiz ilk onunla buluşur.

Onda, Deniz'in, Yusuf'un ve Hüseyin'in manevi annesi olmanın övüncünü görürüm. Sanki o da, bizim, oğullarının vefalı dostları olduğumuzu görmekten mutlu bir heyecan duymaktadır.

"Yaşlılıkta aranmak güzeldir" derdi Niyazi Ağırnaslı Ağabey'imiz. O da Denizler'in avukatıydı. Kulağıma küpe ettim. Ben Ankara'ya 1995'te temelli döndükten sonra, Halit Ağabey'le Şekibe Abla'yı fırsat buldukça ve bayramlarda ziyaret etmeye başladım. Daha sonra sadece bayramlarda ziyaret ettim. Çünkü artık ziyaretçi kabul etmek, ciddi sağlık sorunları olan Halit Ağabey'i yormaya başladı.

Beşevler'e yolum düştüğünde kapıdan bir "nasılsınız" diyerek geçiyorum şimdi. Çiçek de götüremiyorum, kabul etmiyor Şekibe Abla. Evin havasını ağırlaştırıyor, haklı. Birinde, bahçemde kendim yetiştirdiğim kasımpatılardan ve krizantemlerden kocaman bir demet yaptım, kapıyı çaldım. 10 Kasım günüydü, bir demet de Anıtkabir'e götürecektim. Ondan sonra çiçeksiz ziyaretlerim oldu.

Şimdi Beşevler'den geçerken gözüm onların dairesine takılır, birkaç dakika bakarım. Kapıyı çalsam, rahatsızlık verir miyim? Halit Ağabey'in bakımı Şekibe Abla'yı fazlasıyla yoruyor, biliyorum. Onu kapıya kadar yormaya bile kıyamıyorum.

Orada var olduklarını bilmek bile bana huzur veriyor.

Onları ziyaret ederken bir vazifeyi yerine getirmiş gibi olurdum. Bir vefa borcu, bir gönül borcumuz var onlara. Anadolu'da genç öğretmenken, TÖS faaliyetlerimizi yaparken, hukuk kalemiz onlardı. Mahkeme kapılarında başımız dara düştüğünde onlar bizim için koştururlardı. Arkamızda dağ gibi Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk vardı. Onlar bize o ateşli gençliğimizde kol kanat gerdiler, bunu unutamazdım.

Sevgili Serpil, benden annesi için bir şeyler yazmamı istediği zaman, bu duygularımı dile getirme fırsatı bulacağım için çok sevindim. Şekibe Abla'mıza saygılarımı ve teşekkürlerimi bir kez daha sunma fırsatı verdiği için, Serpil'e teşekkür ediyorum ve kendisini kutluyorum.

Çok yaşa Şekibe Abla, çok yaşa Halit Ağabey.

Varlığınız onurumuzdur. Bize yaktığınız ışıkla yolumuzu bulmaya çalışıyoruz.

Güzel insan, örnek hukukçu, güzel anne, 68'in annesi ve ablası, saygıdeğer Şekibe Çelenk...

Işığınız üzerimizden hiç eksik olmasın!

Çelenkler kızları Serpil, Tuncay Çelen, Mahiye Morgül ve Ahmet Börübarı ile

KİŞİLİĞİYLE SAYGI DUYULAN BİR ŞAHSİYET OLARAK BELLEĞİMDEKİ VARLIĞINI HEP KORUYACAK

Oktay Etiman

Şekibe Abla TİP Ankara Merkez İlçe Örgütü'nde görev almış ve mücadeleye o noktadan katkıda bulunmuş bir sosyalist muhalif. Başka görevleri de muhtemelen olmuştur ama ben hepsini bilmiyorum.

Dev-Genç'lilerden gözaltına alınanlar ya da tutuklananlar olduğunda ilk akla gelen isimlerden biri Halit Ağabey idi. Yakışıklı, muntazam giyinen, güzel konuşan bir avukattı Halit Çelenk. Commer'in arabasını yakmaktan dolayı yargılanan arkadaşlarımızın duruşmasında yaptığı konuşmayı, o muntazam kurulmuş ve sağlam mantıksal iç örgüsü olan cümlelerini hâlâ unutmuyorum. Arkadaşlarımız o gün tahliye edilmişlerdi.

Halit Ağabey Şekibe Çelenk'in eşi idi. Her ikisi de Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluş yıllarından itibaren sosyalizm mücadelesi içinde yer almış, sosyalizm davasına katkıda bulunmaya çalışan sistem muhalifleriydiler.

Bir Dev-Genç Merkez Yürütme Kurulu değişikliğinden sonra haber geldi. Şekibe Abla ile Halit Ağabey yeni seçilenlerle tanışmak istiyorlarmış. Bahçelievler'de, 3-4 katlı bir binadaki dairelerine gittik birkaç arkadaş. Zil çalındı. Sıcak gülümseyişiyle Şekibe Abla açtı kapıyı.

Demek ki Halit Ağabey'in eşi böyle sıcak yürekli bir insan. Anti-Amerikan gösterilere, köylülerin toprak ağalarıyla, işçilerin ekonomik-demokratik hakları için yürüttükleri mücadelelere katılan devrimci gençlerle tanışmak isteyecek kadar engin yürekli bir kadın.

Postallarımızı çıkarmakla biraz uğraştıktan sonra bizi hemen sağdaki pek de küçük olmayan mutfağa buyur etti ablamız. Bu arada Halit Ağabey de bize katılmıştı. Mutfaktaki masanın etrafındaki sandalyelere kurulduk biz yeni Merkez Yürütme Kurulu üyeleri. Hatırladığım

kadarıyla Ruhi Koç, Ahmet Bozkurt, Atila Sarp, Ergun Aydınoğlu vardı o gün. Hoş beşten ve kısa bir siyasi durum değerlendirmesinden sonra mavi masanın üzerine önce tabaklar ve çay bardakları yerleştirdi Şekibe Abla. Az sonra da tadını hiç unutmadığım su böreklerini koydu tabaklara. Masanın rengi ve su böreklerinin görünüşü hiç unutmadığım karelerden biridir hâlâ. Bu arada itiraf etmeliyim ki o anları, o mutfağı, mutfağın yerinin kapıdan girince hemen sağ tarafta olmasını hatırlamamda en önemli etken o gün orada yediğim çok lezzetti su börekleridir. Öğrenci yurdunda, ailesinden uzakta yaşayan bizim gibi genç adamlar için etkileyici olmuş demek ki o su börekleri.

Yıllar birbirini izledi. 12 Mart faşizmi döneminde kapatıldığım Selimiye Kışlası'ndan bir gün alıp Ankara'daki Mamak Cezaevi'ne getirdiler. Dev-Genç duruşmaları için ara sıra Ankara'ya götürüyorlar. 'Arka hücreler'e koydular. Koğuşlarda kalan arkadaşlarla görüştürmüyorlar. Duruşmalara gidip gelirken koğuşlardaki arkadaşlarla kaş göz işaretleriyle anlaşarak bir haberleşme sistemi kurmuştuk. 'Ön hücreler'in havalandırmasına birkaç koğuş çıkıyor. Oraya çıkan arkadaşlardan biriyle yazışıyoruz gizlice. Genel durum, hapishane koşulları ve buna benzer konular. Bazen günlük olaylardan bahsediyor arkadaşlar.

Bu gizli notlardan birinde şöyle bir ibareye rastladığımı hatırlıyorum. 'Şekibe Abla'nın dün getirdiği baklavalar harikaydı'. Adanalı bir hamur tatlısı manyağı olarak Mamak'ta kalanların bu avantajını doğrusu kıskanmıştım. Aklıma birkaç yıl önce Şekibe Abla'nın hazırladığı su börekleri gelmişti. Mümkün olsa, beni Mamak'a tayin edin, diyecektim neredeyse. Şekibe Abla, 12 Mart döneminin dışarıdakiler için de cehenneme döndürülmüş ortamında cezaevindeki Dev-Genç'lilere baklava yollayacak kadar da zarif bir kadın.

Gene yıllar yılları kovaladı. 16-17 yıl sonra, dışarıda, bir gün Şekibe Abla ve Halit Ağabey ile karşılaştım. 60'lı yıllarda bir ya da iki kez ancak karşılaşmış olduğumuz ve aradan epey zaman geçmiş olduğu için sanırım doğal olarak beni tanımadılar. Arkadaşlar beni tanıtınca Şekibe Abla'nın gözleri doldu. Benim, kendisine idam edilmiş ya da öldürülmüş arkadaşlarımızı hatırlattığımı, bundan dolayı duygulandığını söyledi ve evlerine davet etti.

Bir akşamüstü telefon ettim Halit Ağabey'e. "Ziyaretinize gelebilir miyim?" "Evet, bekliyoruz", dedi Halit Ağabey. Gittim. Aynı ev. Aynı mutfak. Kapıdan girince sağ taraftaki ilk kapıdan içeriye giriliyor.

Ama mavi masanın etrafındaki sandalyeler azalmış. Yıllar önce oturduğum yere oturdum. Bu mutfakta, eminim, idam edilmiş ya da öldürülmüş başka arkadaşlarım da oturdular. Şekibe Abla önce bir çay ikram etti. Sonra, su böreği! Yıllar önce Dev-Genç'liler olarak buraya geldiğimizde de masanın mavi renkte olduğunu söylediğimde çok şaşırdı. 'Nasıl hatırlayabilirsin bunu!' dedi; Yanıt verdim, 'Şekibe Abla, o su börekleri o kadar güzeldiler ki, çevresindekilerle birlikte unutmam mümkün olmadı. Size iki kez teşekkür ederim. Birisi bugün için, diğeri ise 1969 yılındaki börek için.'

Şekibe Abla ve Halit Ağabey, kendilerini devrim mücadelesine adamış ve o gün ve bugün hayatta olmayan arkadaşlarımızla zaman zaman bir araya gelen, onlarla insani ilişkileri olan kişilerdi. Kendileriyle ne zaman karşılaşsam Şekibe Abla'nın hep gözleri doldu. Ben Şekibe Çelenk'in gözlerinden yanaklarına süzülen o damlalarda Anadolu insanının öyküsünü, trajedisini ve isyanından geriye kalanı ve yeni isyanların ışıltısını gördüm hep.

Şekibe Çelenk, 60'lı yılların devrimcilerinin sevgisini kazanmış, ince ruhlu ve duyarlı kişiliğiyle saygı duyulan bir şahsiyet olarak benim belleğimdeki varlığını hep koruyacak.

"Boşver Şekibe Abla, ben onları atlattım..."

Çelenkler'in oturduğu apartmanın giriş katında 12 Mart döneminin ünlü İçişleri Bakanı AP'li Haldun Menteşeoğlu oturmaktadır. Apartman çok sıkı bir korumaya alınmıştır. Yine de gençler gelir, giderler. Apartman toplantılarında, Bakan inceden inceden durumu bildiğini duyurmaktadır... Şekibe Çelenk'in yüreği titrer. Ya gelenlere bir şey olursa, ya Bakanın korumaları ya da MİT'çilerden onları tanıyan olursa?

Bir gün endişesini Dev Genç Sekreteri Ruhi Koç'a açar. Ruhi, Şekibe Abla'sını rahatlatacak(!) esprili bir yanıt verir "Abla, merak etme! Siz beşinci katta oturuyorsunuz. Ben dördüncü katta iniyorum ve son katı yürüyerek çıkıyorum. Size geldiğimi anlamazlar!"

ÇELENKLER ACILARIMIZI PAYLAŞTIKLARI İÇİN AZALTAN ERDEMLİ İNSANLARDIR[1]

Atila Sarp

İnsanlar yaşantılarında öyle birliktelikler yaşarlar ki, ayırt etmeniz olası değildir. Hatta kimi zaman bu bütünleşme o boyuta ulaşır ki birlikte yaşayanların artık tek başlarına bir yaşamı sürdürdükleri söylenemez. Her şeyde, tasada, sevinçte, acıda ve kıvançta birlikte atan tek kalp gibidir yaşam. 1963 yılında Türkiye İşçi Partisi Ankara İl Merkezi'nde tanıdığım Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk ayrı ayrı anlatılırsa eksiklik olur. Onları tanıdığım günden bu yana gıpta ile izlediğim birlikteliklerini ayırt ederek yazmak bu nedenle olası değildir.

Tanıdıktan sonra sürekli ama hep ağabey kardeş boyutunda yürüyen ilişkilerimiz kesintiye uğramadan sürüp gelmiştir. Türkiye İşçi Partisi dışında legal illegal hiçbir örgütlenmede beraber olmadığım Halit ve Şekibe Çelenk için yazılanlar dışında daha çok kalem oynatılacak ve bu sosyalizm davasının kararlı ve inançlı iki abidesinin birlikteliğinin etkileri ve çevrelerine yaydığı inanç haleleri sonsuza değin sürecektir. Burada eksik kalan satır aralarına doldurmalardan öte bir şey değildir yazdıklarımız.

Eniştem merhum Cevdet Sezer, 9 yaşında Avukat Halit Çelenk'in bürosunda okul dışı tatil günlerini çalışarak değerlendirmiştir. Çelenkler'le ilgili bilgileri ilk eniştemden aldım. Demek ki 50'li yıllarda Halit Çelenk'in Samsun ilinde Avukatlık bürosu bulunmaktadır. Daha sonraları gerek kendi anlatımlarından gerekse okuduklarımdan özellikle Halit Çelenk'in yaşamını etkileyen çocukluk ve gençlik yıllarıyla ilgili bilgilerim arttı. Fransız işgalindeki Antakya ilinde doğan Halit Çelenk gerek işgal gerekse Fransız manda idaresi altındaki Antakya'da işgalcilerle ve mandacılarla işbirliği yapmayan

1 Bu yazı Evrensel Kültür dergisinde, 2005 yılında yayınlanmıştır.

bir orta sınıftan esnaf çocuğudur. Kendisinin sarsılmaz bir anti-emperyalist yapısında 1922-1938 yıllarındaki bu dönemin derin etkisi vardır. Çelenkler'in Millî Kurtuluş Savaşımız ve Büyük Türk Devriminin lideri Mustafa Kemal Atatürk'e olan derin saygı ve doğru değerlendirmelerinde bunun önemli bir yeri vardır.

Bu konu şu bakımdan oldukça önemlidir. Son elli yıldır siyasal erk sahibi olmanın birinci yolu İstanbul-Ankara ikileminde İstanbul tarzına yani bizantizme yatkın olmaktan geçmektedir. Çelenkler en önemli öğrenim çağlarını yani yüksek öğrenimlerini İstanbul'da yaptıkları halde bizantizmin labirentlerine girip halkın üstünde bir aydın olma tarzına, koşulları birçok aydınımızdan daha uygun olduğu halde hayır demişlerdir. Yakından tanıdığımız birçok bizantist aydından en önemli ayrılıkları budur.

Soğuk savaş yıllarının ayrışmasında özellikle 1940'lı yıllarda Çelenkler Hitler'e karşı dünyanın kurtuluş umudunu kan ve can pahasına ayakta tutan Kominternin Türkiye bölümünün dış politika hattına ikirciksiz paralel bir davranış içinde olmuşlar ve Alman faşizmi ile dans eden Halk Partisi içinde faşist erkin karşısında ilerici gençlik hareketine katılmışlardır. Bu hareketin kopuş noktası olan Tan olayının canlı tanığıdırlar. İstanbul aydınlarıyla böylesine ciddi bir mücadele içinde de tanışıklıkları olmuştur. Bu nedenle bizantizme adapte olma koşulları birçok aydından daha da elverişli olduğu halde kendi topraklarına ayak basma tarzlarından ödün vermemişlerdir. İyi de yapmışlardır, sağ olsunlar. Bu tarzları, başta TİP olmak üzere daha sonraki siyasi süreçlerde bizans entrikacılarının engellemelerine uğramalarına yol açmıştır. Gecelerini gündüzlerine katarak örgütlenmesini tamamladıkları TİP ve ondan sonra da MDD hareketindeki engellemelerin temelinde bu entrikacılarla hemhal olmaya hayır demeleri temel etkendir.

1980'li yıllarda ise siyasal erk olmanın ikinci yolu Millî Kurtuluş Savaşı'na ve savaşın bize göre de Büyük Türk Devrimi'nin temel değerlerine karşı çeşitli tavırlar almaktır. Çelenkler bu konuda da istikrarlı bir sosyalist tutumu kararlı olarak sürdürmüşler ve bu temel değerlere karşı çıkmanın aydın olmanın şartı olduğunu ileri süren karşı devrimcilerin yanında yer almamışlardır. Bu tutum ise İnsan Hakları Derneği

başta olmak üzere birçok kurumda karizmatik yapısı yanında bilgi ve deneyimde tartışmasız üstünlüğü olan Halit Çelenk adının siyasal ve demokratik lider mevkilerine getirilmemesinde başat rolü oynamıştır. Çelenkler'in iki kızı vardır ve yalnız Cevdet Sezer'i değil, bizim kuşağın adı duyulan bütün erkeklerini kendi oğulları gibi gören davranışlarında bunun rolü olmalıdır. Bizim kuşağın hemen her davasına avukat olarak girmenin yanında acılarımızı bir ağabey ve abla olarak derinden duymuşlar ve yaşamışlardır. Çelenkler'in adının sosyalistler arasında duyulmasının, yeraltından bir anlamda yerüstüne çıkmasının başlangıç noktası Türkiye'yi sarsan bir radyo konuşmasıdır esasında.

17 Kasım 1963 belediye seçimleri öncesi yapılan Türkiye İşçi Partisi'nin radyo konuşmaları, Büyük Türk Devrimi yolunda yürüyen, millî, demokratik, çağdaş değerleri savunan ve Türk, Kürt, Arap, Çerkez, Laz, Sünni, Alevi, gayrimüslim olarak ayırım yapmadan, ulusal liderimizin gösterdiği doğrultuda Türk ulusunu yurttaşlık ortak paydasında toplayan bir rüzgâr estirmişti.

Ulusun yüreğine işleyen bir kadın sesi, gür, etkileyici, gerçekçi, inançlı bir çığlık gibi radyolardan bütün ulusa sesleniyordu, biz Ankara İl Merkezi'nde radyo başına toplanmış tam bir sessizlikle ve gözlerimizden yaş boşalmasını güçlükle engelleyerek bu sesi dinliyorduk:

"İşçi, köylü, esnaf, dar gelirli memur yurttaş!

Gerçekçi aydın kardeşlerim, çileli bacılarım!

Sizlere bu akşam yine kendi sesinizle sesleniyoruz. Plandan bahsedeceğim.

Biz, emeğiyle geçinen insanların yapacağı, yürüyeceği ve kontrol edeceği emekten yana planlı bir devletçilik savunuyoruz. Mahalli seçimler için yapılan konuşmalarda iktidar da, planlı bir döneme girmekle övünüyor. Övünmeye hakkı var mı? Halktan yana plana gerçekten inanıyor mu? Bu planı kim, kimin için yaptı, kim yürütüyor? Türk halkının planla kalkınacağını gören, Devlet Planlama Teşkilatı'nı kuran ve planı hazırlayan 27 Mayıs Devrimcileridir, Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi karma hükümeti, Planlama Teşkilatı'nı da, planı da hazır buldu.

Planı hazır buldu da, bulduğu gibi yürüttü mü? Hayır.

***

İşçi, köylü, ırgat, zanaatkâr, esnaf,

Dar gelirli memur yurttaş! Gerçekçi aydın kardeş!

İktidar planı uygulamış olsaydı yalnız Ankara'da 35 bin aile mağaraya benzeyen, susuz, ışıksız, yolsuz, okulsuz gecekondularda oturmayacaktı. İktidar, bu 35 bin aileyi sağlık şartları yerinde, belediye hizmetleri tamam çevrelerde yaşatacak tedbirleri alsaydı övünmeye hak kazanabilirdi. Oysa politikacılar nutuklarında kurdela kesme merakıyla yapılmış 1000 kadar evi övüyorlar. Bu evler pahalı olduğu için sen oturamıyorsun. Karda, kışta, soğuk, ışıksız evlerde, yolsuz, susuz semtlerde oturanların feryadına plana rağmen kulak tıkanıyor; bir nedeni olsa gerek! Bu yoksul ulusun dişinden, tırnağından arttırılan imkânların lüks villalara, yaldızlı parmaklıklara, çiçekli bahçelere, yüzme havuzlarına aktarılmasının hesabını vermeden planlı döneme girmekle övünenlere gülünür ancak.

***

Planın uygulanması için ne gerekli vergi reformu, ne toprak reformu yapıldı, ne de iddia edilmesine rağmen İktisadi Devlet Teşekkülleri yeniden düzenlendi. İktidar vergi reformundan şunu anlıyor:

Benzine, ithal maddelerine, sigara ve kibrite zam, yoksul yurttaşa fedakârlık üstüne fedakârlık! Gene de gerekli geliri elde edemiyor. Plan, iktisadi devlet teşekküllerinin yeniden düzenlenmesini emrediyordu. Bu da yapılmadı. Zarar eden teşebbüslerin zarar etmesinde hiçbir suçu olmayan işçi ve memurların ikramiye ve primleri kesiliyor ve planın icabı imiş gibi gösteriliyor. Devlet Demiryolları, Azot Sanayi işçileri ve memurları sıkıntıya düşerken iktisadi devlet teşekkülleri yeni zenginler yaratma peşinde.

***

İşçi, köylü, ırgat, küçük esnaf!

Dar gelirli memur vatandaş, gerçekçi aydın kardeşim!

Ölümsüz Ata'mızın dediği gibi, 'Biz, hayatını, bağımsızlığını

korumak için çalışan emekçi kişileriz... Çalışmak sayesinde bir hak kazanırız. Arka üstü yatmak ve hayatını çalışmadan geçirmek isteyen insanların toplumumuzda yeri yoktur.'

Türkiye'miz, çağdaş uygarlık düzeyine, ancak emeği ile geçinen Türk halkının, gerçek temsilcileriyle iktidara geldiği zaman ulaşacaktır. Nüfusumuzun %98'ini teşkil eden emekçi halkımızın temsil edildiği, gerçek menfaatlerinin savunulduğu tek siyasi parti de Türkiye İşçi Partisi'dir.

Onun için sana tekrar sesleniyorum. Oyunu kendi partine ver!"

Bizler salonda radyo konuşmasını dinleyenler heyecan, etki ve coşkudan donup kalmıştık. Radyo konuşmasını bitirip gelen bej tayyörlü, modern giysili, uzun lüle saçlı Avukat Şekibe Çelenk hanımefendiyi salonda hepimizin ayrı ayrı kutlaması, salonda Mustafa Ağabey'in yaptığı çaylardan çok daha sıcak bir kan dolaşımının içine hepimizi sokmuştu. Radyo konuşmaları iktidarı şoka sokmuş ve Senato seçimlerine Türkiye İşçi Partisi'nin katılmasını engellemişti.

Artık bütün partililer Çelenkler'i daha yakından tanıyorduk. Onların insanüstü çaba ile senelerce avukatlık yaptıkları Samsun ili Türkiye İşçi Partisi örgütlenmesini ilçelerine kadar tamamlamaları, senato seçimlerine sokulmayan Türkiye İşçi Partisi'nin 1965 Genel Seçimleri'ne katılması için gerekli il sayısını tamamlıyordu.

1966 yılı Amerika Birleşik Devletleri'nin Vietnam saldırısının şahlandığı bir yıldı. Mehmet Ali Aybar Vietnam Uluslararası Barış Mahkemesi üyesi olarak katılmaya gittiği tarihlerde Ankara'da Malatya Kongresi öncesi TİP Genel Yönetim Kurulu toplanmıştı. Genel Yönetim Kurulu üyesi Halit Çelenk'in yaptığı konuşma beni çok etkiledi. Emperyalizme karşı dinlediğim en içerikli, en vurucu ve coşkulu bir konuşmaydı. Ankara İl Gençlik Kolu başkanı olarak Halit Çelenk konusunda kendimi sorgulamama neden olan bir duyguyu bu konuşma bende yarattı. Niyazi Ağırnaslı Genel Merkez tarafından İl Başkanlığından alınmıştı. Seçim sürecinde yeni il başkanlığına aday isimler arasında Halit Çelenk de vardı. Genel Merkez, bizantizm, parti içinde sendikacı-aydın tartışmasını seçimlere taşıdı. Çünkü Halit Çelenk onlar için gerçekten ciddi bir engeldi. Bizler, pür

sosyalistler hemen dolmuşa geldik. Aydın değil il başkanımız işçi olsun dedik ve Halit Çelenk'i değil sendika başkanı İbrahim Çetkin'i destekledik. Ankara İl Gençlik Kolu başkanı olarak Halit Çelenk yerine İbrahim Çetkin'i desteklememe eniştem Cevdet Sezer çok kızdı ve aramızda ağır sözcüklerin uçuştuğu bir tartışma geçti. Esasında ben arı gibi çalışkan Çelenkler'e değil, Mihri Belli'nin parti içinde gevezelikten ve yıkıcılıktan başka bir şey yapmayan ekibine şiddetle karşıydım. Ama bizantizmi bilmiyordum. Bizleri genç yaşımızda akıllı olmaya değil tahrikle sokağa iten, yurtdışında yaşayan mültecilere düşmanca yetiştiren Mihri Belli ile demokrasi lafla değil kanla olur, Fransa milyonların kanı üzerine demokrasi kurdu, oluk oluk kan akacak ki demokrasi olsun diyen Çetin Altan'ın bizans entrikalarını anlamamız mümkün değildi. Gerek konuşmaları gerek saygın ve sıcak yaklaşımları ile kesinlikle yanında olmam gereken Halit Çelenk yerine bu seçimlerde İbrahim Çetkin'i yeğlemem hep içimde kendime kızdığım bir ukde olarak kaldı.

Türkiye İşçi Partisi yönetimi onlarca yılın birikimi ile kazanılan 1965 seçimleri ile Meclis'te grup kurdu. Bu grubun içinde herkes hakkıyla Çelenkler'den en azından birisinin olması gerektiğinin bilincindeydi. Fakat TİP iç kavganın içine düştü ve ihraçlar başladı.

Aramızda hiç konuşmadığımız halde Çelenkler ile şu konuda ortak bir noktadaydık. MDD muhalefeti olarak TİP'ten zoraki ayrılmıştık. Muhalefetin hızla parti kurması gerekiyordu. Çünkü biz parti terbiyesinden geliyorduk ve partisiz bir işin yapılamayacağını biliyorduk. Mihri Belli kendisine açıkça "parti kurmayacak isek TİP'i niçin yıkıyoruz?" dememe net bir şekilde beni evinden kovarak yanıt verdi. Ben o zaman Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği ikinci başkanı idim. 1959'dan beri zengin bir gençlik hareketi deneyimim vardı ve üstelik parti terbiyesinden geliyordum. MİT ve paralelindekilerin dediği gibi, beni Mihri Belli Dev-Genç'e başkan falan yapmadı. Tersine elinden gelseydi engellerdi. Mihri Belli uçkunluğu ve sorumsuzluğuyla, rasyonel ve doğru önerilere kapılarını kapatıyor ve bugün Türkiye sosyalizminin ve millî demokratik devrimin bana göre Büyük Türk Devriminin başına bela olan sorumsuzlar güruhunu

yaratıyor, gruplaştırıyor ve birbiri ile çatıştırıyor, içinde Uluç Gürkan, Hasan Cemal, Halil Berktay, Seyhan Erdoğdu, Ersen Olgaç, Cengiz Çandarların olduğu bizantist aydınlarla çeteler savaşını tetikliyordu. Çelenkler'le bu tutuma karşı hiçbir gün açık bir şey konuşmadık ama bu bizantistlerle de mesafeli olduk.

Ben senelerdir tanıdığım Çelenkler'e kendimi borçlu filan hissetmiyorum. Bu dava borç alacak davası değildir. Millî Kurtuluş Savaşı'mızın yoksullaştırdığı, yoksulun kanını emen aşiretlerin malını elinden alıp aç ve çıplak bıraktığı anamın babamın emekçi ve dürüst yaşamının deneyimleri ile yurttaşlarımızın ve bütün insanların iyi yaşaması için siyasetle ilgilendim ve ilgilenmeye devam ediyorum. Onlar, Çelenkler, yoksul halkımın daha iyi yaşaması için kendi yaşantılarını bilerek ve isteyerek halkımızla birlikte sürdüren saygı ve sevgi duyduğum sosyalist aydınlarımızdır.

Öğrencilik yıllarımdaki yıllar süren koşuşturmalarımda tatil nedir bilmezdim. Çelenkler beni denize götürdü. Aklım eylemlerde bedenim Ayvalık Sarımsaklı plajının serin sularında bir hafta geçirdim. Sanırım yaşantımda yaptığım birkaç tatilden birisini bana Çelenkler tattırdı. Boyumu geçen suda yüzmeyi bu dinlenmede başardım.

Sonra bizim kuşağın travması geldi. Çelenkler siyaseten değil hepimizle bir dava arkadaşları, kardeşleri, çocukları olarak ilgilendiler. Uçukluklarımızı uygunca eleştirdiler. Rasyonel yanlarımızı kınamadılar. Ama her zaman kendi dışlarında değil, acı ve sıkıntıları birlikte paylaşacakları ortamda gördüler. Bizim kuşağın sırtını sıvazlayanların travmadan sonra yaptıkları en derin ve acımasız tavır, ölen arkadaşlarımızı kahraman, yaşayanları ise suçlu gören tavırdır. Çelenkler bu tavra hiçbir zaman girmedi ve bu tavra destek olup ödün vermedi. Bu yaşama tercihini aynı yolda yapanların ortak paydası idi.

Bizce insan üzerinde yazı yazdığı kişiliklerin yerine kendisini koyarak konuşur. "İşte bakın, davalarınıza bedelsiz avukat bulamıyorsunuz/ hele, zor anlarda yanıbaşınızda zorbalığa aldırmadan durarı nasıl bulacaksınız, ben mesleğimi bilabedel inançlarımızın ortakları için kullandım, ama mutfağıma aş getirmek için fikri emeğimin karşılığı kitaplarımın telif haklarını almazsam benim halim nicolur

diye düşünüp davranmanız gerekmez mi?" Ömrü boyunca işgale ve mandaya karşı çıkmış bir ailenin içinde olduğunu, en yakın arkadaşlarının idam sehpalarında haykırışlarını unutarak sen nasıl yoksul bir halka atılan emperyalist bombaları demokrasi bombası ilan edersin, hakkımızı helal etmeyeceğimizi de mi düşünmedin?" ya da "sosyalizm iş ve ekmektir, kutsal olan çalışmaktır, işsizlik ve pahalılık halka giydirilen ateşten gömlektir, sen nasıl olur da işsiz bir arkadaşının bu durumu ile dalga geçer, ona iş umudu dağıtır, ortada bırakırsın!"

İnsanların en yakınlarının acılarıyla dolu ortamlardan kaçmaları ve acıları anımsamak istememeleri kınanmaz. Ama bu acılara ortak olmaktır erdem. Bir düşünür "Gerçek dostluklar erdemli kişiler arasında olur, geri kalanı suç ortaklığıdır" diyor. Çelenkler acılarımızı paylaştıkları için azaltan erdemli insanlardır.

Teslim Töre/ Hereke'den Malatya'ya/Şiraz halısı

Halit Çelenk anlatıyor: "1968 yazı... Kızım staj yapmak için İzmit'e gelince biz de ailecek Hereke'de bir pansiyona yerleştik. Birkaç gün geçmeden çocuklar geldiler. "Ağabey, seni Malatya'ya götüreceğiz" dediler. Çantamı ve kitaplarımı aldım. Düştüm yollara. Uzun bir yolculuk sonrası Malatya'ya geldik. Malatya mahşer. Teslim Töre ve arkadaşlarının yargılanacağını duyan herkes oraya gelmiş, iğne atsanız yere düşmez. Adliye binasının da her tarafı dolu... Mahkeme salonuna girdim, dosyayı da bilmiyorum, okuma fırsatım olmadı. Ama tecrübemiz de var. Bu arada hâkimin 141-142'yi pek iyi bilmediğini fark ettim. Teslimler'in davası da 141-142'den açılmış. 141-142 benim çok iyi bildiğim bir konu... Güzel bir savunma yaptım, Yargıtay'ın kararlarından bahsettim, emsal davalardan örnekler verdim. Mahkeme de tüm sanıkların tahliyesine karar verdi.

Tahliyeden sonra yakındaki bir çay bahçesine gittik. Bütün millet çay bahçesinde. Teslim Töre koskocaman, yiğit bir adam. Eskiden kaçakçıymış...

Ankara'ya döndükten sonra beni ziyarete geldiler. Teslim Şekibe'ye dedi ki, "ya abla benim eski günlerim olsaydı sana bir hediye getirirdim". Şekibe sordu: "ne getirirdin Teslim?" "Abla sana Şiraz'dan bir halı getirirdim. Şiraz halısı." Şekibe gerçekten de halıyı çok sever ama bizim öyle Şiraz halısı filan alacak halimiz yok, Teslim de artık devrimci... Halılar üzerine Şekibe ile Teslim epey konuştular. Daha sonra Şekibe bize çay yaptı. Malatya'yı anımsadık, güldük, sohbet ettik...

4. Bölüm

ARKADAŞLARI-DOSTLARI ONU ANLATTI

ESKİMEYEN FOTOĞRAFLAR

Alaattin Bilgi

ESKİMEYEN FOTOĞRAFLAR
HER YIL ALTI MAYIS'TA OLDUĞU GİBİ YİNE
DENİZLER'İN BAŞUCUNDAYIZ
ŞEKİBE ABLA, HALİT ABİ VE BEN.
KIRMIZI KARANFİLLER ARASINDA
DENİZ'İN PARKALI RESMİ...
DENİZ'İN SIRTINDAKİ PARKA ŞİMDİ
YÜREK BURKAN ACISIYLA VE PIRILTILI UMUDUYLA
ŞEKİBE ABLAMIZIN DOLABINDA ASILIDIR.
ŞEKİBE ABLA İLE HALİT ABİMİZİN YILLAR YILI
KALBİMİZİ VE BİLİNCİMİZİ AYDINLATAN ORTAK
ÇABALARI BİZE GÜÇ VE HEYECAN VERMEKTEDİR.
HER İKİ DOSTUMA SAYGILARIMI SUNUYORUM VE
AĞARAN SAÇLARINDAN VE KIRIŞAN ALINLARINDAN
ÖPÜYORUM.

ÇELENKSİZ ÇELENK

Muzaffer İlhan Erdost

Şekibe Çelenk İçin Bir Kolaj - 24 Aralık 2010, evde

1

Muzaffer İlhan Erdost

"Biz İkimiz İki Kardeş"

Şimdi bu yazıları yazdığım küçük odamda İlhan çeviriyor, kuşatıyor beni. Duvarlarda fotoğrafları, fotoğrafları, fotoğrafları. Raflarda, her birinde, her tümcesinde emeğinin aktığı yüzü aşkın kitap. Raflarda, çoğunu cezaevine getirdiği, üzerinde elyazısıyla adımı, koğuşunu yazdığı kitaplar. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mülkiyet İlişkileri" için Ansiklopedi fasikülleri. İlhan'ın, Şekibe Abla'yla, gece cezaevine geldiği, bir gardiyanla içeri gönderdiği, şimdi odamın duvarında çerçeveli pusula:

"MUZAFFER ERDOST / 5. Madde iptal edildi. 2-3 güne kadar gözlerinden öpmek üzere ellerinden öperim. 2.7.74. İlhan Erdost"

Hemen altında Şekibe Abla'nın elyazısı: "Topyekûn gözümüz aydın. Ş. Çelenk"

Dolabımda son pişirdiği pilavdan kalan bulgur, mercimek. Çay, biraz şeker. Evde birlikte olduğumuz son gün içtiğimiz rakıdan kalan rakı. Gözaltına alındığımızda, cezaevine götürülürken, çıkarıp, amcamızın arabasının arka camına koyduğumuz iki kemer. O gün yanında götürdüğü çanta. Cebinde kalan yaralı samsun paketi. Cebinde kalan cüzdanı. Kırılmış tükenmez kalemi. Ölümünden bir ay sonra, askerî savcıyla birlikte gittiğimiz cezaevinden aldığım ayakkabısının teki. Ve kanlı paltosu İlhan'ın.

İlhan İlhan, s. 73-74

2

Erbil Tuşalp

"İlhan'ın Öyküsü"

"Askerî Savcı Sezai Aydınalp, yeniden ifadesini aldıktan sonra, Muzaffer'e, "Anımsarsan ilk ifade verdiğinde tesadüfen oradaydım. Sonra dosya bana verildi. Dikkat ettim iki ifadende de sizi dört erin dövdüğünü söyledin. İyice emin misin?" dedi. "Eminim" dedi Muzaffer. "Bize gelen yazıda üç er olduğu belirtiliyor, onun için soruyorum." Düşünmedi Muzaffer: "Dört er olduğunu iyi biliyorum!" Savcı, Astsubay Şükrü Bağ'ı çağırttı, sonra Ahmet Şeker'i. Dördüncü erin (görevli olmadığı halde özel görev verilmiş olan erin) "Kısmet Çağlar" olduğunu saptadı.

Pazartesiydi o gün. 10 Kasım. Savcılıktan ayrılmadan önce, Muzaffer, "İlhan'ı toprağa verdiler mi?" diye sordu. Askerî savcının bakışından evin hâlâ haberi olmadığını sezinledi. İki telefon söyledi. Biri evin, öteki Avukat Halit Çelenk'in. Askerî savcı, evin telefonunu santrala iletti. Ama duraladı. Haberi Komutanlığın vermesi gerektiğini söyledi. Muzaffer'in götürülmesini istedi.

İnci geçmiş olsuna gelmişti. Rana'yla otururken, Gül girdi. Sıkıyönetime gitmiş. "Rana Abla dedi. oralardan kuş uçurtmuyorlar. Her yana nöbetçi dikmişler. İlhan'ın gocuğunu veremedim." Rana, "İçerde bir olay olmuştur," dedi, "onun için bırakmamışlardır!" İlhan ile Muzaffer nizamiyedeyken izin alarak görüştüklerini ekledi. Biraz oturdu. Türküler bekler, geç kalmayayım, dedi Gül, ayrıldı.

İnci ile yalnız kaldı Rana. Telefon çaldığında heyecanlandı. Ahizeyi kaldırdı. "Erdost mu?" dedi ses. "Evet" diye yanıtladı Rana. "Ben Mamak'tan arıyorum, Muzaffer Beyin sağlık durumu iyi, biraz önce buradaydı onu iletecektim!" "İlhan nasıl?" diye sordu Rana. "Fazla bir şey söyleyemeyeceğim!" dedi ve kapadı.

Rana, akşama pastırmaya yumurta kırdı. Yemeğe oturacaklardı. Kapı çalındı. Şekibe Çelenk, Halit Çelenk, Kaya girdiler.

İlhan İlhan, s. 18-32

3

Halit Çelenk

"İlhan Erdost"un Kanlı Paltosu"

1980 yılı Kasım ayı. Bahçelievler'deki evimizin salonunda bir savunma üzerinde çalışıyorum. Günlerden pazartesi. Saat 16'ya doğru telefon çalıyor. Ahizeyi kaldırıyorum. Telefonda bir ses:

– Ben Mamak'tan arıyorum. Sıkıyönetim Komutanlığı basın subayıyım. İlhan Erdost adında bir kişi öldü. Sizin onun avukatı olduğunuzu öğrendik. Gelin elbiselerini alın...

Telefon kapanıyor. Başım dönüyor. İlhan, o güzel insan, özverili, o sevecen insan belleğimde canlanıyor. Kızım Serpil Güvenç ile örnek dostlukları, ağabeyi Muzaffer Erdost içerideyken cezaevi kapılarında beklemeleri, koşuşturmaları, gözlerimin önünde canlanıyor. Haberi eşim Şekibe'ye açıyorum. Perişan oluyor. Şekibe ile ne yapacağımızı, kime haber vereceğimizi konuşuyoruz. Vahap Erdoğdu ve İlhan'ın amcası İsmail Erdost ile birlikte Mamak nizamiyesinin kapısına geliyoruz. Nizamiyedeki görevliye durumu anlatıyorum. Bir görevli ile birlikte A Bloka çıkıyoruz. Cezaevi nizamiyesinden içeri giriyor nöbetçi odasının penceresine yaklaşıyoruz. İçeride bir subay oturuyor, sandalyeye kaykılmış, ayaklarını önündeki masanın üzerine uzatmış, dışarıya bakıyor: Pencereden sesleniyorum:

– Ben avukatım. Adım Halit Çelenk. İlhan Erdost'un savunucusuyum!

– Ha evet anladım diyor ve "POSTA!" diye kapıya bağırıyor. İçeri giren ere: "İçerde İlhan Erdost'un elbiselerini getir, diyor.

Biraz sonra pencerenin önüne bir pardesü seriliyor. Gri bir pardesü. Tüm düğmeleri kopmuş, kanlar içinde. Nöbetçi subay bana:

– İşte paltosu. Bir tek de ayakkabısı var. Öteki tekini bulamadık diyor ve bir çift ayakkabının tekini uzatıyor. Düğmeleri kopuk kanlar içindeki bu pardesü ve tek ayakkabı bize her şeyi, İlhan'a yapılan vahşeti anlatıyor. Vahap Erdoğdu ve İsmail Erdost'la dönüyorum.

Pardesüyü ve tek ayakkabıyı bizim eve getiriyoruz. Kanlı parde-

süyü evimizde bırakarak Şekibe ile birlikte Erdostlar'a gidiyoruz. Rana Erdost, Vahap Erdoğdu, İsmail Erdost, İlhan'ın eşi Gül Erdost ve Türküler oradalar.

Ertesi gün cezaevinde Muzaffer Erdost'u görmeye gidiyorum.

Muzaffer Erdost, İlhan'ın nasıl öldürüldüğünü anlatıyor, İlhan'ın cenazesinde bulunmak istiyorum diyor.

Cezaevinden çıkıp Sıkıyönetim Adli Müşavirliği'ne gidiyorum. Kurmay Başkanı, bu isteği Sıkıyönetim Komutanına ileteceğini, Muzaffer Erdost'un salıverilmesi için gerekli işlemleri yaptıracağını söylüyor.

O akşam eşim Şekibe ile birlikte Erdostlar'ın evine gidiyoruz. Sıkıyönetimce bir can pahasına salıverilen Muzaffer Erdost eve geliyor.

Ertesi gün bir hukuk serüveni başlayacak. Bir askerî cezaevinde, yasak yayın bulundurmak sav ve bahanesiyle gözaltına alınan, tutuklanan, önceden planlanarak Reno marka askerî bir arabada dövülerek, işkenceyle vahşiyane biçimde öldürülen sevgili İlhan Erdost'un (yedi yıl sürecek) hukuk serüveni...

Barış Savaşçıları, s. 126-129

4

Muzaffer İlhan Erdost

Bir akşam yola çıkmaya hazırlanıyordum. Çavlan'ı İstanbul'a götürecektim. Evin telefonu çaldı. Açtım, Uğur Mumcu'ydu. Şekibe Çelenk telefon etmiş, Halit Ağbey'in götürüldüğünü haber vermiş. abece dergisinde yayınlanan yazısından dolayı almışlar. Uğur, aynı dergideki yazımdan beni de alabileceklerini söylüyordu ki, kapının zili çalınmıştı. Gelenler birinci şube memurlarıydı.

abece, 12 Eylül'ün yıldönümünde, Eylül sayısını 12 Eylül'e ayırmıştı. Benim yazım "Demokrasi ve 'Demokrasi' " adını taşıyordu. Halit Çelenk yazısında 12 Eylül'ü faşizmle özdeşlemişti. Ama bizi "komünist parti kurmak" için propaganda yapmış olmaktan gözaltına almışlardı. Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılarının yazılı emriyle.

Beni de, Birinci Şube Müdürü Dedeoğlu'nun odasına götürdüler. Odaya girdiğimde Halit Çelenk Ağbey'i, orda, Dedeoğlu'nun masasının yanında otururken görecektim. Beni de oturttular. Dedeoğlu'nun telefonları çalmaya başladı. Birini açıyor, birini kapatıyordu. Kimi telefonları yanıtlamak için odadan dışarı çıkıyordu. Bazen de telefon edenlere, kapalı bir şeyler söylüyor, kapatıyordu. Birinde de dayanamadı; Halit Ağbey'e dönerek, "Şekibe hanım Ankara'yı ayağa kaldırdı!" dedi. Ertesi sabah Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne götürülürken öğrenecektik ne demek istediğini. SHP'li milletvekilleriyle, yazarı, çizeri, aydını, yığınla insan, Çevre Sokak'taki DGM'nin içini doldurmuşlardı. Doğal ki, ilgi, Halit Çelenk'in üzerinde odaklanıyordu.

Halit Çelenk, şimdi hasta, binbir sağlık sorunuyla, genellikle yatakta.

7 Kasım'da, İlhan'ın mezarına gelemedi. İki yıldır ileti hazırlıyor, iletisini Şekibe Çelenk sunuyordu. Bu yıl Şekibe Çelenk de gelmemişti Karşıyaka'ya, İlhan'ın mezarına.

Ertesi gün eşim Rana'yla Halit Ağbeylere gittik. Halit Ağbey'e doktor yürümeyeceksin demiş, yürürsen kemiklerin kırılır. Gözlerinde birkaç yıldır ilerleyen bozukluk, okumasına elvermiyor. Okuyamıyor yani. Serpil'e, oksijen vermiyor musunuz artık dedim. Artık en yüksek dozda kortizon veriyorlarmış, soluk alabilmesi için.

Şekibe Abla, rengi açılmış, hareketleri yavaşlamış, dingin, sessiz, daha çok dinliyor. Biraz oturuyor, çıkıyor, geliyor. Dinliyor. Durgunluğunun bir nedeni olmalı diyorum içimden. Halit Ağbey, alzaýmır başlangıcı diyor. Şekibe Abla ve ev, bana İlhan'ı anımsatıyor: Ben cezaevindeyim. Denizler'in savunmasını Halit Ağbey hazırlamış, İlhan daktiloya çekmiş! Şekibe Abla çay getiriyor, yemek hazırlıyor. Bazı günler, devrimci devinimin mutfağını paylaşıyorlar. İşkencede kalanları, hücreye götürülenleri. Ve bir gece, Deniz-Yusuf-Hüseyin'in idamları için evden alındığını Halit Çelenk'in ve o geceyi, gecenin derinliğini, kanlı yüzünü...

Hey analar, hey bacılar
Derinde yüzer acılar
Gülüşür can alıcılar
Bilmeyeni bilmez misin

12 Eylülün İki Yüzü, s. 7-10

Şekibe Çelenk İlhan Erdost'un mezarı başında Erdost ailesi ile birlikte

5

Muzaffer İlhan Erdost

"Halit Çelenk'le"

Halit Çelenk'in 80. yaşgününü kutlama programında sunduğum, Halit Çelenk ile Şekibe Çelenk'in tek irade, tek özlem, tek duygu olarak kucaklaştıkları paragrafları birlikte okuyalım:

"Başkomutan, tarih yazılmaz, yapılır der. Yaptığımız şanlı tarihimiz vardı, kirli bir tarihimiz de oldu. Kanlı Pazar gibi, kanlı 1 Mayıs gibi, 12 Mart, 12 Eylül gibi... Bizim yaptığımız bir tarih değil, bize yaptırtılan bir tarihti bu. Giz içinde bir tarihti ya da binlerce giz'in tarihiydi. Bu gizli tarihin karşısında, karşı cephede, gecenin yıldızından şafak vaktinin ağartısıyla aydınlanan bir başka tarih de vardı: emeğin ve emekçilerin tarihi.

Namluların üstüne çevrildiği bu yabanıl cangılda, kalem tutmuş, kitap çatmış, tırpan sallamış, çekiç vurmuş olanların, insanı, kanın karanlığından insanlığın aydınlığına çıkaracak olan sosyalizmin cephesi vardı. Bir yanımız işkencede, bir yanımız sorguda, bir yanımız ip altında olsa da, ideolojik partisiyle, devrimci sendikasıyla, dev dernekleriyle, bilimsel yayınlarıyla emeğin cephesi, baskıyı göğüsleye göğüsleye, siyasal ve toplumsal alanı kucaklamaya başlamıştı.

Bu cephe içinde, gözaltına alınanların, işkence görenlerin, tutuklananların, yargılananların, mahkûm olanların yargısal alanda da cephesi oluşacaktı. Bu cephe, yürüyüşte vurulan öğrencilerin, işkencede burulan gençlerin, falakaya yatırılmış grevci işçilerin, yargılanan yayınların, yazarların, çevirmenlerin, yayıncıların savunulduğu yargısal bir cephesiydi emeğin. Kimi zaman birkaç savunman omuzladı bu cepheyi, kimi zaman bir grup savunmanın ellerinde güçlendi bu cephe. Bilinçli ellerde kurumsallaştı. Kurumsallaşan bu yargısal cephenin ilk, önde gelen adı, bu cepheyi azalmayan ama artan bir kararlılıkla sonuna değin sürdüren, tartışmasız Halit Çelenk'ti.

Devrimci devinimimizin her alanında, partisinde, sendikasında, basınında, yayınında, yargısında, savunman olarak savunma kürsüsünde, savunduğu değerlerin sanığı olarak sanık sandalyesinde, sal-

dırıya uğradığı cezaevleri koridorlarında, görüş yerinde, gönlü ile hücreye/taşa gömülenlerle, yüreği ile ip altında gülenlerle, nerede dursa orada, devrimci kavgamızın önde dalgalanan onurlu bayrağı oldu Halit Çelenk.

Burada, Marx'ın, "Büyük toplumsal devrimler kadın mayası olmadan gerçekleşemez!" özlü sözünü anımsamamak olanaklı mı? Yani, bilinci ve bilgisiyle, sevgisi, tutkusu ve özverisiyle onu bütünleyen, tüm varlığıyla bu devrim hamurunun mayası olan, Halit Çelenk ışığına ışık olan ve bizi ışıtan Şekibe Çelenk'i, burada sevgiyle kucaklamamak olanaklı mı?

Kızıl saçlı hukuk öğrencisi, sevgili,
Sevincin vadisinde çiçeğe durmuş nar ağacı,
Devrimin en güzel koşusunu koşanların yaralı annesi,
Kaygılı, karanlık günlerimizin bacısı
Solgun yüzünde insanlığın dinmeyen acısı,
Suskun sessizliğinde,
Sana sevgi, sana sevgi, sana sevgi

Türkiye'nin Kararan Fotoğrafları, s. 25-26

İlhan Erdost/Anayasa Mahkemesi'yle gelen 1974 Affı...

Türkiye'de birçok devrimci belki de yaşamlarında ilk ve son kez CHP'ye oy verdiler. CHP/MSP koalisyonundan bir af beklentisi vardı ve cezaevleri tıka basa doluydu sosyalist, demokrat, komünistlerle. Ama MSP son anda çark edince af sadece adli mahkûmlar için ilan edildi ve sol kanat hapishanelerde kaldı.

Muzaffer Erdost da içeride ve İlhan Yayınevi'nin, yengesi ve yeğenlerinin yükünü sessizce ve büyük bir direngenlikle taşıyor. Af yasası "eşitlik" ilkesine aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesi'ne gidiyor. Mahkeme de bu noktadan bozma kararı veriyor. Gelişmeleri dikkatle izleyen İlhan, kararı önce arkadaşı Serpil'e haber veriyor. Sonra hemen sırdaşı, ablası Şekibe Çelenk'i ve Halit Ağabey'ini, "Geliyoruz abla, ağabey! İki lokma yemek ve rakımı da hazırlayın!" diye telefonla arıyor... Şekibe Çelenk durur mu? Eve geldiklerinde salondaki masa donanmış... İlhan ve Halit/Şekibe Çelenk rakı kadehlerini tokuşturuyorlar. Sarılıp öpüşüyorlar ve sonra "kara bıyıkları arasından denizde güneşli çakıl taşları gibi gülen" İlhan "Rana Abla"sının evine doğru yola çıkıyor...

Yıllar geçiyor. İlhan'ın Gül'le evliliği. Türküler ve Alaz'ın doğumu. Muzaffer Ağabey'le yayıncılık işine devam. Ve bir gün. 12 Eylül'ün en kara günlerinden. 7 Kasım 1982. Halit Çelenk'e Mamak Cezaevi'nde teslim edilen kanlı eşyalar... İlhan'ın, evlatları gibi sevdikleri İlhan'ın, Şekibe Çelenk'in sırdaşı "İlhancık"ının ölümü... O kadar zor ki... Ama en zoru da haberi Gül'e ve Rana ablaya verebilmek. Halit ve Şekibe Çelenk kızları ve damatlarıyla gidiyorlar Rana Erdost'un evine. Gül de orada. Şüpheleniyor iki kadın. Özellikle de Gül. "İlhan'a bir şey mi oldu ağabey?" diye soruyor durmadan Halit Çelenk'e. Nasıl söylenecek? Söylenebilir mi? Serpil Uğur Mumcu'yu telefonla arıyor... "Uğur, sen söyleyebilir misin?" "Evet" diyor Uğur... Ve telefonda Gül'e "İlhan'ı kaybettik" diyor...

Oradaki herkes, eşini, yeğenini, babasını, dostunu, yoldaşını yitiriyor...

Şekibe Çelenk de bir kez daha o çok kıymetli "oğulları"ndan birini yitiriyor.

BÜTÜN "ÇOCUKLARIN" ŞEKİBE ABLASI...

Murat Narin

Yaşamın paylaşıldığı bir eş, diğerinin aklının yarısıdır demek, hele ellerinden yitip giden, geri alamadıkları ömürlerin birkaç katı birlikteliği örnek niteliği ile sürüyorlarsa... İşte bu tarife en çok uyan Şekibe Abla ve Halit Abi olmalı...

"Çocuklardan" sonraki biz çocuklar, tanıklıkları kitaplardan öğrendik önce. En arı, en somut, en objektifliği ile bir dönemin acılarını. Yalnızca acılarla özdeş değil öğrenilenler. Yaşamda Halep çeliği kadar sağlam, özel bir vakar, onur ve güzelliği, bilimsel sosyalizm ile içselleştirmiş bir insanı, bir ANA'yı, Şekibe Abla'yı anlatmak...

Ölümsüzlüğün, sabrın, umudun, direncin, geleceğin, ölüme inat yaşama olan inancın simgesi bir anıt ağaçsa Halit Çelenk, o ağaca can veren, kökleriyle, damarlarıyla bağrında besleyen toprak anadır Şekibe Abla. Kibele olur yeryüzünde gezen, kimi zaman güzeller güzeli Helen'i kıskandırır sevgisinin enginliğinde. En yorgun zamanlarında bile dimdik ayaktadır. Başınızı en yorgun zamanlarında bile onun omzuna koyacak bir yeri vardır "çocukları" için.

Bir ANA ki üretkenliğin, direncin, sürekliliğin, yaşamın en olumsuz koşullarında, Bellegral'i unutmaması bile en küçük ifadesi değil mi? İçindeki, hiçbir yere sığmayan öfkenin, acının, o lanet olası kıyımı beklemenin, bir ana yüreğinde üretkenliğe dönüştüğünü görürsünüz Şekibe Abla'nın yaşamında. Yazılar, kitaplar, olaylar elbette önemli sonuçlardır. Ama bunları daha iyi anlamak için, asıl olanı, o sonuçların nasıl ve hangi koşullarda ortaya çıktığı değil midir? İşte bilinen-bilinmeyen sonuçların hepsinde, duruşma salonlarında, gösterilerde, ilerlemiş yaşlara rağmen her anma gününde bir görev kararlılığı ile o yerlerde bulunmak, her anı yaşamak ve yaşatmak için bunları yapmak...

Ve Halit Abi ile her telefon konuşmasının ardından Şekibe Abla'ya söylenen selamda, son gönderilen selam mı akıllarına gelecek endişesi taşırsınız içinizde. Bu duyguyu siz edinmemişsinizdir, size böyle düşünmeyi "yaşatmışlardır" her anlarında.

Işıklar sahili Ege kasabasının bir kaldırımında karşılaşılıp "merhaba Halit Abi, nasılsınız"la başlayan, bütün oğullar, kızlar ve torunlar adına kabul edilmek sevinci ve bir o denli sorumluluğu bir arada paylaşmaya çalışmak, yaşamlarından öğrenmek en büyük mutluluklardan olmalı. Yaşam karşısında duruşlarıyla, yaptıklarıyla öğreten insanlara karşı görevleri vardır çocukların.

Size en güzel hediye, yaşamınız boyunca büyütüp emek verdiğiniz insanlık değil mi? Ve bilimsel sosyalizmin yaşamda "er ya da geç" gerçekleşeceğine doğru çocukların açtığı yolun, sizlerin tanıklık ötesinde yol göstericiliğinizin ifadesi değil mi Barış çocuğun dedikleri.

ŞEKİBE ABLALARIN ÇOĞALMASI DİLEĞİYLE

Hilal Ünlü

İnsana ve doğaya olan tutkusunu korumanın bir aracı olarak öfke ve şefkati bir arada uyum içinde taşıyan, tanıdığım nadir kadınlardan biri Şekibe Abla. Öfkesini, şefkatini beslemek için büyüten ya da şefkatinden öfkesini büyüten.

Onunla birkaç anım oldu. İşte aklımda yer edenler...

Onu Nazi karşıtı "Amen" isimli bir filmi izlemek için sinemaya davet etmiştim. Bir kış günüydü. Öyle hatırlıyorum çünkü buzda düşmemek için kol kola girmiştik. Kızılırmak sinemasına gittik. Hem gündüz matinesi hem de iş günü olması nedeniyle olsa gerek salonda bizden başka kimse yoktu. Ona "Bak senin için sinemayı kapattım" dedim. Epey bir gülüştük. Film başladığında sanki filmin içine girmiş ve oradaki insanlık dışı davranışlara karşı öfke kusmuştu. Böyle bir kadınla bir film izlemek, filmin anlattıklarından daha fazla bir şeydi benim için. Bu ayrı bir mesele. Âdeta oradaki kötü karakterlerle konuşuyor ve onlarla kavga ediyordu; hem de bangır bangır... Çoğaltmıştı filmi; daha bir anlam katmıştı.

Yine bir sonbahar akşamı, yüksek giriş olan ve sokağa bakan evimize Halit Ağabey ile yemeğe gelmişlerdi. Sohbet ediyorduk; ülkede ilerici insanlara yapılan haksızlıklar ya da bu insanlara yapılan zulüm konularında. Sonrasında bir arkadaşımız geldi. Şaşkındı, kapıda bana, "Ne oluyor? Bu ne hiddet? Sesiniz ta sokaktan duyuluyor" dedi. Sonrasında muhabbete o da katıldı. Sendikalar konuşulduğu bir anda arkadaşım, çalıştığı sendikanın yürüttüğü sendikalaşma mücadelesinde yaşanan sıkıntıları anlatmaya başladı. Veli Küçük komutasındaki jandarmanın direnişi kırma çabalarını ayrıntılarıyla anlatırken birden Şekibe Abla, "faşistler, faşistler işte her yerde işbaşındalar" diye bağırmaya başladı. İşçi, emekçi, insan dostu bu kadının, sinmemiş bir öfke ve haklı bir kinle yükselen sesi hâlâ kulaklarımda...

İşçi dostu demişken, ona dair unutamadığım olaylardan biri de; bu ülkede az sayıdaki işçi sınıfı temalı yazan edebiyatçılardan birini, Reşat Enis'i onun sayesinde tanımamdı. Bana bir gün "benim dönemimin bir edebiyatçısı var. Kitaplarını yeniden okumak istiyorum ama bulamıyorum. Benim için arar mısın?" demişti. Ankara kepçe ben kazan aramış, hiçbirini bulamamıştım. Sonra İstanbul'a gittiğimde bir arkadaşımla birlikte hem Avrupa hem Anadolu yakasında neredeyse tüm sahaflara bakmış ve sonunda *Sarı İt* (1967), *Toprak Kokusu* (1945) adlı kitaplarını bulmuş, *Afrodit Buhurdanında Bir Kadın* (1937) kitabını da bir arkadaşımız İzmir'de Millî Kütüphaneden alıp bizim için bir fotokopisini yaptırmıştı. Bu durum, sonrasında, Reşat Enis'in kitaplarının Evrensel Basın Yayın'dan da gün ışığına çıkmasını sağlamıştı.

Nazilere karşı yurtlarını savunan ve onları Berlin'e kadar süren Sovyet ordusundaki kadınlardan biri Reichstag duvarına "Ben Sofia Kuntseviç, Berlin'e savaşı öldürmek için geldim" diye yazmıştı. İşte Şekibe Abla onlardan biri diye düşünmüşümdür hep.

Gözlerinde direnme ve sevgi taşıyan bu kadını tanımak benim için ayrıcalık. Öfken ve şefkatin tüm kadınlara örnek olsun Şekibe Abla!

TOPLUMDA ÖRNEK BİR ANA-BABA FİGÜRÜ

Av. İsmail Çevik

Şekibe Abla'mız ile ilgili bir kitap yazmakla anıların kalıcı kalmasının sağlanması düşüncesini besleyen bu anlamlı çalışmaya katkıda bulunmayı görev saymaktayım.

Avukatlık stajından sonra TÖB-DER Genel Merkez Hukuk Bürosu'nda çalışmaya başladığım Mart 1973 tarihinden 12 Eylül 1980'e kadar hukuk büromuzun başkanı Sayın Halit Çelenk'ten hukuksal, sosyal, siyasal açılardan çok şeyler, düşünceler ve davranışlar edindiğimi öncelikle belirtmek isterim.

Halit Abimiz ile TÖB-DER dışında Çağdaş Hukukçular Derneği'nde Çağdaş Avukatlar Grubu'nda ve diğer demokratik kuruluşlar ile toplumsal mücadelede yer alan devrimciler demokratlar için 12 Mart ile 12 Eylül hukuksuzluklarına, baskılarına karşı bir arada yürütülen mücadelelerde dayanışma içinde olduk. Kendisinden öğrendiğim ve benimsediğim davranışlarla birlikte müdafilik görevlerini de

Çağdaş Hukukçular Derneği'nin yürüyüşünde

bugünlere kadar sürdürmeye çalışmakta olduğumdan övünçle, mutlulukla bahsedebilirim. Bunlar, bence, kazanılmış birer değerdir.

Nikah şahitliğimi de yapmış bir üstadım olan Halit Abi'nin yanında bulunduğum süre içinde Şekibe Abla'mızın da Halit Abi'nin yanında ona kişiliği ile destek olduğunu sezdim. Gözlemledim. Şekibe Abla'nın kişiliği ile desteğinden etkilenen Halit Abi'nin hayranlıkla Şekibe Abla'dan bahsettiğini, saygılı sevgili bir eşi olduğu için mutluluğunu sergilediğini gördüm. Bunun yanısıra, toplumda örnek bir ana-baba figürü oluşturuyorlardı.

Şekibe Abla'nın maddi ve manevi varlığı ile mücadeleye büyük katkıları oldu. Ayrıca, onu Halit Abi ile birlikte düşündüğümüzde, mücadele arkadaşlarına da yansıtılmış bir mücadele, bir ana bir baba ve bir dost, eş anlayışına tanık olmaktayız. Tarihsel süreçte bu birliktelik hep hatırlanacak ve bu hatırlanma durumu örnek olarak daima gerçek anılar arasında yer kalacaktır.

Halit Bey'e –Halit Abimize ve Şekibe Abla'mıza uzun, sağlıklı günler dilemeyi bir görev saydığımı, her ikisini saygıyla andığımı, anacağımı belirtirim.

ÇELENKLER'İN SEVGİSİNİ KAZANMAK

Güner Şengül

Günlerdir düşünüyorum. Ben, Şekibe Çelenk'i, uzun soluklu bir yaşamı nasıl yazarım? Nasıl anlatabilirim ki ÇELENK çiftini?

Yirmi beş yıldır onları yakından tanıyorum. Mehmet Ali ile evlendiğimden beri. Mehmet Ali eğer sağ olsaydı, hiç kuşkusuz, çok sevip saydığı, değer verdiği Halit Çelenk ile Şekibe Çelenk çiftini, kızları, damatları, torunlarıyla birlikte bölünmez bir aileyi çok daha anlamlı ve kapsamlı anlatırdı.

Her ilkbahar sonunda, seksen dört daire ve dört bloktan oluşan Sunar Sitesi'ne tatillerini geçirmek üzere dostlar gelmeye başlar. Mehmet Ali ile birer birer aydınlanmaya başlayan daireleri sayardık ve tüm ışıkların yanmasını iple çekerdik. Sitemiz Edremit Körfezi'nde, temiz ve bol güneşli iklimi olan, ülkemizin yakın tarihinde zor ve

Şekibe Çelenk Güner Şengül ve bir komşusu ile

karanlık günler yaşamış (son yıllarda birer birer yaşamlarını dolduran) seçkin, aydın kişilerin oluşturduğu bir yazlık yerleşke. Kumda tavla oynarken yudumlanan çayların, soğuk Ege denizi suyunda yüzerken çekilen fotoğrafların İda ve Madra dağlarına ve çevreye yapılan gezilerin keyfini, çekilen halayların mutluluğunu rahmetli Sıdıka Su'dan dinlemiştim. Rengârenk bir gül bahçesi olarak görünür ve sevilir Sunar Sitesi.

Mehmet Ali, Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü ve Ankara Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde mesleki eğitimini almış, daha sonra Ankara'da öğretmenlik yaparken Ankara Hukuk Fakültesi'ni dışardan bitirmiş. Emekli olduktan sonra avukatlık yapmaya başlamış. TİP saflarında Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk ile tanışmış. Ankara Barosu avukatı Halit Çelenk ile birlikte birçok davayı üstlenmiş. Hem düşünce birliği hem de mesleki birlik onları birbirlerine çok yakınlaştırmış.

Yirmi beş yıldır tanıdığım ve Şekibe Abla / Halit Ağabey derken bu eşsiz aileye kendimi çok yakın hissediyorum. Şekibe Abla'yı, kendine özgü davranış ve sözleri ile dimdik durarak, demokrasi ve özgürlük savaşımı vererek emperyalizme karşı göğüs geren gençlerin hep yanında olan, ölüme giderken bile onların duygularını paylaşan, zaman zaman "bu ülkede adalet yok" deme cesaretini ve yürekliliğini gösteren gerçek ve ideal bir ulusalcı, özgür ve demokrat olarak tanıdım. Ankara Beşevler'deki evinden Anıtkabir'e karşı olan odada yaşadığı siyasi sıkıntılarını ulu önder M. Kemal Atatürk'le konuşarak giderdiğini defalarca dinledim.

Eşine, çocuklarına, damatlarına, torunlarına ve dostlarına saygı, sevgi, şefkat ve inançla bağlı, düşüncelerinden asla ödün vermeyen, yaşamı ve ilişkileriyle aynı çizgide ilerleyen, özgür, güvenilir, insancıl, çiçekleri ve okumayı çok seven Şekibe Ablam çok yaşa, sağlıklı yaşa!

Sevginizi ve desteğinizi kazanmak yaşamımda benim için en büyük ödül.

İyi ki varsınız, iyi ki sizleri tanıdım...

Davutpaşa/anasonlu gevrekler/torun sevgisi

1980'li yıllarda çok erken yaşta kaybettiğimiz gazeteci İlhami Soysal ve eşi Bahriye Soysal Çelenkler'in yakın dostlarıdır. Şekibe Çelenk torunlarına çok düşkündür. Ama okumayı da en az onlar kadar sever. Ayağında salladığı Sanem'e ninni söylemek yerine gazete haberleri okur... İlhami Soysal bu düşkünlüğünü bildiğinden sık sık takılır ona: "Şekibe, eğer senin gibi olacaksam hiç torun istemem!" Şekibe Çelenk yanıtlar arkadaşını: "Bak İlhami, büyük söyleme. Seni de görürüz. Bu iş hiçbir şeye benzemiyor!" 12 Mart gelir ve Soysal, Ziverbey'deki işkenceli sorguları takiben tutuklanarak Davutpaşa'ya yollanır. Bahriye Soysal'ın eşini ziyaret günlerinde, Şekibe Çelenk hiç sektirmeden kutu kutu anasonlu gevrek yapar ve yollar arkadaşına... Yıllar geçer... İlhami Soysal hapisten çıkar, kızı evlenir ve Kerem adlı bir torunu olur. Soysal'ın torununa olan düşkünlüğü Şekibe Çelenk'i aratacak düzeydedir. Bir yaşındaki torununa araba kullanmayı öğretmeye bile kalkar. Şekibe Çelenk, yukarıdaki konuşmayı İlhami Soysal'a anımsatmakla yetinir.

ARKADAŞIM ŞEKİBE ÇELENK

Halise Apaydın

1966 yılında Amasya Öğretmen Okulu'nda çalışırken eşim Talip Apaydın bakanlık emrine alınmıştı. Halit Çelenk, Türkiye Öğretmenler Sendikası avukatlarındandı ve bizim davaya bakıyordu. Şekibe hanımın ismini daha önce de duymuştum. Samsun'da başarılı ve iyi bir avukat olduğu söylenirdi.

1969 yılında Ankara'ya geldiğimizde ailecek görüşmeye başladık. Gerçek bir Cumhuriyet aydını, sosyalist ve kültürlü bir hanımla tanışmak beni çok sevindirmişti.

Şekibe hanım okuyan, düşünen, fikirlerini sonuna kadar heyecanla savunan bir kişi olarak etkileyici bir insandır.

Yaşamını eşine ve çocuklarına adamış iyi bir eş ve iyi bir annedir. Çok başarılı olacağına inandığım avukatlık mesleğinden kendisini alıkoyması sanırım bu nedenledir. Yaşamı boyunca eşi Halit Çelenk'i desteklemiştir ve eşinin başarısındaki payı büyüktür.

Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk 12 Mart ve 12 Eylül'de kıyılan devrimci gençlerin Halit Abisi ve Şekibe Ablasıdır. Bu sıfatı taşımak herkese nasip olmamıştır. İkisinin de gençlerin üzerinde büyük emekleri ve izleri vardır.

Çelenk ailesi yıllardır aydınların gözünde örnek bir çift olarak yaşarlar ve hep bir saygınlık taşırlar.

Halit Çelenk öğretmen boykotunda açığa alındığım zaman beni de savundu. Eşimin, kızımın da avukatlığını yaptı. Bizi ve pek çok kişiyi karşılıksız desteklemişlerdir. Çelenkler bizim 50 yıllık çok değerli dostlarımızdır.

Ankara'da fırsat oldukça görüşürdük ama Ören'deki yazlık sitede komşu olunca daha çok görüşme olanağımız oldu. Ev ziyaretlerimizde, site kahvesinde dostlarımızla birlikte nice tadına doyulmaz sohbetler yapmışızdır.

Şekibe hanım bilmece çözme konusunda da çok ustadır. Hatta ustalığını bir ödülle de kanıtlamıştır. Bir defasında ödül olarak televizyon kazanmıştı.

12 Eylül'de sıkıyönetim ilan edilmişti. Bizler Ören'deydik. Yine sitede komşumuz olan DİSK başkanı Abdullah Baştürk tutuklanmıştı. Aynı blokta oturduğumuz İlhami Soysal haberleri izlemiş. Bizi, Prof. Bahri Savcılar'ı, Güney Özcebeler'i, eski Millî Birlikçilerden Muzaffer Karanlar'ı çağırdı. Haberleri birlikte dinleyip durumu anlamaya çalışıyorduk. Yan blokta oturan Şekibe hanımı sabah gazetelerini almaya giderken gördük. Onu da çağırdık.

Konuşurken birisi 'berbat şeyler olacak' dedi. Şekibe hanım da 'berbatın berbatı olacak' dedi. Dün gibi gözümde canlanıyor.

Sonrasında gerçekten berbatın berbatı şeyler yaşandı ülkemizde. Bugün yaşadığımız olumsuzlukların temeli o günlerden atıldı.

Düşünceleri, yaklaşımları, duruşları ile Çelenkler aranan, sevilen renkli insanlardır. Yalnız bizim değil herkesin sevgisini saygısını kazandılar...

Ne mutlu onlara...

Şekibe ve Halit Çelenk Apaydın ailesinin Ören'deki evlerinde

ELLİ ALTI YILLIK YAŞ FARKINA RAĞMEN ŞEKİBE ABLA

Ümit Altaş

1977 doğumluyum. 1 Eylül 2009 günü 32 yaşıma bastım. 1939 doğumlu Şekibe Çelenk'i anlatmam isteniyor; elli altı senelik farka aldırmadan. Halit Çelenk hakkında bir biyografi çalışmasına emek vermiş olmam, Şekibe Çelenk'i anlatmama yetmez diye düşünüyorum. Özellikle, en zor dönemlerde omuz omuza mücadele vermiş, yitirdikleri yoldaşlarının acılarını birlikte yaşamış dostlarının bulunduğu bu kitapta yer almamın daha anlaşılabilir bir nedeni olmalı.

Bu "neden" arayışı aslında, elli altı yıllık yaş farkına aldırmadan benim ve çevremdeki tüm arkadaşların "Şekibe Abla" hitabında gizli.

İmge Kitabevi'nde Halit Çelenk için yapılan "Yaşamda ve Yargıda Devrimci Duruş" başlıklı kitabın imza günü.
(Soldan sağa: Ümit Altaş, Sultan Özer, Serpil Güvenç ve Şekibe Çelenk)

32 yaşındaki bir insanın 82 yaşındaki bir kadına hitabı doğal olarak "teyze vb." olmalı. Annemin deyişiyle, "oğlum 82 yaşındaki kadına 'abla' diye hitap edilir mi? Ayıp, ayıp!" Ama ne bileyim; insana garip bir mücadele şevki veriyor bu hitap: "Halit Abi-Şekibe Abla". Düşünsenize; Deniz Gezmiş'in, Mahir Çayan'ın, Sinan Cemgil'in, İlhan Erdost'un, Yusuf Aslan'ın, Hüseyin İnan'ın... ağzından konuşuyorsunuz sanki.

Tüm bu isimler mücadeleyi beraber yürüttüğünüz yaşıtlarınıza dönüşmüş. Şekibe Abla'nın enfes çayı ile birlikte hep beraber, mutfaktaki o 'meşhur' mavi masa etrafında, temposu yoğun bir tartışmaya kaptırmışız kendimizi. İşte annemin "ayıp" olarak nitelendirdiği o hitabın altında, bu sembolik beraber olma duygusu yatıyor. Acılarını toplumsal meşruiyete sahip olmadan yaşamış, devrimcilikleri "serserilikle-teröristlikle" yaftalanmış, binlerce yaşıtını dağlarda kaybetmiş bir kuşağın, kitaplardan tanıdığı bir kuşak ile köprüsünü kuruyor.

İşte bu kitapta yer almamın, kendi zihin dünyamdaki anlaşılabilir görüntüsü bu: "Şekibe Abla". Parkalar, botlar, bıyıklar... o güne ait sembollerin büyük bir bölümü bugün aynı referansları sembolize etmiyorlar; ama Şekibe ve de Halit Çelenk'e "Halit Abi ve Şekibe Abla" demek, bugün hâlâ Deniz ve Mahir olabilmenin sembolü. Hatta sosyalizm mücadelesinin de. İşte bu kitapta yer alan kişileri, Şekibe Abla öznelinde bir araya getirenin de bu ortaklık duygusu olduğuna inanıyorum. Yoksa başka nasıl anlatılır 80 yılını devrimcilere vermenin az olduğunu söyleyen Halit Abi'nin mütevazılığı, ve de yarin yanağından gayrı diyen Şekibe Abla'nın bitmeyen inancı.

SENİN İÇİN YAZABİLECEĞİM O KADAR ÇOK ANIM VAR Kİ...

Sudiye Savcı

Ferda telefon edip, "annem için bir kitap hazırlanıyor, birkaç satır yazmak ister misiniz" deyince çok sevindim.

Senin için yazabileceğim o kadar çok anım var ki; zorlandığım tek şey acaba hangisini yazsam olacaktı. Yazmaya başlarken ise, aklıma düşen her olayın hüzünlü bir tarafı olduğunu gördüm.

1960'lı yıllarda, Ankara'nın karmaşalı günlerinden birinde Kızılay'da bir gün karşılaşıp tanışmamızla bugün arasında yaşadığım acı, tatlı her olayda yanımda oldun. Beraber sevindik, beraber üzüldük.

12 Mart darbesinde Bahri'nin evden alındığı gece yarısını düşünüyorum. Sokağa çıkma yasağı var, ne yapacağımı bilemez halde evin içinde dolaşıyorum.

Şekibe Çelenk Sudiye Savcı ve Güner Şengül ile

Ne kadar dayanabildim hatırlamıyorum, olmayacak bir saat sizin telefonu çevirdim. O anda bana yardımcı olacak sesin telefonun diğer ucundaki olduğuna emindim. Uçtaki ses senindi. Derdimi anlattığım zaman "Şimdi konuklarımız var ben seni sonra ararım" dedin. Evdeki misafirlerin Halit'i götürmeye gelenler olduğunu anlamıştım. "Avukatları da yanlarında olacak, bana düşen beklemek" diye düşünürken sevindim mi diye sonraki güzel günlerimizde bu olayı konuşup güldüğümüzde hep kendimi sorgulamışımdır.

İyi ki vardın sevgili dostum, seni yakından tanıyıp senden yararlanmayı bilmiş olmaktan çok mutluyum.

BİR ANNENİN ÇOCUĞUNA ŞEFKATİ GİBİ SEVGİ DOLU

Barış Narin

Sevgili Şekibe Teyze, Sizin hakkınızda aklımda yer etmiş olan iki özelliğiniz var: Babamla ya da yalnız, ne zaman size gelsem kapının eşiğinde beni görünce "canım" deyişiniz. Öyle içten, öyle sıcak, insanın içinde öyle bir his doğuruyor ki... Bir annenin çocuğuna şefkati gibi sevgi dolu.

Bir de benim kahve içmediğimi bildiğiniz için sürekli dolapta duran "Uludağ sade gazozu".

Sizin yazlığınızda en çok ilgimi çeken yer kanepenin üzerindeki üç resim olmuştu.

En üstte Atatürk'ün bacak-bacak üstüne atmış, düşünürken olan resmi. Zamanında çok büyük paralar teklif etmelerine rağmen sadece sizde olan bir resim!

Sağ altta Patrice Lumumba'nın Afrika kıtasına uyarlanmış bir portresi. Çok iyi hatırlıyorum 12 yaşındaydım, onun kim olduğunu sormuştum. Başlamıştınız hayatını anlatmaya Lumumba'nın.

Sol altta Ho Chi Minh'in bir portresi vardı. Onu da tanımıyordum, sordum. Tek ve kesin bir cümle söylediniz bana "O, Vietnam'ın kurtarıcısıdır". O zamanlar Amerika ile Vietnam arasında zamanında bir savaş olduğunu sadece filmlerden ve bilgisayar oyunlarından biliyordum. Benim yaşımdaki gençlerin oynadığı bu oyunların aslında kapitalizmin dişlilerini yağladığını artık anlayabiliyorum. Binlerce insanı öldürerek kaybettiği bir savaştan bile milyon dolarlar kazanmasını sağlıyormuşuz aslında.

Ben aslında çok şanslı bir çocuğum. Bu küçük yaşımda Halit ve Şekibe ÇELENK gibi iki insanla tanışma şansına sahip oldum. Sizler gibi hayatta her zaman dimdik, dosdoğru yürüyen insanlarla.

Düşünce yapısının aslında hayatın her anında, ağızdan çıkan her lafta kendini gösterdiğini ben sizde en somut halde gördüm.

Benim hayatta tanıyabileceğim en değerli insanlardan birisiniz siz Şekibe teyze, Halit dede...

Avanti Popolo şarkısını en güzel kim söylüyor sizce? Her defasında, eksilmeyen sevgi ve özlemin, gözlerden zapt edilemeyen süzülüşünde, toprağa düşen damlalar, yeni yaşamların doğmasına neden olmuyor mu? Ve her "ah" çekişiniz, özlemle beklenen değil mi?

YILLARDAN SONRA, YOLLARDAN SONRA

Latife Metli Türkyılmaz

İnsanlığın en ağır travmalarından biri, çok sevilen, güvenilen, doğruluktan ayrılmamış insanlara acı çektirilmesi, dahası onların yok edilmesidir. Henüz o acı günlerden biri, 6 Mayıs 72 yaşanmamıştı.

12 Mart faşizminin karanlığında, ülkesi ve halkı için iyi ve doğruyu isteyen, bunun için mücadele eden devrimci gençlerin cezaevlerine kapatılması, onların uğradığı haksızlık halkın kalbinde büyük bir isyana neden oluyordu. Bizim evde de aile arasında, bazı komşularımızla; Denizler'in yargılanmaları, ne ceza alacakları konuşulurken, geçmiş zaman sanırım Milliyet gazetesinde, Denizler'i bir avukat çiftin savunacağını okumuştuk. Hatta yazının başlığını annem gazeteden sesli olarak okumuştu da, "görüyorsunuz işte, ne yürekli, ne güzel insanlar var" gibi bir şeyler söylemişti. Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk adlarında avukatlar. Sanırım adlarını ilk kez o zaman duydum.

12 Mart faşizmi ortalığı kasıp kavuruyor, her gün ölüm haberleri ülkeyi sessizlik, korku ve acıya boğuyor, bir yandan da güvensizlik ve korku kol geziyordu. İşte o günlerde, bir başka kareden aklımda kalanlardan; evlerde kapı arkalarında, insanların kalpten andıkları, minnetle "aşk olsun adama, Denizler'in avukatıymış" dedikleri Halit Çelenk, bir de onun yine avukat olan eşi, çocukların sevgi ve selamlar yolladıkları bir Şekibe Ablaları vardı.

Bütün bir ülke susturuldu, korku dağları bekledi. Ne yazık ki devrimci, sosyalist gençler peş peşe yok edildi, yaşamlar söndürüldü, yürekler dağlandı. Ardı ardına Nurhak'ta Sinanlar ve Denizler'le dayanışmanın cesur yürekleri Mahirler Kızıldere'de katledildi... Denizler'in kurtulması için varını yoğunu ortaya koyan devrimciler,

avukatları, aileleri belki bu mücadelede, mutlu sona ulaşamadılar ama, akıp giden zaman içinde, estirilen devrim ve sosyalizm rüzgârları hiç kesilmedi, Türkiye'nin dört bir yanına saçılan tohumlar, peş peşe filizlendi.

Serpil, Şekibe Abla için benden bir yazı istediğinde, bunu yazmanın ne kadar zor olduğunu düşündüm. Onlar hem devrimi savunarak, adaletli, eşit, sömürüsüz bir toplumun yaratılması için verilen bir mücadelede varlarını yoklarım ortaya koyacak, hem de bu yolda darda zorda, hapiste olan devrimcilere kucak açıp, onların en temel hakkı olan yaşamlarını ve ifade özgürlüklerini, yılmadan, bıkmadan, yalpalamadan savunacaklar; maddi ve manevi destekleriyle onlara kol kanat gerecekler. Üstelik, sadece kendi yaşamını, dürüst ve tutarlı akıl sağlığı yerinde olarak sürdürebilmenin bile başarı olduğu bu ülkede; imkânsızı başaran, inanılmaz özveri ve doğrulukla yaşanmış, o adalet, sevgi, saygı dolu bir çift ömrü –ki ben onları hiç ayrı düşünemedim– gözünde aklında yüreğinde canlandırıp anlatabilmek, gerçekten çok zordu.

Ülkenin yaralarını sarmaya başladığı günlerde, MTA'da işe başlayalı birkaç ay olmuştu. Serpil'le tanışmak benim için başlıbaşına bir sürpriz ve bir tatlı anıdır. Bir sabah servis şefimiz, odamıza gelerek, Serpil Çelenk'i, yeni çalışma arkadaşımız olarak tanıttı. Yalnızca ben değil bütün servis arkadaşlarımız, bu cesur ve onurlu ailenin kendileri gibi mücadeleci kızlarını tanımaktan ve onunla iş arkadaşı olmaktan mutluydu.

Gün geldi Şekibe Abla'yla tanıştık. Serpil'le evlerine ilk gidişimizi dün gibi hatırlarım. Serpil bir arkadaşımızla bana, "hadi bugün öğle yemeğine annemlere gidelim" dediğinde çok heyecanlandım, yıllardır büyük bir saygı ve sevgi duyduğum insanlarla böylece tanıştım. O evin sıcak ve dost atmosferine kabul görmek, olağanüstü, başlı başına bir sevinç oldu. Öğle yemeği bir kutlama gibi olmuştu. Tanıştık, sevgiyle sarılmış o havayı içimize çektik, güneşli çiçekli salonda insan aklının ve vicdanının, acı tatlı anılarla yoğrulup, yaşamın ve devrim ruhunun yeniden canlanıp yeşerdiği bir duygu ve düşünce ikliminde sohbet ettik. Çok istesek de, sıklıkla görüşmek zordu ama

kimin başı darda olsa, kapısı dostça ve sevgiyle açılan bu evin bende anısı taptazedir. O eve gitmek, devrim ve sosyalizme inananlar, eşitlik ve özgürlüğün peşinde olanlar için bir ödüldür âdeta. Gülen yüzler sizi kapıda karşılar, dert tasa zor hiç bitmez ama tutarlı ve doğru yaşamanın nefesi tüm varlığınıza yayılır.

Yıllar önceydi; bir gün, onları çok özledim, küçük kızım Yasemin'i kucağıma aldım, elimize çiçeğimizi aldık, ziyarete gittik. Hep aynı güleryüzle güzel, sıcak, parıltılı gözlerle bizi buyur ettiler. Dönüşte asansörde kapalı kalıverdik, Yasemin çok korkmuştu ve ağlamıştı, Halit Amca hemen apartman görevlisini buldu getirdi, bizi dışarı çıkardılar. Küçük kızım çok korkmuştu asansörde kalmaktan, bir ağlama tutturdu. Yasemin'i böyle zamanlarda korkmamak ve çıkış için bir yol bulmak için ne yapılması gerekir, bak şöyle düşünelim, diyerek, yumuşacık sözlerle sakinleştirdiler: "Annen yanında o seni korur, korkacak bir durum yok güzel evladım", "Hem asansördesin kapıya vurursun! Bir duyan mutlaka olur, yardıma koşarlar."

Yasemin ağlamayı sürdürüyordu içini çeke çeke, "ya duymazlarsa? O zaman gelemezler!", "O zaman da iyice gümbür gümbür vur kapıya! Durmadan vur bak o zaman gelirler mi gör!", "Bak biz seni duyduk hemen yardıma geldik" derken epeyce dil döktüler "mutlaka çıkmanın bir yolu bulunur, çıktın, bak işte, şimdi buradasın!" Bunu duyunca Yasemin pek mutlu oldu, "bak işte çıktım" diye diye gülmeye başladı.

İnsanlığın en güzel hayali olan eşitlik özgürlük mücadelesinde onlarla yan yana olmak ne güzeldi.

Şekibe Abla'nın, bende bıraktığı izlenim hep enerjik, heyecanını hiç yitirmemiş, dinamik ve zeki bir kadın. Yeri gelince taşı gediğine oturtuveren usta bir hazırcevap; sözünü esirgemez, doğru bildiğinden şaşmaz, doğruları düzgün, tutarlı bir Şekibe Abla. Çoğu zaman teyze diyesim gelmiştir kızıyla yaşıtız diye ama o kelebek kadar hafif ve tezcanlı halleriyle çağrıştırdığı enerji ve moral gücüyle ablam Şekibe, yoldaşım Şekibe. Sıcacık, sakin ve duygulu bakışlarıyla insanın içini ısıtan bir anne, bir dost, zekâ dolu gözlerinde en ufak bir yanıltmayı, yalanı, riyayı kaçırmayan kül yutmazlık, hemen her

yürüyüş ve eylemde görmeye alıştığım bir yoldaş. Doğru bildiğini hiç sakınmadan söyleyen, açık sözlü, yalansız... Halit Amca'yla ikisi, doğruluk abidesi gibi, her karşılaşmamızda onlardan yeni şeyler öğrenirdim. Halit amca diyorum, kızı can arkadaşım, hem de o benim çok sevdiğim ve ben çocukken kaybettiğimiz, çok kibar ve nazik bir insan olan amcama çok benzediği için.

Sanırım, 1977 yılıydı. Şekibe Abla, Ankara Kadınlar Derneği olarak faşist saldırılara karşı başlattığımız "evlat acısına son" kampanyası ile ilgili düzenlediğimiz basın toplantısında yanıbaşımızdaydı. Ama o gün o toplantının, doğal olarak bir başka zorluğu vardı ki hepimiz, kalbimiz dağlanarak ölen yoldaşlarımızın aileleriyle buluşmuştuk. Faşizme karşı yapılan onca eylemde olduğu gibi, sosyalizmi savunan yoldaşımız olarak cesaret, inanç ve bilgeliğiyle yine yaralı analara desteğini gösterdi. Öldürülen yoldaşlarımızdan, Sinan Cemgil'in, Yusuf Aslan'ın, Ulaş Bardakçı ve Hüseyin İnan'ın akrabalarıyla dertleşip söyleşirken gözleri dolu dolu olmuştu. Ama orada, anne sevgisiyle, devrimci duruşunu birleştirerek, geleceğe inancını hiç kaybetmeden kararlılıkla yaptığı konuşmaları hayranlıkla dinlediğimi unutamam.

Gün geldi yolculukta, tatilde birlikte bir mandalina ağacı altında yapılan kahvaltının tadını paylaşırken, birlikte devrimci şarkılar söylerken çok hoş anılarımız oldu. Onları yan yana gördüğümde, göğsüm kabarır, şiirler yazmak, en güzel sözleri söyleyebilmek isterdim. Mitinglerde, 1 Mayıslarda, yaşamın doğru yüzleri olarak gözlerim onları arar bulur ve gider ikisini de kucaklardım.

Doğru sözlü, lafını esirgemez Şekibe Abla'yla bugünün mücadelesini, sosyalizmin geleceğini oturup konuşurken, siyasi iktidarı eleştirirken kendimizi hiç ihmal etmeyen o adil tavizsiz konuşmaları, TİP'li günlerine ait anıları, eşsiz derinlikte bilgeliğiyle, hep aklımda ve gönlümde.

Türkiye İşçi Partisi'nde yaptıkları çalışmaları anlatırken onu dinlemek ne kadar öğreticiydi. Hem kendini hem dava arkadaşlarını eleştirir, espriler yapar, konuşma arasında deneyimlerini aktarır, kıssadan hisse çıkarmayı ise bize bırakırdı.

Her ikisi de örnek ve dosdoğru kişilikleri, daima genç kalan akıllarıyla benim çok değerli, benzemek istediğim, zor zamanlarda o olsaydı acaba şimdi nasıl davranırdı diye düşündüğüm, sevgi ve dostlukları içimi ısıtan ve gelecek güzel günlere inancımı tazeleyen büyüklerim, kalbimin en değerli yerinde taşıdığım yol arkadaşlarım.

İyi ki varsın Şekibe Abla. İyi ki seni, Halit Amcamı, Serpil'i ve Kaya'yı tanıdım, ne güzeldir ki sizlerle o uzun yürüyüşte yer aldım.

'VERİN İPLERİNİ BEN ELİMLE ÇEKEYİM' DİYE HAYKIRIYORLARDI...

Güner Ener

Meclis'te idam kararlarının oylandığı gece ablamların evindeydim. Oturum tartışmalı geçmiş, uzadıkça uzamıştı. Uykusuzluğa dayanamayıp uyuya dalan ablamın üstüne battaniye örttüm. Eniştem (CHP Sekreteri Kamil Kırıkoğlu) çok gecikmişti. Saat gece yarısını çoktan geçmişti. Derken sokak kapısının açıldığını duydum. Fırlayıp koştum kapıya. Eniştem paltosunu asıyordu. "Sonuç ne oldu?" diye sordum. Eniştem çok gergindi. "Ne bekliyordun?" diye azarladı beni. "Büyük çoğunlukla kabul edildi. Bizim toplam oy sayımızda bile gedik açıldı. İktidar milletvekillerinin bazıları ise sıraların üzerine çıkmış 'Verin iplerini ben elimle çekeyim' diye haykırıyorlardı" dedi. Eniştemin karşısında donup kalmıştım. Konuşamıyordum. Ondan sonraki aylar çılgın bir uğraş ve koşuşturmacaya döndü bazı kişiler için. Yürek yakan, yüz kızartan bir eylemi erteletmek ya da tümden değiştirmek için. Bazı avukatlar, bazı Halk Partililer, tabii Senatörler –yani Millî Birlik Komitesi üyeleri, yani Senatonun neredeyse yarısı– bu cinayeti durdurmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Son umut Senatoda idi. Millî Birlik Grubu'na –sayı açısından– iki senatör daha eklenmesi gerekiyordu. Cumhurbaşkanlığı kontenjanından iki kişi daha MB Grubunun yanında yer alsa denge değişecekti. Ama nasıl sağlanabilirdi bu? Gözü kara, çılgın bir genç kadının, hem kendisinin hem ailesinin çok eski dostları olan Cumhurbaşkanı ailesini ziyaret etmesini aylardır koşmaktan yorulmamış olanlar soluklarını tutarak beklediler... Bir af talebi? Asla. Yalnızca bir pazarlık. Bir yanlışın, ileride yüz karası olarak tarihe geçecek olan bir yanlışın engellenmesi için istenen iki senatör. Genç kadının karşısındakiler artık eski aile değildi. Tümüyle yabancı hatta düşmandılar. Karşılaşmanın ilk dakikalarındaki sıcak, dost, heyecanlı atmosfer gittikçe gerginleşmiş, neredeyse öfkeye dönüşmüştü. Sayın Cumhurbaşkanı ortalıkta hiç yoktu, ziyaretin başın-

dan beri. Kadife, ağır bir perdeyle ayrılan yan odadaydı. Ve "iki senatör" umudu asla yoktu ufukta. Bu umutsuz haberi ulaştırdığında neredeyse akşam olmuştu...

Ertesi gün İstanbul'a dönmeden Şekibe Abla'ya uğradım. Ağlamıştı, gözleri kızarmıştı. "Bunca büyük acıları, çaresizlikleri yaşarken bir de küçük, sevimsiz şeyler var aşamadığımız. Bu çocukları önümüzdeki günlerde kaybetsek mezar yerlerini alacak para bile yok şu sıra elimizde. Analarından, babalarından bekleyecek, hele hele isteyecek kadar alçalmadık çok şükür. Ama şu sırada yok işte. Halit Ağabey'ini biliyorsun, son yıllarda ancak aileyi geçindirecek kadar kazancı var." Canım Şekibe Ablam çaresizlik, öfke, acı karışımı bir ses tonuyla bunları söylerken "acaba ne yapabilirim"ler kafamda dönüp duruyordu. Ve buldum. Elbette, en güzel ve kolay çözümü. Aylık yakıt ve kiram olan 600 lira çantamdaydı. Ev sahibine iletecek zaman bulamamıştım. Şekibe Abla'ya "üzülmeyin, yanımda bir miktar var, size verebilirim" dedim. "600 lira üç mezar için yeter mi?" "Sanırım yeter", dedi. "Ama bu para nereden çıktı Sevil?" "Kiramı henüz verememiştim, bir yerden bulur veririm. Sakın dert etmeyin!" Sorun çözülmüştü. Şekibe Abla acı acı gülümsedi. "Aklımdan bile geçmezdi bir gün üç sevgili oğlumu birden gömeceğimiz, hazırlıksız yakalandım. Aklımdan bile geçmezdi senin hızır gibi yetişeceğin."

İnfaz gecesi küçük ablamın evindeydim. Herkes yatmıştı ama ben sabaha dek radyonun başında oturdum. Gün ağarırken ilk haberlerde verildi...

1974 yılında açtığım, inanılmaz ölçüde ilgi çekmiş, binlerce kişi tarafından gezilmiş olan ilk sergimdeki resimlerimi satmadım. Ama "Analar", "Köyümün Gündöndüleri", "Haşhaşlar" adlı resimlerimin röprodüksiyonları ve iki gravürün çoğaltılmışları bol satıldı. Bir de Ankara Mamak Askerî Hapishanesi'nde ve çocukların olduğu diğer cezaevlerinde üretilmiş boncuk işleri. Şekibe Abla bunları büyük boy kutularda Füsun'a (Erbulak) iletiyor, Füsun ise benim sergimde, kalabalıkta bu göz nuru el emeği işleri pazarlıyor, kutular boşalınca kazanılan para Şekibe Abla'ya postalanıyor ve yeni kutular bize iletiliyordu. Sergi süresince bu anlamlı, renkli satışlar sürdü, emekler karşılığını aldı. Görev sürüyordu yani...

Niyazi Ağırnaslı'nın ölüm yıldönümünde

Şekibe Çelenk'in yaptığı anma konuşması

Cebeci/Ankara - 23.06.1988

Sayın Niyazi Ağırnaslı[1], inandığı davanın kavgasını ölümüne dek, hiç tavizsiz ve en ufak bir sapma göstermeden sürdüren seçkin kişilerden biriydi. Bugün burada, onun başucunda toplandığımız şu anda bana da, birkaç kelimeyle de olsa ondan bahsetme fırsatı verdiğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Bazı kişilerin yokluğuna kendinizi alıştıramazsınız. İşte Niyazi bey de benim yokluğuna alışamadığım sevgili bir arkadaş, bir dost.

Her insanın birtakım özellikleri vardır. Beğeniriz, beğenmeyiz. Ama bazı öyle özellikler olur ki eleştiriye girmez. Ben şimdi burada Niyazi beyin benim için hiç unutulmayacak özelliklerinden ikisinden bahsetmek istiyorum.

Birincisi, kendisiyle beraber çalışan arkadaşlarınca daima hatırlanacak bir özelliği...

Çalışan arkadaşlarını her zaman (onore) etmesi[2]. Kendisiyle 1. TİP'te yıllarca birlikte bulundum. Çalışma arkadaşlarına daima yardımcı olur, destekler, onları yüceltir, yüreklendirirdi. En zor anlarda bile yalnız bırakmaz, hep yanlarında ve beraber olurdu. Hiç üstünlük taslamadan, kırmadan.

Onun kadar, beraber çalışmanın insana rahatlık ve mutluluk verdiği diğer bir kişiyi pek hatırlamıyorum.

İkinci özelliği ise engin insan sevgisi idi. İnsan sevgisi, pek çok insanda bulunan kutsal bir duygu, övünülecek bir haslet...Düşünüyorum da Niyazi beyi bizlere farklı kılan ne idi?

O sadece sevecen değil, sevmesini bilen adamdı. İnsanları sevmek evet, ama sevmesini bilmek bir başka yetenek.

O, bu güce erişmiş fanilerdendi. Ve bu yönüyledir ki, hiçbir zaman unutulmayacak ve anısı tüm tazeliğiyle yaşadığımız sürece yüreklerimizi ısıtacaktır.

Sevgili arkadaşım!

Seni yaşadığın günlerdeki gibi seviyorum ve hiç unutmayacağım.

---

1 Avukat Niyazi Ağırnaslı, 1. TİP kurulduğunda senatör olduğu partiden istifa ederek TİP'e geçmiş ve partinin Anayasa Mahkemesi'ne birçok kanunu götürebilmesinin önünü açmıştır. Aynı zamanda TİP Ankara İl Başkanlığı görevinde de bulunmuştur. Bir dış seyahatinde partiden izin almadığı gerekçesiyle ayrılmak zorunda bırakılmıştır. Niyazi Ağırnaslı, aynı zamanda Denizler'in savunmasını üstlenen on bir avukattan birisidir.

2 Onurlandırması.

AÇIK PENCERE

Melih Aşık

Dimitri Atanasov - SSCB

Kadının adı

ŞEKİBE Çelenk, bir toplulukta kadınların, eşlerinin adıyla tanıtılmasından yakınıyor ve buna şiddetle karşı çıkıyordu. "Geçen gün bir arkadaş toplantısında yine aynı şey oldu" diyordu. "Yani, gelenlere beni Avukat Halit Çelenk'in eşi diye tanıttılar."

Tabii, Şekibe Çelenk'in bu olay dolayısıyla cinleri tepesine üşüşmüş ve bu kez aklına gelen bir soruyu yöneltmiş arkadaşlarına.

"Yahu dostlar, Halit Çelenk bugün eşim, ama yarın bir gün herhangi bir nedenle eşim olmaktan çıksa, beni ne diye tanıtacaksınız?"

Hanımların yanıtı ilginç olmuş, "Halit Çelenk'in eski eşi deriz."

Şekibe Çelenk bu anısını öfkeli bir cümleyle bitirdi:

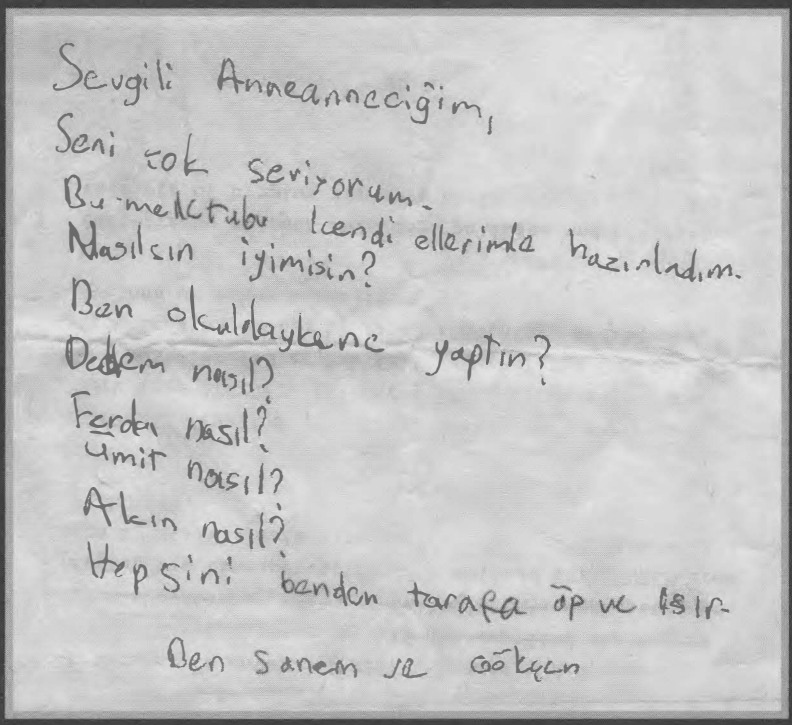
"Bu nasıl şartlanmışlık böyle, bu nasıl toplumsal baskı? Hep erkeğin adı, hep erkeğin adı, varlığında da, yokluğunda da hep erkeğin adıyla anılıyorsun."

Eşini bir köşede sessiz-sakin dinleyen Halit Çelenk, yine aynı tavır içinde yanıtı yapıştırdı:

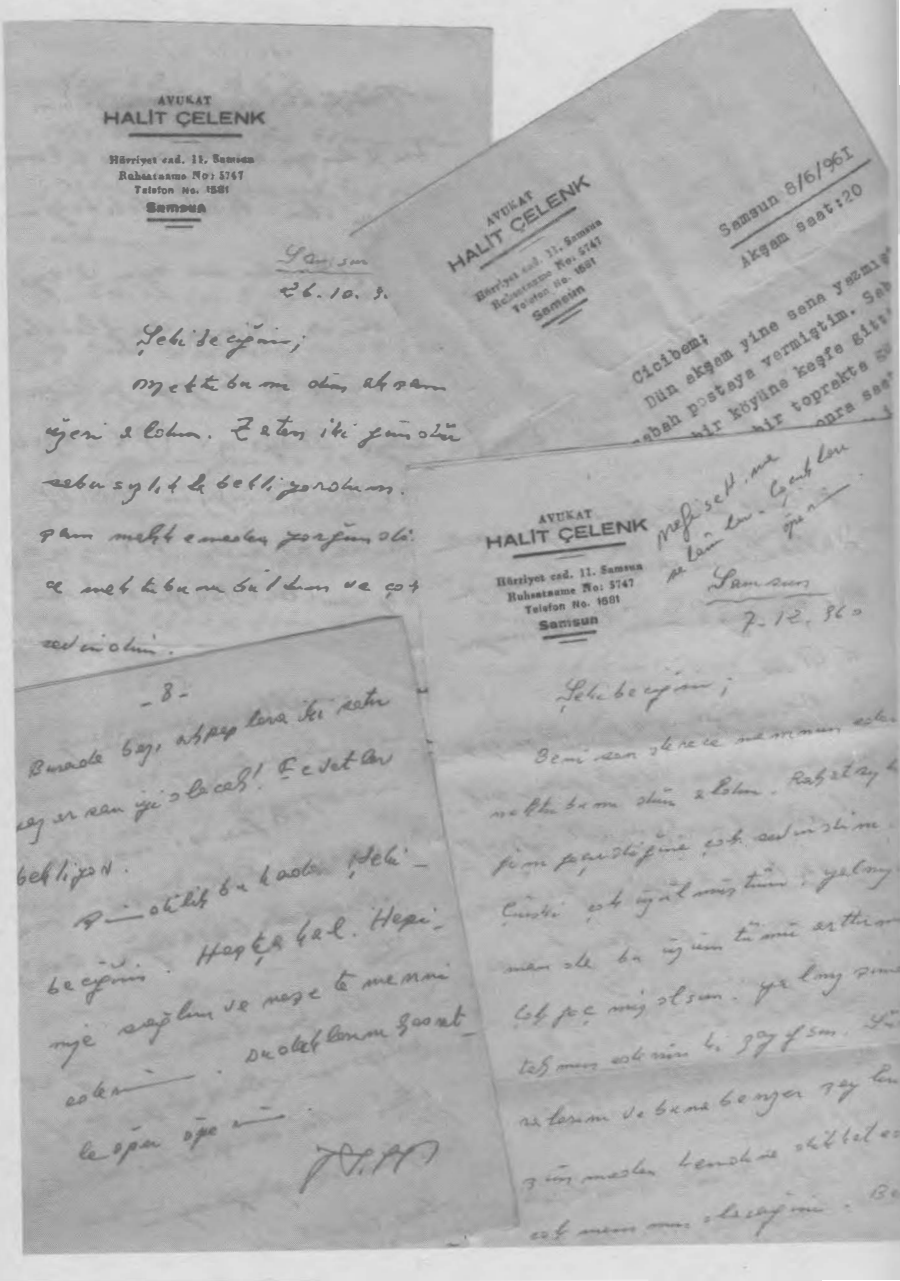
"Eeee hanım, ne yaparsın. Kırk baskı yapan kitaba göre KADININ ADI YOK."

5. Bölüm

50 YILDIR ESKİMEYEN MEKTUPLAR

Sevgili Anneannecigim,
Seni çok seviyorum.
Bu mektubu kendi ellerimle hazırladım.
Nasılsın iyimisin?
Ben okuldaykene yaptın?
Dedem nasıl?
Ferden nasıl?
Umit nasıl?
Akın nasıl?
Hepsini benden tarafa öp ve kucakla.
Ben Sanem ile görüşem

AVUKAT
HALİT ÇELENK

Hürriyet cad. 11. Samsun
Ruhsatname No: 5747
Telefon No. 1581
Samsun

Samsun
26.10.9.

Şekibeciğim;
mektubum olan akşam
yeri alalım. Zaten iki günlük
sebuaylık bebli yorulmuş.
Şam mektubumu bulmuş ve çok
sevinmiş.

-8-
Bunada bay, olsun bana iki satır
yazarsan iyi olacak! Ecdat'lar
bekliyor.
Şimdilik bu kadar Şekibeciğim. Hoşça kal. Hepi-
niye sağlık ve neşe ile memleketine. Mektubum gecikmeden
bekliyen öpen

AVUKAT
HALİT ÇELENK

Hürriyet cad. 11. Samsun
Ruhsatname No: 5747
Telefon No. 1581
Samsun

Samsun
7-12-96

Şekibeciğim;

Samsun 8/6/961
Akşam saat:20

Canıcığım
Dün akşam yine sana yazmış
sabah postaya vermiştim. Seb
bir köyüne keşfe gitt
bir toprakta su
sonra saat

Samsun/7/12/1960

"Şekibeciğim,

Beni son derece memnun eden mektubunu dün aldım. Rahatsızlığını geçirdiğine çok sevindim. Çünkü çok üzülmüştüm. Yalnız olman da bu üzüntümü arttırmıştı. Çok geçmiş olsun. Yalnız şimdi tahmin ederim ki zayıfsın. Süt paralarını ve buna benzer şeyleri düşünmeden kendine dikkat edersen çok memnun olacağım. Ben biraz seni toplatmaya çalışırdım ama ne yapayım ki yanında uzunca kalamıyorum. Zaten ben orada olsam sen böyle rahatsızlanmazdın. Ben gelinceye kadar belki biraz kendini toplarsın. Sen hastalanma da ben her zaman sana öyle alaka gösteririm.

Seni pek özledim. Her an yokluğunun acısını yudum yudum tadıyorum. Ne çare kader böyle imiş! Bak görüyorsun ya artık kadere bile eyvallah çekiyoruz...

Şekibeciğim. Elektrik süpürgesini alabilirsin. Yalnız İhsanlar'a veya anlayan birisine göster ve bir kere tecrübe et ki ileride bir kusuru çıkmasın. Eğer iyi ise al. Ben gelince para işini hallederim.

Gelirken tereyağı vesaire getireceğim. Ferda'nın çantası ve sopaları hazır... Gelirken getireceğim.

Nami'den mektup almadım. Fakat buraya gelince ben ona yazdım. Cevap alamadım henüz. Antakya'ya Maksude Abla'ma da yazdım. Cevap alamadım henüz.

Geçenlerde buraya Haluk bey geldi. Onu yemeğe götürdüm. Ecvet'i de aldım. Çok memnun oldu. Rize'ye gitti. Belki, dönerse, beraber Ankara'ya geleceğiz.

Mektubunda Ankara'ya gelecekleri soruyorsun. Evvelce annen ile Samime yılbaşında Ankara'ya geleceklerini ve yıl başını orada geçireceklerini söylemişlerdi. Ben de Ecvetler'e bunu söylemiştim. Halbuki şimdi niyetlerini değiştirdiler. Yılbaşından sonra gidecekler. Durum budur. Başka kimseden yılbaşında gitmek istediğini duymadım. Anlaşıldı mı canım. Onun için balayımıza mani kalmıyor üzülme.

...

Çocukları ben de çok özledim. Gelince onları tatmin etmeye çalışacağım.

Hamiyet hanımın benimle geleceğini bilemiyorum. Bir defa Reis bey bu ihtimalden bahsetmişti. Onlar beni (Reis bey hariç) aramadılar. Hamiyet hanım bir telefon bile etmedi. Onun için pek alakadar da olmuyorum. Şimdilik bu kadar canım. Seni sonsuz kucaklar (...) öper, sana sıhhat sıhhat sıhhat dilerim.

Halit Çelenk

Samsun/26/10/1960

Şekibeciğim,

Mektubunu dün akşam üzeri aldım. Zaten iki gündür sabırsızlıkla bekliyordum. Akşam mahkemeden yorgun dönünce mektubunu buldum ve çok sevindim.

Genel olarak mektubunun içindekiler beni memnun etti. Sıhhatinizin iyi oluşuna, bir üzüntünüz olmamasına çok sevindim. Ancak bana hesap verir gibi, aldığın şeylerin fiyatlarını dahi yazmana hiç lüzum yok. Sen evin reisisin, münasip gördüğünü, uygun gördüğün şekilde alabilir, yapabilirsin. Bu bana pek hoş gelmedi. Ben senden bu mevzuda hesap mı soruyorum? Evin, senin, çocukların ihtiyaçları ne ise tamamen senin takdirine aittir. Recülü tam, faili muhtarsın. Böyle hesaplarla kendini üzmene gönlüm razı değil.

Şekibeciğim, benim sıhhatim çok iyi. Birkaç gündür her gün 500 mg'lık bir C vitamini alıyorum, beni düzeltti. Şikâyetim kalmadı. Havalar da güzel gidiyor. Sabahları yumurta, peynir, zeytin, bal yiyorum. Bazı gün tereyağı. Yemeklere bazen annenlere bazen dışarıya gidiyorum. Kendime bakıyorum. Hiç merak etme. İşler fazla yoruyor, fakat fosfor hapı alıyor, telafi ediyorum. Bu bakımdan hiç benim için üzülme. Alakana çok teşekkür ederim.

***

Ablamlardan gelen hediyelere memnun oldum. Afiyet olsun. Bir boş zamanda enişteye iki satır yazayım.

Temyizdeki işe memnun oldum. Ben gelinceye kadar dosya çıkarsa çok iyi olur. Acaba Şekibeciğim bir vaktin olur mu ayın 3 veya 4'ünde Temyiz İcra İflas Dairesi'nde bu dosyayı

gidip sormaya? Dosya no 7456'dır. Bu no, Temyiz İcra İflas Dairesi'nin nosudur. Hemen cevap verirler. Bir gün öğleden sonra oraya kadar gidip sorarsan çok iyi olur. İstersen 5'inci H. Dairesinde Şeref beye de gidebilirsin. Sana yardım eder. Ben gelinceye kadar çıkarsa iş biter. Temyiz binasının üst katında İcra İflas Dairesi var. Kalemde sorarsın. Ben gelince öğrenirim. Çünkü ben ya ayın 5'inde veya 6'sında geleceğim. Vakit kalmayacak. Mahkeme ayın 7'sinde.

Telefon işi inşallah yakında olur. Fiyat meselesini nasıl olsa kabul edeceğiz. Çare yoktur.

Ben yine kadın için gayret ediyorum. Birkaç yere tembih ettim. Bir ara çalışma müdürlüğüne de uğrayacağım.

Serpil'in ihtiyaçlarını gelince hallederiz, üzülmesin. Bereket ki havalar iyi gidiyor. Burada da öyle.

Paraya ihtiyacın var mı bildirmiyorsun. Gelince artık hallederiz. 8-10 güne kadar geliyorum.

Şekibeciğim seni çok göreceğim geldi. Gelince az kalacağımın şimdiden üzüntüsünü çekiyorum. Burada eskiden mahkemede geciktiğim zaman sabırsızlanırdım. Şimdi hiç sabırsızlanmıyorum. Nasılsa gideceğim bir yer yok diyerek istedikleri kadar bekliyorum. Ayın 5'inde cumartesi günü bir keşif var. O olmazsa o gün geleceğim. Bu sebeple hem 5 hem de 6'sı için yer ayırttım. Cuma günü keşif geri kalırsa cumartesi geleceğim, kalmazsa pazar geleceğim. Seçim gecesi annenlerde kaldım, o gün de onlarda kaldım, yazılarımı yazdım. Geçen köye gitmiştim, iki tavuk, bal, tereyağ verdiler, annenlere götürdüm, çok memnun oldular. Gelirken biraz pirinç, fasulye, fındık, bal (petek) getiriyorum... Bol bol yiyin. Saffet'in soğanı da hazır. Yağları da getireceğim.

...

Burada tek noksanım sizlersiniz. Başka şikâyetim yoktur. İşler fazla, akşam yemekten sonra ekseriya yazıhanede çalışıyorum veya otelde okuyorum.

Ecvet'in geçen gün ikinci mahkemesine girdik. İyi geçti. Bu defa memnunlar. Teşekkür ve minnetler söylüyorlar.

Burada bazı ahbaplara iki satır yazarsan iyi olacak! Ecvetler bekliyor.

Şimdilik bu kadar Şekibeciğim. Hoşça kal. Hepinize sağlık ve neşe temenni ederim. Dudaklarını hasretle öper, öperim.

Halit Çelenk

Samsun, 8/6/1961, akşam saat: 20

Cicibem,

Dün akşam yine sana yazmıştım. Onu bu sabah postaya vermiştim. Sabah Çarşamba'nın bir köyüne keşfe gittik. Saat 15.00'a kadar açık bir toprakta güneşin altında kaldık, öğleden sonra saat dörtte otele geldim, toz toprak içinde idim, bir duş aldım, biraz dinlendim, akşam yazıhaneye uğradım, yemeğe gittim, şimdi ise yine içime bir gariplik çöktü, yemekte uzun uzun seni düşündüm. Köyde keşif bitince yemek yiyelim dediler, yanımda avukat İsmet Katar da vardı, her zaman yemek yemez bir an önce eve yetişmek isterdim. Bu defa böyle bir arzu duymadım, hatta ben İsmet'e rica ettim kalalım diye, kaldık ve hafif bir yemek yedik, ha Samsun'a gelmiş yemişim ha köyde toprakta yemişim, ne fark eder? Sen olmadıktan sonra diye düşündüm. Hatta şakaya getirerek bunu söyledim bile... Köylüler de güldüler. İşte böyle Cicibem. Ne yapalım, kader buymuş... Başımda hâlâ güneşin sıcağı var... geçmedi daha, serinleyemedim bir türlü, şimdi sen yanımda olsaydın ne kadar serinler, ne kadar hafifler, dizine yatar dinlenirdim. Dağ başındasın. Derdin günün hasretlik, akşam olmuş, güneş batmış, içmeyip de ne halt edeceksin.

Ama ben içmedim, içmeye ihtiyaç duymadım, içmiş gibiydim, nihayet dayanamadım, sanki sana iki satır da olsa yazarsam seninle konuşmuş gibi olurum gibime geldi ve oturdum makine başına.

Dün akşam sana yazdığım mektuptaki hadise beni üzdü. Hâlâ zaman zaman onu düşünüyorum. İdealimdeki gibi bir çocuk yetiştiremezsem eğer bu beni çok üzecek; bana ağır gelecek. Bu konuyu seninle karşı karşıya ne kadar konuşmak isterdim, bu dayanılmaz bir ihtiyaç gibi içimde. Ne yapalım bir az beklemeliyim. Bu son uzun ayrılıktır, bundan sonrakiler kısa olacak, belki bazı şekiller de bulacağım. Üzülme sevgilim. Üzülme şeker karıcığım, üzülme benim gönlümün Şahı... Seni o kadar çok seviyorum ki...

Seni burada çok insanlar soruyor, sana selam gönderiyorlar ama o kadar çok ki unutuyorum, gelince hatırladıkça söylerim. Sana bazı havadisler vereyim.

Senin İş Bankası'nda 150 lira paran vardı, onu Ankara Yenişehir şubesine senin namına çıkarttım, ihtiyacın olursa Yenişehir İş Bankası şubesine uğra nüfus kâğıdınla git ve al.

Burada İrfan Yankutan'ın 13 yaşındaki oğlu denizde sandal gezintisinde iken denize düşmüş ve boğulmuş. Avukat Rıza Işıtan'ın 89 yaşındaki annesi sana ve sizlere ömür vefat etti, evlerine taziyete gittim.

Akil beye ayın 13'ündeki duruşma için iki üç gün önceden telefon etmeni rica ediyorum.

Ferda nasıl? Yumurcağı çok göreceğim geldi, yumuk yanaklarını benden tarafa öp öp öp öp öp öp öp öp öp.

Cicibem hoşça kal. Seni gücüm kadar kucaklarım. Seni sonsuz koklar, öperim. Tatlı Şekibem.

Halit

13.09.1948

Halitim!

Stajın yarın bitiyor. Ondan sonraki günler her an seni karşımda göreceğim ümidi beni bir kurt gibi kemirecek. Şairin biri:

'Tat yok gecesinde gündüzünde!

Neyleyim ben bu yeryüzünde!' demiş.

Herhalde o da benim gibi sevdiğinden ayrı düşmüş zavallılardan biri olacak. Halen Antakya'nın sana ne tat verdiğini bilmiyorum ama bana sorarsan hali hazırda muhayyel [hayali] cennetin bile tadı tuzu yok.

Zamanı öldürmek bir meşgale ise ben sadece ona çalışıyorum. Yegâne avunduğum zamanlar kızımla avunduğum anlar oluyor. Onu uyurken seyrediyor, yüzünden sana benzeyen noktaları buldukça bana biraz yanımda imişsin veya kendini hatırlatmak için bana bir emanet vermişsin zannediyorum. Küçüğe uzun uzun senden bahsediyorum. Beni dikkatle dinler görünüyor, bazen de melek safiyetiyle gülüyor...

Halltçiğim, eğer evrakın Ankara'da elden takip edilirse geriye bir formalite kalmıyor veya kalan burada ikmal olunabilecek ise... Allah aşkına ihmal etme! Bunu iyice öğren o zaman bir haftaya kadar yanımda olursun değil mi şekerim. Ah bir gelsen! Başka bir şey istemiyorum. Sen gelince bütün acılarım geçecek, her şeyi unutacağım zannediyorum, bütün çektiklerimi...

...

Halitçiğim, bana hareketinden hiç olmazsa bir hafta evvel bildir de sana yollayacağım mektupları ona göre tanzim edeyim. Zira sen geldikten sonra yazdıklarımın yabancı ellerde kalmasını hiçbir vechile arzu etmem.

...

Tükenmez özleyişlerle seni kucaklarım bir tanem!

Ş. Çelenk

28.5.1946, saat 22.00

Halit!

İki günden beri o kadar sevinçliyim ki bilemezsin. Evvelsi gün bir, bugün de iki mektubunu birden aldım. Yorgunluğumu duymayacak ve başka hiçbir şey düşünmeyecek kadar sevinçliyim.

...

Sana evvelsi günkü mektubunu aldığımdan beri yazmak istiyorum. Fakat ne evde ne de dairede başımı kaldırmaya vakit yok. 3 gündür daireye sabahları 8'de gidiyorum. Aybaşına kadar bordroları bitirmek istiyorum. Öğle paydosunda yemeğe ancak vakit kalıyor. Bordrolardan başka birtakım da munzam işler. Bu ay kıst maaşlar da pek çok. Onları da öğrendim, kendim yapıyorum. Hele o fihrist fihrist dolaşıp adam aramak yok mu, en çok ona sinirleniyorum. (...)

Beni çok sevindirdin. Dilerim ki senin de sevincini bütün hayatında gölgelendirecek en ufak bir şey olmasın.

Her zaman, her yerde, herkese durmadan senden bahsetmek istiyorum. (...) Geçen gün teyzemlerde yine kendimi unutmuşum. Nihayet Fahire teyzem kendini tutamayıp güldü ve "maşallah kocan hiç ağzından düşmüyor. Halit'ten bahset de, ne mevzu olursa olsun" dedi.

...

Senden fikren ve hissen ayrı olduğum bir saniye bile yok. Rakamların arasında bile beraberiz. Sanki benimle beraber hareket eden, hiç ayrılmayan, benim içimde saklı deruni bir gölge, mevcudiyetsin. Bu ayrılık sona ersin, artık bir daha ne pahasına olursa olsun senden ayrılamam gibi geliyor...

Sana bir şey daha söyleyeceğim ama sakın bana gülme. Mektubun gelince önce ne yapıyorum biliyor musun? Evvela açmadan zarfın üstündeki yazını öpüyorum. Açtıktan sonra da içini. Bu sanki içime rahatlık veriyor, ferahlıyorum. Bak bana resminden ne kadar tatlı gülüyorsun. Oradakilere gıpta ediyorum. Birbirlerine öyle bir güvenç ve sevgi ile dayanmışlar ki...Gözlerinden cidden saadet ve sevgi okunuyor. Ne mutlu şu resimlere... Ama biz de yakında gene onlar gibi olacağız değil mi bir tane Halitcim?

Çiçekleri ben de çok seviyorum Halit! Her akşam gelirken daireden bir demet getiriyorum ve resminin yanındaki vazoya koyuyorum. Resmin hiç çiçeksiz kalmıyor. Ve kıymetin, en

nadide çiçeklerle bile mukayese edilemeyecek ve onlardan derecesiz güzel olan sen, bana güllerin altından bakıyorsun... Saat epeyce ilerledi. Yarın sabah sana dairede devam etmek üzere allahaısmarladık!..

Ş. Çelenk

1.9.1948 İstanbul

Halitçiğim!

27 ve 28 tarihlerinde Sümberi'den yazdığın uzun mektubunu dün akşam aldım. Halit, yazdıklarınla beni ihya ediyorsun ama bu kadarı fazla canım!

Senin bu kadar teveccühünü kazanmak için ne yaptım? Beni hakikaten mahcup ediyorsun. Zaten bu mevzuda bir daha bir şey yazmamanı senden rica etmiştim. Eğer bir insanın diğerini iktidarının en ileri derecesinde sevmesi bir kıymetse ben sadece bunu yaptım ve diğerleri bu hissin en tabii tezahürü [dışavurumu], neticeleridir. Bu karşılıklı feragatler [özveriler] de olmasa müşterek hayatımızın ne manası kalırdı.

Vaktiyle (5-6 yıl evvel) cemiyetin bütün kaidelerini [kurallarını], icaplarını [gereklerini] teperek birbirimize gelmiştik. En müşkil şartlar altında gösterdiğimiz o muazzam cesaretin temadisi [devamı] olmazsa neye yarardı Halit? Doğmadan ölen bir çocuk gibi! Halbuki biz onu dünyaya getirdik, yaşattık ve büyütüyoruz. Kızımızı da bu müşterek hayatımızın büyüyen meyvası içinde büyüteceğiz. Hayatta senin gibi bir arkadaşa, dosta, sevgiliye, kocaya malik olmak o kadar nadir insana nasip olan bir saadettir ki, bu yolda her şey yapılabilir.

Hem de feragat, fedakârlık olsun diye değil, sadece içten geldiği, daha doğrusu başka türlü hareket etmek düşünülmediği için!..

Babamın tabiriyle söyleyeyim. Sen benim her zaman ve her sahada medarı iftiharımsın [övünme nedenimsin].

Bana karşı ödenecek hiçbir borcun ve vazifen yoktur. Bu fikri katiyen zihninden çıkar. İkimizin de bütün gayret ve faaliyeti birliğimiz ve beraberliğimiz içindi. Bunda her şeye rağmen muvaffak olduk ya üst tarafına boşver hayatım!

Seninle beraber olmak pahasına beşer kudreti fevkinde [insan gücünün ötesinde] işler yapabileceğimi hissediyorum. Şairin, "kabahat sende değil, sana gönül verende" dediği gibi, kabahat bende değil, ilham edende!

İlerisi için kendini fazla yorup, üzülüp düşünme Halit! İstikbal nasıl olsa bizimdir. Sana

bundan beş yıl önce de söylediğim gibi beraber olduktan sonra yenemeyeceğimiz hiçbir engel yoktur. Çocuğumuz da seni fazla endişeye sevketmesin, bütün zorluğumuz bu kıştır. Yaza yaşına girince... sütten kesileceği için... benim de muntazam çalışmam kabil [mümkün] olur. O zaman ikimizin sayı [emeği] bizi normal olarak yaşatabilir...

Zamanla her şey düzelir canım! Yeter ki senin sıhhatin ve neşen yerinde olsun.

Mektubun bir yerinde (benim hatırım için çok çile çektin) diyorsun. Bir defa çile çekmek katiyen mevzubahis değildir. Bir nebze olsa bile niçin senin hatırın için olsun? Seni ben istedim, senin için her şeyi feda etmeyi ben göze aldım, senin yanında, seninle beraber olmayı her şeye ben tercih ettim. Bunlarda senin en ufak bir tazyikin, bir iman olmamıştır. Bazı insanlar vardır Halit! Bir şeye azmettiler mi, bu uğurda varlarını yoklarını fedadan çekinmezler. Hayatta arzularını elde ettiler, gayelerine eriştiler mi dünya gözlerine görünmez, ondan sonra da ya hep ya hiç için yaşarlar. Sen beni biraz olsun tanırsın. Onun için fazla izahı lüzumsuz buluyorum.

Yalnız şunu bil ki, yüzünde iç rahatlığından gelen en ufak bir tebessüm yaratabilmek için cihanı bir pula satarım, anladın mı?

İşte bu kadar... Artık bu sözleri bırak ve beni daha fazla konuşturma...

...

Kızın ellerinden, ben de hasretle yanağının çukurundan öperim çok çok ama sevgilerle...

Ş. Çelenk

Ali Nejat Ölçen
ORAN-Çarşamerkezi
C-2 blok No.303
06450 Çankaya-Ankara

28.4.1997

Sayın Şekibe Çelenk
54 nü sokak Hakan Apt No:4/10
3 nü cadde-BAHÇELİEVLER
Ankara.

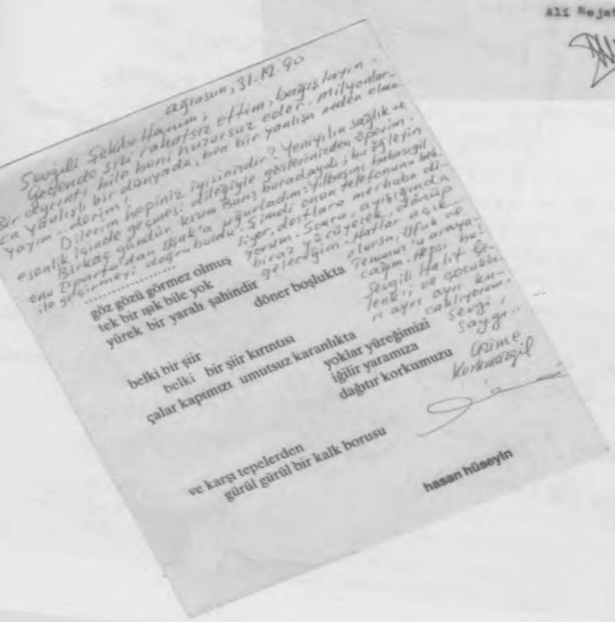
İş Bankası aracılığıyla göndermek zahmetine katlandığınız

5 000 000.-TL

yı aldım ve çok duygulandım.

Türkiye Sosyalları dizisi adres listesinde adınız bulunmadığı için ve banka defterine de soyadın ilk dört harfinin kayda geçmesi yöntemim,sizin sayın Halit Çelek'in eşi olduğunuzu öğrenmedim.Teşekkürlerimi sunmakta bu nedenle gecikmiş oldum. Türkiye Sosyalları kitap dizisine göstərdiğiniz bu yakın ilgi benim için övünç kaynağıdır.Zahmetlerinize tekrar teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Ali Nejat Ölçen

"yataklık" etmekten
aşkıya düşlere
ve/sair efratına
müteallâ olunca
hükmüm yüreğine olsun
isterim
Gankırı '97

Özgürlük kuşu muziplikle, hiç susturulmadı
susturulmayacak.

Mektupların "gönderilmiştir" ülkesinden
firari diplomasi, yüreklerinizin sıcaklığıyla
kucaklıyoruz sizleri ve sesinizi
yüreğinize ve gözlerinize...

Ankara Üniversitesi Öğrenci Koordinasyonu'ndan
tutsak öğrenciler;
Mahmut Yılmaz
Özgür Tüfekçi
Bülent Karakaş
Aşkın Doğan
Metin Murat Kalyoncuoğlu

E Tipi Cezaevi
16 Koğuş / GANKIRI

Dünyanın en güzel Şekibe
Ablasının yeni yılını sevgilerimle
ve saygılarımla kutlarım.

Bethüye

SAYIN BAŞKAN
SAYIN MESLEKTAŞLARIM VE
SEVGİLİ GENÇLER

12 Mart Faşist darbesi emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı demokrasi ve bağımsızlık mücadelesi veren 68 kuşağı gençlerini ortadan kaldırmak için yapıldı.

O dönemde, büyük özveri ile, mücadele veren gençlerimizi savunan ve onlara destek olan hukukçuları anmak amacıyla yapılan bu toplantıdan ötürü Çağdaş Hukukçular Derneği ve 68'liler birliği Vakfı Ankara yöneticilerini en içten duygularımla kutluyor. Başarılar diliyorum.

Beni de bu toplantıda onurlandırdığınız için ayrıca teşekkür ediyorum. Eğer o dönemde mücadele veren gençlere ufak bir katkım olmuşsa kendimi mutlu sayacağım.

O günleri hiç unutmadım ve unutmayacağım.

12 Mart döneminde yitirdiğimiz çok değerli gençlerimizi sevgi ve özlemle anıyor, bugün aramızda bulunamayanlara sağlık ve başarılar diliyor tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

hikmiyyo

17 ŞUBAT '99

Sayın Şekibe ÇELENG'e;

BOSTANLI

Sevgi ve saygılarımızın bütünleştiği en içten ve samimi duygularımızla, sizleri selamlayarak, göstermiş olduğunuz dayanışma adına minnettarlığımızı sunarız...

Her geçen nefeslerimiz ve metalaştığı günlerimizde, onca kötü ve çirkin sesler arasından, dünya kurları, enflasyon oranları ve güncel dalgalanmalar arasında, bunca kuşatma ve iletişim engelleri(?) bunca yalnızlıklar ve yabancılaşma içerisinde, sesimize kulak kabartmanız inancımızı bizi fazlasıyla mutlu etti. Bizimkisi, "Uçurumu bir gül etmekti" ki, çoğu zaman kulaklardan bile-tinin de silah olması ve yürekten olması inancın çok ötesi...

Anacığımız, burdaki bu çiçekleri sevgi, saygıyla, bilgiyle ve tarafsızlık duygusu içerisinde bırakmamız, ki, bu durum, kardeşlerden önceki bütünlerinin yapıtlarına nüfuz kalırlar... Aslında burdan sonra yazacaklarım, sevgilere varmalıydı, çünkü Onat KUTLAR bizlere çok önceden yapılması gerekeni öğütlemişti, gerisi laf-ı güzaf:

"Bu güzel şarkı da unutulacak
Kurumlar acılar kanlar içinde
Sorulurken yapacağımız şeyler
Bu soruyu mutlaka soracaksın:
Ne kaldı ne kaldı bizden geriye?..."

Sevgi ve Saygılarımla, tüm Bostanlı Köylü Yönetici adına: Teşekkürler!..

Yürekten sağlık

DOSTLARIMIZ!

Yener SAZAK

Adres:
Bostanlı Köy.
DARGEÇİT-MARDİN
Tel: 0.482 3811163
1166

6-5-96

Sevgili Şekibe Ana;

Bugün altı Mayıs. Seni bu mektubu yazdığım sırada Halit abiyle birlikte Denizlere gittiğinizi tahmin ediyorum. 1 Mayısı Ankara'da kutladığınızı Evrensel'den okudum. Bizlerde Berlin'de kutlandı. Geçtiğimiz pazar günü yine Türkiye'deki gibi daha önce iki gurupa bölünmüş bir sol gurubun kavgasına tanık olduk. Burası Türkiye'nin kopyası, orada olan her şeyin yansımasını burada görmek mümkün. Size bu mektupla birlikte 3 resim gönderiyorum. Birisi Yılmaz Güney'in mezarının resmi. Yeni yapılan mezar bugünü. Diğeri komünlerin kurşuna dizildikleri yer. Sağda bir duvar ve bir tabela. Hepsi bu kadar. Sonuncusu ise bizim oğlan resmi. Şu an Tam 3 aylık oldu.

Bizler iyiyiz. Annemle Babamın sizlere selamları var, yarınını özellikle rica ettiler. Agustos ortalarında Anteraya ikna gelecekler. Ben çalışma dairesinin imkanlarıyla bir meslek öğrenmek istiyor şu an böylesi bir çaba içindeyim ve Türkiye'deki gelişmeleri izlemeye çalışıyorum. Ayşel hanım hemen bütün zamanını çocuğa ayırıyor.

Şekibe Ana; Halit abiyle size sağlıklı günler diliyor, sevgiyle kucaklıyorum.

Muharrem.

NOT: Benim adresim şöyle:
SAATWINKLER DAMM 127
13629 BERLIN
Tel: 3926743

TEYZECİĞİM;
DOĞUM GÜNÜNÜZÜ KUTLAR;
HUZURLU, MUTLULUK VE SAĞLIK
DOLU NİCE YILLAR DİLERİM.
SONSUZ SEVGİLER...
300780 Şule 'DEN...

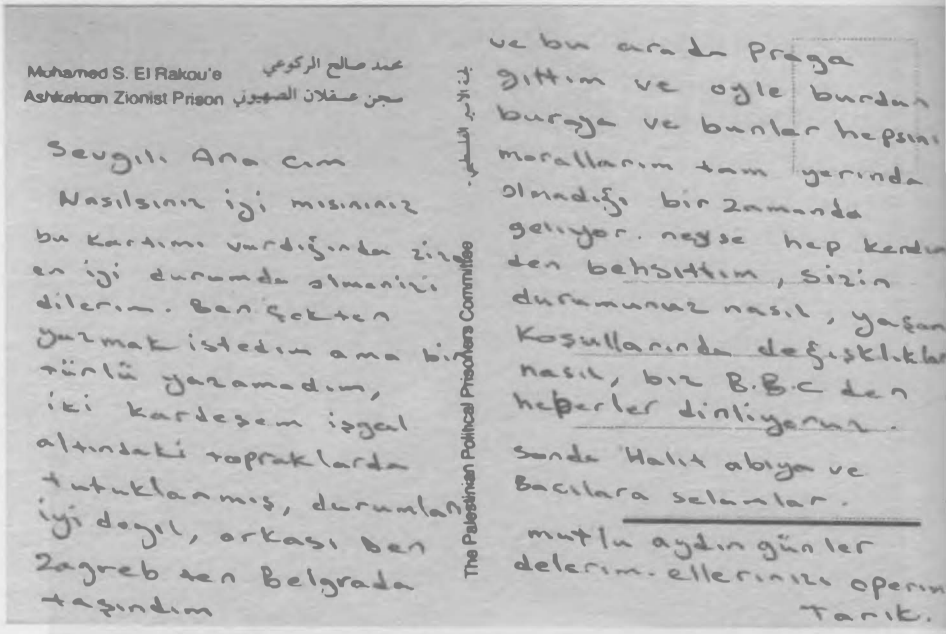
Sevgili Şekibe annem,

İşte bu kışın
Sevinç. Çok güzel
resimleri var, daha
belirgin ama, babası
üşenip çoğaltmıyor.
Maşallah kendisine
getirin, el öptürtürüm.
İyi günler.

Füsun

Füsun Erbulak kızı Sevinç Erbulak'la

Muhamed S. El Rakou'e محمد صالح الركوعي
Ashkelaon Zionist Prison سجن عسقلان الصهيوني

The Palestinian Political Prisoners Committee نادي الأسير الفلسطيني

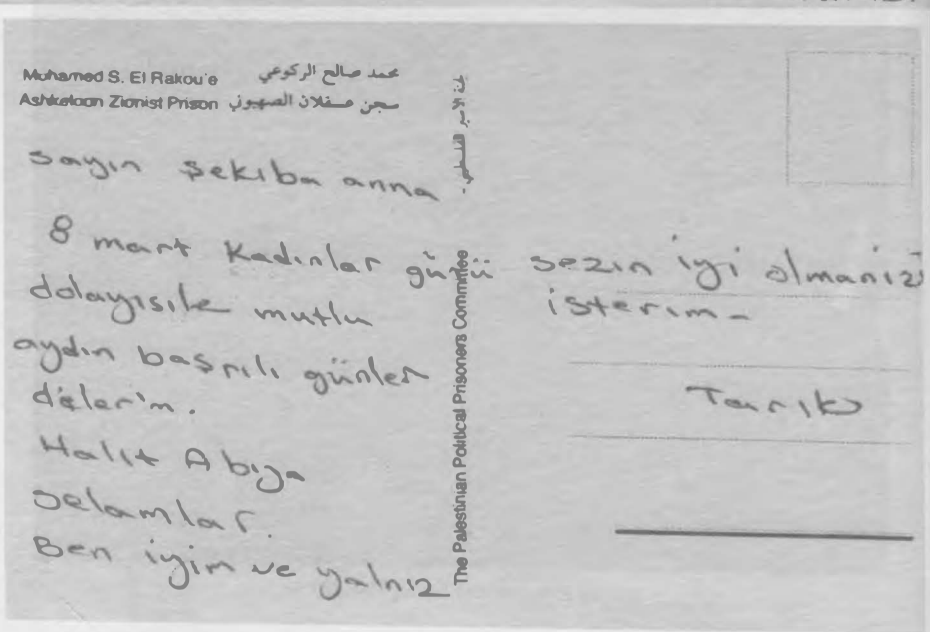
Sevgili Ana cm

Nasılsınız iyi mısınız biz iyiyiz bu kartımı vurdiğinda zinde en iyi durumda olmanizi dilerim. Ben sekten yazmak istedim ama bir türlü yazamadım, iki kardeşem işgal altındaki topraklarda tutuklanmış, durumları iyi degil, arkası ben Zagreb ten Belgrada taşındım ve bu arada Prağa gittim ve oğle burdan buraya ve bunlar hepsini morallarım tam yerinde olmadığı bir zamanda geliyor. neyse hep kendim den bahsettim, sizin durumunuz nasıl, yaşam koşullarında değişiklikler nasıl, biz B.B.C den haberler dinliyoruz.

Sonda Halit abiya ve Bacılara selamlar.

mutlu aydın günler dilerim. ellerinizi öperim

Tarık.

Muhamed S. El Rakou'e محمد صالح الركوعي
Ashkelaon Zionist Prison سجن عسقلان الصهيوني

The Palestinian Political Prisoners Committee نادي الأسير الفلسطيني

Sayın Şekiba anna

8 mart Kadınlar günü dolayısıle mutlu aydın başarılı günler dilerim.

Halit Abiya selamlar.

Ben iyiyim ve yalnız sizin iyi olmanizi isterim.

Tarık

6. Bölüm

ALBÜM

Ş. Çelenk'in annesi Zeliha Sayar

Şekibe Sayar (sağda), kardeşi Saffet Sayar (solda) ve aile dostları Nefise hanım ve kızı ile

KÜNYE DEFTERİ

TALEBENİN

Geldiği mektebin

Kabul edildiği

Müşahazalar

Şekibe Çelenk'in Bursa Kız Lisesi'ndeki künyesi

TÜRKİYE CUMURİYETİ
KÜLTÜR BAKANLIĞI
ORTAOKULU BİTİRME DİPLOMASI

DİPLOMA GENEL NUMARASI 241

Mehmet Oğlu / Kızı Şekibe

Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi, Riyaziye Fen Bilgisi, Biyoloji ve Hıfzıssıhha, Yabancı Dili (Fransızca) Resim, Musiki, Cimnastik Askerlik, Evidaresi, Çocuk Bakımı, Biçki-Dikiş Derslerinden Bursa Kız Lisesi sınav geçirerek 1 inci derecede Ortaokulu Bitirme Diploması almağa hak kazanmıştır.

20 / 8 / 1936

Bursa Vali / İlbayı — Bursa Vali / Kültür Direktörü — Bursa Kız Lisesi Okulu / Lisesi Direktörü

Adı ve soy adı	Şekibe
Babasının adı	Mehmet
Doğduğu yer	Gelenek
Doğduğu yıl	1317
Diploma veren okul	Bursa Kız Lisesi
Talebenin okul No	634

Forma 1. 936

Şekibe Çelenk'in lise diploması

Şekibe Çelenk Bursa'da liseli arkadaşlarıyla birlikte

Şekibe Çelenk, üniversite arkadaşlarıyla birlikte

Kızımız Şekibe Sayar ile Oğlumuz Halit Çelenk'in evlenme töreni 13-2-944 Pazar günü saat 18 dan 24 e kadar Ordu evi salonunda yapılacaktır. Bu toplantıya huzurunuzla şeref vermenizi saygılarımızla dileriz.

Babası
Mustafa Çelenk

Babası
Hakkı Sayar

Çelenkler'in düğün davetiyesi

Çelenkler'in evlilik cüzdanı

Halit ve Şekibe Çelenk İstanbul'da orduevindeki nikah töreninde akrabaları ve arkadaşlarıyla birlikte

Şekibe Çelenk yeni doğmuş Serpil ile birlikte

Çelenkler Samsun'daki evlerinin bahçesinde kızları Serpil ile

Çelenkler Samsun'da parkta arkadaşları Nezahat Hanım ve kızları Serpil ve Ferda ile

Ferda ve Ümit Özyurda'nın nikahında

Şekibe Çelenk torunu Sanem'i besliyor

Şekibe Çelenk torunu Akın Özyurda ile birlikte

Şekibe Çelenk torunu Deniz ile

Çelenk ailesi TİP'in resim sergisinde Rasih Nuri İleri ile birlikte

Çelenk çifti ilk çocukları Serpil ile

Samsun'da bir kıyı gazinosunda

Şekibe Çelenk, TMMOB Genel Kurulu'nda

Şekibe Çelenk, Giresun'da Barolar Birliği Genel Kurul toplantısında

Ankara Kadınlar Derneği'nin Denizler anması için düzenlediği bir panelde Denizlerin avukatlarından Niyazi Ağırnaslı ile

Şekibe ve Halit Çelenk İsveç'te

Sekibe Çelenk ile Deniz Gezmiş'in babbası Cemil Gezmiş, Deniz'in mezarı başında

2003 Denizleri anma etkinliğinde Şekibe Çelenk, Halit Çelenk ve Hüseyin İnan'ın babası Hıdır İnan'la birlikte

Şekibe Çelenk evinin duvarında asılı Deniz Gezmiş'in fotoğrafı ile fotoğraf çektirmeyi hala çok seviyor

Denizlerin Ş. Çelenk'e cezaevinde yapıp yolladıkları hediyeler

Mersin'de 68'liler ormanında Şekibe ve Halit Çelenk'ın adlarının verildiği koruluk

Çelenkler Tandoğan'da 1 Mayıs'ta

2009 yılı Denizlerin anma etkinliğinde: (soldan sağa) bir görevli, EMEP Genel başkanı Levent Tüzel, Halit Çelenk ve Şekibe Çelenk

Çelenkler 68'lilerle bir kokteylde. Tuncer Sümer ve Sezen Öz ile sohbet ederken...

2010 Denizler'in anma etkinliğinde Şekibe Çelenk, BDP eşbaşkanı Gültan Kışanak, Bağımsız Milletvekili Sebahat Tuncel ve Aydın Çubukçu ile

Şekibe Çelenk eşi Halit Çelenk'in, Türkiye İnsan Hakları Kurumu'nun verdiği plaket töreninde- yanında Zergün Altıntaş ile...

Şekibe ve Halit Çelenk Almanya'da bir toplantıda

Halit ve Şekibe Çelenk bakıcıları Arzu ile

Şekibe ve Halit Çelenk "Hatırla Sevgili" dizisi oyuncuları, ayakta; Mustafa Yalçıner, kızları Ferda, Serpil ve Evrensel gazetesi Ankara bürosundan İlknur Yılmaz ve Cem Gurbetoğlu ile birlikte

Şekibe ve Halit Çelenk Sultan Özer ve Ferda Özyurda ile

Şekibe Çelenk, "durup ince şeyleri anlamaya" vakit ayıranlardan değildir. Bu ayrımın dışında daha özel bir yer olduğunu gösterenlerdendir. Hayatın tümünü "ince şeylerle" örmek için yaşayanlardandır...

Aydın Çubukçu

Yaşam dolu, kültürel kavrayışı çok yüksek, görgülü, incelikli, cin gibi bir genç kadındı. Gereğinde uzun konuşurdu ama onun boş konuştuğuna hiç tanık olmadım. Çünkü konuyu dağıtmaz, Halit Ağabey'in konuştuğu konu yörüngesinde, ona yardımcı olacak eklemeler yapardı. Onların bu alandaki uyumu da hem örnekti hem de az rastlanır bir olağanüstü güzellik içerirdi.

Ahmet Say

Şekibe Abla'yı ilk olarak Hüseyin'le Yusuf'tan anlatılarından tanıdım. Onu ve "kurabiyelerini" öyle ballandırarak anlatırlardı ki... Onlara bir "ana gibi" kucak açtığını bilip öğrendim arkadaşlarımdan. Ama işte Şekibe Abla odur ki, sadece "bir ana gibi" kucaklamıyordu onları, tıpkı Halit Ağabey gibi, o da, yoldaş oluyordu onlarla. Hem analık, hem ablalık ve hem de yoldaşlık. Sonraları, kendim de yaşadım aynı ilişkiyi, ben de aynı havayı soluyup duyumsadım.

Mustafa Yalçıner

Dün akşam sana yazdığım mektuptaki hadise beni üzdü. Hâlâ zaman zaman onu düşünüyorum. İdealimdeki gibi bir çocuk yetiştiremezsem eğer bu beni çok üzecek; bana ağır gelecek. Bu konuyu seninle karşı karşıya ne kadar konuşmak isterdim, bu dayanılmaz bir ihtiyaç gibi içimde. Ne yapalım biraz beklemeliyim. Bu son uzun ayrılıktır, bundan sonrakiler kısa olacak, belki bazı şekiller de bulacağım. Üzülme sevgilim. Üzülme Şeker karıcığım, üzülme benim gönlümün Şahı... Seni o kadar çok seviyorum ki...

Halit Çelenk

EVRENSEL BASIM YAYIN

ISBN 978-605-4156-70-2

9 786054 156702